

PODURI - DEALUL GHINDARU

O TROIE ÎN SUBCARPAȚII MOLDOVEI

Piatra-Neamț
2003

PODURI – DEALUL GHINDARU O TROIE ÎN SUBCARPAȚII MOLDOVEI

BIBLIOTHECA
MEMORIAE ANTIQUITATIS
XIII

CENTRUL INTERNAȚIONAL DE CERCETARE A CULTURII CUCUTENI
PIATRA-NEAMȚ

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE IAȘI

DAN MONAH GHEORGHE DUMITROAIA FELICIA MONAH
CONSTANTIN PREOTEASA ROXANA MUNTEANU DORIN NICOLA

PODURI – DEALUL GHINDARU

O TROIE ÎN SUBCARPAȚII MOLDOVEI

MUZEUL DE ISTORIE PIAȚA-NEAMȚ
2003

**VOLUM EDITAT CU PRILEJUL ORGANIZĂRII EXPOZIȚIEI
PODURI – DEALUL GHINDARU, O TROIE ÎN SUBCARPAȚII MOLDOVEI
MUZEUL DE ISTORIE PIATRA-NEAMȚ, noiembrie-decembrie 2003**

**FINANȚATOR:
CONSILIUL JUDEȚEAN NEAMȚ**

**LA ORGANIZAREA EXPOZIȚIEI AU COLABORAT
MUZEUL DE ISTORIE PIATRA-NEAMȚ
FUNDAȚIA CUCUTENI PENTRU MILENIUL III – BUCUREȘTI
MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI
COLECȚIA „DR. EMILIA ȘI ROMEO DUMITRESCU”
MUZEUL DE ISTORIE BACĂU**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**MONAH, DAN; DUMITROAIA, GHEORGHE; MONAH, FELICIA; PREOTEASA,
CONSTANTIN; MUNTEANU, ROXANA; NICOLA, DORIN**

**PODURI - DEALUL GHINDARU, O TROIE ÎN SUBCARPAȚII MOLDOVEI / Dan Monah,
Gheorghe Dumitroaia, Felicia Monah, Constantin Preoteasa, Roxana Munteanu, Dorin
Nicola – Piatra-Neamț: Editura „Constantin Matasă”, 2003**

250 p.; 29,5 cm. – (Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIII)

Bibliogr.

ISBN: 973-85157-8-5

© Complexul Muzeal Județean Neamț
Str. Mihai Eminescu nr. 10, – Piatra-Neamț, România
Tel./Fax: 0040-233-217496
E-mail: muzeu.pneamt@csc.ro
Web: <http://www.neamt.ro/cmj>

EDITURA „CONSTANTIN MATASĂ”

ISBN: 973-85157-8-5

CUPRINS

Abrevieri	6
Cuvânt înainte (Acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița)	7
Colectivul șantierului	11
Introducere	13
<i>Tell</i> -ul Dealul Ghindaru	15
Istoricul cercetărilor	17
Amplasarea <i>tell</i> -ului și săpăturile	29
Stratigrafie și cronologie radiocarbon	33
Descoperiri deosebite	43
Descoperirile din epoca bronzului	51
Cercetări pluridisciplinare	55
Arheologie experimentală	65
Investigațiile din hinterlandul <i>tell</i> -ului	69
Résumé	74
Bibliografie	82
Ilustrație	87
Catalog	143

ABREVIERI

BMA	– Biblioteca Memoriae Antiquitatis, Piatra-Neamț
CERD	– Colecția Emilia și Romeo Dumitrescu
CICCC	– Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni
FCM III	– Fundația Cucuteni pentru Mileniul III, București
HU	– Harvard University
IAB	– Institutul de Arheologie București
IAI	– Institutul de Arheologie Iași
MIB	– Muzeul de Istorie Bacău
MIPN	– Muzeul de Istorie Piatra-Neamț
MNIR	– Muzeul Național de Istorie a României, București
UI	– Universitatea „Al.I.Cuza” Iași
USF	– University of San Francisco

CUVÂNT ÎNAINTE

Expoziția cu tema *Poduri-Dealul Ghindaru* se înscrie în seria realizărilor importante ale Complexului Muzeal Județean Neamț, condus cu deosebit profesionalism și mult devotament de către dr. Gheorghe Dumitroaia, directorul acestei instituții.

Stațiunea de pe Dealul Ghindaru de la Poduri (jud. Bacău) este bine cunoscută în țară și străinătate, îndeosebi de către specialiștii care cercetează complexul Ariușd-Cucuteni-Tripolie, constituind un obiectiv arheologic de prim ordin, remarcabil prin succesiunea stratigrafică a depunerilor din Precucuteni II târziu, III clasic și III târziu, nivelul de tranziție spre Cucuteni (A₁), Cucuteni A₂ (cu mai multe niveluri de refacere), A-B, B₁ și B₂ (pe bază de stratigrafie orizontală) și un nivel din epoca bronzului, respectiv aspectul Costișa-Monteoru. Succesiunea acestei stratigrafii din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru a fost confirmată prin observațiile stratigrafice din alte așezări ale culturii Cucuteni. În afară de aceasta, prin cercetările de la Poduri-Dealul Ghindaru a fost omologată stratigrafic și tipologic etapa Cucuteni A₁. Toate straturile arheologice din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru, însumând 4,50 m, alcătuiesc cea mai mare depunere arheologică din neo-eneoliticul Moldovei, identificată și cercetată până în prezent în aria culturii Cucuteni. După cum s-a remarcat de dr. Dan Monah, asemenea așezări, cu o stratigrafie complexă, sunt mai rare între Prut și Nistru sau în aria Tripolie.

Această stațiune, descoperită în 1978, a fost investigată prin săpături metodice din 1979 și până astăzi, însumând în total 22 de campanii de săpături, conduse de dr. Dan Monah, cercetător științific principal I la Institutul de Arheologie al Filialei din Iași a Academiei Române și finanțate de Muzeul de Istorie Piatra-Neamț, Institutul de Arheologie Iași, Muzeul Național de Istorie a României din București și Muzeul de Istorie din Bacău. Au participat la cercetări dr. Gh. Dumitroaia, directorul Complexului Muzeal Județean Neamț, Dragomir Popovici, director adjunct la Muzeul Național de Istorie a României din București, regretatul dr. Ștefan Cucoș, fost director al muzeelor de istorie din Piatra-Neamț și Bacău, precum și alți cercetători de la instituțiile menționate. Aceștia au colaborat și la întocmirea rapoartelor de săpături, publicate în *Materiale și Cercetări Arheologice*, *Cercetări Arheologice* și *Memoria Antiquitatis*. De asemenea, unele dintre rezultatele acestor săpături au fost valorificate prin lucrările de sinteză *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, de Dan Monah, Piatra-Neamț 1997, *Cultura Cucuteni. Evoluție, cronologie, legături*, de Cornelia-Magda Mantu, Piatra-Neamț, 1998 și

Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu, de Gheorghe Dumitroaia, Piatra-Neamț, 2000.

Personal, am avut prilejul în trei rânduri – 1981, 1982 și 1995 – să mă deplasez la Poduri pentru a cunoaște la fața locului lucrările de pe acest important șantier arheologic, prin care s-au îmbogățit datele referitoare la originea și evoluția culturii Cucuteni, completând baza de informații despre săpăturile din așezările de la Cucuteni, Bodești-Cetățuia Frumușica, Izvoare, Trușești ș.a.

De altfel, aceste rezultate au fost făcute cunoscute și unor specialiști din Germania, Anglia, Ucraina, Rusia și Republica Moldova, cu prilejul participării la colocviul internațional din 1995, organizat la Bacău-Tescani-Poduri, cu tema *Tell-urile axe cronologice ale preistoriei*, colocviu organizat de dr. Gh. Dumitroaia din Piatra-Neamț în colaborare cu dr. Dan Monah din Iași.

Cu prilejul săpăturilor din așezarea de la Poduri-Dealul Ghindaru s-au făcut diverse descoperiri arheologice din depunerile Precucuteni II și până în Cucuteni B, dintre care unele sunt incluse și în această expoziție.

Astfel, din Precucuteni II fază târzie datează un sanctuar, considerat cel mai vechi din complexul Cucuteni-Tripolie. Acest sanctuar, în care se aflau complexe de cult, era constituit din două vetre apropiate în sectorul nordic. În apropiere de prima vatră se aflau un vas miniatural, un tron de lut ars și șapte statuete feminine, iar lângă cea de a doua, într-un vas sfărâmat, protejat de altul mai mare, se găseau 21 de statuete feminine, 13 tronuri de lut ars, dintre care unele cu spătarul în formă de coarne, explicate ca simboluri ale elementului masculin și două obiecte mici, toate învelite în paie de cereale. Această descoperire s-a interpretat ca fiind rituală, cu obiecte sacre, protejate într-un vas cu paie de cereale.

De asemenea, din perioada Precucuteni III clasic datează o construcție mai mare cu depozite de cereale în vase și casete de chirpic. Lângă un vas mare cu cereale carbonizate se afla o „căsuță de cult”, cu întrebuințare simbolică. După D. Monah, semințele au fost depozitate cu scop de sacralizare, în incinta sacră, apoi amestecate cu cereale de însămânțat.

Din faza Cucuteni A₂ datează un craniu de copil depus peste o lentilă de cereale carbonizate, ilustrând un sacrificiu ritual, coarne de consacrare modelate din chirpic, în apropierea vetrelor din locuințe, un fragment de vas care pare să provină de la un suport de tip „horă”, precum și statuete cu decor incizat și pictat, din care unele cu motive spiralice și unghiulare. La acestea din urmă se adaugă categoria cu o cavitate în zona abdominală cu 25 de sfere de lut, care – după opinia lui D. Monah – ar putea fi considerată ca arhetip al „matroanei” din clasificarea Silviei Marinescu-Bîlcu, precum și pandantive *en violon*, puternic schematizate, de origine – după D. Monah – din Anatolia, de unde, după părerea sa, s-au răspândit, prin intermediul migrațiilor treptate, înspre sud-estul și centrul Europei.

Din Cucuteni B datează un complex de cult constituit dintr-o vatră, un pavaj de piatră și patru cranii de bovine dispuse în cruce, puse în legătură de descoperitori cu anumite ceremonii rituale, în cadrul cărora aveau loc sacrificarea animalelor și

ospățul ritual. Asemenea descoperiri de complexe de cult, ca și a unor machete în miniatură, s-a considerat că au permis reconstituirea particularităților ceremoniilor rituale, precum și a locului desfășurării lor.

Tot din faza Cucuteni B sunt semnificative și reprezentările antropomorfe de pe unele vase din stațiunea de la Poduri, în special de pe un vas din Cucuteni B₁ cu reprezentarea a două grupe din patru și șase persoane feminine, fără mâini și picioare, cuprinse în metope triunghiulare sau rombice din benzi de linii negre. În ceea ce privește statuetele antropomorfe din faza Cucuteni B, acestea sunt mai zvelte și mai puțin stilizate, iar pictura este folosită mai frecvent, fiind interpretată ca servind pentru sublinierea unor detalii anatomice sau pentru redarea unor piese vestimentare.

În afară de aceste particularități, triburile din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru nu au fost izolate, ci în legătură cu altele eneolitice, cum o atestă numeroasele importuri de tip Gumelnița, Petrești, Cucuteni C, Tiszapolgár, precum și ale orizontului torților pastilate.

În fine, o ultimă problemă care s-a bucurat de o atenție specială și cu prilejul cercetărilor arheologice de la Poduri-Dealul Ghindaru a fost aceea a investigațiilor interdisciplinare. În această privință, un prim domeniu la care ne vom referi este acela al cronologiei absolute a descoperirilor din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru, pe baza probelor prelevate din această stațiune, analizate de fizicieni, prin metoda C¹⁴.

Demn de remarcat este faptul, subliniat de Cornelia-Magda Mantu în lucrarea sa de sinteză din 1998, privitoare la cultura Cucuteni, potrivit căruia cele mai multe date radiocarbon, respectiv 13, pentru cultura Cucuteni, s-au obținut din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru, după care urmează acelea din stațiunile de la Mărgineni și Malnaș-Băi cu câte patru date, Drăgușeni cu trei date, Scânteia și Mihoveni cu câte două date.

Pe baza analizelor radiocarbon pentru stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru, Dan Monah a stabilit datele convenționale pentru această stațiune, pe care le prezentăm împreună cu prima calibrare a lor, din 1984, datorată cercetătoareii americane Linda Ellis, din San Francisco, autoarea unei lucrări de sinteză în limba engleză referitoare la cronologia și originea culturii Cucuteni-Tripolie, apărută în 1984 în Anglia, la Oxford, în editura BAR-International Series.

Astfel, cronologia absolută, pe baza datelor convenționale și calibrate, a etapelor din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru se prezintă în felul următor:

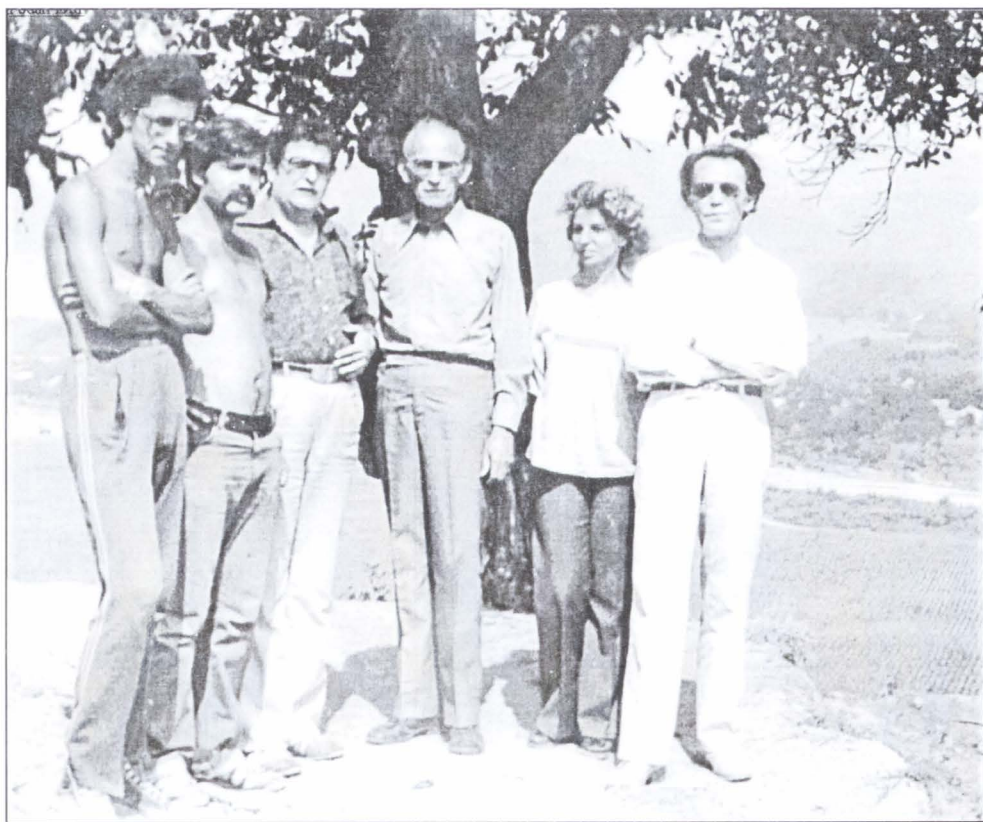
- sfârșitul culturii Precucuteni și începutul culturii Cucuteni A₁: 3750 sau 3700 b.c.;
- Cucuteni A₁: 3750-3700 b.c. sau poate 3680 b.c. și 4600-4500 Cal B.C.;
- Cucuteni A₂: 3650 (3700)-3400 (3320) b.c. și 4550-4100 Cal B.C.;
- Cucuteni A₃, pe baza datelor de la Hăbășești și Leca-Ungureni: 3400-3200 b.c., inclusiv Cucuteni A₄ și 4300-4050 Cal B.C.;
- Cucuteni A-B, pe baza datelor de la Klișčev (Tripolie B₁-B₂): 3150 b.c.
- Cucuteni B (Tripolie CI-yl), începutul fazei Cucuteni B (Tripolie CI), în jur de 2700 b.c.;
- Gorodsk-Horodiștea și Usatovo-Foltești: în jur de 2600 b.c.

Le fel de importante, din punct de vedere interdisciplinar, pentru stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru sunt și cercetările pedologice (Prof. Gh. Lupașcu),

antropologice (Alexandra Bolomey și apoi Dan Botezatu), arheozoologice (Alexandra Bolomey și apoi arheozoologii de la Muzeul Național de Istorie a României din București), arheobotanică (Prof. M. Cărciumaru și apoi dr. Felicia Monah), analize de ceramică (Prof. Linda Ellis de la San Francisco, din S.U.A.).

În încheiere, considerăm că stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru este la ora actuală – prin amploarea cercetărilor arheologice și a investigațiilor interdisciplinare – una din cele mai importante din aria culturii Cucuteni de pe teritoriul României. Sperăm că rezultatele acestei cercetări să se reflecte în viitorul apropiat și într-o monografie de o deosebită amploare. În felul acesta va fi răsplătită munca plină de profesionalism și devotament depusă timp de 25 de ani de dr. Dan Monah și dr. Gh. Dumitroaia, precum și de toți ceilalți colaboratori la cercetările arheologice și interdisciplinare din această stațiune.

Acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița

Acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița pe șantierul de la Poduri, în 1981, împreună cu S. Antonescu și Șt. Cucoș (dreapta), C. Moiescu, D. Popovici și M. Atarcicov (stânga)

COLECTIVUL ȘANTIERULUI

1979

Dr. Dan Monah, arheolog – MIB, MIPN, IAI
Silvia Antonescu (Iacobescu), arheolog – MIB
Alexe Bujor, profesor pensionar

1980

Dr. Ștefan Cucos, arheolog – MIPN, MIB
Drd. Dragomir-Nicolae Popovici, arheolog – MNIR
Alexandra Bolomey, arheozoolog, antropolog – MNIR
Dr. Felicia Monah, arheobotanist MIB, MIPN, IAI
Prof. Dr. Marin Cârciumar, arheobotanist – IAB

1981

Prof. Dr. Gheorghe Lupașcu, pedolog – UI
Dr. Gheorghe Dumitroaia, arheolog – MIPN, CCCCC
Adrian Muraru, geolog
Prof. Linda Ellis, arheolog – HU, USF

2000

Drd. Vasile Cotiugă, arheolog – UI
Drd. Cătălin Bem, arheolog – MNIR
Dr. Adrian Bălășescu, arheozoolog – MNIR
Drd. Dragoș Moise, arheozoolog – MNIR
Drd. Valentin Radu, arheozoolog – MNIR
Drd. Constantin Haită, geolog, microstratigraf – MNIR

2001

Constantin Preoteasa, arheolog – MIPN, CCCCC
Drd. Elena-Roxana Munteanu, arheolog – MIPN, CCCCC
Drd. Dorin-Ciprian Nicola, arheolog – MIPN, CCCCC

2003

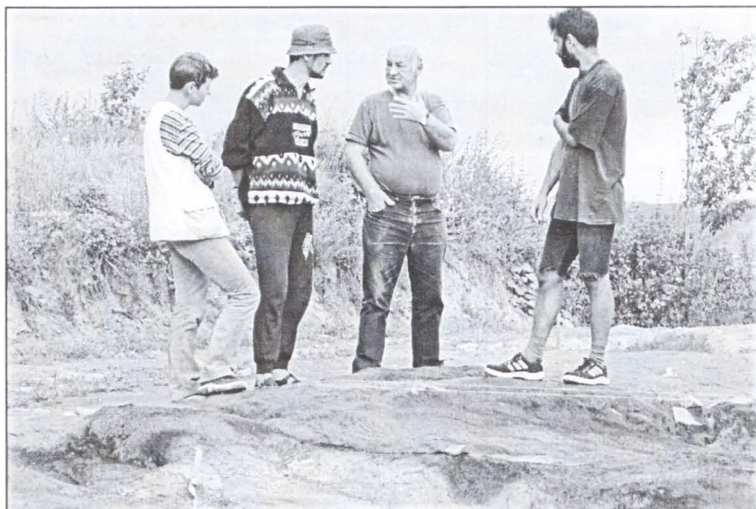
Daniel Garvăn, arheolog – FCM III

D. Popovici, Gh. Dumitroaia,
D. Monah și R. Dumitrescu (2000)

V. Coliugă, D. Nicola și
C. Preoteasa (2001)

R. Munteanu, C. Preoteasa,
D. Monah și D. Garvăn (2003)

Pe șantierul de pe Dealul Ghindaru

INTRODUCERE

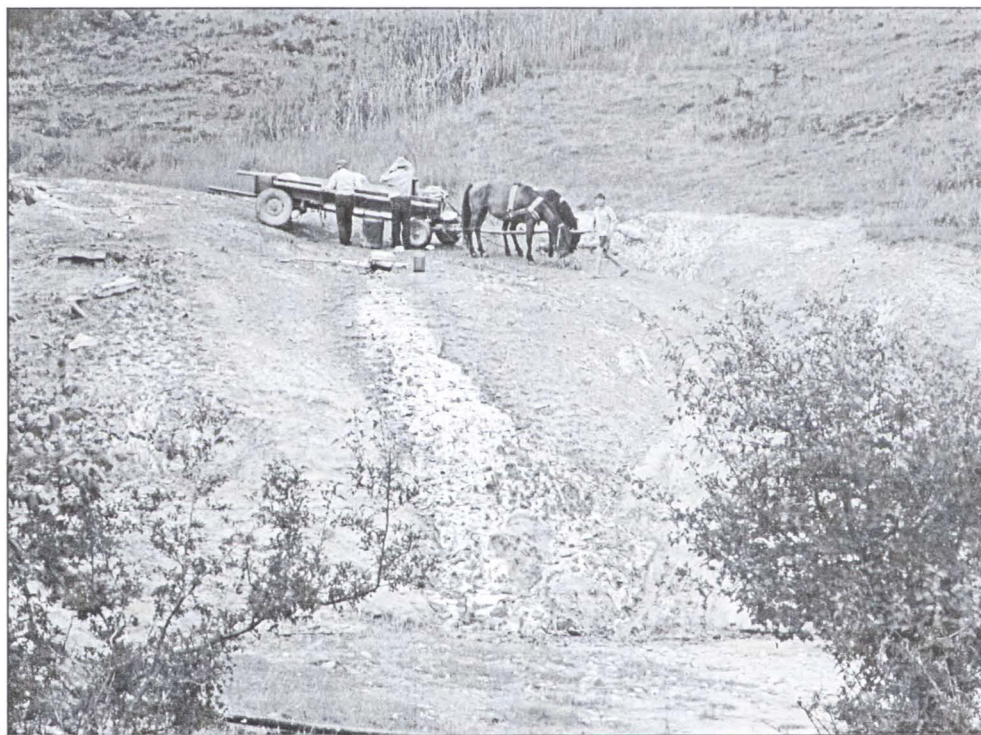
Omului obișnuit cuvântul arheologie îi evocă stațiuni celebre ca Lascaux, Altamira, Jerihon, Çatal Hüyük, Troia, piramide egiptene sau aztece, orașe acoperite cu lavă ca Pompei și Herculaneum. Acestea sunt ușor acceptate deoarece se află în țări suficient de îndepărtate pentru a căpăta o aură de exotism. Devine însă sceptic când i lse spune că locuri care se află în imediata sa vecinătate, ascund vestigii la fel de prețioase, ce pot fi comparate cu descoperiri faimoase, și ascund informații ce pot contribui la elucidarea a numeroase enigme din istoria omenirii. Descoperirile arheologice mai îndepărtate cu nume exotice sunt acceptate cu ușurință, în timp ce importante situri din imediata apropiere sunt privite cu neîncredere și scepticism.

Expoziția noastră își propune să prezinte rezultatele obținute în decursul unui sfert de secol de investigații în una dintre cele mai interesante stațiuni arheologice din România. Mărturisim și faptul că ne-am propus să demonstrăm că România are o bogată preistorie și o cercetare arheologică care nu are motive de inhibiție. Cuvântul „troia” l-am folosit ca substantiv comun semnalând o stațiune arheologică care joacă rolul de axă cronologică în preistorie. Am folosit comparația cu Troia și din dorința de a-i zgudui puțin pe sceptici și a da mai multă încredere celor timizi. Este necesar să spunem că *tell*-ul de la Poduri, păstrând proporțiile, poate fi comparat cu multe din stațiunile preistorice de referință din Orientul Apropiat și din Europa. Datorită stratigrafiei sale, a importurilor ce permit corelări cu numeroase culturi calcolitice, *tell*-ul de pe Dealul Ghindaru este o stațiune de referință pentru evoluția unei părți din preistoria sud-estului Europei. Prin densitatea descoperirilor spectaculoase, mai ales în domeniul religios, *tell*-ul de pe Dealul Ghindaru este un reper important pentru viața religioasă neolitică. Cu riscul de a fi acuzați de lipsă de modestie, credem că stațiunii noastre îi lipsește doar un nume faimos și o legendă pe măsură. Până și în arheologia preistorică nu poți să ai totul.

În mirificul peisaj al Subcarpaților Moldovei, între orașul Moinești – locul de naștere a lui Tristan Tzara, inițiatorul dadaismului – și Tescani – unde George Enescu a creat muzica celebrei opere *Oedip* – se află una dintre cele mai importante stațiuni preistorice din România și din sud-estul Europei. Pe un fragment de terasă, din dreapta Tazlăului Sărat, pe Dealul Ghindaru, în locul numit „Între Pâraie” se află o colină artificială, cu înălțimea de 4,5 m și suprafața de 1,2 ha. Tell-ul are acum o formă aproape triunghiulară, datorită alunecărilor de teren, inițial a avut formă elipsoidală.

În urmă cu peste 5800 de ani un grup de agricultori, numiți de arheologi precucutenieni, s-a stabilit între pâraie, edificând primul sat. După un timp satul a fost distrus

de un incendiu violent, fiind părăsit de locuitori. Aceștia revin și își reconstruiesc așezarea, aceasta fiind, la rândul ei, distrusă de un nou incendiu. Povestea se va repeta de nu mai puțin de 13-14 ori. De fiecare dată precucutenienii și apoi cucutenienii (denumiri convenționale atribuite de arheologi), cu o remarcabilă încăpățânare, vor reveni „Între Pâraie” și își vor reface așezarea. Obstinația cu care aceștia și-au refăcut satele pe Dealul Ghindaru nu se datorează doar condițiilor bune de apărare, a terenurilor potrivite pentru cultivarea plantelor, ci și faptului că dispuneau de o resursă prețioasă: sarea. Aceasta era extrasă din izvoarele sărate care împânzesc zona și era apoi folosită în relațiile de schimb cu populațiile mai apropiate sau mai îndepărtate. Expolatarea sării, substanță indispensabilă pentru oameni și animale, explică impresionantul zăcământ arheologic și neobișnuita bogăție a așezărilor calcolitice care s-au succedat aici timp de un mileniu.

Fântână de slatină și depuneri de sare

În urmă cu circa 5000 de ani, odată cu stingerea culturii Cucuteni, după o folosire aproape neîntreruptă de o mie de ani, Dealul Ghindaru nu mai este locuit o lungă perioadă. Doar la începutul epocii bronzului mijlociu, la cumpăna dintre mileniile III și II î. H. pe *tell*-ul de la Poduri se instalează o comunitate formată din purtătorii culturilor Costișa și Ciomortan. Părăsit și de aceștia, locul dintre pâraie va mai fi utilizat în secolele II–III d.H. de dacii liberi, care vor săpa o groapă de provizii de mari dimensiuni, pe care o vor folosi pentru un ritual destul de bizar.

TELL-UL DEALUL GHINDARU

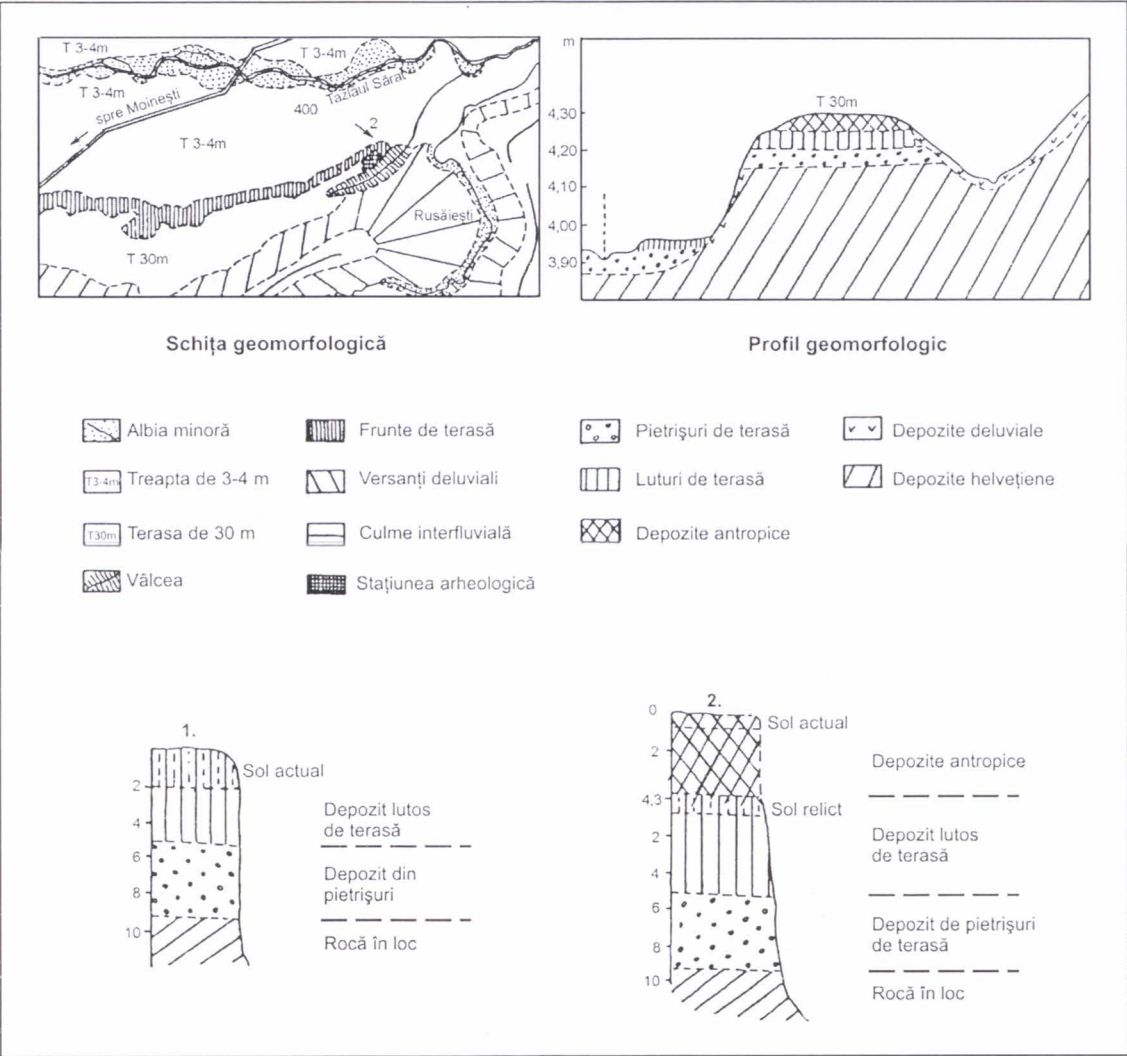
Pronunțați în fața unui arheolog preistorician cuvântul *tell* și veți remarca o subită transformare. În ochi îi va sclipi o flacăra interesului și dacă îi veți pomeni și de o depunere arheologică apreciabilă veți remarca pe lângă admirație și o evidentă invidie. Ce fluid miraculos ascunde acest cuvânt? În perioada eroică, a începuturilor arheologiei, cei care răscoleau colinele Mesopotamiei au remarcat că arabii din zonă când se refereau la o colină naturală o numeau *djebel*, în timp ce o colină artificială – rezultat al depunerii de resturi de locuire preistorică sau mai recentă – era numită întotdeauna *tell*. Termenul a fost împrumut rapid și folosit statornic. În urma săpăturilor efectuate în *tell*-uri arheologii au remarcat că aceste coline artificiale, care conțin numeroase straturi de depuneri, permit arheologilor să stabilească exact succesiunea civilizațiilor chiar în absența izvoarelor scrise. Locuirile suprapuse permit cercetătorilor să alcătuiască schițe de cronologie relativă necesare urmăririi succesiunii culturilor arheologice. Pentru preistoricieni descoperirea *tell*-urilor a fost o adevărată revelație.

În scurt timp, a fost remarcat faptul că *tell*-uri există nu numai în Mesopotamia, ci și în Anatolia, unde însă sunt cunoscute sub numele de *hüyük* sau *tepe*. Același tip de stațiune arheologică a fost descoperit și în Grecia, fiind cunoscut sub numele de *magoula*. *Tell*-urile nu lipsesc nici din Bulgaria, Serbia, Ungaria și bineînțeles se află și în România. În lipsa unui termen autohton, în aceste țări, arheologii au adoptat termenul arab consacrat: *tell*. Cuvântul avea și avantajul unei rezonanțe exotice ce impunea respect neinițiaților.

Se nasc firesc mai multe întrebări. Ce este un *tell*? În ce condiții se formează un *tell*? Și mai ales care sunt caracteristicile unei stațiuni arheologice pentru a fi desemnată drept *tell*? Încercând să explicăm semnificația *tell*-ului, îl putem compara cu ... un tort. Un tort este alcătuit din blaturi de aluat și straturi de cremă de diferite culori. Un *tell* este compus din resturi de locuințe, uneori arse, care joacă rolul blaturilor din tort și din depuneri de resturi menajere care se diferențiază prin culoare de vestigiile construcțiilor. La Poduri rolul blaturilor este jucat de chirpicul ars la roșu al platformelor și pereților locuințelor iar „crema” este reprezentată de straturile de depuneri menajere și de nivelări cu pământ adus din afara *tell*-ului.

Dacă părăsim tonul glumeț, putem defini mai doct *tell*-ul ca fiind o stațiune arheologică rezultată în urma acumulării resturilor din cauza locuirii continue pe același teren timp de mai multe generații. Procesul formării *tell*-urilor este extrem de complex, implicând mediul natural, economia comunităților respective, sedentarismul lor, preferința

pentru anumite materiale de construcție etc. Un *tell* implică și folosirea unei mari cantități de lut la edificarea locuințelor și concentrarea construcțiilor pe o suprafață strict determinată. Și, bineînțeles, acumularea de resturi de construcții și deșeuri ale activităților menajere trebuie să dureze timp îndelungat, sute și chiar mii de ani. Chiar dacă toate aceste condiții sunt întrunite, ele nu sunt suficiente pentru a da naștere unui *tell*. O condiție imperioasă este ca eroziunea să fie mai redusă decât procesul de acumulare. Vom vedea mai târziu că stațiunea de pe Dealul Ghindaru îndeplinește toate condițiile care definesc un *tell*.

ISTORICUL CERCETĂRILOR

Investigațiile arheologice de la Poduri au început în urmă cu aproape un sfert de secol. Săpăturile propriu-zise s-au desfășurat pe parcursul a 22 de lungi și dificile campanii. În acest timp componența colectivului de cercetători a cunoscut o serie întreagă de modificări, unii s-au retras, alții au venit. Transformările pe care le-a suferit țara noastră s-au repercutat și asupra investigațiilor arheologice. Putem distinge patru mari perioade, fiecare cu caracteristicile ei, cu avantaje și dezavantaje pentru investigațiile arheologice. În perioada 1978-1989 săpăturile au fost efectuate, fără probleme deosebite, pe terenul aflat în posesia CAP Poduri și au fost finanțate de Muzeul de Istorie Bacău, Complexul Muzeal Județean Neamț, Muzeul Național de Istorie a României și, din 1986, de Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași.

A doua perioadă, 1990-1996, se caracterizează printr-o mai mare libertate în relațiile cu cercetătorii din străinătate, prin posibilitatea de a face cunoscute rezultatele cercetărilor în exteriorul țării, dar și prin dificultăți cu proprietarii pământului și printr-o finanțare din ce în ce mai redusă a săpăturilor, în timp ce mult dorita modernizare a arheologiei românești a rămas în stadiul de deziderat.

Acumularea problemelor de nerezolvat au făcut ca în perioada 1997-1999 săpăturile să fie suspendate și orice activitate de teren să înceteze. Din păcate, în acest interval *tell*-ul a fost asaltat de braconieri în căutare de obiecte prețioase și zona în care fuseseră efectuate săpăturile sistematice a fost puternic perturbată. Intervențiile făcute la instituțiile care aveau menirea să protejeze situl, demersurile pentru declararea *tell*-ului ca rezervație arheologică au rămas fără rezultate practice și o parte din zona centrală a acestui obiectiv a suferit iremediabile distrugeri.

În anul 2000 Dr. Romeo Dumitrescu, pasionat colecționar de antichități, a fost sensibilizat de distrugerile provocate de braconaje și ne-a propus reluarea săpăturilor, angajându-se să finanțeze cercetările de la Poduri. Instituțiile care urmau să participe la această întreprindere erau Institutul de Arheologie Iași, Muzeul Național de Istorie a României, Complexul Muzeal Județean Neamț și Fundația Cucuteni Pentru Mileniul III, recent înființată și condusă de Dr. Romeo Dumitrescu. Putem considera că anul 2000 a fost de bun augur pentru șantierul și colectivul de cercetare de la Poduri. Fundația Cucuteni Pentru Mileniul III și Dr. Romeo Dumitrescu au cumpărat terenul pe care se află *tell*-ul și au asigurat paza acestuia, braconajele fiind total sistate. Fundația și președintele ei au acordat colectivului de la Poduri o finanțare suficientă pentru reluarea lucrărilor. În afara sprijinului material, mai important a fost suportul moral care

ne-a făcut să nu mai avem senzația inutilității eforturilor noastre. Datorită acestui sprijin material și moral a fost posibilă reluarea săpăturilor cu un colectiv primenit, ce cuprinde un număr important de tineri cercetători. Din acest moment a fost posibilă și atragerea unui număr de studenți care au participat la săpăturile din *tell*. Grație tinerilor cercetători, dar și membrilor mai vechi ai colectivului, sperăm să realizăm în continuare o cercetare modernă, interdisciplinară.

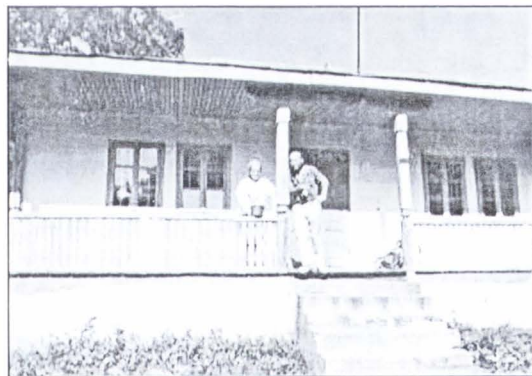
Descoperirea *tell*-ului și perioada 1979-1989

Stațiunea de la Poduri a fost semnalată în 1978 de profesorul Alexe Bujor din Poduri. În același an Dan Monah a efectuat o periegeză și a remarcat că pe marginea de nord-est a terasei exista un fel de „acropolă”, de formă elipsoidală, mai înaltă decât orizontala terasei cu aproximativ 5 m. Intrigat de această anomalie D. Monah a făcut, în anul următor, demersurile necesare pentru efectuarea unui sondaj de informare. Acesta a fost efectuat în anul 1979, fiind săpată o singură secțiune. Sondajul a evidențiat o depunere arheologică de peste 4 m ce conținea mai multe niveluri de locuire. Astfel s-au identificat niveluri de depuneri atribuite fazelor Precucuteni II și III, unei etape Precucuteni III-târzie, două nivele de depuneri din etapa Cucuteni A₂, o posibilă locuire din etapa Cucuteni A₃, precum și vestigii din fazele Cucuteni A-B și B. Tot cu această ocazie a fost identificată și o locuire sporadică din bronzul mijlociu, (atribuită, atunci, culturilor Costișa și Monteoru), căreia îi aparține și un șanț circular de mari dimensiuni, amplasat pe marginea de nord a terasei. În ringul de piatră ce suprapunea șantul de epoca bronzului a fost descoperită o urnă funerară Costișa, ce conținea resturile incinerate ale unui copil de până la trei ani. Tot în cursul acestei campanii a fost recuperat un topor de aramă sau bronz de tip Darabani. Importanța noii stațiuni era evidentă, fiind formulată încă după prima campanie de săpături ipoteza descoperirii primului *tell* din aria culturii Cucuteni.

După prima campanie de săpături, din 1979, când existența *tell*-ului a fost certă, ne-am propus ca principal obiectiv stabilirea stratigrafiei sitului, urmând ca pe baza acesteia să verificăm și să nuanțăm perioadizarea calcoliticului de la est de Carpați. Încă din acel moment am intuit că stațiunea de la Poduri poate contribui la elucidarea începuturilor culturii Cucuteni, acea mult discutată și căutată etapă Cucuteni A₁. Conștient de importanța, dar și de dificultățile ridicate de investigarea stațiunii descoperite, șeful șantierului a avut inițiativa constituirii unui colectiv care să asigure o investigație complexă. Având în vedere o cercetare pluridisciplinară, ne-am propus, în limita posibilităților arheologiei, să realizăm și o cât mai exactă reconstituire a vieții comunităților care au trăit în zona Poduri. Plantele cultivate, agricultura, creșterea animalelor, vânatul, pescuitul, culesul, precum și relațiile și influența mediului natural asupra vieții locuitorilor au stat constant în vederea noastră. O atenție specială a fost acordată relației dintre izvoarele sărate din zonă și așezările cucuteniene. Pentru înțelegerea acestui fenomen am recurs și la investigații etnoarheologice, o premieră în arheologia românească.

Pentru campania 1980 colectivul șantierului a fost lărgit prin cooptarea arheologilor Ștefan Cucoș și Dragomir Popovici și prin constituirea unei echipe de cercetări interdisciplinare formată din Alexandra Bolomey (arheozoologie și antropologie), Marin Cărciumaru (arheobotanică) și Felicia Monah (geo- și arheobotanică). În anul următor au fost cooptați pedologul Gh. Lupașcu, geologul A. Muraru și arheologul Gh. Dumitroaia. În perioada 1980-1983 s-a urmărit, în special, stratigrafia stațiunii, săpăturile fiind subordonate acestui scop. Pentru stabilirea unei stratigrafii cât mai exacte s-a utilizat metoda secțiunilor transversale. După obținerea unei schițe stratigrafice preliminare, dându-ne seama de complexitatea situației stratigrafice, acest sistem a fost abandonat și a fost utilizată, din 1984, metoda săpăturii în suprafață.

Cu speranța completării informațiilor obținute prin săpăturile mai vechi a fost deschisă caseta A, aflată la est de capătul nordic al secțiunii III. În ciuda unor condiții dificile de lucru, în perioada 1979-1989, campaniile de săpături s-au succedat an de an, echipa condusă de Dan Monah cercetând o suprafață de peste 600 m² în zona centrală a *tell*-ului. În acea perioadă au fost investigate, parțial sau integral, peste 60 de construcții eneolitice, dintre care patru de interes comunitar, mai ales sanctuare, un număr de gropi, precum și o parte din șanțul și ringul din epoca bronzului. Cercetările din perioada 1979-1989 au fost finanțate de Muzeul de Istorie Bacău, Muzeul de Istorie Piatra-Neamț, Muzeul Național de Istorie a României și Institutul de Arheologie Iași, care au asigurat și specialiștii participanți la investigații.

Linda Ellis și Dan Monah în fața sediului șantierului (1982)

Descoperirea primului *tell* din aria culturilor Precucuteni și Cucuteni a trezit interesul specialiștilor din țară și din străinătate, deși au fost și voci – în surdina – care au contestat caracterul de *tell* al stațiunii. În timpul campaniilor 1981 și 1982 stațiunea a fost vizitată de Profesorul Mircea Petrescu-Dîmbovița care a încercat să ne sprijine pentru a obține o finanțare mai consistentă și pentru realizarea programului de cercetări interdisciplinare pe care ne propusesem să-l înlăptuim. Între anii 1981-1984 doctoranda americană Linda Ellis, de la Universitatea Harvard (S.U.A.), a participat la săpături și a efectuat și o serie de analize asupra ceramicii și figurinelor antropomorfe din stațiune.

Rezultatele investigațiilor Lindei Ellis au fost utilizate de aceasta la realizarea tezei sale de doctorat, care a fost publicată în 1984 la Oxford. Colega americană, devenită între timp profesoară la Universitatea de Stat din San Francisco, a revenit de mai multe ori în stațiunea la a cărei investigare a contribuit. Pe aceeași linie a promovării cercetărilor interdisciplinare s-a înscris și activitatea, în 1986, a unei echipe etnoarheologice româno-engleze, condusă de J. Nandriș și Dan Monah, care a acționat și în zona Poduri.

Încă de la primele campanii de săpături stațiunea de la Poduri, care începuse să câștige notoritate, s-a bucurat de atenție și din partea nearheologilor. În fiecare campanie *tell*-ul a fost frecvent vizitat de numeroși intelectuali (pictori, sculptori, critici de artă, muzicieni etc.) aflați la odihnă în conacul de la Tescani. Animatorul acestor vizite și cel mai fidel prieten al arheologilor de la Poduri a fost regretatul pictor și muzeograf Horia Bernea, întemeietor și director, după 1990, al Muzeului Țăranului Român.

În urma publicării în revista *Arta* a unui articol despre două dintre cele mai spectaculoase descoperiri din *tell*, în 1984 regizorul Alexandru Sîrbu ne-a propus realizarea unui film documentar intitulat *Zânele de la Poduri*. Oferta a fost acceptată și filmul a fost turnat în anul următor. Pelicula a reușit să facă cunoscut publicului larg nu numai deja celebrele complexe de cult Sfânta Familie și Soborul Zeițelor, ci și stațiunea arheologică de pe Dealul Ghindaru și o parte din fascinantul univers cucutenian.

Cu toate dificultățile specifice acelei perioade s-au făcut eforturi pentru ca descoperirile din această stațiune excepțională să fie cunoscute atât arheologilor din țară, cât și colegilor din străinătate. Membrii colectivului au susținut mai multe comunicări la reuniuni științifice din țară și, în 1984, cu ocazia centenarului descoperirii stațiunii eponime de la Cucuteni au fost prezentate, la sesiunea științifică internațională de la Iași și Piatra-Neamț, câteva comunicări care includeau informații provenind din *tell*-ul de la Poduri. Cu ocazia colocviului internațional *La civilisation de Cucuteni en contexte européen* a fost vernisată, la Muzeul de Artă din Piatra-Neamț, expoziția *Arta culturii Cucuteni*, în care piesele provenind din *tell*-ul de la Poduri au stârnit admirația vizitatorilor. Deosebit de interesați de stațiunea și descoperirile de la Poduri s-au arătat Dr. Olaf Höckmann de la Mainz, Dr. John Nandriș de la Institutul de Arheologie din Londra și, mai ales, celebra profesoară americană Marija Gimbutas de la Univesitatea din Los Angeles.

Credem că este bine să facem un succint bilanț al realizărilor din prima perioadă de investigații de la Poduri. În urma efectuării a 11 campanii de săpătură s-a reușit obținerea unei schițe stratigrafice preliminare și au fost obținute mai multe informații despre cronologia relativă a stațiunii. Datele stratigrafice și de cronologie relativă erau susținute și de o serie de șapte date radiocarbon, toate referindu-se la nivelurile calcolitice. Tot în această perioadă a fost investigată o parte a misteriosului șanț din epoca bronzului și au fost obținute indicii asupra locuirii din această epocă. Datorită săpăturilor din suprafața A au fost obținute informații asupra tehnologiilor de construcție utilizate în fazele Cucuteni B și a etapei Cucuteni A₂. În săpăturile, mai vechi, desfășurate în sistemul tranșeelor, fuseseră obținute unele informații asupra construcțiilor precucuteniene.

În această perioadă am acordat o atenție deosebită cercetărilor interdisciplinare; în afara datărilor radiocarbon au fost efectuate primele investigații pedologice și au demarat cercetările arheobotanice și arheozoologice. Cercetările interdisciplinare au fost completate prin analizele asupra tehnologiei statuetelor și ceramicii realizate și interpretate de colega Linda Ellis. Din nefericire, nu au lipsit nici eșecurile. Probele arheomagnetice, recoltate în anul 1983, au fost tratate cu neseriozitate de colaboratorii noștri fizicieni, neobținându-se nici o datare. Tot acum au demarat și primele experimente arheologice. În 1985 a fost confecționat un topor de piatră și a fost construită o locuință calcolitică.

Tot în această perioadă hinterlandul *tell*-ului a fost amănunțit cercetat prin periegheze de către D. Monah, D. Popvici, A. Bujor și I. Mareș, fiind depistate șapte stațiuni cucuteniene și patru slatine. Datorită acestor descoperiri a fost confirmată relația dintre așezările calcolitice și izvoarele sărate, așa numitele slatine. Deși ne-am propus de la bun început investigarea prin săpături și sondaje a tuturor stațiunilor, contemporane cu *tell*-ul, aflate într-un cerc cu raza de 5 km, acest obiectiv nu a putut fi îndeplinit decât parțial. Resursele limitate nu au permis decât sondarea cu mari eforturi, de către Dragomir Popovici, a două stațiuni: Valea Șoșii-Dealul Păltiniș și Prohozești-Siliște, la ultima săpătură participând și colegul George Trohani. Ambele stațiuni au furnizat materiale și informații importante, contribuind la elucidarea cauzelor care au favorizat formarea *tell*-ului, precum și a relațiilor acestora cu stațiunea principală.

Rezultatele cercetărilor din *tell*-ul de la Poduri și din stațiunile din hinterlandul acestuia au fost comunicate în mai multe reuniuni științifice și au fost publicate mai multe rapoarte și studii în revistele *Materiale și Cercetări Arheologice*, *Cercetări Arheologice*, *Studii și Comunicări* (Focșani) și *Memoria Antiquitatis*. Pentru a face cunoscută stațiunea și descoperirile de la Poduri unui public mai larg au fost publicate articole în revistele *Arta*, *Ateneu*, *Clio*, *Revue Roumaine*, *Romanian Review*, *Rumänische Rundschau* și chiar *Rumynskaja Literatura*. Materiale arheologice descoperite la Poduri au fost incluse în expozițiile permanente ale Muzeului de Istorie din Piatra-Neamț, Muzeul Național de Istorie a României din București și Muzeul de Istorie din Bacău.

În afara filmului realizat în 1985, în ideea informării publicului larg, am oferit televiziunii an de an informații despre descoperirile de la Poduri; destul de sporadic acestea au fost difuzate în emisiunile informative și în unele interviuri. Cu toate dificultățile specifice perioadei comuniste, credem că am reușit să transmitem comunității științifice din țară și din străinătate, precum și publicului mai larg din țară, importanța stațiunii de la Poduri și să facem cunoscute cele mai interesante descoperiri, care aruncau o lumină nouă asupra vieții materiale și spirituale a locuitorilor calcolitici din estul României.

Perioada 1990-1996

Schimbările politice din 1989 s-au repercutat, în mod firesc, și asupra cercetării arheologice. La început am fost și noi cuprinși de entuziasm și încredere în viitor, întrevedeam posibilități de colaborare cu cercetătorii din străinătate, speram într-o modernizare a cercetării arheologice din România, doream libertatea de mișcare și accesul la sofisticatele laboratoare interdisciplinare din străinătate. Din păcate speranțele noastre au fost îndeplinite doar parțial. Săpăturile au fost continuate pe caseta A, beneficiind acum și de ajutorul studenților Vasile Cotiugă și Ovidiu Cotoi de la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași. În această perioadă suprafața casetei A a fost extinsă, fiind investigate, în special, depunerile din epoca bronzului, faza Cucuteni B și nivelele corespunzând fazei Cucuteni A. Nu au lipsit nici acum descoperirile interesante, dintre care cităm vasul cu siluete umane, craniul uman depus într-o groapă pe o lentilă de cereale, vestigii ale unor ritualuri agrare sau de fundare a locuințelor și bineînțeles un număr de piese cu mare valoare artistică.

La campania 1990 a participat, pentru prima dată, un arheolog benevol din Franța. Este vorba de Domnișoara Genevieve Baud din Metz, care timp de o lună a lucrat cu noi pe șantier, fiind pentru toți un exemplu de hărnicie, modestie, abnegație și profesionalism. Deschiderea granițelor ne-a permis, în 1990, să facem cunoscute descoperirile de la Poduri la colocviile internaționale de la Lons-le-Saunier și Chișinău. În 1992 a fost organizat la Iași un colocviu româno-basarabeian asupra manifestărilor religioase Cucuteni-Tripolie; colocviul a constituit un bun prilej pentru a prezenta prețioasele informații obținute în *tell*-ul de la Poduri asupra sanctualelor, complexelor de cult, ritualurilor agrare și mai ales asupra ideilor cosmogonice ale cucutenienilor. Cele trei comunicări prezentate au suscitat interesul colegilor noștri de la Chișinău. Un alt prilej ne-a fost oferit de colocviul internațional *Cucuteni – un miracle dans l'Age de la Pierre*, organizat la Piatra-Neamț în 1994. Cu această ocazie Felicia Monah a prezentat o comunicare privind cercetările arheobotanice din *tell*. Încurajați de interesul suscitat de descoperirile de la Poduri, în 1995 Institutul de Arheologie din Iași și muzeele din Piatra-Neamț și Bacău au organizat colocviul internațional *The Tells – Chronological Axes of Prehistory, Bacău-Poduri-Tescani, 7-10 Sept. 1995*, care s-a bucurat de participarea a 14 reputați specialiști din Anglia, Germania, Ucraina, Rusia și Basarabia, precum și a unui important număr de specialiști români. Prin cele șapte comunicări susținute de membrii colectivului de cercetători de la Poduri au fost aduse la cunoștința colegilor din străinătate, dar și din țară, cele mai recente descoperiri, ipoteze și interpretări prilejuite de săpăturile din *tell*. În timpul desfășurării colocviului, expoziția *Poduri-Dealul Ghindaru, o stațiune arheologică de excepție* s-a bucurat de un succes deosebit printre participanți și publicul băcăuan. Arheologii prezenți la reuniunea științifică de la Bacău au avut ocazia să viziteze șantierul arheologic de pe Dealul Ghindaru, manifestând un viu interes pentru stratigrafia stațiunii. Vizita a permis un viu schimb de opinii între membrii colectivului de la Poduri și colegii din Ucraina și Rusia care cercetează vestigiile culturii Tripolie. Nu au rămas în afara discuțiilor nici colegii din celelalte țări.

La cel de al șaptelea *Congres de Tracologie*, desfășurat în perioada 20-26 mai 1996 la Constanța-Mangalia-Tulcea, a fost prezentată de Gheorghe Dumitroaia și Dan Monah o primă comunicare asupra descoperirilor din epoca bronzului mijlociu de la Poduri. Aceasta a fost prima tentativă de valorificare a interesantelor informații despre epoca bronzului obținute la Poduri. Acțiunea a fost continuată de Gh. Dumitroaia care va utiliza aceste descoperiri în teza sa de doctorat.

Cu toate dificultățile așa zisei „perioade de tranziție”, am reușit să continuăm săpăturile și chiar să intensificăm cercetările interdisciplinare. A fost realizată o primă expertiză antropologică de către Dr. Dan Botezatu de la Institutul de Antropologie din Iași. Datorită ajutorului colegei C.-M. Mantu a fost efectuată o nouă serie de datări radiocarbon la laboratoarele de la Heidelberg și Louvain. Rezultate deosebit de interesante au fost obținute datorită determinărilor de macroresturi vegetale, fiind identificate numeroase specii de plante cultivate și din flora spontană. Din păcate, în 1992 colectivul șantierului a suferit o grea pierdere prin decesul colegul Ștefan Cucoș. După doar un an am suferit o nouă pierdere ireparabilă, a dispărut Doamna Alexandra Bolomey, cea care a impulsionat investigațiile interdisciplinare de la Poduri și cea care, adeseori, aplanase inevitabilele mici incidente specifice colectivelor numeroase. Dispariția prematură a celor doi colegi a fost nu doar un moment dureros pentru noi, ci a produs și o serie de perturbări în activitatea de cercetare.

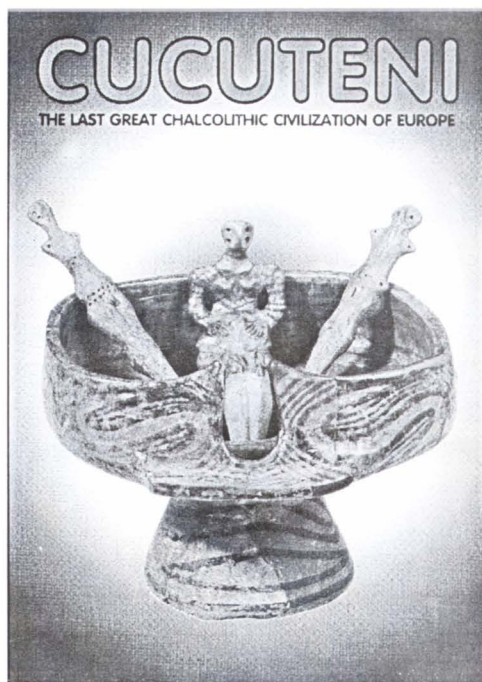
Perioada 1997-1999

În anul 1997 săpăturile de pe Dealul Ghindaru au fost sistate din cauza neînțelegerilor cu proprietarii pământului și din cauza finanțării insuficiente. Poate părea ciudat faptul că rezervăm acestei perioade un subcapitol din scurtul nostru istoric. Dar și după încetarea săpăturilor istoria stațiunii de la Poduri nu s-a încheiat. Din păcate a început o perioadă nefericită. Lipsită de pază, stațiunea a început să fie vizitată de braconieri. La început au fost întreprinse mici braconaje de către copii din sat, care au scormonit, din curiozitate, taluzurile spăturii în zonele unde chirpicul ars al construcțiilor era evident. Ei au strâns astfel câteva obiecte, printre care și câteva piese de aramă care au fost recuperate de noi la reluarea săpăturilor. Mai gravă a fost apariția unor braconieri care au început să valorifice pe piața neagră de antichități obiectele găsite. Deși am făcut demersuri la forurile ce trebuiau să protejeze stațiunea, braconajele au continuat pe scară largă.

La reluarea săpăturilor, în anul 2000, am inventariat nu mai puțin de 20 de zone afectate de braconaje. Am găsit incredibile gropi, cu diametrul până la 20 m, care pătrundeau până la – 4 m. Braconierii – care la început s-au mulțumit să scormoneasca vechea noastră săpătură – au început, la un moment dat, să sape adevărate secțiuni, adoptând metodele săpăturilor arheologice. Aceștia au braconat în special pe taluzul estic al casetei A, distrugând vestigiile a mai multor construcții din fazele finale ale culturii Cucuteni. În unele locuri au pătruns în taluzul de est al casetei la o distanță de cca. 3 m, ajungând uneori până la adâncimea de 2 m. O altă zonă care

a fost afectată de braconaje era partea nordică a casetei, în special în zona construcțiilor atribuite etapei Cucuteni A₁. Au fost săpate mai multe gropi circulare cu diametrul de circa 2 m, care au ajuns până la adâncimea de 1,5 m față de nivelul săpăturii noastre. Au fost afectate zonele cu construcții și mai ales cele din apropierea vetrelor, care erau recunoscute după depunerile de cenușă. Astfel au fost recoltate zeci de vase pictate, braconierii fiind atrași, în mod firesc, doar de piesele cu valoare artistică. Deosebit de gravă a fost braconarea unei construcții cu etaj din faza Cucuteni B (numerotată de noi ca locuința nr. 75), în care se aflau mai multe vetre metalurgice. Eforturile noastre de mai târziu de a înțelege rostul construcției au fost zădarnice, astfel că trebuie să rămânem în sfera ipotezelor.

Apariția unor piese cucuteniene cu valoare artistică a atras atenția colecționarului Romeo Dumitrescu, care a încercat să afle proveniența lor. Pentru Doctorul Romeo Dumitrescu, originar din Moinești, a fost o surpriză de proporții să afle că cea mai mare parte din piesele recuperate de el provin de la câțiva kilometri de locul său de baștină. Romeo Dumitrescu a recuperat o mare parte din vasele de la Poduri, precum și un număr mai mic de alte obiecte. Din păcate, piesele din colecția Dr. Emilia și Romeo Dumitrescu, scoase din contextul arheologic, nu permit decât o ipotetică atribuire și interpretare. În mod firesc, colecționarul a fost sensibilizat de această avalanșă de vase cucuteniene pictate și a contactat conducerea Muzeului Național de Istorie a României, propunând o sponsorizare pentru reluarea săpăturilor sistematice în *tell*-ul de la Poduri. Prin intermediul lui Dragomir Popovici a fost contactat șeful șantierului și cercetările au fost reluate în anul 2000.

Catalogul expoziției de la Salonic (1997)

Chiar și în perioada neagră 1997-1999 investigatorii de la Poduri nu au dezarmat și și-au continuat activitatea de cercetare, reușind să prezinte câteva comunicări la colocviile internaționale de la Piatra-Neamț (29-31 mai 1997) și Durham (20 martie 1999). O serie de materiale provenind din *tell*-ul de la Poduri au fost utilizate de D. Monah și Gh. Dumitroaia în lucrările de sinteză privind *Plastica antropomorfă Cucuteni-Tripolie* și, respectiv, *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*. Piese provenind din săpăturile de la Poduri au fost incluse în mai multe expoziții itinerate în străinătate. Dar, probabil, cea mai importantă realizare a acestei perioade rămâne expoziția *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, prezentată între 21 septembrie și 31 decembrie 1997 la Salonic, în care *tell*-ul de la Poduri a fost ilustrat de nu mai puțin de 72 de piese, dintr-un total de 254. Catalogul expoziției, cu o ținută grafică de excepție, a fost o excelentă pledoarie pentru civilizația Cucuteni, dar și pentru stațiunea de la Poduri.

Perioada 2000 ...

O pagină nouă în istoria cercetării *tell*-ului și a hinterlandului său a fost deschisă în anul 2000, când – datorită sponsorizării acordate de Dr. Romeo Dumitrescu și Fundația Cucuteni Pentru Mileniul III – au fost reluate săpăturile sistematice. Colectivul șantierului a fost primenit prin cooptarea arheologilor Cătălin Bem, Vasile Cotiugă, Constantin Preoteasa, Elena-Roxana Munteanu, Dorin Nicola și Daniel Garvăn. La sugestia și cu ajutorul lui Dragomir Popovici a fost atrasă o întreagă echipă de cercetători de la Muzeul Național de Istorie a României, căreia îi revine sarcina de a realiza, în colaborare cu arheologii și membrii mai vechi ai colectivului, programul de investigații pluridisciplinare schițat încă de la începutul săpăturilor de la Poduri. Echipa de cercetări pluridisciplinare a fost completată cu arheozoologii Adrian Bălășescu și Valentin Radu, geologul și microstratigraful Constantin Haită. Din păcate, arheozoologul Dragoș Moise s-a retras din colectiv, deoarece a părăsit țara. Recent, colectivul nostru a suferit o nouă pierdere prin dispariția pedologului Prof. Univ. Dr. Gheorghe Lupașcu.

Un element nou în viața șantierului de la Poduri l-a constituit, în campania 2000, prezența masivă a studenților de la facultățile de profil de la universitățile din Târgoviște, Iași și Constanța. În anii următori participarea studenților a continuat, dar pe scară mult mai redusă. Contribuția studenților la buna desfășurare a cercetărilor a fost considerabilă. În aceeași campanie am beneficiat de amabilul și prețiosul ajutor al colegului Bernard Randoin de la Ministerul Culturii din Franța, un exemplu de profesionalism și devotament față de arheologie.

Din cauza distrugerilor provocate de braconieri, la reluarea săpăturilor am fost obligați să extindem caseta A prin săparea matorului de nord și prin lărgirea sa spre est, astfel încât, acum, aceasta are dimensiunile de 24 x 36 m și o suprafață de 864 m.p. Extinderea casetei ne-a permis să recuperăm o serie de materiale din epoca bronzului și să cercetăm vestigiile unei interesante locuințe cu etaj din faza Cucuteni

B₁. Din păcate, această locuință în care au fost aflate resturile unor vetre deosebite, probabil în legătură cu activități metalurgice, era puternic afectată de gropile braconierilor. Totuși, am putut remarca existența la parter a soclului unei construcții verticale, probabil resturile unui idol de mari dimensiuni. În aceeași zonă au fost găsite mai multe vase, printre care o amforă, pictată în stil Cucuteni A-B, în care se afla o cantitate de fructe de coriandru. Un al doilea lot de resturi vegetale a fost găsit în apropierea amforei, probabil pe fundul unui recipient de lemn. Acest lot cuprindea fructe amestecate de coriandru și soc.

Pentru degajarea resturilor locuinței cu etaj, puternic afectată de săpăturile braconierilor, a fost deschisă caseta B, cu dimensiunile de 8 x 14 m, cercetările întreprinse permițându-ne să datăm această interesantă construcție în etapa Cucuteni B₁. Săpăturile din noua casetă au fost dirijate, în special, de Cătălin Bem. În aceeași zonă, dar în nivelul Cucuteni A, au fost descoperite două interesante depuneri rituale cu oseminte umane.

Bernard Randoin și Dragomir Popovici la Poduri (2000)

În afara noilor investigații asupra depunerilor din epoca bronzului și faza Cucuteni B, săpăturile au fost axate pe continuarea investigațiilor din suprafața A. În partea sudică a casetei A a fost săpată integral o locuință cu două încăperi din etapa Cucuteni A₂ asupra căreia s-au făcut minuțioase observații privind sistemul de construcție. În apropierea acesteia a fost descoperită o groapă rituală în care era depus un vas mare decorat cu incizii și pictură în care se afla un pahar pictat plin cu semințe de *Lithospermum officinale* (mărgelușe), precum și un strat de ocru roșu și alte obiecte. Dar, fără îndoială, cea mai interesantă descoperire de la reluarea săpăturilor rămâne complexul 73, format din patru locuințe suprapuse, care prin situația sa

stratigrafică și prin inventar aparține cu certitudine etapei Cucuteni A₁. Unele dintre aceste locuințe aveau rituri de fundare deosebit de interesante. În ultima campanie de săpături au fost puse în evidență și alte construcții ce se încadrează în etapa Cucuteni A₁, astfel că o veche și disputată problemă se apropie de elucidare.

Așa cum era de așteptat, cercetările pluridisciplinare au fost continuate. Pe lângă determinările de macroresturi vegetale, care au deja o adevărată tradiție la Poduri, au fost reluate de Adrian Bălășescu, Valentin Radu și Dragoș Moise investigațiile arheozoologice, au fost depistate oseminte umane și au fost întreprinse de Constantin Haită primele observații de microstratigrafie. Nu a fost neglijată nici arheologia experimentală, Vasile Cotiugă construind o vatră și un loc pentru rășnit cereale. În cadrul acelorași preocupări au fost săpate de Cătălin Bem, Vasile Cotiugă și Daniel Garvăn vestigiile construcției experimentale Casa Piticilor din 1985.

Cătălin Bem, pe șantier, în 2000

Și în această scurtă perioadă membrii colectivului s-au străduit să facă cunoscute rezultatele cercetărilor de la Poduri în cercurile științifice din țară și străinătate. În fiecare an au fost prezentate comunicări la sesiunile naționale de rapoarte arheologice și au fost publicate rapoarte destul de ample în *Cronica cercetărilor arheologice din România*. În 1991, cu ajutorul unei sponsorizări din partea Fundației Cucuteni Pentru Mileniul III, D. Monah, D. Popovici și Gh. Dumitroaia au prezentat o comunicare despre *tell*-ul de la Poduri la *Congresul Uniunii Internaționale de Studii Pre- și Protoistorice (UISPP)* de la Liège (Belgia). În lunile decembrie 2000-februarie 2001 la Muzeul Național de Istorie a României a fost organizată expoziția *O lume regăsită. Satul cucutenian de la Poduri*, care s-a bucurat de succes din partea publicului bucureștean. Expoziția a cuprins cele mai reprezentative piese din colecțiile

muzeelor din Piatra-Neamț, București și Bacău. Cu această ocazie au fost expuse, pentru prima dată, piese din colecția „Dr. Emilia și Romeo Dumitrescu”, o parte din patrimoniul aflat în custodia Fundației Cucuteni Pentru Mileniul III și a fost publicat un catalog, realizat de D. Popovici și D. Monah, cu versiuni în limba română și engleză, care face cunoscute publicului larg o parte din descoperirile de la Poduri.

Problematica exploatărilor preistorice de sare, în cadrul căreia descoperirile din zona Poduri și cercetările etnoarheologice privind exploatările de sare ocupă un loc important, i-a prilejuit lui Dan Monah, în anul 2001, susținerea unor comunicări la *Congresul UISPP* de la Liège și la cel al *Asociației Europene a Arheologilor (EAA)* de la Esslingen (Germania). Primul studiu a fost deja publicat în actele colocviului. Același autor a revenit asupra acestei probleme la masa rotundă organizată de Universitatea din Durham (Anglia) în anul 2003. Deși legăturile cu arheologii din țările estice sunt mai dificil de realizat, cu ocazia colocviului *Așezările gigant din cultura Tripolie* de la Tal'ianki (Ucraina, 2003) Felicia și Dan Monah au susținut o comunicare despre cercetările de arheobotanică de la Poduri, iar Gh. Dumitroaia, prezentând activitatea Centrului Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni de la Piatra-Neamț a insistat asupra contribuției acestei instituții în desfășurarea și promovarea cercetărilor din binecunoscuta stațiune.

Până în momentul de față în *tell*-ul de la Poduri a fost săpată o suprafață de peste 1500 m², au fost cercetate, parțial sau integral, peste 90 de construcții, un mare număr de gropi, dintre care unele cu depuneri rituale, au fost obținute importante informații despre plantele cultivate și cele din flora spontană. Sunt cunoscute speciile de animale domestice crescute de locuitorii din așezările *tell*-ului, precum și animalele vanate de aceștia. Dispunem și de câteva informații despre tipul antropologic al locuitorilor. În cele 22 de campanii de săpături au fost recoltate mari cantități de ceramică, unelte și arme, care au îmbogățit colecțiile muzeelor din Bacău, Piatra-Neamț și București.

Nici investigațiile asupra hinterlandului *tell*-ului nu au fost neglijate. Au fost continuate periegezele în hinterland și în campania 2000 o echipă anglo-română condusă de Dr. John Chapman de la Universitatea din Durham (Marea Britanie) a realizat hărțile magnetometrice ale stațiunilor Siliște-Prohozești, Dealul Bujoarei, Dealul Păltiniș și La Hăineală. Cercetările întreprinse de echipa condusă de Dr. John Chapman sunt axate pe investigarea exploatării sării de către locuitorii *tell*-ului și cei ai așezărilor din hinterlandul acestuia. Cu amabilul acord al colegului Dragomir Popovici echipa engleză a întreprins în anul 2003 un sondaj în așezarea Cucuteni B de pe Siliște-Prohozești.

După un sfert de secol de la începerea cercetărilor de la Poduri credem că putem afirma că, în ciuda numeroaselor dificultăți, am reușit să aducem în atenția cercurilor arheologice din România și din străinătate și poate și a publicului interesat de arheologie o stațiune de excepție.

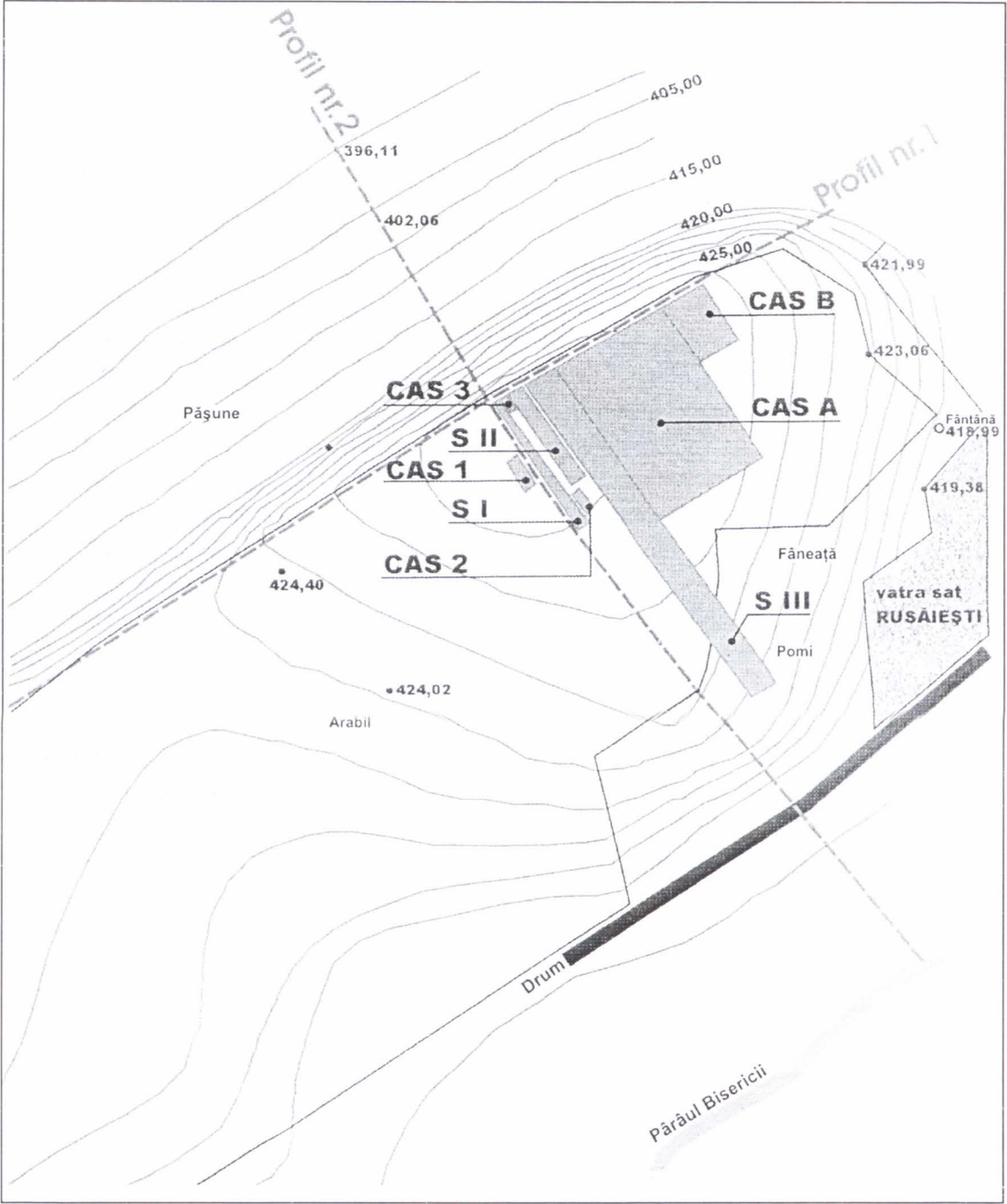
AMPLASAREA *TELL*-ULUI ȘI SĂPĂTURILE

Vizitatorul care vrea să ajungă la *tell*-ul de pe Dealul Ghindaru are o misiune ușoară. Este suficient ca din Moinești să meargă pe drumul spre satul Poduri și de la stadionul orașului poate merge pe marginea terasei, cale de 1,5 km, până la *tell*. Dacă preferă un drum mai ocolit, dar pe șosea, poate să meargă prin sat până la Școala „Spiru Haret” și de acolo spre fostul sat Rusăiești, acum cartier al satului Poduri. Ajuns la „Șipotul păcii” va urca puțin spre biserica de lemn din Rusăiești și astfel se află la poalele dealului pe care se găsește *tell*-ul. Din această direcție accesul la *tell* se face prin curțile familiilor Rusei.

Ajuns la *tell*, vizitatorul va remarca că pe terasa de 32 m de pe dreapta Tazlăului Sărat se află o colină de formă aproximativ elipsoidală, cu înălțimea de 4,5 m față de orizontală. Porțiunea de terasă, ce are la poale biserica de lemn, este numită de localnici Dealul Ghindaru. Zona de interes arheologic se găsește pe botul dealului, în locul numit și „Între Pâraie”. În această parte din terasă se desprinde un bot de deal ocolit spre sud de Pârâul Bisericii, iar la nord de albia majoră a Tazlăului Sărat. Stațiunea arheologică este mărginită la nord de o pantă abruptă care coboară spre Tazlăul Sărat, spre est panta este de asemenea abruptă, în timp ce spre sud o pantă mai lină, terasată, duce spre Pârâul Bisericii. Drumul de acces și calea de legătură cu terasa se află spre nord-vest. Probabil aici au fost săpate în timpul locuirilor Precucuteni și Cucuteni A două șanțuri de apărare care delimitau ceea ce mai târziu va fi numit *tell*. Colina artificială (*tell*-ul) se găsește chiar pe capătul terasei, unde se detașează ca un soi de „acropolă” de formă oarecum elipsoidală. Suprafața sa poate fi apreciată la peste un hectar, dar stațiunea arheologică se extinde spre vest, acoperind o suprafață de aproximativ 6 ha.

În decursul mileniilor, marginea terasei dinspre albia Tazlăului Sărat a fost ruptă de apele râului și probabil mai mult de o treime din *tell* și din restul stațiunii au fost distruse. Încă de la începutul săpăturilor, judecând după grosimea depunerilor arheologice (peste 4,80 m) și după construcțiile parțial păstrate, ne-am dat seama de amploarea distrugerilor provocate de apele râului.

În 1979 am trasat o singură secțiune (S I) cu dimensiunile de 30 x 2 m, amplasată în zona cea mai înaltă a *tell*-ului. Secțiunea a fost orientată nord-vest – sud-est, taluzul de vest fiind în prelungirea bornei topografice aflată la un metru nord de capătul săpăturii. Orientarea a fost făcută în așa fel încât să obținem o fracțiune din profilul transversal al stațiunii. La vest și est de secțiune au fost trasate două mici casete, care nu au fost săpate decât până în primul nivel Cucuteni A.

Poduri-Dealul Ghindaru –schیța topografică și amplasarea săpăturilor

Grosimea depunerii arheologice și insuficiența fondurilor de săpătură ne-au obligat să restrângem aria investigată, pentru a obține cât mai multe informații asupra stratigrafiei stațiunii. Am fost nevoiți să sistăm săpătura la adâncimea de aproximativ 3,80 m, când ne aflam destul de aproape de ultimul strat al depunerii. Pe baza acestui prim sondaj am afirmat, este drept ipotetic, descoperirea primului *tell* din arealul culturii Cucuteni. Datorită depistării unei noi stațiuni Cucuteni la Siliște-Prohozești, în apropierea unei slatine, am presupus că ultima așezarea ar putea avea legături cu exploatarea sării din slatină. Datorită acestei observații am presupus că îndelungata locuire calcolitică de pe Dealul Ghindaru poate fi explicată prin exploatarea resurselor de sare din hinterlandul *tell*-ului.

În anul următor lărgirea colectivului și speranța unei finanțări mai generoase ne-a determinat să concepem un plan de săpătură mai ambițios cu posibilități de dezvoltare. În acest scop am trasat la un metru est de prima secțiune o nouă secțiune (S II), cu dimensiunile de 22 x 3 m, care era completată de S III, cu dimensiunile de 75 x 3 m. Cele două secțiuni erau separate de un martor de 0,5 m, pe care urma să-l săpăm pentru a obține o suprafață mai mare în care să putem observa construcțiile și raporturile dintre ele. Din păcate, intențiile noastre nu au putut fi complet îndeplinite într-o singură campanie și am fost nevoiți să retaluzăm spre est S III cu doi metri. Din cauza dificultăților de degajare a pământului săpat, unele porțiuni din cea de a treia secțiune nu au putut fi investigate. Cu toate că finanțarea a devenit din an în an tot mai redusă, am reușit până la sfârșitul campaniei 1983 să obținem o schiță stratigrafică preliminară a *tell*-ului.

În mod firesc descoperirile deosebite nu au lipsit, dar – în același timp – am remarcat că săpătura pe suprafețe reduse nu ne permitea să sesizăm toate nivelelurile de locuire. Din această cauză, începând cu campania 1984 am hotărât să renunțăm la această metodă de săpătură și să deschidem o suprafață mai mare. Pentru a asigura continuitatea observațiilor am amplasat caseta A la nord-est de S III. Pe această suprafață, cu dimensiunile de 24 x 36 m (864 m²), s-a lucrat din 1984 până în prezent, ajungându-se până la nivelul Cucuteni A₁, care a fost deja parțial cercetat.

La reluarea lucrărilor în anul 2000 am hotărât ca în afara casetei A pe care săpăturile urmau să fie continuate să deschidem, la nord-est de prima casetă, o nouă suprafață, numită caseta B, cu dimensiunile de 8 x 14 m, în care să fie utilizate cele mai noi tehnici de săpătură și de cercetări pluridisciplinare. Din păcate, și în acest caz dorințele noastre nu au putut fi întotdeauna îndeplinite. În caseta B au fost săpate câteva complexe din faza Cucuteni B, dintre care putem menționa continuarea investigării locuinței cu etaj descoperit în caseta A. Din programul de investigații pluridisciplinare au fost continuate determinările arheobotanice și cele arheozoologice, au fost recoltate eşantioane pentru datări radiocarbon și pentru analize microstratigrafice, dar analizele antropologice și alte investigații dorite de noi nu au putut fi îndeplinite. Poate viitorul va fi mai generos cu noi și cu excepționala stațiune de la Poduri.

Planul locuinței nr. 74

STRATIGRAFIE ȘI CRONOLOGIE RADIOCARBON

Poate părea ciudat, cititorului puțin avizat, că după 22 de campanii de săpături destul de intense am reușit să stabilim doar o schiță stratigrafică preliminară. Dar succesiunea depunerilor din *tell*-ul de la Poduri este deosebit de complexă, iar perturbările stratigrafice datorate locuirilor mai recente și braconajelor din ultimii ani ne-au îngreunat mult sarcina. Datorită săpăturilor pe suprafețe mici din primii ani de cercetare locuirile mai vechi ne sunt mai puțin bine cunoscute. În alte cazuri, deși am lucrat pe suprafețe destul de mari, deranjamentele produse de locuitorii de mai târziu și absența unor locuințe bine conservate ne-au obligat să fim reticenți în a le atribui unei etape de evoluție a culturii Cucuteni.

Credem că suntem datori cu câteva succinte explicații în legătură cu cronologia bazată pe date C^{14} . În ciuda aparențelor și a faimei de care se bucură printre neinițiați, radiocarbonul nu este o metodă de datare miraculoasă. Ca toate tehnicile de investigații științifice ea are limite și imperfecțiuni inerente. Datarea prin radiocarbon nu poate fi efectuată decât asupra resturilor de materie organică (cărbune de lemn, cereale carbonizate, oase arse sau nearse etc.), iar laboratoarele comunică arheologilor o dată față de prezent (B.P.), care are ca punct de referință anul 1950, din aceasta se poate calcula o dată convențională (notată b.c.), care însă nu corespunde cu ani î. H. Anii radiocarbon și cei solari nu sunt identici. Din această cauză și din alte motive se calculează o dată calibrată (Cal B.C.) care este mai apropiată de reprezentările noastre calendaristice. Pentru a da cititorului o imagine a vechimii locuirilor din *tell*-ul de la Poduri vom indica atât data B.P., care-i va semnala vechimea față de zilele noastre, cât și data Cal B.C., care îl va raporta, cu aproximație, la anii înainte de Hristos.

Conform unei convenții tacite stabilite între arheologi, vom începe descrierea complexei stratigrafii de la Poduri cu cel mai vechi nivel de locuire, aflat la adâncimea cea mai mare. Primii locuitori de la Poduri s-au așezat „între pâraie” spre sfârșitul fazei Precucuteni II. Acest eveniment s-a produs în jurul anului 5820 B.P., ce ar corespunde cu o dată Cal B.C. cuprinsă între 4780 și 4619. Se pare că precucutenienii au găsit pe Dealul Ghindaru o pajiște inundabilă și din această cauză și-au construit locuințele pe niște ușoare ridicături ale terenului, care le ofereau o oarecare protecție față de inundații și de umezeala terenului.

Ne-am pus firesc întrebarea dacă apa Tazlăului Sărat, aflată acum la 32 m mai jos, putea inunda terasa. Este puțin probabil, deși locuirea corespunde cu perioada

climatică numită Atlantic, care este caracterizată de temperaturi mai ridicate decât în prezent și printr-un regim pluvial mai bogat decât acum. Responsabil de inundarea terasei se pare că este Pârâul Bisericii, insignifiantul fir de apă aflat la sud de *tell*.

Săpătura noastră, foarte restrânsă, ne-a permis să cercetăm doar două porțiuni din locuințele acestei perioade, care – în plus – erau tăiate și de șanțul din epoca bronzului, care pătrundea până la adâncimea de 5,80 m. Cele două locuințe erau construite în obișnuita tehnică calcolitică, având podeaua formată dintr-o platformă de trunchiuri de arbori, cu diametrul de 8-10 cm, acoperită cu o lipitură de lut. Pereții construcțiilor, din care se păstrau puține fragmente, erau construiți dintr-o structură ușoară de lemn acoperită cu tencuială de lut amestecat cu pleavă de cereale.

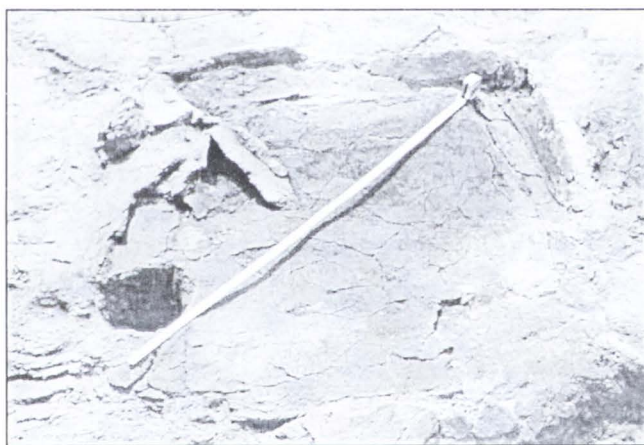
Inventarul construcțiilor cercetate de noi era sărac, dar în construcția nr. 36, pentru care credem că este mai potrivit să folosim termenul de sanctuar, am descoperit două vetre. În apropierea primei vetre a fost găsit un interesant ansamblu format dintr-un vas miniatural, un tron de lut ars și șapte statuete feminine. Statuetele și obiectele sacre erau așezate pe marginea vetrei și le-am considerat ca formând un singur complex, pe care l-am numit Sfânta Familie.

În apropierea celei de a doua vetre a fost descoperit un alt ansamblu ce cuprindea un număr de statuete antropomorfe. Pieseile complexului numit Soborul Zeițelor se aflau într-un vas de mari dimensiuni sfărâmat de prăbușirea pereților. Vasul, în care era adăpostit complexul, a fost inițial acoperit de un capac și de un alt vas, mai mare, așezat cu gura în jos, care avea rolul de a proteja ansamblul de obiecte sacre. În vas au fost găsite, ambalate în paie de cereale surprinzător de bine conservate, 21 de statuete feminine, 13 tronuri de lut ars și alte două mici obiecte de cult, pe care atunci le-am botezat, în glumă, OPNI (Obiecte Preistorice Ne-Identificate). Ca orice descoperire importantă, complexe de cult de la Poduri au apărut la sfârșitul campaniei în momentul în care nici finanțarea și nici condițiile climaterice nu mai permiteau continuarea investigațiilor! În plus, construcția 36 se găsea la adâncimea de peste 4,30 m, fără nici o posibilitate de extindere a săpăturii. Trebuie să menționăm că primul sat de pe Dealul Ghindaru, aflat la baza *tell*-ului, a fost distrus de un incendiu violent, ale cărui cauze nu le știm. Nivelul Precucuteni II este datat între 4780-4619 Cal B.C.

După un timp, probabil destul de scurt, comunitatea care părăsise Dealul Ghindaru la sfârșitul fazei Precucuteni II a revenit între pâraie și a reconstruit satul. Acum locuințele au fost ridicate pe dărâmăturile celor vechi, resturile acestora contribuind la protecția noilor construcții de inundații și le-a asigurat o oarecare izolare de umiditatea din jur. Cele două locuințe din nivelul Precucuteni III-clasic, care au fost cercetate pe scară mai largă, confirmă preocuparea constructorilor de a le izola de umiditatea solului. Acestea au fost ridicate peste dărâmăturile construcțiilor mai vechi și, în cazul locuinței 44, după așezarea bânelor platformei, peste acestea a fost așezat un strat gros de frunze care s-au imprimat pe lutul moale pus deasupra lemnului. Frunzele erau împrăștiate într-un strat gros pe toată suprafața platformei de bârne. Printr-o examinare minuțioasă au fost determinate amprente de la frunze de tei (*Tilia platyphyllos*). Bănuim că stratul gros de frunze au fost așezate fie pentru a izola podeaua de lut a locuinței de

umiditatea solului, fie pentru a grăbi uscarea lutului podelei. Aceeași situație a fost întâlnită și la o altă construcție, unde însă au putut fi determinate atât amprente de frunze de tei, cât și amprente de frunze de alun (*Corylus avellana*).

Construcția 44 merită o atenție deosebită, justificată de funcționalitatea ei și de o serie de amenajări interioare deosebite. În partea de vest a construcției, pe platformă, a fost găsită o casetă de formă pătrată, care adăpostea cinci râșnițe, dintre care două de dimensiuni mari. Râșnițele erau fixate pe socluri de lut cu bordurile pictate cu alb, fiind înconjurată de o ramă înaltă de 18 cm. Deși unele porțiuni ale ramei erau sfărâmate, s-a putut observa o porțiune dintr-un uluc prin care era evacuat măcinșul. Spre est de caseta cu râșnițe au fost descoperite patru construcții de formă tronconică (diametrul la bază 55 cm, înălțimea păstrată 35 cm, diametrul la înălțimea păstrată 45 cm), pe care le-am numit silozuri. În apropierea primului siloz a fost găsit un capac circular prevăzut cu o gură de aerisire. Cele patru silozuri adăposteau o însemnată cantitate de cereale carbonizate din care am recoltat 34 kg. Analizele arheobotanice ne-au dezvăluit că silozurile erau specializate, două fiind folosite la depozitarea grâului, iar celelalte pentru păstrarea orzului. Am considerat această construcție ca fiind o moară, deși nici alte interpretări nu sunt excluse.

„Ladă” cu grâu carbonizat

Într-o altă construcție din același nivel au fost descoperite mai multe depozite de cereale carbonizate. Acestea se aflau în vase mari, erau răspândite uneori pe podeaua locuinței sau erau depozitate în niște lăzi construite din chirpic și lipite de pereți. Lăzile erau de obicei de formă pătrată, cu latura de aproximativ un metru și cu o înălțime care varia de la 10 la 45 cm. În mai multe astfel de construcții au fost găsite cantități variabile de cereale. Uneori cerealele erau atât de puternic arse încât formaseră o pojghiță care era lipită de fundul și pereții lăzii. Lăzi sau casete de chirpic au fost descoperite și în alte niveluri de locuire de la Poduri. Uneori, așa cum am arătat, erau folosite pentru depozitarea cerealelor, alteori erau utilizate pentru păstrarea vaselor ceramice și nu de puține ori adăposteau râșnițe fixate pe socluri de lut. Și acest sat din faza Precucuteni III-

clasică a fost mistuit de un incendiu deosebit de puternic. Două date radiocarbon ne indică pentru acest nivel vechimea de 5880 ± 150 și respectiv 5780 ± 50 față de prezent. Prima datare, deși realizată pe un eșantion de cereale carbonizate, are indicat de laborator un interval prea mare pentru a fi luată în considerare, astfel că pentru plasarea în timp a satului Precucuteni III nu putem utiliza decât cea de a doua dată, care ne indică intervalul 4726-4583 Cal B.C. Observăm că între părăsirea satului Precucuteni II și instalarea noilor locuitori nu pare să se fi scurs mult timp. Credem că aceeași comunitate, care a părăsit Dealul Ghindaru în timpul a ceea ce arheologii numesc convențional faza Precucuteni II, a revenit edificând satul din faza Precucuteni III. Unde și-au avut satul în timpul cât au lipsit de pe Dealul Ghindaru din păcate nu știm.

După regula de acum știută, ca urmare a incendierii satului, comunitatea părăsește Dealul Ghindaru, dar revine după puțin timp, reclădindu-și așezarea. Pentru acest nivel nu dispunem de nici o dată radiocarbon, dar după modificările minore ale decorului absența nu a fost îndelungată. În locuințele acestui nivel întâlnim mai frecvent decât în nivelul anterior vase cu decor pictat cu alb înainte de ardere, iar pictura are o calitate mai bună decât înainte. O serie de alte detalii, asupra cărora nu putem insista aici, ne-au determinat să considerăm că acest nivel marchează o etapă finală, pe care am numit-o Precucuteni III-târziu. Acum triburile precucuteniene intră într-o febrilă perioadă de căutări. Sub influența comunităților Gumelnița și Petrești, vecinii lor din sud și vest, cu care întrețineau vii relații de schimb, inclusiv căsătorii exogame, locuitorii de pe Dealul Ghindaru, ca și ceilalți precucutenieni, adoptă o nouă tehnică de decorare a ceramicii: pictura înainte de ardere. După o serie de experimente, unele nereușite, noua tehnică se impune cu autoritate și arheologii constată nu numai o pronunțată schimbare a ornamentației ceramicii, ci și unele transformări în domeniul religios.

Din punct de vedere stratigrafic nivelul numit de noi Precucuteni III-târziu este suprapus de o depunere destul de consistentă pe care am desemnat-o provizoriu ca „nivel intermediar”. În săpăturile anilor '80, în acest orizont am remarcat cel puțin trei niveluri de construcții incendiate. Din păcate, săpătura restrânsă ca suprafață și cantitatea destul de mică de ceramică recoltată nu ne-a permis să caracterizăm toate nivelurile arheologice remarcate. Încă din acel timp pentru noi a fost destul de clar că în această depunere se află acel atât de mult căutat nivel care marchează etapa Cucuteni A₁, începutul celebrei culturi Cucuteni. Datorită noii tehnici de decorare a ceramicii arheologii români vorbesc de o nouă cultură, numită convențional Cucuteni, deși este evident vorba de aceeași populație. Și în nici o altă stațiune această transformare, petrecută într-un interval de timp foarte scurt (aproximativ 50 de ani), nu este atât de evidentă ca la Poduri. Durata scurtă de existență a etapei Cucuteni A₁ pare să fie confirmată și de cele două date radiocarbon 5690 ± 50 B.P. și 5680 ± 60 B.P., ceea ce prin calibrare ar indica intervalul 4665-4469 Cal B.C.

În săpăturile din ultimii ani enigmele etapei Cucuteni A₁ au început să fie clarificate. În jumătatea de nord a casetei A a fost descoperit complexul nr. 73, format din patru locuințe suprapuse. Între construcții nu se afla un strat unitar și consistent de

depuneri, astfel că putem considera că locuirea a fost de scurtă durată, iar reconstrucția după incendiere a fost rapidă. Ceramica recoltată din locuințele ce formau complexul 73 era, în majoritatea ei, de tradiție precucuteniană, dar vasele decorate cu pictură, în special pictate cu alb înainte de ardere, erau suficient de numeroase pentru a ne semnală că transformarea intuită de arheologi se produsese deja. Mai mult, în ultima campanie, la sud de complexul 73 au fost descoperite noi construcții care se găsesc la același nivel stratigrafic și au aceleași caracteristici.

Cercetarea complexului 73 ne-a permis descoperirea câtorva situații deosebit de interesante. La demontarea platformei L 73a, sub bârnele acesteia, a fost descoperit un vas, probabil resturile unui ritual de fundare și consacrare a locuinței. În nivelarea de sub platforma aceleași construcții a fost descoperit un pavaj format din 135 de pietre de râu și fragmente de râșnițe care se aflau în jurul unei gropi cu adâncimea de 40 cm și diametrul de 30 cm. Pe fundul gropii, în centrul ei, se afla o statueta feminină șezândă, cu fața orientată spre est. Pavajul de piatră și groapa erau acoperite de o lutuială peste care se observau bârnele platformei locuinței. Am interpretat întregul complex ca reprezentând un ritual de fundare a construcției. Interesantă este și situația unei alte construcții din complexul 73, pe a cărei platformă au fost găsite câteva grupări de oase arse, care – după opinia arheozoologilor – par să aparțină unor copii. În lipsa analizei antropologice este riscant să formulăm ipoteze, dar ideea unui tragic accident sau a unui sacrificiu uman nu poate fi exclusă. În sfârșit, într-una dintre locuințele Cucuteni A₁ cercetată parțial în ultimul an, a fost descoperit un bizar vas de cult cu o proeminență centrală, ca o ciupercă, în interior. Probabil nu trebuie să-i mai semnalăm cititorului că toate construcțiile din acest orizont stratigrafic sunt distruse de un formidabil incendiu. Căldura degajată de incendiu a fost atât de puternică încât a reușit să transforme podeaua de lut, groasă de 15-20 cm, într-o masă de chirpic de culoare roșie.

Locuință din nivelul Cucuteni A₂ (foto B. Randoin)

Peste nivelul Cucutei A₁ se află o depunere consistentă, care cuprinde trei sau patru niveluri de locuire datate în etapa Cucuteni A₂. Uneori grosimea depunerii depășește 1,60 m. Locuințele din această perioadă sunt întotdeauna prevăzute cu platforme de lut aplicat pe podine alcătuite din bârne despicate longitudinal. Destul de frecvent, bârnele au diametrul de 25-30 cm. Inventarul celor câteva zeci de locuințe cercetate este deosebit de bogat, cuprinzând în special vase pictate în două sau trei culori. Este așa numita ceramică de prestigiu, domeniul în care cucutenienii vor excela. Se vede clar că aceasta este perioada de locuire intensă a locului dintre pâraie și corespunde perioadei de înflorire a culturii Cucuteni. Pentru locuirile Cucuteni A₂ de la Poduri dispunem de o serie de șapte date radiocarbon. Eșantioanele datate provin din diferite nivele și contexte; totuși se poate aprecia durata locuirilor Cucuteni A₂ de la Poduri la aproximativ 250-300 de ani, iar pe baza datelor calibrate întregul depozit ar putea fi încadrat între aproximativ 4450 și 4050.

Este firesc ca în acest orizont stratigrafic – Cucuteni A₂ – să fie făcute cele mai multe și, probabil, cele mai interesante descoperiri. Datorită numeroaselor locuințe cercetate pe scară largă sau chiar integral, au fost obținute numeroase informații despre tehnologia construcțiilor și a amenajărilor interioare. Au fost descoperite și cercetate mai multe „lăzi” pentru depozitarea cerealelor, amenajări pentru râșnit, construcții de chirpic pentru păstrarea vaselor, nenumărate vetre aflate atât în interiorul construcțiilor cât și în afara lor. Nu pot lipsi din această enumerare gropile care ne-au oferit prețioase informații despre ritualurile agricole săvârșite de locuitorii din etapa Cucuteni A₂. Trebuie să menționăm și faptul că au fost descoperit câteva oase umane, singurele care ne oferă unele informații asupra tipului antropologic al locuitorilor de la Poduri.

În spațiul limitat de care dispunem, nu putem prezenta decât câteva situații care ni se par mai interesante. Cercetând una din locuințele din nivelul Cucuteni A₂, am întâlnit o situație mai deosebită. În apropierea vetrei, în jurul căreia erau grupate mai multe vase, am descoperit că un vas mare de provizii era îngropat sub podea în așa fel încât gura lui să ajungă la nivelul vetrei. Vasul era întreg, fără nici o știrbitură și, presupunem, că în el era păstrată la rece apa folosită de ocupanții locuinței.

Interesantă este și situația construcției nr. 74, singura locuință de la Poduri care avea două încăperi. De formă dreptunghiulară, cu lungimea de 10,3 m și lățimea de 5,4 m, aceasta era compartimentată de un perete median format dintr-o structură de lemn peste care erau aplicate straturi de lut cu grosimea de circa 10 cm. Vatra, cu mai multe niveluri de refacere, se găsea în încăperea de nord-vest, în timp ce cealaltă încăpere nu era încălzită. Se pare că, inițial, locuința a avut o singură încăpere, dar la un moment dat a fost ridicat peretele median care a copartimentat-o. În „camera rece” a fost găsit un vas destul de mare cu capac, o râșniță și o cantitate de cereale carbonizate. În alte părți ale locuinței au fost găsite mici cantități de resturi vegetale, între care se aflau și fructe de coriandru și semințe de măr sau păr. Deși au fost găsite două mici fragmente de scânduri carbonizate perpendiculare pe axul construcției, locuința nu a avut platformă formată din bârne de lemn. Podeaua era alcătuită din straturi succesive de lutuiei. La demontarea podelei, în încăperea cu vatra, a fost găsit un topor de piatră, orientat est-

vest, depus probabil ritual, în legătură cu fundarea construcției. Firește, locuința a fost distrusă de obișnuitul incendiu, dar în timp ce vestigiile încăperii cu vatră erau puternic incendiate, cele ale încăperii alăturate erau mult mai slab arse. Probabil că nu mai este necesar să menționăm că toate construcțiile din timpul etapei Cucuteni A₂ au fost distruse de incendii. În unele construcții am găsit bucăți de chirpic vitrificate și vase puternic deformate, aproape topite. Experimentele pe care le-am făcut indică, în unele cazuri, temperaturi de peste 1000°C.

Depunerile din cel mai recent nivel atribuit etapei Cucuteni A₂ sunt suprapuse de vestigiile unor locuințe prost conservate, care – după inventarul ceramic și după poziția lor stratigrafică – inclinăm să le atribuim etapei Cucuteni A₃. Resturile construcțiilor, frecvent deranjate de intervenții ulterioare, se află uneori la aproximativ aceeași adâncime cu depuneri și construcții care ar putea fi atribuite după ceramică fazelor Cucuteni A-B și chiar B. În zonele cu porțiuni de construcții mai bine conservate, am descoperit preponderent ceramică pictată tricrom. Ceramica decorată cu caneluri și cea pictată bicrom sunt sporadice, iar fragmentele ceramice decorate cu incizii sunt și mai rare. Deși am urmărit cu toată atenția situația acestor vestigii, deloc spectaculoase, încă nu avem certitudinea că acest nivel poate fi atribuit etapei Cucuteni A₃.

Locuirea din timpul fazei Cucuteni A-B este destul de sigură. Din cauza proastei conservări a construcțiilor și a faptului că nu am avut șansa să cercetăm integral mai multe locuințe, nu știm cu siguranță dacă Dealul Ghindaru a fost locuit în ambele etape ale fazei Cucuteni A-B. În câteva locuințe, destul de prost conservate, au fost găsite vase pictate în stilurile specifice fazei Cucuteni A-B, iar în depunerea arheologică fragmentele pictate în stilurile δ și γ sunt frecvente; mai rare sunt fragmentele ceramice pictate în stil β. Judecând după aceste materiale, Dealul Ghindaru pare să fi fost locuit în ambele etape ale fazei Cucuteni A-B, dar lipsa unor suprapuneri de locuințe ne împiedică să afirmăm cu tărie acest lucru. Este posibil ca în această fază centrul așezării să se fi deplasat spre vest, acolo unde stațiunea arheologică depășește limitele *tell*-ului. Nici pentru aceste locuiri nu avem date radiocarbon.

Situația locuirilor din faza Cucuteni B este mai clară. Depunerile Cucuteni B se diferențiază clar prin culoarea cenușie-negricioasă a pământului. S-a remarcat că depunerile Cucuteni B au grosime mai mare în apropierea locuințelor și se subțiază în spațiul dintre acestea. Din analiza materialelor ceramice apare ca certă existența ambelor etape B₁ și B₂, dar nu a fost întâlnită nici o suprapunere de construcții din această fază. În acest nivel au fost cercetate mai multe locuințe, dintre care construcția nr. 14, care, deși distrusă în mare parte de șanțul de epoca bronzului, este deosebit de interesantă. Aceasta, situată pe marginea de nord a terasei, avea o vatră în formă de cruce, în apropierea căreia se aflau resturile unei mese ovale de mari dimensiuni. Ambele construcții aveau nivele de refacere, semn a unei utilizări îndelungate. Mai mult de două treimi din masă erau prăbușite pe panta dinspre Tazlăul Sărat. A fost prima dată când ne-am dat seama că o parte însemnată a stațiunii noastre a fost distrusă de alunecările de teren provocate de apele râului. Nici vatra cruciformă nu fusese scutită de distrugerii, dar acestea se datorau altor cauze. Unul dintre brațe și partea centrală a vetrei erau smulse și

deplasate la câteva zeci de centimetri de resturile aflate *in situ*. Am remarcat că vatra a fost modelată din mai multe bucăți asamblate cu un interesant sistem de îmbinare. În miezul vetrei am găsit o cupă cu picior, pictată în stil ϵ , spartă ritual și înglobată în chirpic. În apropierea vetrei a fost găsit printre alte obiecte și un creuzet, folosit probabil la topirea aramei. Un complex de vase aflate *in situ* în locuință cuprindea și un vas cu torti pastilate. Inventarul construcției ne-a permis încadrarea ei în etapa Cucuteni B₁.

O construcție Cucuteni B deosebit de interesantă a fost descoperită la reluarea săpăturilor, în campania 2000. Locuința, puternic deranjată de gropi ample de braconaj, era alcătuită din parter și etaj, o premieră pentru săpăturile de la Poduri. La parter a fost descoperit o parte din soclul unei construcții verticale, probabil un idol de mari dimensiuni, în apropierea căruia au fost găsite nouă grupări de vase. Deosebit de interesantă a fost o amforă, pictată în stil caracteristic fazei Cucuteni A-B, în care a fost găsită o cantitate apreciabilă de fructe carbonizate de coriandru. În apropierea amforei au fost descoperite urmele unui recipient de lemn din care se păstrau doar o parte din scândurile care formau probabil fundul. După orientarea fibrei lemnului ne-am dat seama că scândurile erau îmbinate, formând o structură coerentă cu diametrul de aproximativ 32 cm. Situația de pe teren ne-a sugerat fundul unui butoi; un astfel de recipient de lemn, mai bine conservat, a fost descoperit în *tell*-ul gumelnițean de la Hârșova. Pe scândurile carbonizate au fost găsite mai multe fructe de coriandru și soc, amestecate. Prepararea unei băuturi fermentate și puternic aromate cu fructe de coriandru nu poate fi exclusă, deși se pot găsi și alte explicații depozitării fructelor într-un recipient de lemn. Pe planșeul etajului, din păcate deranjat de braconieri, au fost găsite resturile a două vetre de mari dimensiuni. Gardina acestora era puternic arsa, în unele locuri vitrificată. În zona în care au fost descoperite bucățile de vatră, se aflau câteva vase arse la roșu intens, cu o formă neobișuită. În inventarul ceramic Cucuteni-Tripolie, dar nici în inventarul altor culturi calcolitice din sud-estul Europei, nu cunoaștem recipiente de acest tip. Înalte de aproximativ 25-30 cm, cu fundul rotund și plat, vasele aveau gura de formă pătrată cu jgheaburi de scurgere la colțuri. Ne-am gândit la niște „oale de turnare”, dar această ipoteză va trebui să fie mai atent analizată. Amintim și faptul că în zona locuinței au fost găsite câteva obiecte de aramă, printre care două lingouri și două creuzete. Toate acestea ne fac să ne gândim la activități metalurgice, dar distrugerile provocate de braconieri ne-au redus mult șansele de a înțelege utilitatea instalațiilor și semnificația obiectelor descoperite în locuința 75.

În speranța de a surprinde porțiuni mai puțin deranjate din deosebit de interesanta construcție cu etaj, am deschis caseta B, în care a fost investigată partea de est a acesteia. Până în momentul de față a fost cercetată doar o parte din etaj, fiind descoperite 21 de vase, care însă nu ne ajută să descifrăm enigmele construcției.

În timpul locuirii Cucuteni B au fost săpate de locuitori mai multe gropi care străpung nivelurile de locuire mai vechi; conturul acestora este, de obicei, foarte greu de stabilit. Totuși, în câteva cazuri am reușit să identificăm unele gropi rituale, dintre care în una era depus un vas mare de provizii, un brăzdar de aratru din corn de cerb,

fragmentele a două vase pictate și alte câteva obiecte. În groapă au fost găsite și câteva resturi vegetale, printre care 24 de cariopse de orz, șase de grâu și două de secară. Nu lipseau nici câteva semințe de plante segetale sau ruderaie, precum și două nucule de soc și doi sâmburi de coarnă. În mod evident, această groapă cu adâncimea de 2 m a fost săpată de cucutenienii din faza B pentru săvârșirea unui ritual agrar, a cărui semnificație însă ne scapă.

Existența unui nivel de locuire pe Dealul Ghindaru din etapa Cucuteni B₁ este certă, iar descoperirea de piese ceramice, din păcate fragmentare, pictate în stil ζ ne face să presupunem că locuirea a continuat și în etapa Cucuteni B₂. Din păcate, pentru nici una dintre aceste locuiri nu dispunem de datări radiocarbon.

Este evident pentru cititori că și locuințele din faza Cucuteni B au fost și ele incendiate. Incendierea cu obstinație a așezărilor Precucuteni și Cucuteni este, fără îndoială, enigmatică. Un procentaj incredibil de 99,99 reprezintă așezările Precucuteni și Cucuteni distruse de incendii violente. Într-un repertoriu al așezărilor cucuteniene, care cuprinde peste 1500 de situri, au putut fi consemnate doar două stațiuni unde sunt semnalate locuințe nearse. În decursul a aproape 120 de ani de cercetări, arheologii confrunțați cu misterioasele incendii au căutat explicații formulând numeroase ipoteze. Principala enigmă este arderea la roșu a platformelor formate din straturi de chirpic groase de 15-20 cm. S-a presupus că platformele erau arse intenționat pentru a se obține o podea netedă și dură care să ofere protecție împotriva șoarecilor și șobolanilor și poate și o izolare de umezeala solului. Explicația nu a rezistat. Din cauza arderii bânelor pe care era construită platforma, aceasta s-ar fi fragmentat, iar în câteva cazuri au fost găsite urme ale lipiturilor care conturau locul stâlpilor de susținere a acoperișului și a pereților. Era illogic să plantezi stâlpi pentru susținere și apoi să-i incendiezi odată cu arderea platformei. O altă ipoteză susține arderea nu numai a platformei ci și a pereților. Ipoteza este fără îndoială fantezistă; lipsiți de structura de lemn pereții s-ar fi prăbușit rapid. Rămâne doar ipoteza unor incendii accidentale datorate neglijențelor în supravegherea focului, a incendiilor datorate trăsnetelor, furtunilor, cutremurelor și, nu în ultimul rând, a conflictelor intercomunitare. Totuși și aceste ipoteze nu pot explica, pe deplin, violența incendiilor suferite de construcțiile calcolitice din Moldova. Mai mult, experimentul de la Poduri ne-a arătat că doar incendierea structurii lemnoase nu reușește să provoace arderea și schimbarea culorii chirpicului mai subțire al pereților, iar bânele din platformă rămân neatinse de foc.

În sfârșit, o ipoteză mai recentă – formulată de regretatul nostru coleg de la Chișinău, Vsevolod Marchevici – consideră că după un anumit număr de ani așezările erau părăsite, fiind incendiate intenționat. Violența incendiilor este explicată prin umplerea intenționată a caselor cu materiale inflamabile. Cauzele acestei neobișnuite practici ar fi fost unele epidemii, înmulțirea rozătoarelor sau epuizarea solului. Deși ipoteza formulată de Marchevici pare destul de extravagantă, ea reușește să explice o parte din observațiile arheologice și înclinăm să-i acordăm o oarecare credit. În acest caz poate ar trebui să luăm în considerare și ciclurile calendaristice specifice populațiilor arhaice, dar de această ipoteză ne vom ocupa cu alt prilej.

Cu locuirile din faza Cucuteni B se încheie lunga și incitanta saga a comunităților calcolitice care au contribuit, fără voia lor, la formarea *tell*-ului de pe Dealul Ghindaru. Pe colina formată timp de aproape un mileniu nu se va mai locui până în perioada mijlocie a epocii bronzului, când oamenii vor săpa, în partea de nord a *tell*-ului, un enorm șanț, cu deschiderea la gură de 6-7 m și adâncimea de 5,80 m. Acesta, acum în parte prăbușit pe panta dinspre Tazlăul Sărat, avea diametrul interior de aproximativ 32 m, cel exterior variind între 39 și 41 m. După excavarea unei cantități imense de pământ oamenii din epoca bronzului au astupat șanțul și au construit pe traseul lui, cu eforturi uriașe, un ring de piatră. Construcția imensului șanț și a ringului care cuprinde uneori bolovani cu greutatea de peste 30 kg nu poate fi explicată decât printr-un ritual; probabil aceste lucrări aveau rolul să protejeze un mormânt aflat în centrul ringului. Din păcate, tocmai această zonă este distrusă de alunecări de teren și noi nu am avut mijloace suficiente pentru o cercetarea pe scară mai largă. În umplutura șanțului au fost găsite fragmente ceramice atribuite culturilor Jigodin, Costișa și Ciomortan. Spre sud-est de rigul din epoca bronzului au fost descoperite rămășițele unei colibe din epoca bronzului cu o vatră în jurul căreia se aflau câteva vase.

Ringul din epoca bronzului

După locuirea din epoca bronzului, Dealul Ghindaru pare să nu mai fie utilizat până în secolele II-III d.Hr., când dacii liberi (carpii), care aveau o importantă așezare în lunca Tazlăului Sărat, au săpat o gropă de provizii. Groapa avea un diametru la gură de aproximativ 0,80 m și o adâncime de 4,80 m. Pereții acesteia erau întăriți prin foc, așa cum se procedează pentru gropile de depozitare a cerealelor, deși noi nu am găsit nici un fel de urme de la acestea. La un moment dat groapa a fost astupată până la jumătate, a fost depus cadavrul unui câine și astuparea a fost continuată până la gură. Ritualuri de acest gen sunt frecvent practicate de dacii liberi. După săvârșirea bizarului ritual descris mai sus, Dealul Ghindaru nu a mai fost locuit până în evul mediu, când versantul dinspre Pârâul Bisericii a început să fie locuit. Din epoca medievală au fost descoperite câteva fragmente ceramice și un vârf de săgeată de fier. Cu aceste vestigii se încheie lunga istorie a locuirilor de pe Dealul Ghindaru.

DESCOPERIRI DEOSEBITE

Stațiunea și *tell*-ul de la Poduri constituie, fără îndoială, o descoperire de excepție. În arealul Cucuteni-Tripolie, de peste 350 000 km², o astfel de stațiune nu a mai fost descoperită. Importanța *tell*-ului de la Poduri constă în formidabila sa stratigrafie, care permite urmărirea aproape neîntreruptă a întregii evoluții a culturilor Precucuteni și Cucuteni. Nu este surprinzător faptul că etape cronologice, presupuse pe baza analizelor logice, care nu au putut fi puse încă în evidență prin săpături, sunt destul de clar identificate la Poduri. Acesta este cazul etapei Precucuteni III-târzie și mai ales a mult căutatei etape Cucuteni A₁ definită teoretic, cu mulți ani în urmă, de Profesorul Vladimir Dumitrescu. Deși s-au efectuat 22 campanii de săpături destul de ample, *tell*-ul de la Poduri pare să ne mai rezerve și alte surprize stratigrafice.

În diferite niveluri de locuire au fost depistate mai multe construcții deosebite, care au fost interpretate drept sanctuare sau construcții de uz comunitar. Spațiul de care dispunem nu ne permite să descriem toate descoperirile deosebite făcute în *tell*-ul de pe Dealul Ghindaru, dar vom încerca să facem o selecție pentru cititorii noștri.

Cea mai cunoscută descoperire provine din nivelul Precucuteni II-târziu, unde – la adâncimea de 4,35 m – a fost găsit un interesant sanctuar. Așa cum am spus deja, sanctuarul avea două vetre, în apropierea primei fiind găsit un ansamblu deosebit de obiecte sacre, căruia i-am dat numele de Sfânta Familie. Complexul de obiecte era alcătuit dintr-un vas-miniatural, un tron de lut ars decorat cu incizii, o statueta reprezentând o femeie obeză pe care am numit-o „Matroana” și alte șase figurine mai mici, dintre care trei au fost găsite pe latura de vest a vetrei. Alte trei statuete mici au fost aflate pe latura de nord-est a instalației de încălzit. Subliniem faptul că toate piesele au fost întregi; din păcate, un lucrător, mânuind cu prea multă ardoare hârlețul, a secționat câteva figurine. Din cauza friabilității pastei și a arderii slabe, eforturile noastre de a recupera fragmentele au fost zadarnice. După opinia noastră, în momentul incendierii sanctuarului ansamblul de obiecte sacre era etalat în apropierea vetrei, probabil în timpul săvârșirii unui ritual.

Personajul pe care l-am numit „Matroana” reprezintă o femeie corpulentă, aproape obeză, cu capul sumar modelat și tras mult pe spate, într-o atitudine de invocare. Gâtul este scurt și masiv, pântecul proeminent, voluminos, subliniat printr-o incizie pe talie. Sâni sunt alungiți, căzuți, șoldurile ample, coapsele robuste și pline. Întrega modelare este subordonată ideii de fecunditate. Mai mult, „Matroana” pare să poarte în ea sămânța unei noi vieți. Personajul este prezentat în poziție șezândă, pe

un tron de lut decorat cu creștături pe margine, modelat special. Cu toate că figurina este mică, doar 4,2 cm înălțime, modelarea este sigură, amintindu-ne unele statuete de la Hacilar din neoliticul vechi al Anatoliei. Piesa a fost interpretată de D. Monah ca reprezentând „Zeița-mamă”.

Celelalte statuete modelate la fel de simplu sunt toate feminine. O atenție deosebită trebuie să acordăm celei mai mici statuete din grup, care ne descifrează probabil semnificația întregului ansamblu. Figurina, foarte mică (doar 2,1 cm înălțime), este modelată în poziție șezândă, cu picioarele separate; capul, minuscul, unit direct cu trupul are marcați ochii, nasul și gura. Bazinul și șoldurile sunt ample față de dimensiunile reprezentării, iar sexul feminin este indicat prin incizii. În mod clar, mult mai clar decât la celelalte cinci statuete, este vorba de reprezentarea unui copil de sex feminin, căruia – cu oarecare inadvertență – i se adaugă atributele deplinei feminități.

Prezența unui personaj principal, „Matroana”, și a șase reprezentări de zeiță de dimensiuni diferite, ilustrând etapele devenirii feminine, ne-a făcut să considerăm că ne aflăm în fața unei imagini arhetipale a Sfintei Familii. Bineînțeles nici alte ipoteze nu pot fi excluse. Figurinele mai mici ar putea fi ipostaze ale zeiței principale sau zeiței secundare, dar în mod firesc rămânem atașați de prima noastră ipoteză.

Mai puțin popularizată, Sfânta Familie de la Poduri este, pe nedrept, mai puțin cunoscută. Starea fragmentară a câtorva exemplare constituie evident un handicap. Totuși, statueta numită „Matroana”, în afara interesantelor informații pe care ni le transmite despre conceptele religioase ale precucutenienilor, are și o indiscutabilă valoare artistică. Cu tot schematicismul și respectarea riguroasă a canoanelor, trebuie să remarcăm siguranța modelării, armonizarea volumelor, redarea realistă a unor elemente anatomice care conferă statuetei un aer straniu, dar reușind să ilustreze grăitor ideea de fecunditate.

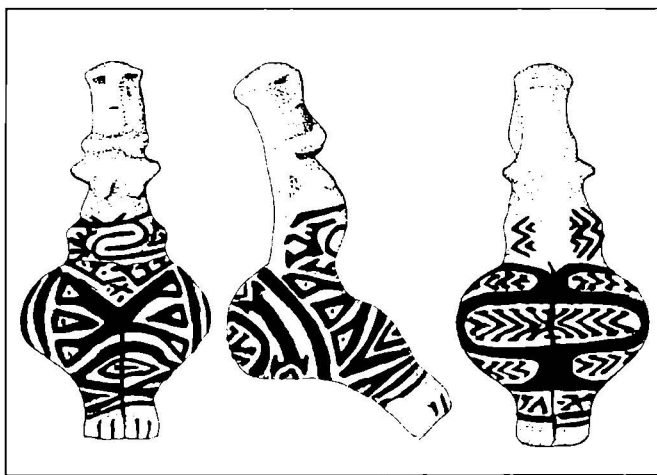
Desprinsă din grupul numit Sfânta Familie, matroana apare ca o realizare artistică remarcabilă în contextul plasticii antropomorfe din sud-estul Europei. Demnă de remarcat este îmbinarea hieratismului ritual cu elemente realiste ce-i conferă forță și viață. Aceași știință a modelajului o întâlnim și la câteva dintre cele mai mici statuete ale grupului. Una dintre figurine este „bondoacă”, modelată în poziție șezândă, aproape ghemuită. Dimensiunile foarte mici (2 cm) nu l-au împiedecat pe artistul preistoric să schematizeze sever corpul omenesc, redus de fapt la un simplu bob de lut. Și la aceste dimensiuni modelatorul precucutenian a reușit să redea sexul personajului prin rotunjirea șoldurilor și a coapselor. Mai mult, a reușit să-i dea o expresie mirată, uluită.

Remarcăm și faptul că până și exemplarele foarte mici sunt modelate cu siguranță și expresivitate deosebită. Detaliile sunt adaptate cu iscusință dimensiunilor miniaturale ale figurinelor.

Într-un vas de mari dimensiuni, situat în apropierea unei vetre (V 2) aflată spre sud-est de prima instalație de încălzit, a fost găsit un complex statuar magnific, clasat deja între capodoperele calcoliticului european. Obiectele sacre erau păstrate în paie de cereale, ansamblul fiind format din 21 de statuete feminine, dintre care 15 erau de dimensiuni mai mari, 13 păstrând un luxuriant decor pictat cu roșu. Complexul, numit

Soborul Zeițelor, mai cuprindea șase statuete feminine mai mici, 13 tronuri de lut și alte două obiecte dificil de identificat. Tronurile erau de forme diferite, fiind confecționate special pentru un anumit personaj. Am presupus că zeitățile principale îi era rezervat tronul cu spătarul sub formă de coarne, simbol masculin. Un alt tron are coarne mai mici, arătând existența unei ierarhii în grupul de zeități. În sfârșit, al treilea tron are spătarul drept, cu o decupare semicirculară și pare să fie destinat celei de a treia zeități ca importanță. Celelalte tronuri sunt mai simple și de dimensiuni diferite, în funcție de importanța personajului și dimensiunea statuetei ce-l reprezintă.

Ansamblul de statuete poate fi divizat în două grupuri. Primul grup este format din șase figurine nepictate, cu dimensiuni reduse. Toate statuetele din acest grup sunt modelate în poziție șezândă. Corpul este, de obicei, sever schematizat, capul sumar marcat la capătul gâtului scurt, uneori fiind unit direct cu trupul. Șoldurile și bazinul sunt ample, chiar exagerate față de dimensiunile pieselor. Sexul feminin este clar marcat prin incizii. După conformația corpului, se pare că acum nu mai este vorba de zeități-copii, ci de personaje adulte, probabil mai puțin importante. Deși nepictate, statuetele au fost modelate cu acuratețe din pastă fină, arse oxidant, uniform, la culoare roșie-cărmizie.

„Gânditoarea” de la Poduri

Două personaje se detașează de celelalte. O statueta modelată șezând cu capul și bustul puternic „trase” spre spate. Capul este vag schițat prin ciupirea lutului care formează o creastă ce reprezintă nasul. Pe cei doi lobi astfel formați sunt marcați ochii, iar sub „nas” o tăietură ușoară reprezintă gura. Destul de bizar, sânii, alungiți, sunt „crestați” orizontal, poate pentru a sugera un tatuaj. Pântecul este proeminent, vrând probabil să sugereze graviditatea. Statueta pare, prin dimensiuni, modelare și alte detalii, să reprezinte personajul cel mai important din grupul figurinelor nepictate. Al doilea personaj este reprezentat de o figurină expresiv modelată, care are pe cap o coroană sau o coafură complicată. De data aceasta artizanul a renunțat la reprezentarea gâtului, modelând un cap disproporționat față de restul trupului. Capul

coboară până aproape de talie, iar bustul dispare cu totul. Nasul proeminent îi dă aerul unei păsări. Ochii alungiți vertical și gura mică subliniază expresia mirată a figurinei. Întregul grup al figurinelor nepictate pare subordonat față de grupul statuetelor mai mari, pictate, și trebuie să recunoaștem că are un aer destul de straniu.

Al doilea grup, al statuetelor mai mari, este compus din trei exemplare care nu mai au pictură, deși inițial se pare că au fost pictate. Una dintre ele reprezintă un personaj scund cu bazinul și șoldurile exagerat de largi. Sâniile, destul de mari, sunt fermi, capul mic cu gura larg deschisă sugerează parcă „răutatea”. Brațele, modelate sub forma unor proeminențe conice, au reprezentate la extremități, prin incizii, brățări. Cu toată schematizarea pronunțată, statueta pare să reprezinte o femeie mai în vârstă, obeză. O altă statueta, de pe care pictura s-a șters, are un gât lung cilindric, la capătul căruia a fost sumar modelat capul. Statueta este mai zveltă decât altele, cu sâniile fermi, gura deschisă și rotunjită în așa-numita atitudine de invocare.

O atenție deosebită merită una dintre statuetele pictate, care pare să înfățișeze personajul cel mai important din întregul ansamblu. Capul este modelat la extremitatea gâtului lung cilindric, ochii pieziși sunt adânci, nasul destul de proeminent se ridică deasupra gurii, dându-i o expresie gânditoare. Două proeminențe conice marchează brațele, dar printr-o ciudată inadvertență mâna dreaptă este modelată chiar pe gât, în poziție orizontală, palma fiind încheștată pe cotul mâinii stângi, care este ridicată și sprijinită de obraz. Cu toată modelarea rigidă, nefirească, gestul subliniază expresia de îngândurare dorită de artistul precucutenian.

Modelarea trupului este tradițională și poate datorită acestui fapt este sigură și echilibrată. Se remarcă sâniile realist modelați, căzuți, alungiți, de femeie care a născut și alăptat mulți copii. Imediat sub sani statueta este acoperită cu o angoba din lut fin gălbui pe care a fost pictat un bogat decor geometric cu ocru roșu. Personajul are o atitudine demnă, hieratică, dar nelipsită de un aer uman, parcă ușor obosit. Este singura statueta din întregul complex care are modelate brațele. Datorită poziției mâinilor suntem obligați s-o încadrăm în seria de statuete cunoscută sub numele de „Gânditori”. Fără îndoială, atitudinea statuetei reprezintă o „poză” rituală, probabil cu atribute magice. O interpretare mai exactă după trecerea a aproape șase milenii este greu de găsit.

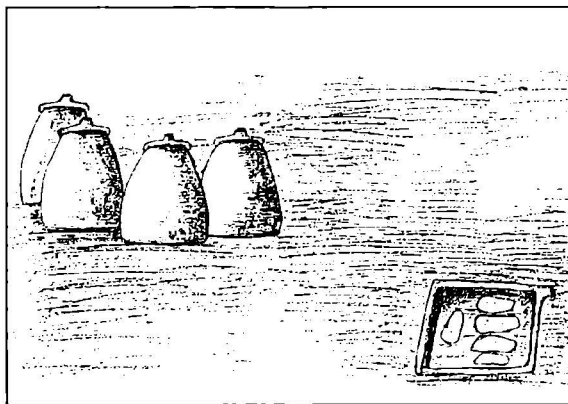
Celelalte statuete pictate sunt modelate după canonul obișnuit, dar fără să fie identice. Mici detalii de modelare, de atitudine sau decorul pictat le individualizează, le conferă o notă personală. Acest lucru ne face să credem că fiecare reprezenta un anumit personaj cu atribute specifice în cadrul grupului de zeități. Una dintre ele poartă la gât un colier modelat plastic din lut. Altele au coliere pictate cu culoare roșie. În sfârșit, câteva au un soi de centuri pe talie pictate cu roșu. Uneori o diagonală franjurată pleacă de pe umăr și se leagă de centură. Pe câteva statuete se observă pe coapse benzi, probabil de piele sau dintr-o țesătură, care se termină cu franjuri. Sunt fără îndoială piesele unei costumații sacre. Mai mult, aproape toate statuetele au gleznele curpinse de un fel de jambiere trasate cu culoare roșie. Bogăția decorului și culoarea roșie aprinsă le conferă un aer sărbătoresc, fără a diminua, însă, expresia stranie, chiar grotescă, plină de importanță și demnitate. Am spus-o și cu alte ocazii că

În cazul ansamblului de statuete de la Poduri credem că ne aflăm în fața portretizării unei părți din panteonul populației precucuteniene.

O recentă descoperire de la Isaiia (jud. Iași) pare să susțină această ipoteză. La Isaiia, tot într-un sanctuar, a fost descoperit un ansamblu de obiecte sacre, depozitat într-un vas special. Ca și la Poduri, ansamblul cuprinde 21 de statuete, 13 tronuri de lut ars și un număr de alte obiecte mărunte. Structura aproape identică a complexelor de la Poduri și Isaiia validează ipoteza menționată mai sus.

Așa cum am mai spus, în vasul cu idoli de la Poduri au fost găsite și două obiecte greu de identificat și a căror semnificație ne scapă, chiar dacă luăm în considerare numeroasele obiecte mici de la Isaiia. Obiectele care ne incită de mult timp sunt: o sferă mică de lut ars decorată cu creștături și o gaură pe mijloc și un obiect, bizar, de formă conică cu un fel de creastă decorată cu incizii. Aceleași incizii organizate în grupuri se observă și pe corpul piesei. Deși am descoperit pentru ele analogii în mediul precutenian, strădaniile noastre de a le desluși semnificația au rămas fără rezultate, așa că le numim în continuare, cu o explicabilă malițiozitate: OPNI (Obiecte Preistorice Ne-Identificate).

În neo-eneoliticul european mai sunt cunoscute câteva ansambluri de obiecte sacre: Sabatinovka, Ovčarovo și recent descoperitul complex ritual de la Isaiia, dar Soborul Zeițelor se detașează de acestea nu numai prin informațiile despre concepțiile religioase ale populației precucuteniene, ci și prin valoarea artistică a pieselor componente. Nu este surprinzător faptul că deși nu a fost încă realizată o publicare amplă complexul a atras atenția preistoricienilor. Astfel, Marija Gimbutas prezintă această excepțională descoperire într-una dintre cărțile ei și Soborul figurează și într-o prestigioasă enciclopedie publicată în Franța.

Silozuri din „moara” de la Poduri (reconstituire)

Descoperirile deosebite nu sunt deloc rare în *tell*-ul de la Poduri. Am menționat deja construcția cu numeroase depozite de cereale. Astfel de descoperiri sunt foarte rare în arealul Cucuteni-Tripolie și loturile importante de cereale sau în general de resturi vegetale permit identificarea plantelor cultivate și chiar a celor din

flora spontană. La Poduri am avut deosebită șansă de a descoperi construcția numită de noi „moara”, care prin locul de rășnit și cele patru silozuri ne oferă informații excepționale despre agricultura și economia triburilor precucuteniene. Cele patru silozuri aveau o capacitate de depozitare de peste doi metri cubi de cereale, o cantitate impresionantă chiar și pentru zilele noastre. Forma silozurilor și capacele cu guri de aeresire ne semnalează o populație care folosea deja construcții sofisticate pentru depozitarea cerealelor, iar ansamblul de rășnițe ne dezvăluie utilizarea pe scară largă a produselor obținute din măcinarea grânelor.

Între descoperirile excepționale se înscriu și gropile cu depuneri rituale. Trebuie să amintim că una din marile enigme ale complexului Cucuteni este absența cimitirelor. Cu toate intensele cercetări de teren și a numeroaselor săpături, unele dintre ele exhaustive, până în prezent nu a fost descoperită nici o necropolă Precucuteni sau Cucuteni. Domeniul morții din vremea cucutenienilor este acoperit de mister. Este lesne de înțeles că orice descoperire ce permite străpungerea chiar parțială și puțin semnificativă a acestui vâl capătă o importanță deosebită. La Poduri au fost câteva situații când am avut această satisfacție. Un caz deosebit de interesant a fost descoperit în nivelul Cucuteni A₂. Pe fundul unei gropi fusese depus un strat de aproape 30 cm de cereale carbonizate, la bază predomina orzul, iar în partea superioară grâul. Pe această lentilă de cereale era depus un craniu de copil cu fața orientată spre vest. Apartenența complexului ritual la nivelul cucutenian a fost asigurată de două datări radiocarbon.

Alte două depuneri de părți din schelete umane sunt de asemenea deosebit de interesante, deși sunt dificil de interpretat. Într-un caz, o parte dintr-un schelet era depus într-o groapă strâmtă din nivelul Cucuteni A. Ciudat era că pe fundul gropii se găsea capul, în timp ce oasele lungi de la picioare au fost găsite în partea superioară a gropii. Aparent, mortul fusese îngropat cu capul în jos. Deși nu avem încă expertiza antropologică, putem afirma că scheletul era incomplet. Probabil descărnarea se produsese în altă parte și doar câteva oase și craniul au fost depuse în groapa rituală, ceea ce explică poziția bizară a oaselor. Într-un alt caz, o jumătate dintr-un craniu uman era înconjurat de un cerc format din pietre. Depunerile rituale de oase umane sunt destul de frecvente la Poduri și, fără îndoială, merită o atenție deosebită.

Din lungul șir de descoperiri deosebite vom aminti o altă groapă rituală Cucuteni A, în care au fost aflate două vase, unul mare cu decor incizat și pictat în care erau depuse alte câteva obiecte pe un strat de ocru roșu și un pahar cu picior pictat tricrom, aproape plin cu semințe de mărgele. Se știe că semințele de mărgele au fost folosite, datorită proprietăților lor magice, de populațiile calcolitice din sud-estul Europei la confecționarea de coliere. Semnificația ofrandelor depuse în groapă ne scapă; arheologia are limite care nu pot fi depășite. La fel de interesantă este și depunerea într-o groapă Cucuteni B a unui vas mare de provizii, însoțit de fragmentele a două vase pictate și câteva unelte agrare. Și în acest caz semnificațiile mai adânci ale depunerilor rituale ne scapă.

Mai ușor de înțeles sunt descoperirile aflate în legătură cu activitățile metalurgice. La Poduri au fost găsite trei creuzete pentru topirea și turnarea aramei, precum și două lingouri de cupru; toate acestea sunt unicate și contribuie la cunoașterea metalurgiei practicate de comunitățile cucuteniene. Surprinzătoare este descoperirea unor miniaturi de monoxile folosite ca pandative. În zona stațiunii de la Poduri Tazlăul Sărat are acum o adâncime care nu permite folosirea nici unui fel de ambarcațiuni. Avea oare atunci râul mai multă apă? Aveau pandantivele-monoxilă și alte semnificații? Iată câteva întrebări la care va trebui să căutăm răspunsuri.

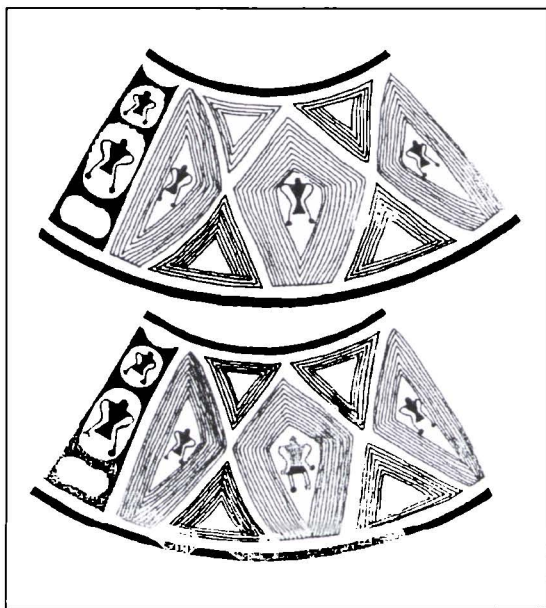
Este sigur că triburile Precucuteni și Cucuteni au cunoscut și utilizat astfel de ambarcațiuni care probabil aveau și semnificații religioase. Și în stațiunile cucuteniene de la Malnaș și Mărgineni au fost descoperite astfel de pandative reprezentând monoxile, dar simbolismul lor nu a fost încă descifrat. Poate cercetările și descoperirile viitoare ne vor oferi soluții credibile.

Am putea prezenta numeroase alte descoperiri deosebite: statuete, obiecte sacre, piese ceramice prezente în expoziție, dar din păcate spațiul nu ne permite. Nu putem însă să nu insistăm puțin asupra unui vas excepțional, o ilustrare a concepțiilor cosmogonice ale cucutenienilor. Piesa a fost descoperită într-o locuință atribuită etapei Cucuteni B₁, deși decorul ei este tipic pentru etapa Cucuteni A-B₂. Este vorba de o amforă de dimensiuni destul de mari, îngrijit modelată dintr-o pastă de bună calitate. Pe învelișul bine lustruit, brun-roșcat, a fost pictat un decor compus din benzi de linii negre și siluete antropomorfe. Pe gât au fost trasate șase cercuri negre. În regiunea torților decorul este compus dintr-o bandă neagră în formă de trapez, cu partea superioară concavă, care sugerează o coloană cu extremitatea superioară alveolată. Culoarea neagră a bandei trapezoidale rezervă din fond câte două metope de fiecare parte a vasului. În interiorul lor au fost pictate cu negru plin siluete antropomorfe. Siluetele sunt schematizate, fiind compuse din câte două triunghiuri unite la vârf, iar capul este marcat printr-un disc negru atașat direct de corp. Picioarele și brațele nu sunt reprezentate, dar pornind din umeri coboară două linii șerpuitoare care se termină prin discuri negre. O singură reprezentare are pictate la partea inferioară două grupuri de câte două linii terminate prin discuri negre.

Benzile trapezoidale negre din regiunea torților marchează două câmpuri decorative, delimitate la partea superioară și inferioară de câte două linii circulare negre. Spațiile dintre torți sunt delimitate de linii albe care formează și ele două câmpuri decorative, unde au fost plasate câte trei metope. Metopa centrală are forma unui pentagon neregulat cu vârful în sus. În centru a fost pictată cu negru plin o siluetă antropomorfă feminină compusă din triunghiuri convergente. Capul este marcat, ca și la siluetele din zona torților printr-un disc negru atașat de corp. Metopa centrală este flancată de două triunghiuri formate din benzi liniare negre. Benzile rezervă metope triunghiulare în care au fost pictate siluete antropomorfe identice cu cea din metopa centrală, de dimensiuni ceva mai mici.

Din cauza picturii schematice cu negru plin, nu este clar dacă siluetele au fost reprezentate cu fața sau privite din spate. Prin analogie cu alte reprezentări antropomorfe pictate cucuteniene, credem că erau privite din față. Forma de clepsidră

a corpurilor pare să ne semnaleze un personaj feminin îmbrăcat cu o rochie cu jupa scurtă și evazată jos. Prin detaliile de încadrare a siluetelor și prin dispoziția metopelor, compoziția vasului de la Poduri ne permite să distingem existența a două grupuri de personaje. Primul grup este compus din patru siluete plasate în metopele rezervate din coloana trapezoidală din regiunea torților. Suprapunerea siluetelor ar putea fi determinată nu numai de exigențele spațiului care le-a fost rezervat, ci, poate, și de o anumită ierarhie în cadrul grupului. Al doilea grup, compus din șase siluete, este separat de primul deoarece este etalat în spațiul dintre torți. Motivele secundare din spațiul intermetopic au avut și ele, probabil, o anumită semnificație.

Decorul desfășurat al amforei cu siluete umane

Remarcăm pe vasul de la Poduri existența a două grupuri compuse din patru și respectiv șase personaje feminine. O anumită semnificație, greu de descifrat, au și cele șase cercuri de pe gâtul vasului și motivele secundare aflate între metopele din spațiul dintre torți. Fără să intrăm în detalii, putem aprecia că imaginile de pe vasul nostru ne permit, alături de alte descoperiri pe care nu le putem evoca aici, să identificăm o concepție cosmogonică complexă, unde două grupuri de zeități aveau un rol important în crearea și echilibrul cosmosului și implicit a lumii cucutenienilor.

Cu toate că au fost efectuate 22 de campanii ample de săpături sistematice, deși s-au făcut, de membrii colectivului, eforturi susținute și s-au obținut rezultate remarcabile, *tell*-ul de la Poduri ascunde încă multe enigme, care nu se vor dezvălui decât în fața unei investigații complexe. Suntem convinși că cercetările viitoare vor aduce noi descoperiri, imposibil de imaginat în momentul de față.

DESCOPERIRILE DIN EPOCA BRONZULUI

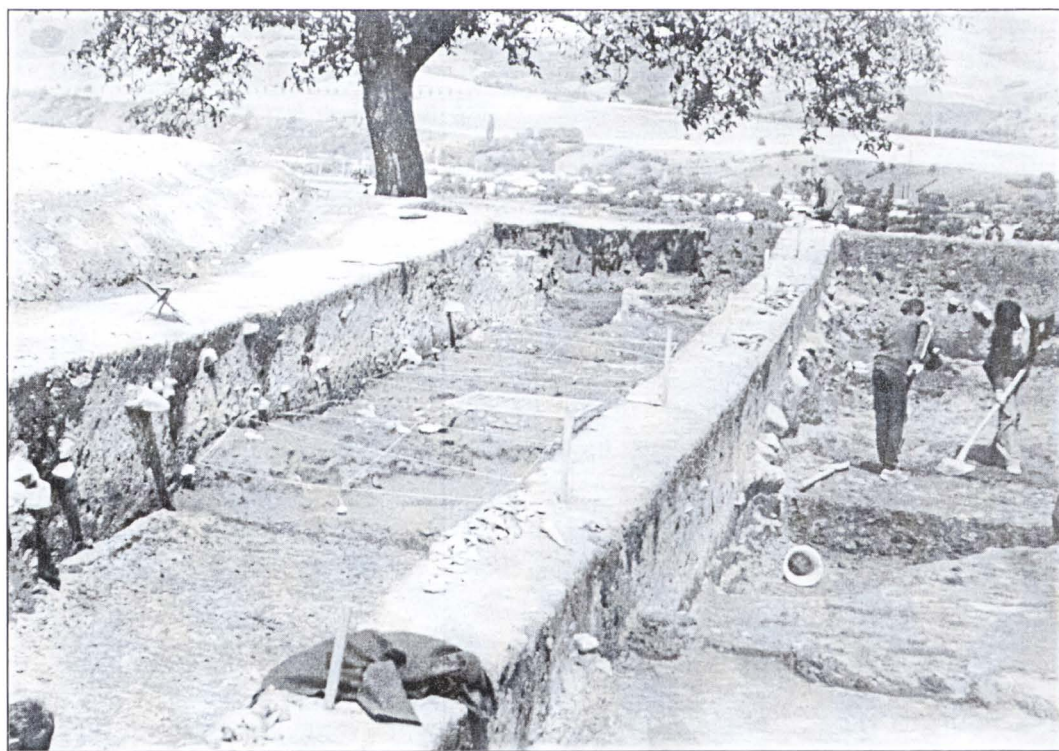
Prezența unor materiale arheologice din epoca bronzului în *tell*-ul de la Poduri a fost sesizată înainte de începerea cercetărilor sistematice. La limita de sud-vest a stațiunii se găsisese anterior, întâmplător, un topor de metal, probabil de aramă, cu gaura de fixare transversală, încadrat la publicare în tipul Darabani (după clasificarea lui Al. Vulpe). Această atribuire corespundea, în linii mari, perioadei bronzului mijlociu, respectiv culturilor Monteoru (fazele IC₂-IC₃) și Costișa, cărora le aparțineau unele materiale arheologice din zonă.

În anul 1979 și următorii descoperirile au devenit tot mai numeroase, în așa fel încât la această dată există informații mult mai concludente cu privire la ultima locuire preistorică din situl de pe Dealul Ghindaru. Mai întâi s-a găsit o urnă funerară, care este de fapt un vas tipic culturii Costișa, ce conținea resturile cinerare ale unui copil ce avusese vârsta de 1-3 ani la moarte, care a fost depusă la limita carourilor 7 și 8, la adâncimea de 0,65 m.

Situat într-o alveolă care inițial s-a părut că provine de la o groapă Cucuteni B, vasul-urnă era situat, de fapt, deasupra unei construcții din epoca bronzului, fiind înconjurat de pietre de râu aduse aici după locuirea eneolitică. Săparea secțiunilor II-III, în anii următori, a demonstrat că la marginea terasei, spre Tazlăului Sărat, a fost săpat în timpul epocii bronzului un șanț semicircular, care a fost placat apoi cu piatră de râu. În acest complex arheologic, care a avut deschiderea maximă de aproape 7 m și adâncimea de 5,80 m, s-au găsit câteva fragmente ceramice asemănătoare resturilor de vase depistate în ultimele depuneri din stațiune.

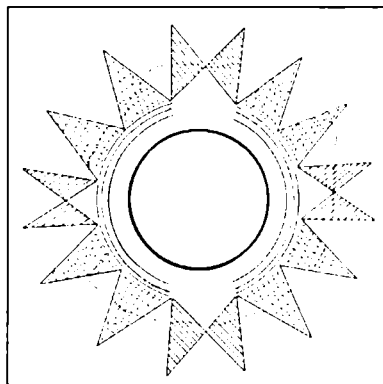
Cu timpul s-au adăugat și alte materiale. Astfel, în campaniile 1981 și 1985 s-au găsit câteva săgeți de os, din categoria așa numitelor săgeți-stilete (*flèches-stylets*), cu vârfuri pătrate în secțiune, fațetate cu multă grijă. În toate cazurile, pedunculul – care este mai lung decât vârful propriu-zis – este rotund în secțiune. În ultimele depuneri eneolitice de pe *tell* au mai fost găsite o mărgică sferică de chihlimbar, perforată și un fragment de brătară, probabil de bronz, cu proeminențe, care ar putea proveni tot din epoca bronzului.

În campania 1984, când s-a extins cercetarea stațiunii, trasându-se o casetă de mari dimensiuni (Cas A de 24 x 36 m) descoperirile din epoca bronzului au devenit mai concludente. Astfel, în colțul de sud-est al casetei s-a găsit un complex arheologic, care se prezenta sub forma unei aglomerări de fragmente ceramice dispuse aproximativ circular, pe o suprafață cu diametrul de cca. 1,80 m, care semnalau prezența unei construcții, probabil o colibă, cu podeaua ușor adâncită. Resturile ceramice, din care s-au întregit ulterior câteva vase, erau amestecate cu pietre și oase de animale.

Imagini cu șanțul din epoca bronzului

Materialul ceramic, care a fost ars aproape în întregime reducător, după tradiția epocii, este de culoare neagră-maronie. Apreciat inițial că ar reprezenta un aspect cultural mixt, sugerat de faptul că așezarea de la Poduri se află în zona de întrepătrundere a două culturi, Costișa și Monteoru, materialul descoperit în stațiunea de pe Dealul Ghindaru poate fi încadrat în momentul de față cu mai multă precizie. Fără a ne opri în amănunt asupra trăsăturilor tipologice ale ceramicii recoltate de-a lungul anilor, nu putem să nu apreciem valoarea documentară a descoperirilor, care reprezintă, de fapt, comunitățile existente pe aceste meleaguri la începutul și în perioada mijlocie a epocii bronzului, aflate în relații strânse cu populațiile din sud-estul Transilvaniei, cu care comunicau prin pasul Ghimeș.

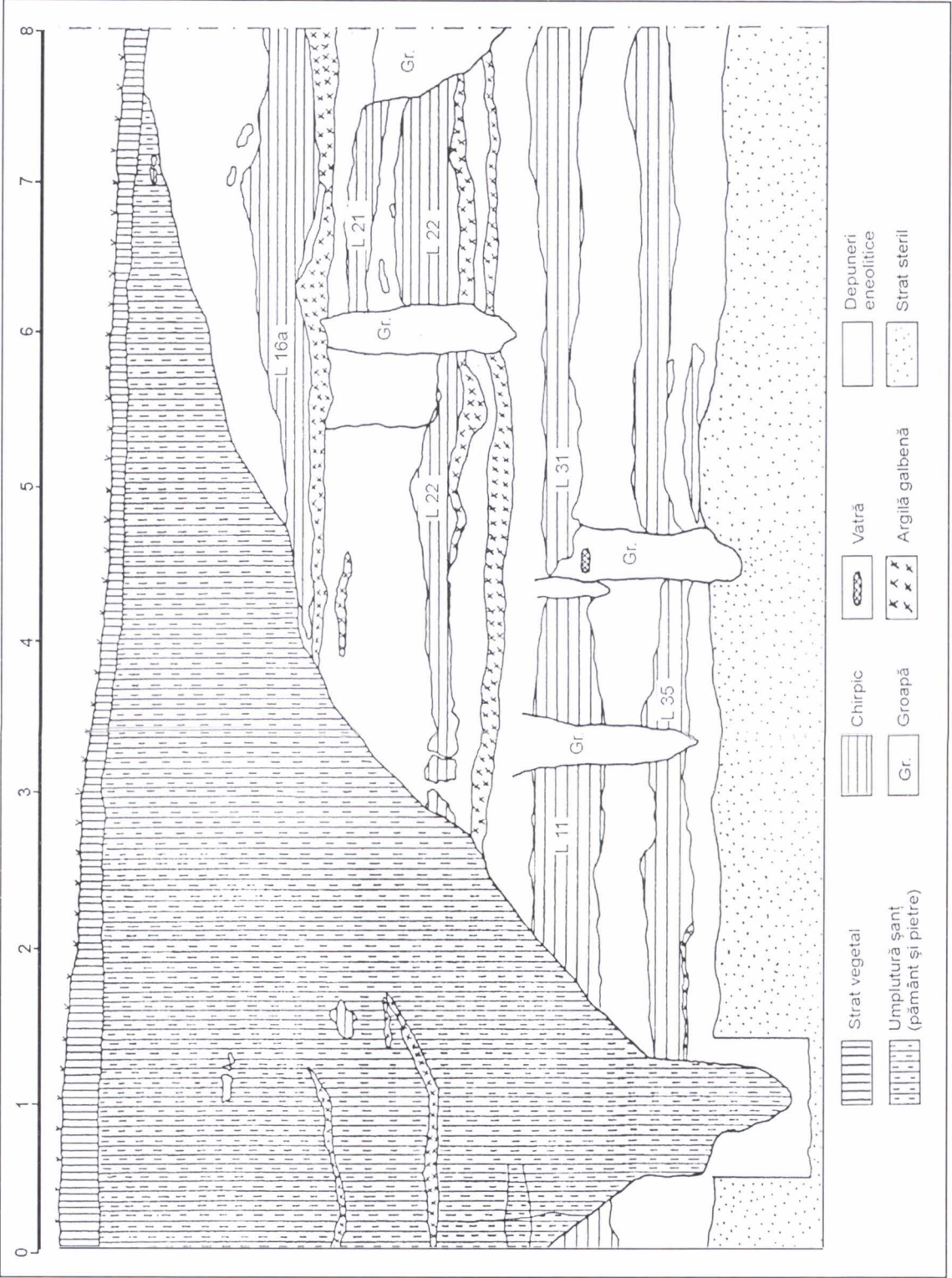

Decorul de pe amfora Costișa

Ținând cont că specificul materialelor de la Poduri poate ajuta la încadrarea culturală și arheologică a locuirii de pe Dealul Ghindaru, nu putem să nu semnalăm:

- ceramica grosieră striată, ornamentată se pare cu măturica pe întreaga suprafață exterioară (*Bessenstrich*), reprezentată de vase de dimensiuni mari și mici, are similitudini cu decoperirile întâlnite îndeosebi la Ciomortan / Păuleni (jud. Harghita), dar și cu cele de la Costișa;
- ceramica semifină, evidențiată de exemplare întregite sau întregibile și fragmente, ce semnalează același tip de amfore cu gâtul mai mult sau mai puțin înalt, cu torți în bandă și cu ornament incizat sub formă de triunghiuri hașurate, dispuse în registre orizontale sau verticale, este identică cu cea de la Păuleni și Costișa;
- ceramica fină, ce provine de la amfore cu două torți relativ joase sau boluri, cu decor realizat din benzi de linii orizontale sub buză, de sub care pornesc în jos pseudo-triunghiuri umplute cu puncte, are legături tipologice cu aspectul Ciomortan;
- prezența unor fragmente ceramice, găsite în contexte stratigrafice nesemnificative, demonstrează pătrunderea spre Moldova a unor triburi din bronzul timpuriu – Jigodin;
- descoperirea pumnalului de metal (probabil bronz, cu foarte mult staniu) argumentează prezența unui nivel de locuire încă din bronzul timpuriu.

Se poate spune că există suficiente similitudini între descoperirile din așezările de la Poduri și Păuleni, situate de o parte și alta a Carpaților Orientali, la capătul unei artere de circulație intens folosită și în eneolitic.

Segment din profilul S III cu șanțul din epoca bronzului

CERCETĂRI PLURIDISCIPLINARE

Din momentul în care am avut convingerea că stațiunea arheologică de pe Dealul Ghindaru este un *tell*, ne-am propus să facem o cercetare complexă, pluridisciplinară, cu ajutorul căreia să încercăm să reconstituim mediul înconjurător și relația dintre comunitățile preistorice și mediul natural. Cu toate eforturile și cu tot devotamentul colaboratorilor, acest deziderat nu a fost întotdeauna îndeplinit. Totuși, unele rezultate au fost obținute și ne dau speranța ca în viitor, insistând pe această cale, să reușim o reconstituire cât mai credibilă a vieții comunităților care au locuit la Poduri mai mult de un mileniu. După prima campanie a fost realizată o schiță topografică a *tell*-ului, care a permis o corectă racordare a săpăturilor și descoperirilor. Această acțiune a fost urmată de investigațiile colegei Linda Ellis, care a întreprins o serie de analize asupra ceramicii din stațiunea de la Poduri. Vom prezenta în continuare principalele rezultate obținute datorită investigațiilor interdisciplinare.

Pedologie

Expertiza pedologică asupra depunerilor din *tell* și din imediata sa vecinătate a fost efectuată în anii 1981-1982 de regretatul coleg Gheorghe Lupașcu. Acesta a făcut mai multe sonde pedologice pe terasa de 30 m din dreapta Tazlăului Sărat, pe terasa de luncă și a luat probe din profilul săpăturii din anul 1981. Analizele pedologice au confirmat originea antropică a movilei, cu înălțimea de peste 4,40 m, din zona numită „Între Pâraie” și au precizat că depunerile antropice se află pe depozitele luto-nisipoase ce constituie vechiul pod al terasei. S-a stabilit că *tell*-ul (depozitul antropic) s-a format pe un orizont de sol relict cu grosimea de 90 cm, care „atestă un început de diferențiere texturală a solului înainte de a fi folosit ca așezare umană”. Se apreciază că solul relict s-a format în perioada climatică numită Atlantic. Analiza pedologică a precizat că podul terasei din zona *tell*-ului nu mai era inundat de apele Tazlăului Sărat de cel puțin câteva milenii.

Atât în porțiunea ocupată de depunerile din *tell*, cât și dincolo de limitele acestuia, solul avea proprietăți edafice favorabile cultivării plantelor, în special a cerealelor. Probabil aici se aflau principalele câmpuri cultivate de comunitățile care au format *tell*-ul, deși există indicii că și unele zone din terasa de luncă au fost folosite de către comunitățile preistorice. În ceea ce privește nivelul Precucuteni II, s-a remarcat, pe baza analizei concentrației de carbonați, că după întreruperea locuirii

ca urmare a incendierii satului, vestigiile locuințelor au rămas deschise la zi câteva decenii, în cursul cărora carbonații au fost spălați. Diferențierile texturale dintre depozitele *in situ* din terasă și cele din *tell* arată că „ultimile au fost prelucrate antropogen (procentul mai mic de argilă), iar proveniența lor este din luturile de terasă (aceeași valoare a procentului de nisip fin)”. Suprafața actuală a *tell*-ului este caracterizată de un sol de tip cernoziom.

Rezultatele cercetărilor pedologice obținute pentru stațiunea de pe Dealul Ghindaru au fost deosebit de interesante și am dorit continuarea lor prin lărgirea ariei de investigații la o zonă mai mare. Din păcate, independent de voința noastră, acest lucru nu a fost posibil.

Arheobotanică

Deși în prima campanie nu au fost găsite macroresturi vegetale, înainte de începerea celei de a doua campanii ne-am propus să realizăm o cercetare arheobotanică cât mai completă. Cercetările arheobotanice din primele campanii de săpături au fost dirijate de Marin Cărciumaru. Intenția noastră a fost să utilizăm tot potențialul arheobotanicii și să efectuăm analize de polen, determinări antracologice și determinări de macroresturi vegetale. În campaniile 1980-1981 au fost recoltate eșantioane pentru analize de polen din două profile complete din *tell*. Din păcate, din motive obiective, analizarea eșantioanelor nu a putut fi realizată. Cu toate insistențele noastre am eșuat și în realizarea determinărilor antracologice, deși materialele recoltate sunt deosebit de numeroase, provin din contexte arheologice interesante și sunt, în general, bine conservate.

Avem însă satisfacția că am reușit să realizăm determinări complete pentru materialul carpologic și pentru amprente de plante descoperite în săpăturile din *tell*. Este poate interesant să oferim și câteva date cantitative despre determinările arheobotanice. Până în 1983 au fost determinate peste 17.000 de macroresturi vegetale, iar în momentul de față numărul determinărilor depășește cifra de 60.000. Conspectul arheobotanic de la Poduri este, probabil, cel mai complet din România. Nici dacă cumulăm determinările efectuate pe materiale carbonizate din toate stațiunile Cucuteni și Tripolie, performanța de la Poduri nu poate fi egalată.

În continuare vom semnală câteva dintre descoperirile și interpretările arheobotanice cele mai importante din stațiunea cercetată de noi. În așezările precucuteniene de la Poduri erau cultivate intenționat doar trei specii de grâu: *Triticum monococcum*, *T. dicoccum* și *T. aestivum* plus ssp. *compactum*. Cu toată că au fost determinate și aproximativ o sută de cariopse de *T. spelta*, această specie pare să nu fi fost cultivată intenționat. Ea pare a avea la Poduri mai degrabă caracter de plantă segetală. S-a remarcat faptul că erau cultivate în proporții aproape egale speciile cu bobul îmbrăcat (*T. monococcum* și *T. dicoccum*) și cele nude (*T. aestivum* plus ssp. *compactum*). Fiecare dintre speciile menționate prezentau unele avantaje și dezavantaje asupra cărora nu putem insista aici. Cucutenienii din faza A de la Poduri cultivă aceleași

specii de grâu ca și strămoșii lor, dar arată o anumită preferință pentru speciile *Triticum dicoccum* și *T. aestivum*, ultima specie fiind prezentă prin subspeciile *vulgare* și *compactum*. Acum, se pare că *T. aestivum*, specie cu bobul neîmbrăcat, mai ușor de treierat și de râșnit, începe să fie preferată de cucutenieni. Aceeași situație o întâlnim și la locuitorii din faza Cucuteni B, când specia *T. aestivum* pare să devină dominantă.

O altă cereală cultivată intens de precucutenienii de la Poduri era orzul, fiind utilizată specia *Hordeum vulgare*. Amintim și faptul că, din cele patru silozuri descoperite în așa zisa „moară”, două conțineau mari cantități de orz. În general depozitele de cereale de la Poduri, nu numai cele precucuteniene, sunt caracterizate de o puritate remarcabilă. Amestecurile de grâu și orz sunt destul de rare și chiar când acestea există, specia dominantă are procentaje foarte ridicate. Culturile care aprovizionau așezările precucuteniene de la Poduri par să fi fost deosebit de curate, semințele de plante segetale fiind foarte rare. Îmburuienarea redusă ar putea indica recoltarea spic cu spic, dar și schimbarea frecventă a câmpurilor, pe care buruienile nu ajungeau să se înmulțească. Judecând după observațiile arheobotanice din nivelurile precucuteniene de la Poduri, se poate aprecia că locuitorii practicau o agricultură cu rezultate remarcabile. Faptul că dispuneau regulat de recolte bogate se poate deduce din existența unor amenajări speciale pentru depozitarea cerealelor (lăzi de provizii și silozuri), diferite de vasele mari de provizii, care și ele erau folosite pentru depozitarea grânelor. Alimentația bazată pe consumul de cereale este susținută și de prezența în fiecare locuință a mai multor râșnițe, precum și a amenajărilor speciale pentru râșnit. Grâul și orzul erau probabil consumate în fierturi de genul colivă sau păsat, iar făina era utilizată pentru prepararea terciurilor, a turtelor și a pâinii. Ipotezele noastre se bazează și pe descoperirea în așezarea Cucuteni B de la Calu-Piatra Șoimului, jud. Neamț a unor resturi de pâine. Examinarea a numeroase și consistente loturi de cereale descoperite la Poduri în contexte și niveluri diferite de locuire ne-a permis să remarcăm faptul că depozitele de cereale conțineau cantități infime de semințe de buruieni. Mai mult, au fost remarcate preocupări de selecționare a cariopselor de grâu și orz după mărime. Știm acum cu certitudine că principalele culturi erau cele de grâu și orz, în timp ce ovăzul și secara apăreau întâmplător în lanuri, având caracter de buruieni. Meiul pare să nu fi fost cultivat decât sporadic, resturile sale apărând foarte rar. Nu este exclus însă ca cercetările viitoare să ne oblige să reconsiderăm această afirmație.

Din cele 15 specii de plante cultivate determinate la Poduri, doar patru nu fac parte dintre cereale. Dar, fără îndoială, acestea au o importanță deosebită atât din punct de vedere arheobotanic, cât și pentru ipotezele formulate de arheologi. Deosebit de interesantă este descoperirea și determinarea coriandrului, plantă cu fructe aromatice. Din câte știm, aceasta este cea mai veche semnalare a speciei *Coriandrum sativum* pentru Europa. Contextele arheologice în care au fost găsite fructele de coriandru par să ne semnaleze utilizarea sa drept condiment, dar și posibila preparare a unei băuturi fermentate din fructe de coriandru și soc.

Nu mai puțin interesantă este descoperirea unui sămbure de perjă (*Prunus domestica*). Sâmburele a fost găsit sub platforma unei locuințe din etapa Cucuteni A₂. Platforma suferise o ardere deosebit de puternică, fiind transformată într-o masă de chirpic de culoare roșie. Am fost deosebit de surprinși când am remarcat că sâmburele nu era integral carbonizat, doar partea superioară aflată în contact cu chirpicul platformei fiind arsă. Acest detaliu ne-a dat certitudinea că sâmburele era contemporan cu locuința. În construcția cu două încăperi din nivelul Cucuteni A au fost găsiți câțiva sămburi de măr sau păr, deși nu putem identifica cu exactitate specia, caracteristicile lor ne indică specii cultivate. O altă descoperire, ușor surprinzătoare pentru stațiunea de la Poduri, aflată la poalele munților, a fost descoperirea unui sămbure de strugure (*Vitis vinifera*). Vița de vie cultivată este deja semnalată pentru o stațiune cucuteniană din Basarabia, iar în cultura sudică Gumelnița astfel de descoperiri sunt frecvente, dar nu ne așteptam ca locuitorii din faza Cucuteni A să cultive vița de vie. Pe un singur sămbure de strugure este primejdios să construiești ipoteze, dar nu am fi foarte surprinși ca cercetările viitoare să ne aducă probe că locuitorii de la Poduri cunoșteau vinul. Cultivarea arborilor și arbuștilor fructiferi ne semnalează o profundă sedentarizare, care la Poduri nu ne surprinde, dar și un grad de civilizație ridicat al populațiilor care practică această îndeletnicire.

Nu mai puțin interesante sunt și determinările de plante din flora spontană. La Poduri au fost identificate câteva specii de buruieni segetale caracteristice culturilor de cereale. Au fost identificate și specii ruderales firești într-un areal puternic antropizat. Interesante informații am obținut despre plantele cu valoare alimentară culese din flora spontană. Locuitorii așezărilor din *tell*-ul de la Poduri culegeau coarne, apreciate pentru gustul lor, dar și pentru conținutul mare de vitamina C. Nu erau ocolite nici alunele și cireșele salbatice, iar macrișul putea fi consumat fie crud, fie în amestec cu alte alimente. Fructele de soc par să fie folosite la prepararea unor băuturi, dar încă nu dispunem de mai multe date certe. Interesantă este și descoperirea unei minuscule semințe de zmeur; fără îndoială aceste fructe erau culese și consumate în mari cantități. Am menționat deja descoperirea într-o groapă rituală a unui important depozit de nucule (160 g) de *Lithospermum officinale*, cunoscută sub numele popular de mărgelușe, plantă cu proprietăți medicinale. Din rădăcina acesteia se obține litospermina, o substanță colorantă purpurie folosită la vopsirea țesăturilor. Amintim și faptul că în mai multe așezări cucuteniene și gumelnițene au fost găsite nucule de *Lithospermum* perforate și înșirate în coliere. Este evident că planta și mai ales nuculele erau considerate ca având proprietăți magice și din această cauză erau folosite în cadrul unor ceremonii rituale.

Așa cum cititorul a remarcat deja, în *tell*-ul de pe Dealul Ghindaru au fost frecvent descoperite numeroase macroresturi vegetale, fiind identificate principalele plante cultivate de precucutenieni și cucutenieni. Din conspectul floristic de la Poduri nu lipsesc nici speciile din flora spontană ajunse întâmplător în așezare sau consumate de locuitori. Tabelele de mai jos oferă celui interesat o listă completă a determinărilor. În final putem afirma că *tell*-ul de la Poduri deține, în momentul de față, cel mai complet conspect floristic din arealul Cucuteni-Tripolie.

Determinări de specii de plante cultivate

Nr. crt.	Denumirea Științifică	Denumirea populară	Materialul determinat	Cultura / Faza
1.	<i>Avena sativa</i>	Ovăz	Cariopse	Cuc A
2.	<i>Hordeum vulgare</i>	Orz	Cariopse	Prec, Cuc A și B
3.	<i>Hordeum var. nudum</i>	Orz	Cariopse	Prec, Cuc A
4.	<i>Triticum aestivum ssp. vulgare</i>	Grâu comun	Cariopse	Cuc A
5.	<i>Triticum aestivum ssp. compactum</i>	Grâu pitic	Cariopse	Prec, Cuc A
6.	<i>Triticum dicoccom</i>	Grâu moale	Cariopse	Prec, Cuc A și B
7.	<i>Triticum cf. durum</i>	Grâu dur	Cariopse	Prec
8.	<i>Triticum monococcum</i>	Alac	Cariopse	Prec, Cuc A
9.	<i>Triticum spelta</i>	Grâu spelt	Cariopse	Prec, Cuc A
10.	<i>Panicum miliaceum</i>	Mei	Cariopse	Cuc A
11.	<i>Secale cereale</i>	Secară	Cariopse	Cuc A și B
12.	<i>Coriandrum sativum</i>	Coriandru	Fructe	Prec, Cuc A
13.	<i>Malus / Pyrus</i>	Măr / Păr	Semințe	Cuc A
14.	<i>Prunus domestica</i>	Perj	Sâmbure	Cuc B
15.	<i>Vitis vinifera</i>	Viță de vie	Semințe	Cuc A

Determinări de specii de plante din flora spontană

Nr. crt.	Denumirea Științifică	Denumirea populară	Materialul determinat	Cultura / Faza
16.	<i>Corylus avellana</i>	Alun	Amprente de frunze, fruct	Pec, Cuc A
17.	<i>Cerasus avium sylvestris</i>	Cireș salbatic	Sâmbure	Cuc A
18.	<i>Cornus mas</i>	Corn	Sâmburi	Cuc A și B
19.	<i>Rubus idaeus</i>	Zmeur	Sâmburi	Cuc A
20.	<i>Sambucus nigra</i>	Soc	Fructe, nucule	Cuc A și B
21.	<i>Tilia platyphyllos</i>	Tei	Amprente de frunze	Prec
22.	<i>Agrostemma githago</i>	Neghină	Semințe	Cuc A
23.	<i>Atriplex sp.</i>	Lobodă	Semințe	Prec, Cuc A
24.	<i>Brassica nigra</i>	Muștar negru	Semințe	Cuc A
25.	<i>Bromus sp.</i>	–	Cariopse	Cuc A și B
26.	<i>Chenopodium album</i>	Lobodă	Semințe	Cuc A
27.	<i>Galium spurium</i>	–	Semințe	Cuc A și B
28.	<i>Fagopyrum convolvulus</i>	Hrișcă urcătoare	Semințe	Cuc A
29.	<i>Lithospermum officinale</i>	Mărgelușe	Nucule	Cuc A
30.	<i>Malva sp.</i>	Nalbă	Ampente de frunze	Prec
31.	<i>Phragmites australis</i>	Stuf	Amprente de tulpini	Cuc A
32.	<i>Pisum sativum ssp. arvense</i>	Mazăre sălbatică	Semințe	Cuc A
33.	<i>Polygonum aviculare</i>	Troscot	Semințe	Cuc A și B
34.	<i>Polygonum hydropyrum</i>	Piperul bălții	Semințe	Cuc A
35.	<i>Rumex crispus</i>	Dragavei	Semințe	Prec, Cuc A și B
36.	<i>Rumex acetosa</i>	Măcriș	Semințe	Prec, Cuc A
37.	<i>Rumex acetosella</i>	Măcriș mărunț	Semințe	Prec, Cuc A și B
38.	<i>Sambucus ebulus</i>	Boz	Nucule	Cuc A
39.	<i>Thlaspi arvense</i>	Punguliță	Semințe	Cuc A
40.	<i>Vicia cracca</i>	Măzăriche	Semințe	Prec
41.	<i>Vicia sativa</i>	Măzăriche	Semințe	Cuc B

Arheozoologie

Regretata noastră colegă Alexandra Bolomey s-a preocupat, cu înaltă competență, de investigarea resturilor osteologice umane și animale din *tell*-ul de la Poduri. Din nefericire, moartea nemiloasă a răpit-o din rândurile noastre mult prea devreme, înainte de a putea face cunoscute rezultatele cercetărilor sale. La reluarea săpăturilor în anul 2000 cercetările arheozoologice de la Poduri au fost preluate de un grup de specialiști de la Muzeul Național de Istorie a României din București. La început echipa de arheozoologi a fost formată din trei specialiști: Adrian Bălășescu, Valentin Radu și Dragoș Moise, dar – ca într-un celebru roman polițist – au rămas doar doi. Deși au avut de întâmpinat destule greutăți, colegii arheozoologi au reușit să identifice animalele domestice și cele sălbatice din nivelele Cucuteni A și B. Dintre animalele domestice au fost identificate: bovinele (*Bos taurus*), ovinele (*Ovis aries*), caprinele (*Capra hircus*), porcul domestic (*Sus domesticus*) și câinele (*Canis familiaris*). Deși numărul de specii domestice nu este foarte mare, avem suficiente informații despre situația creșterii animalelor în satele Cucuteni A și B de la Poduri. Arheozoologii noștri apreciază că bovinele, oile și caprele erau crescut mai ales pentru produsele secundare: lapte și lână, fiind sacrificate la vârste destul de înaintate; doar porcul era crescut pentru carne, iar carnea câinilor era folosită doar în situații de criză alimentară. În urma studierii oaselor din nivelul Cucuteni A₂ s-a ajuns la concluzia că animalele domestice reprezentau 86% din numărul total de resturi osteologice, dar după numărul minim de indivizi reprezentau doar 71%. În faza Cucuteni B după numărul de resturi osteologice animalele domestice dețin 84% și după numărul minim de indivizi 72%. În ambele cazuri animalele domestice au o pondere mai mare decât cele sălbatice, situație explicabilă datorită accentuatei antropizării a peisajului din jurul *tell*-ului.

Lista animalelor vâdate este mult mai cuprinzătoare și mai diversificată. Cucutenienii vânau: bourul (*Bos primigenius*), bisonul (*Bison bonasus*), cerbul (*Cervus elaphus*), căprioara (*Capreolus capreolus*), mistrețul (*Sus scrofa*), ursul brun (*Ursus arctos*), toate aceste specii fiind prețuite pentru carnea lor. Deosebit de interesantă, chiar surprinzătoare, este identificarea unor oase de cal sălbatic (*Equus caballus*) în depunerile Cucuteni A₂. Locuitorii din timpul fazelor Cucuteni A și B nu ocoleau nici animalele care le puteau oferi blănuri și a căror carne era folosită în alimentație doar în situații de criză. Din această categorie fac parte: lupul (*Canis lupus*), castorul (*Castor fiber*), râsul (*Felis silvestris*), bursucul (*Meles meles*), vulpea (*Vulpes vulpes*), jderul (*Martes* sp.), pisica sălbatică (*Felis sylvestris*) și bineînțeles iepurele (*Lepus europaeus*). Ultima specie era în mod sigur vânată și pentru carne, deși talia mică a animalului nu putea contribui serios la aprovizionarea locuitorilor. De altfel, vânătoarea avea doar o oarecare contribuție la asigurarea cărnii deși erau vâdate animale de talie mare ca bourul, bisonul, cerbul și ursul brun numărul capturilor era destul de redus. Dar, fără îndoială, această activitate era practică de un grup specializat care se bucura de un prestigiu deosebit. Probabil membrii aceluiași grup, antrenați în confruntarea cu animalele primejdioase, constituiau nucleul apărătorilor comunității.

Antropologie

Asupra tipului fizic al creatorilor celebrei culturi Cucuteni planează un văl de mister. În sute și sute de campanii de săpături nu au fost găsite decât câteva schelete care au putut fi atribuite cucutenienilor. Este explicabil interesul deosebit cu care a fost tratat craniul descoperit pe lentila de cereale carbonizate. Am atribuit această descoperire nivelului Cucuteni A₂, dar în absența inventarului nu aveam prea multe argumente. Din această cauză, după ce a fost realizată expertiza antropologică de către Dan Botezatu, am insistat ca atât craniul, cât și un eșantion de cereale să fie datate prin metoda radiocarbon. Analiza eșantionului de cereale a fost efectuată la laboratorul din Heidelberg, care ne-a comunicat prin buletinul Hd-15039 (vezi nr. 8 din tabel) data de 5385 ± 37 B.P., respectiv 3435 b.c. și intervalul 4452-4240 Cal B.C. Craniul a fost analizat de laboratorul din Louvain, care prin buletinul Lv-2153 (nr. 9 din tabel) indică data de 5470 ± 90 B.P., respectiv 3520 b.c. și intervalul 4452-4240 Cal B.C. Datele radiocarbon sunt în concordanță cu atribuirea făcută de noi, încadrându-se în limitele acceptate pentru etapa Cucuteni A₂.

Craniu uman *in situ*

Antropologul a remarcat lipsa oaselor sfenoidale, a celor malare și a mandibulei. Pe baza analizei dentiției, vârsta subiectului a fost apreciată între 3 și 4 ani, sexul neputând fi stabilit. Deși craniile provenind de la copii de vârstă fragedă nu sunt un material ideal pentru descifrarea caracteristicilor antropologice, s-a apreciat că subiectul poate fi încadrat în tipul mediteranoid, ceea ce este în concordanță și cu atribuirea făcută de arheologi. Ritualul de depunere și o serie de informații obținute din alte contexte arheologice permit să se susțină existența unui cult al craniului la triburile Cucuteni și Tripolie. Din păcate alte resturi osteologice descoperite în *tell*-ul de la Poduri nu au putut fi analizate de antropologi.

Datări radiocarbon

Cercetarea unei stațiuni preistorice importante este de neconceput fără datări radiocarbon. Chiar dacă datările C^{14} nu sunt infailibile și metodologia de utilizare a lor este uneori discutată, nu dispunem în momentul de față de nici o altă metodă de datare cu o fiabilitate mai mare. Pentru datarea unei stațiuni sau a unui fenomen este necesar să fie efectuate serii de datări radiocarbon. O singură dată C^{14} nu înseamnă nimic. Poate părea incredibil, dar – din păcate – România este sigura țară mai importantă din Europa care nu dispune de nici un laborator pentru datări radiocarbon. Aceasta este trista explicație a numărului extrem de mic de date C^{14} referitoare la preistoria țării noastre.

Încă de la începutul săpăturilor de la Poduri ne-am propus să efectuăm, pentru stațiunea pe care o investigam, un număr rezonabil de datări radiocarbon. Dorința noastră a fost de a avea serii de date C^{14} pentru fiecare nivel de locuire de pe Dealul Ghindaru. Îndeplinirea acestui firesc deziderat a fost imposibilă până acum, deși *tell*-ul de la Poduri dispune de cea mai mare serie de date radiocarbon din întregul areal Cucuteni-Tripolie. Realizarea primelor datări, în anii '80, a fost posibilă datorită ajutorului pe care ni l-a acordat regretatul Profesor Vladimir Dumitrescu, care ne-a recomandat Doctorului Hans Quitta, șefului laboratorului din Berlinul de Est (Bln) Analizele au fost efectuate gratuit. Cititorul va remarca că seria de date C^{14} de la Poduri cuprinde și un număr de datări realizate la laboratoarele din Heidelberg și Louvain. Acestea au fost obținute datorită colegei Cornelia-Magda Mantu, care o perioadă a colectat eșantioane din săpături din stațiuni preistorice din România și, prin relații personale, a obținut analizarea lor gratuit. Îi asigurăm pe toți cei care ne-au ajutat de întreaga noastră grațitudine.

Oricine va privi tabelul datărilor radiocarbon va remarca că au fost obținute date doar asupra nivelelor precucuteniene și a celor din faza Cucuteni A. Pentru nivelul Precucuteni II avem doar o dată, ceea ce poate fi considerată o indicație interesantă, dar care nu ne permite o analiză mai aprofundată asupra cronologiei acestei faze. Nici pentru nivelurile depunerilor care fac tranziția de la etapa Precucuteni III-clasică la cultura Cucuteni nu dispunem decât de două date atribuite etapei Cucuteni A₁, mult prea puține pentru a contura mulțumitor complexul proces de adoptare a picturii înainte de ardere. Pentru locuirile din timpul etapelor Cucuteni A₃, A-B și B, cu situații stratigrafice mai puțin clare, nu dispunem de nici o datare. Probabil că nu trebuie să mai spunem că nici vestigiile din epoca bronzului nu au fost dateate radiocarbon.

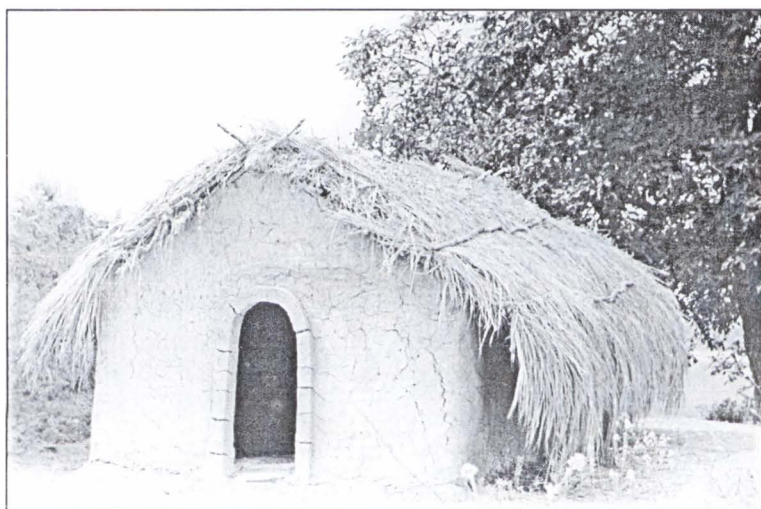
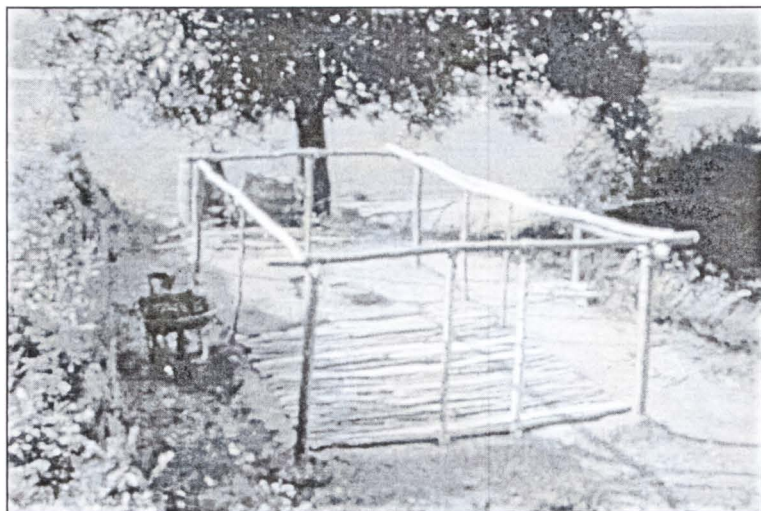
Trebuie să semnalăm și faptul că din cele 13 date cel puțin două sunt nefiabile datorită intervalului ± 150 ani indicat de laborator, care le face aproape inutilizabile. Întotdeauna colaborarea cu laboratoarele din străinătate este dificilă și din această cauză nu am putut afla de ce eșantioane de cereale carbonizate, considerate ca fiind cele mai potrivite pentru analize C^{14} , au un joc \pm atât de mare. Dar, trecând peste unele inconveniente, trebuie să recunoaștem că seria de date radiocarbon ne permite să racordăm unele locuiri de la Poduri la schița cronologică a culturilor Precucuteni și Cucuteni. Mai mult, datorită datelor C^{14} , avem posibilitatea să urmărim cu mai mult discernământ situația așa-ziselor importuri, care uneori par să semnaleze relații de schimb la distanțe apreciabile.

Tabel cu datele radiocarbon

Nr. crt.	Cultura și faza	Siglă laborator	Material	Vârsta B.P.	Vârsta b.c.	Calibrare 1 σ
1.	Pre II-târziu	Bln-2804	Cărbune lemn	5820 \pm 50	3870	4780-4619
2.	Pre III-clasic	Bln-2803	Cereale carbonizate	5880 \pm 150	3930	4940-4584
3.	Pre III-clasic	Bln-2782	Cărbune lemn	5780 \pm 50	3830	4726-4583
4.	Cucuteni A ₁	Bln-2783	Cărbune lemn	5690 \pm 50	3740	4662-4469
5.	Cucuteni A ₁	Bln-2784	Cărbune lemn	5680 \pm 60	3730	4662-4465
6.	Cucuteni A ₂	Hd-15401	Cărbune lemn L ₆₆	5575 \pm 35	3625	4464-4361
7.	Cucuteni A ₂	Hd-15324	Cărbune lemn L ₆₆	5529 \pm 29	3579	4452-4352
8.	Cucuteni A ₂	Hd-15039	Cereale carbonizate	5385 \pm 37	3435	4335-4164
9.	Cucuteni A ₂	Lv-2153	Oase umane	5470 \pm 90	3520	4452-4240
10.	Cucuteni A ₂	Bln-2824	Cărbune lemn L ₂ B	5500 \pm 60	3550	4452-4337
11.	Cucuteni A ₂	Bln-2802	Cărbune lemn L ₂ A	5420 \pm 150	3470	4454-4042
12.	Cucuteni A ₂	Bln-2805	Cărbune	5400 \pm 70	3450	4346-4158
13.	Cucuteni A ₂	Bln-2766	Cereale carbonizate L ₁₅	5350 \pm 80	3400	4336-4042

Siliște-Prohozești – săpături în campania 2003

„Casa Piticilor”

ARHEOLOGIE EXPERIMENTALĂ

În România arheologia experimentală a fost foarte puțin utilizată, deși poate oferi explicații și sugera interpretări asupra frecventelor enigme întâlnite în cursul săpăturilor. Cu ani în urmă, pe câteva șantiere, au fost efectuate câteva experimente care, însă, s-au limitat la modelarea și arderea ceramicii. Astfel că și în domeniul arheologiei experimentale la Poduri a fost întreprinsă o operă de pionerat. Pentru prima dată s-a realizat confecționarea unui topor de piatră și a fost construită o locuință după modelul celor cunoscute în arealul complexului cultural Cucuteni. O conjunctură favorabilă ne-a îngăduit să înregistrăm pe film cinematografic toate etapele experimentului.

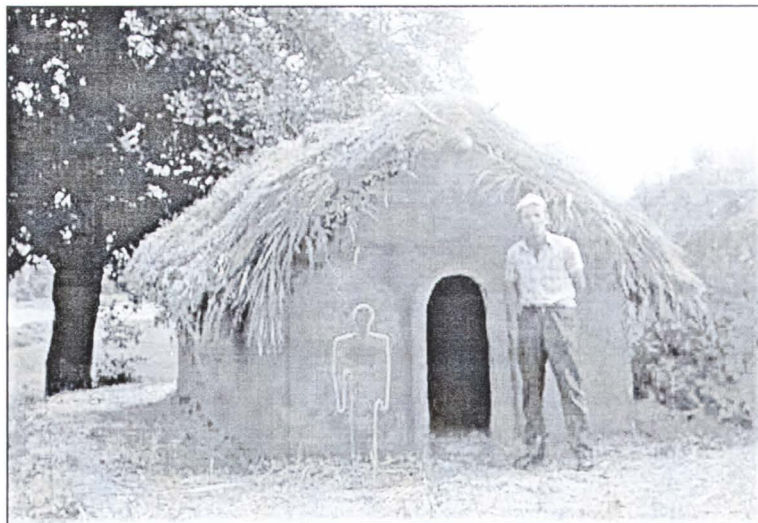
O parte din materialul lemnos necesar construcției a fost procurat, cu ajutorul primarului Ion Trofor, încă din vara anului 1984, când intenționam să realizăm experimentul care urma să fie prezentat participanților la sesiune științifică dedicată împlinirii a o sută de ani de la descoperirea stațiunii Cucuteni-Cetățuia. Deoarece vizita a fost anulată, am reprogramat experimentul pentru anul următor. Amânarea a fost în favoarea proiectului nostru deoarece am putut să conjugăm construcția experimentală cu realizarea filmului *Zânele de la Poduri*.

Primul experiment a fost realizat de geologul Adrian Muraru, care a confecționat un topor dintr-o placă de piatră recoltată din săpătură. Spre surprinderea noastră toporul a fost definitivat prin polizare pe o râșniță de gresie în aproximativ 25 de minute. Pentru a înlesni polizarea, piesa și râșnița au fost de mai multe ori umezite. Forma toporului obținut era identică cu cea a exemplarelor descoperite în săpături. Deși nu a fost fixat stabil într-o coadă de lemn, cu ajutorul lui au fost secționate câteva crengi de tei.

Datorită faptului că nu dispuneam de suficient material lemnos și timp, am hotărât să reducem dimensiunile construcției la scara $\frac{1}{2}$ din dimensiunile unei locuințe medii cucuteniene. Datorită dimensiunilor mai reduse, dar și din alte motive, am numit-o Casa Piticilor. Construcția a fost amplasată la vest de capătul nordic al SI într-o zonă în care depozitasem pământul excavat până în 1985. Pentru început am construit o platformă din pământ destul de afânat dar care ne oferea o suprafață plană. Pe acest strat de pământ am construit platforma din trunchiuri de arbori cu diametrul de 8-10 cm. Unele trunchiuri, mai groase, au fost despicate cu ajutorul uneltelor moderne. La colțurile platformei au fost înfipate patru furci, cu diametrul de 15-17 cm, cu capetele bifurcate. Platforma avea următoarele dimensiuni: lungimea laturei de est de 4,61 m,

lungimea laturei de vest de 4,59 m, fațada de sud, unde se afla și intrarea, avea 2,55 m ca și latura opusă. După construire, platforma de lemn a fost acoperită cu un strat de 5-6 cm de lut amestecat cu paie și pleavă de cereale, rezervându-se locurile unde urmau să fie construite vatra și lavița. Uscarea lutuielii a durat aproape trei zile, după care au putut fi construite amenajările interioare și pereții. După uscarea lutuielii de pe platformă, aceasta a fost sclivisită cu lut fin neamestecat cu paie.

Pereții au fost construiți în felul următor: la bază a fost așezată o „talpă” de lemn, iar în partea superioară, sprijinită pe furci, o argea. Înălțimea pereților a variat între 1,20 și 1,29 m, diferențele fiind date de dimensiunile lemnurilor folosite. Pentru scheletul lemnos al pereților au fost folosite nuiiele de alun, salcie și plop dispuse la 4-5 cm distanță una de alta. Nuiielele au fost fixate de argele prin legături cu curmeie din coajă de tei. În același mod au fost fixate și șpraițurile acoperișului de argele și de „coamă”. Pe structura de lemn a pereților a fost „bătut” lut amestecat cu paie și pleavă. Pe latura de sud a fost rezervat un loc pentru intrare cu deschiderea de 0,46 m și înălțimea de 1,16 m, iar pe peretele de est a fost realizată, prin rezervare, o fereastră circulară încadrată de o ramă cu decor canelat. Intrarea avea partea superioară arcuită cu ajutorul unei structuri din nuiiele pe care a fost fixată o ramă modelată din lut fin. Coama acoperișului a fost susținută în față și spate prin doi „cai”. Înălțimea construcției de la „talpă” până la „coamă” era de 2 m. Acoperișul, în două ape, a fost alcătuit din șpraițuri între care au fost „țesute” crengi necurățate de crenguțe și frunze. Peste această „țesătură” a fost așezat un strat de paie pe care au fost clădiți snopi de stof fixați cu ajutorul unor șpraițuri. Clădirea noastră nu a avut tavan pentru a permite evacuarea fumului de la vatră.

„Casa Piticilor” și Alexe Bujor

În interior, în colțul de nord-est al locuinței a fost construită o laviță în formă de L, iar în unghiul format de aceasta, o vatră circulară cu diametrul de 0,41 m. Scheletul laviței, lipit de pereți, a fost alcătuit din nuiiele împletite, interiorul fiind umplut cu lut,

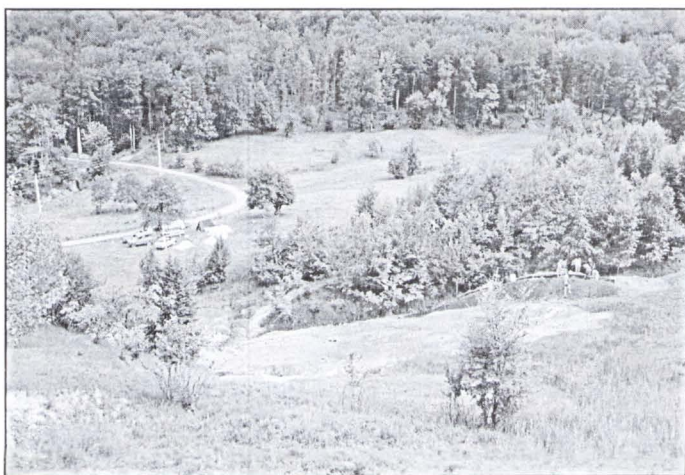
laturile fiind de asemenea lutuite. Latura estică a laviței avea lungimea de 1,36 m, cea nordică de 1,25 m, înălțimea de 0,25 m și lățimea de 0,34 m. Vatra a fost ridicată direct pe pământ, așezându-se un strat de pietre plate peste care s-a aplicat o lipitură de lut fără paie, așezându-se apoi un nou strat de pietre plate, un strat de lut, câteva fragmente ceramice și, în sfârșit, o lipitură de lut care a fost fețuită. După uscarea pereților aceștia au fost sliviști cu un strat subțire de lut fără amestec de paie. Mai târziu, în pereți au apărut crăpături destul de profunde din cauza distanțelor dintre nuiile.

Intenția noastră a fost să folosim construcția experimentală pentru necesitățile șantierului, să urmărim cum se comportă în timpul iernii, să reparăm stricăciunile produse și, după mai mulți ani, să o incendiem. Am reușit s-o utilizăm aproximativ o lună, timp în care s-a făcut foc pe vatră aproape în fiecare zi. Am remarcat că focul nu a reușit decât să înnegrească fețuiala vetrei, iar atmosfera din interior devenea insuportabilă pentru noi din cauza fumului. Deși acoperișul din paie și stuf nu era prea gros și lăsa pe alocuri să pătrundă apa de ploaie nu același lucru se întâmpla și cu fumul. Singura poziție în care se putea rezista câțva timp în atmosfera încărcată de fum era chircit pe podea sau alungit pe laviță. În rest, construcția s-a comportat foarte bine, oferind un loc plăcut de refugiu în zilele caniculare când nu se făcea foc și un adăpost destul de sigur împotriva ploilor.

Din păcate, interesantul nostru experiment a fost întrerupt deoarece un copil din sat, care cunoștea intențiile noastre, a incendiat construcția, devansând cu mai mulți ani finalul preconizat de noi. Arderea construcției nu a fost completă, deoarece vecinii alarmați de foc au intervenit să stingă incendiul. În fața acestei situații am hotărât să lăsăm construcția să se prăbușească de la sine și în anul următor nu am mai găsit decât un morman de dărâmături care cu timpul s-a aplatizat confundându-se cu terenul din jur.

La reluarea săpăturilor din anul 2000 am propus noilor colaboratori, care nu cunoșteau experimentul, să cerceteze vestigiile Casei Piticilor după toate regulile unei săpături sistematice. Investigația a fost începută de colegii Cătălin Bem și Vasile Cotiugă care au săpat jumătate din zona unde se aflau resturile, folosind metoda sectoarelor dispuse în cruce. Celelalte două sectoare au fost săpate de colegul Daniel Garvăn, în timpul campaniei anului 2003. O confruntare a relatării noastre și a materialului ilustrativ de care dispunem cu observațiile arheologilor care au efectuat săpătura ar fi deosebit de interesantă și instructivă pentru toți.

Se pare că ceva din atmosfera șantierului de la Poduri predispune la experimente. Altfel nu se poate explica de ce Vasile Cotiugă a construit experimental o vatră exterioară și o casetă pentru rășnit cereale. E drept că tânărul nostru coleg a preferat apoi să-și continue experimentările la Cucuteni, unde peste câțva timp se pare că va exista un adevărat arheodrom.

Așezări din vecinătatea tell-ului de pe Dealul Ghindaru

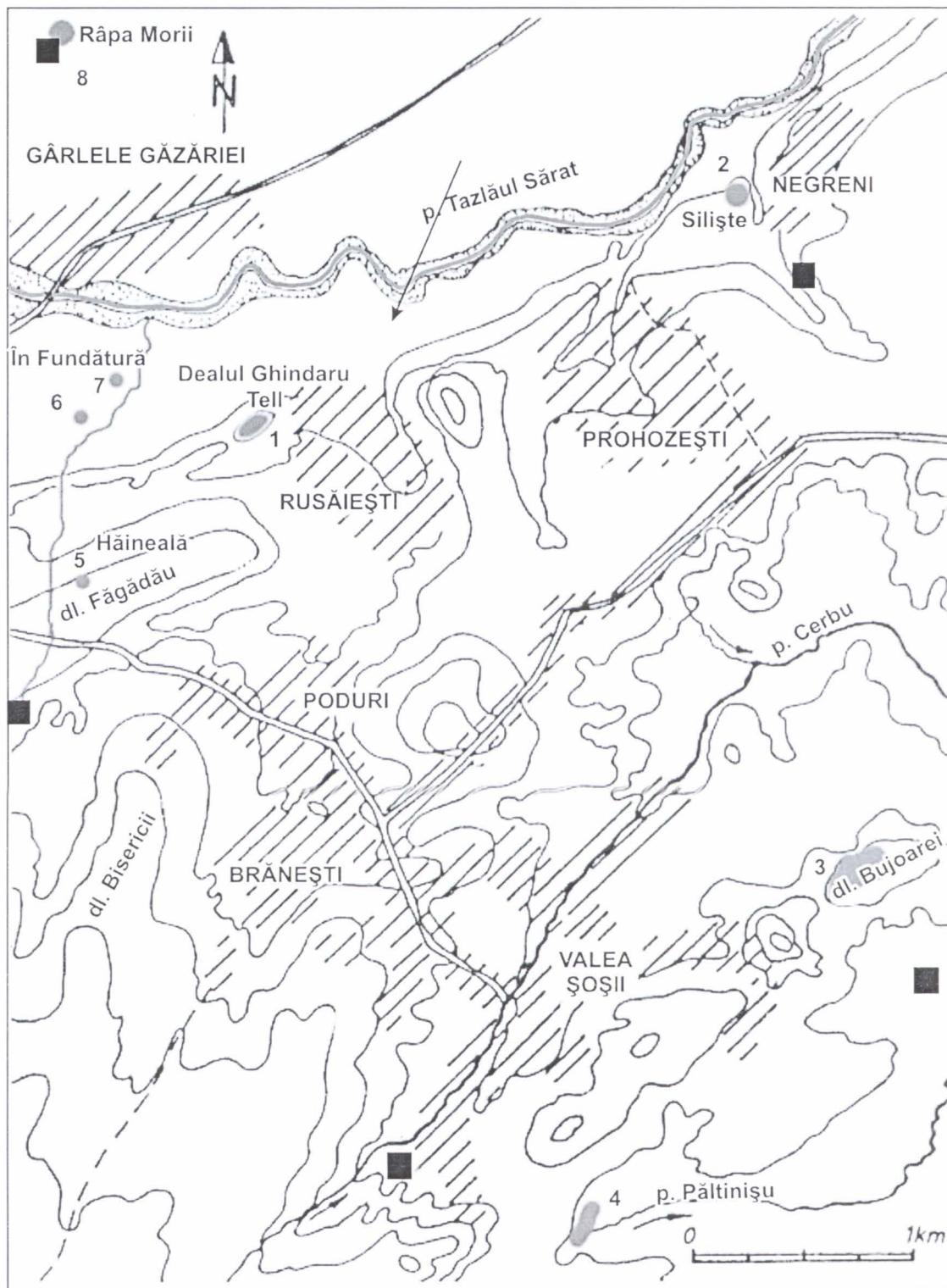
INVESTIGAȚIILE DIN HINTERLANDUL *TELL*-ULUI

Din momentul în care ne-am dat seama de caracterul excepțional al stațiunii de pe Dealul Ghindaru ne-am propus să efectuăm o cercetare amplă care să cuprindă întreg hinterlandul tell-ului. Pentru realizarea acestui deziderat au fost efectuate periegeze pe o rază de 5 km de la tell și, astfel, au fost descoperite șapte așezări cucuteniene și un număr de cinci izvoare sărate. La aproximativ 2 km est de *tell*, pe un fragment din terasa de pe dreapta Tazlăului Sărat, în locul numit Siliște, din moșia satului Prohozești, a fost semnalată o așezare din faza Cucuteni B. La aproximativ 800 m sud-est de așezare se află o slatină exploatată intens în prezent.

Fântâna cu slatină de la Siliște-Prohozești

Din fântâna de slatină locuitorii din satele învecinate și chiar din orașul Moinești iau saramură pe care o folosesc pentru murături și conservarea cărnii de porc. Satul Prohozești este pomenit într-un document din sec. XV ca fiind pe „drumul sării”. Importanța slatinei de la Prohozești poate fi dedusă și dintr-o reclamație din sec. XIX a unui antreprenor al ocnei de la Tg. Ocna care se plâge de concurență și cere Domnitorului țării să interzică exploatarea acesteia.

Hinterlandul tell-ului de la Poduri

Între aşezarea de pe Silişte şi *tell*-ul de pe Ghindaru există o excelentă legătură vizuală, care ne-a determinat să presupunem, încă din 1979, posibilitatea ca locuitorii de pe *tell* să fi exploatat sarea cu ajutorul unui grup de oameni trimişi în sezonul cald în apropierea slatinei. În anul 1982, Dragomir Popovici şi George Trohani au întreprins un sondaj care a dus la cercetarea parţială a două locuinţe atribuite fazei Cucuteni B. Autorii săpăturii apreciază că în ambele cazuri este vorba de construcţii uşoare, de mici dimensiuni şi cu un inventar destul de sărac, din care însă nu lipseşte aşa zisa ceramică Cucuteni C. Colegii noştri au remarcat şi faptul că stratul de cultură este subţire şi uneori discontinuu, ceea ce ar putea semnala o locuire de scurtă durată sau, poate, adăugăm noi, sezonieră.

Aşezarea de la Silişte-Prohozeşti văzută de pe *tell*

Staţiunea a fost prospectată magnetometric, în anul 2000, de către John Chapman şi Mark Francis, fiind semnalate câteva importante anomalii. În vara anul 2003, cu amabilul acord al colegului Dragomir Popovici, săpăturile au fost reluate printr-un sondaj efectuat de o echipă engleză condusă de John Chapman de la Universitatea din Durham. Rezultatele sondajului sunt în curs de evaluare, echipa din Anglia fiind interesată de depistarea unei legături între aşezările din hinterlandul *tell*-ului şi exploatarea sării din slatinele din apropiere.

O altă aşezare, de data aceasta din faza Cucuteni A, se află pe terasa înaltă de pe stânga Tazlăului Sărat, la aproximativ 2 km nord-vest de *tell*-ul de la Poduri. Staţiunea, de mici dimensiuni, se găseşte în locul numit Râpa Morii de pe teritoriul cartierului Lucăceşti şi are o excelentă legătură vizuală cu staţiunea de pe Dealul Ghindaru. Din informaţiile obţinute de la locuitori, la baza terasei a existat o

slatină, intens exploatată până în urmă cu câteva decenii. În momentul de față slatina nu mai există, fiind distrusă de noile construcții.

La aproximativ 4 km sud-vest de Dealul Ghindaru, pe coasta abruptă a Dealului Bisericii, se găsește o slatină, în locul numit Pe Hăineală, din care izvorăște pârâul Hăineală, ce curge spre nord. La aproximativ 5-600 metri de slatină, pe un mic platou, a fost descoperită o mică așezare cucuteniană care a fost prospectată magnetometric în vara anului 2000. La circa 3-4 km în aval de slatină, pe malul stâng al pârâului sărat, în locul numit În Fundătură se află două mici așezări cucuteniene situate la mică distanță una de alta. După ceramica recoltată de la suprafață, ambele așezări par a fi din faza Cucuteni A. Suprafața pe care se găsesc fragmente ceramice și bucățele de chirpic ars este foarte mică și vestigiile sporadice par să indice niște așezări sezoniere. Firesc ne-am pus întrebarea dacă nu există o legătură între acestea și pârâul cu apă sărată numit Fundătura. În imediata apropiere a stațiunilor din faza Cucuteni A curge și un firav pârâu cu apă dulce. Deși stațiunile se află aproape de *tell*, legătura vizuală este mai dificilă.

În sfârșit, alte două stațiuni cucuteniene se află la sud-vest de *tell*, pe teritoriul satului Valea Șoșii. Prima așezare se găsește pe Dealul Bujoarei, cunoscut și sub numele de Dealul Jgheburilor, situat la sud-est de satul Valea Șoșii. Resturile așezărilor din fazele Cucuteni A și B acoperă o suprafață de aproximativ 4 ha. La aproximativ 1 km sud-vest de așezare, John Chapman a identificat o slatină. Stațiunea a fost investigată prin magnetometrie de John Chapman, fiind semnalate numeroase anomalii datorate aglomerărilor de chirpic ars.

Așezarea de la Râpa Morii

La vest de Dealul Bujoarei, pe culmea înaltă (alt. relativă 70-90 m) a Dealului Păltiniș se află o mică stațiune din faza Cucuteni B. În 1982 Dragomir Popovici, asistat de Alexe Bujor, a săpat o parte din platoul pe care se aflau vestigiile așezării cucuteniene. Au fost cercetate resturile a patru locuințe atribuite etapei Cucuteni B₂, fiind descoperit și un topor plat de aramă. Se semnalează că locuințele sunt mici, lipsite de platforme și nu prea solid construite, ceea ce ar putea oferi unele indicații asupra caracterului așezării. La poalele Dealului Păltiniș, în cartierul numit În Țigăname, se găsește o slatină intens exploatată în prezent. Între așezările de pe Dealul Bujoarei și Dealul Păltiniș și slatinele semnalate legătura vizuală este facilă, în schimb vederea spre spre *tell* este obturată de un șir de coline înalte.

Investigațiile asupra hinterlandului *tell*-ului nu s-au limitat doar la demersul arheologic, fiind întreprinse și o serie de investigații etnoarheologice centrate pe exploatarea slatinelor și utilizarea saramurei de către locuitorii din împrejurimi. Și această investigație a constituit o premieră pentru cercetarea din România. O echipă condusă de Marius Alexianu a inventariat și a supravegheat mai multe sezoane slatinele din comuna Poduri și i-a interogat pe utilizatori asupra celor mai diverse aspecte a utilizării slatinei și a sării obținute din saramura naturală. Pe baza acestor investigații au fost realizate câteva lucrări de sinteză și au fost susținute comunicări la reuniuni științifice din țară și străinătate.

Pare incredibil, s-a scurs un sfert de secol de la debutul cercetărilor de la Poduri, timp în care au fost întreprinse investigații destul de complexe atât asupra *tell*-ului cât și a hinterlandului său și, totuși, suntem încă destul de departe de împlinirea ambițioaselor obiective pe care ni le-am propus la început. Au fost momente de satisfacție, de entuziasm dar și de descurajare, de insatisfacție față de mijloacele materiale de care am dispus dar, una peste alta, avem mulțumirea de a fi reușit să descoperim o stațiune preistorică de referință și s-o facem cunoscută cercurilor științifice și publicului larg. Viața colectivului de la Poduri a fost, din păcate, îndoliată de dispariția prematură a lui Ștefan Cucoș și apoi de a neprețuitei Alexandra Bolomey, cea care mulți ani a asigurat echilibrul echipei noastre. Amândorora le ducem lipsa și le păstrăm o amintire frumoasă. Sperăm ca următorul sfert de secol să fie mai generos cu investigatorii enigmelor de la Poduri și să le rezerve doar satisfacții și cât mai puține necazuri.

Față de toți cei care ne-au ajutat și au fost alături de noi în momente dificile exprimăm întreaga noastră grațitudine și îi asigurăm că vom continua să milităm pentru o cercetare complexă, pluridisciplinară, modernă care să contribuie la restituirea unei pagini din istoria creatorilor fabuloasei culturi numite CUCUTENI.

RÉSUMÉ

Le *tell* de Poduri a été découvert par Dan Monah en 1978. Dès l'été de l'année 1979 et jusqu'en 1996 le Musée d'Histoire de Bacău, Le Complexe Muséal du Département de Neamț, Le Centre International de Recherche de la Culture Cucuteni de Piatra-Neamț, Le Musée National d'Histoire de la Roumanie, de Bucarest et l'Institut d'Archéologie de Iași ont financé d'amples fouilles à Poduri. Après une courte interruption entre 1997-1999 les recherches ont été reprises en 2000 grâce à la sponsorisation offerte par Dr. Romeo Dumitrescu et „Fundația Cucuteni Pentru Mileniul III”, de Bucarest. Les investigations sont effectuées par un collectif formé par des archéologues, archéobotanistes, anthropologues, géologues, archéozoologues etc.

Dans la littérature on a discuté parfois l'existence des stations archéologiques de type *tell* dans les aires des cultures Précucuteni et de Cucuteni-Tripolye. Ce type de station archéologique ne semble pas être caractéristique pour les cultures mentionnées. Et pourtant, en 1978, on a découvert le premier *tell* de l'est de la Roumanie, où depuis 1979 on a initié des recherches systématiques.

Le *tell* Dealul Ghindaru est situé sur le territoire de la commune de Poduri (dép. de Bacău), en Moldavie. Sur une portion de la terrasse de la rivière Tazlăul Sărat se trouve une tertre d'une forme ellipsoïdale, au diamètre de 130 x 70 m, dont la hauteur, par rapport à la terrasse, est d'environ 4,5 m. Tout le dépôt est dû à l'activité anthropique. Le *tell* s'étend sur une superficie d'environ 12000 m², dont on a fouillé jusqu'à ce jour une aire de plus de 1500 m², ce qui nous a permis de réaliser une esquisse stratigraphique qui sera nuancée par les futures recherches. La station que nous présentons se trouve dans la zone Sous-carpatique de la Moldavie, une région avec un climat assez doux, un sol fertile et riche en diverses ressources minérales comme le sel, le grès, le silicolythe. Jusqu'à présent on a fouillé partiellement ou intégralement 90 constructions appartenant aux cultures Précucuteni et Cucuteni.

Vu l'espace limité, nous procéderons à une présentation sommaire de la stratigraphie du *tell* et des plus importantes découvertes de chaque niveau archéologique. Les plus anciens habitants ont occupé l'ancien pont de la terrasse de Dealul Ghindaru, constitué d'un sol rélicte, qui n'était pas parfaitement horizontal, ayant par endroits de petits monticules qui ont été utilisés pour la construction des premières habitations. Selon la céramique l'établissement est attribué à une étape Précucuteni II-tardive, d'après les dates C¹⁴ vers 5820 ± 50 B.P. (4780-4619 Cal B.C.).

Particulièrement intéressante s'avère la découverte d'un sanctuaire (H. no. 36) avec deux foyers. Près du premier foyer on a découvert un complexe formé d'un vas miniature, un trône en terre cuite, une statuette représentant une femme – probablement enceinte – ainsi que six d'autres figurines plus petites. Nous avons nommé le complexe *Sfânta Familie* parce qu'il représente, selon nous, la *Magna Mater* génératrice de la vie qui est accompagnée par les six „déesses-enfant”, d'âges divers, mais toutes de genre féminin.

Près du deuxième foyer on a découvert un vase de grande dimensions. Dans le vase il y avait, dans des pailles de céréales, 21 figurines féminines, 13 trônes et deux autres petits objets cultuels. Les trônes, différents autant par forme et dimensions, étaient confectionnés spécialement pour une certaine statuette. Nous supposons que le trône à dossier haut en forme de cornes était réservé au personnage principal. Un autre trône avec le dossier en forme de cornes, mais plus petit, semble montrer, selon nous, une certaine hiérarchie dans le groupe des figurines peintes. Les autres trônes sont plus simples et leurs dimensions reflètent l'importance différente des personnages auxquels ils étaient destinés.

Le second complexe de statuettes de H. no. 36, baptisé *Soborul Zeițelor*, peut être divisé en deux groupes. Le premier se compose de statuettes non-peintes de dimensions plus petites, tandis que le second comprend des figurines plus grandes, peintes, pour lesquelles ont été modélés les trônes rituels. Le premier groupe est constitué de six figurines non-peintes. Toutes les statuettes sont modelées en position assise. Le corps est d'habitude fortement stylisé, la tête sommairement marquée au bout d'un court cou. Les hanches et le bassin sont amples, même exagérés par rapport aux dimensions des pièces. Le sexe féminin des représentations est clairement marqué. Les statuettes de ce groupe ne sont pas peintes, mais elles sont modelées avec soin en pâte fine, cuite dans une atmosphère oxydante.

Deux personnages nous retiennent particulièrement l'attention. Une statuette modelée assise, avec la tête et le buste fortement inclinés vers le dos. Par dimensions et modelage, la statuette semble représenter le personnage le plus important du groupe des figurines non-peintes. Enfin, une petite statuette modelée expressivement présentait une couronne ou une coiffure compliquée. Les yeux allongés verticalement et la bouche petite soulignent l'expression étonnée de la statuette.

Trois exemplaires du groupe des 15 statuettes de dimensions plus grandes (6-12 cm), ont la peinture corrodée, mais on peut observer qu'elles ont été peintes avant la cuisson. Il faut accorder une attention particulière à une des statuettes peintes qui semble représenter le personnage le plus important de tout le complexe. Deux prééminences coniques marquent les bras, mais par une étrange inadvertance la main droite est modelée justement sur le cou, en position horizontale, la paume étant serrée contre le coude de la main gauche qui est élevée et appuyée contre la joue. En dépit du modelage rigide le geste souligne l'expression pensive. Le modelage du corps est sûr et équilibré. Juste sous les seins la statuette est couverte d'une engobe d'argile fine jaunâtre sur laquelle on a peint un riche décor géométrique. Le personnage a une

attitude digne, hiératique, semble-t-il un peu fatiguée. En le regardant, nous pouvons l'intégrer dans le série des statuettes connues sous le nom de „penseurs”. Sans doute, le geste représenté avait une valeur rituelle, magique, difficile à établir après l'écoulement des millénaires.

Les autres statuettes peintes sont modelées selon le canon habituel, mais sans être identiques. De petits détails de modelage, d'attitude ou le décor peint les individualisent, et leurs confèrent une note personnelle. Cela nous fait croire que chaque statuette représentait un certain personnage aux attributions spécifiques dans le cadre du groupe de déesses. Sur quelques statuettes on a observé des bandes, peut-être en cuir ou des tissus, qui se terminent en franges. Ce sont, sans doute, les pièces d'une costumation rituelle. La richesse du décor et le rouge vif leur confèrent un air solennel, une certaine vivacité, sans estomper l'expression étrange, même grotesque, pleine d'importance et de dignité.

En ce qui concerne la découverte de Poduri nous supposons que les statuettes étaient tenues pour la plupart du temps dans le vase, couvertes par des pailles de céréales qui augmentaient leur force magique. Elles étaient rarement mises au jour par des personnes initiées qui procédaient à la mise en scène d'un scénario magico-rituel en relation avec la fertilité de la terre, avec le mystère du renouvellement de la végétation.

En 1996 on a découvert un autre complexe de statuettes précucuteniennes dans un habitat du village de Isaiia, dép. de Iași, à approximativement 160 km sud-est de Poduri. Le complexe d'Isaiia se trouvait, lui-aussi dans un vase et était formé par 21 figurines féminines, 13 trônes, 21 cônes et 21 sphères de glaise. Dans le vase il y avait aussi 42 perles en argile. Les statuettes d'Isaiia ressemblent beaucoup aux celles de Poduri, en différant seulement par le décor incisé. Les deux complexes de statuettes de Roumanie peuvent être corelés avec la découverte plus ancienne de Sabatinovka II attribuée toujours à la culture Précucuteni. En réfléchissant sur les ensembles de statuettes de Poduri, Isaiia et Sabatinovka nous croyons qu'il s'agit de la représentation d'une partie du panthéon de la population précucutenienne. La composition presque similaire des complexes de Poduri et Isaiia nous signale une remarquable unité des conceptions et des représentations plastiques religieuses de la population Précucuteni.

Quelques idées et pratiques rituelles attestées à la population Précucuteni semblent avoir une diffusion plus large, des complexes de statuettes étant découvertes aussi dans les stations cucuteniennes de Ghelaiești et Buznea, tout comme dans la station d'Ovčarovo (Bulgarie). L'importance du complexe rituel de Poduri est évidente car, par corroboration avec les autres découvertes mentionnées, il nous offre de précieuses informations sur quelques conceptions religieuses des populations chalcolithiques du sud-est de l'Europe.

Les vestiges des habitations du niveau Précucuteni II-tardif sont superposés d'un niveau avec plusieurs habitations investiguées, attribuées à la phase Précucuteni III-classique. La céramique découverte dans les habitations est typique

pour cette phase, en présentant des analogies dans le bien-known établissement de Târpești. Les habitations de ce niveau ont de grandes dimensions et sont prévues avec des plate-formes de tronc d'arbre couverts d'argile et avec de nombreux aménagements intérieurs. L'inventaire des habitations, détruites par un violent incendie, est particulièrement riche.

Nous allons présenter brièvement la situation des constructions no. 31 et 44. L'habitation no. 31 semble être utilisée pour le dépôt d'importantes quantités de céréales. Celles-ci étaient déposées dans de grandes vases ou dans des boîtes en argile avec une capacité d'un demi-mètre cube. Dans une des boîtes on a observé la séparation des semences selon leur dimensions. Il nous semble qu'il s'agit de préoccupations de sélectionner les semences. Dans la même construction on a découvert, dans la proximité des dépôts de céréales une ainsi dite „maquette d'habitation”. Des maquettes de ce type ont été considérées par Nicolae Vlăssăla comme fonctionnelles, servant comme dépôts pour les semences de certaines espèces de plantes cultivées. Mais, selon nous, la “maquette” de Poduri avait un caractère de culte. Probablement là on gardait une quantité de semences qui, après des cérémonies rituelles, investies des forces magiques, étaient mélangées dans des lots plus grands de céréales qui étaient ensemencées. La pièce de Poduri présente certaines analogies avec des exemplaires datés dans la phase Gumelnița A₁, ce qui nous permet l'affirmation d'un synchronisme Précucuteni classique avec Gumelnița A₁.

Surprenante est la construction no. 44, fouillée partiellement. Ici on a découvert un endroit pour moudre les céréales, protégé par des parois en argile assez hautes, prévues avec un chéneau pour l'évacuation de la farine. A l'intérieur il y avait cinq meules fixées sur des socles en argile avec les bords peints en blanc. Près de l'endroit pour moudre les céréales se trouvaient quatre silos en argile. Leur forme est tronconique, et l'un d'eux est conçu avec un couvercle présentant un orifice, qui servait probablement pour l'aération. L'un des silos avait à la base un diamètre de 55 cm et à la partie supérieure un diamètre de 35 cm, une bonne partie étant écroulée. Il est possible que la hauteur initiale ait été de 1 m. Dans les premiers deux silos on a trouvé de grandes quantités d'orge et dans les autres de considérables dépôts de blé. Il est intéressant que les silos étaient spécialisés, les uns pour le blé et les autres pour l'orge.

Dans les constructions du niveau Precucuteni III classique on a découvert 16 dépôts de céréales, étant déterminées plus de 17000 caryopses. On a établi la présence de trois espèces appartenant au genre *Triticum* et deux espèces du genre *Hordeum*. Le blé est représenté par les espèces *Triticum dicoccum*, *T. monococcum* et *T. aestivum* et les sous-espèces *T. compactum* et *T. spelta* et l'orge par les espèces *Hordeum vulgare* et *H. vulgare nudum*. En petites quantités on a trouvé des fruits et des semences des mauvaises herbes: *Rumex acetosella*, *R. acetosa*, *R. crispus*, *Polygonum convolvulus*, *P. cf. hydropiper*, *Vicia cracca* et *Galium spurium*. Sur des morceaux de torchis provenant des plate-formes des habitations précucuteniennes on a découvert des empreintes de feuilles de *Tilia platyphyllos*, *Corylus avellana* et *Malva* sp.

Nous mentionnons que pour le niveau Précucuteni III-classique nous disposons de deux dates radiocarbone: 5880 ± 150 B.P. et 5780 ± 50 B.P. (4940-4584 CAL B.C. et 4726-4583 CAL B.C.).

Le niveau Précucuteni III classique est superposé d'un dépôt archéologique dans lequel se trouvent les vestiges de quelques habitations encadrées par nous dans une étape Précucuteni III-tardif. La céramique garde beaucoup de traits précucuteniens: le décor imprimé, incisions sur les bords, canelures, mais maintenant on utilise plus fréquemment la peinture crue blanche ou rouge et même la peinture en blanc avant la cuisson. Pour ce niveau, nous ne disposons pas de datations radiocarbone.

Le niveau suivant, avec plusieurs couches de dépôts et restes d'habitations, a été dénommé à titre provisoire „niveau intermédiaire”. À la base de celui-ci se trouve le dépôt qui représente l'étape Précucuteni III-tardif. Déjà dans cette couche apparaissent quelques éléments qui annoncent les débuts de la culture Cucuteni, surtout la peinture en blanc avant la cuisson, mais qui est encore sporadique et qui n'est pas encore de bonne qualité. „Le niveau intermédiaire” qui lui suit contient les vestiges de quelques habitations superposées qui, d'après le matériel céramique découvert pourrait marquer le début de la culture Cucuteni, l'étape Cucuteni A₁.

Dans les dernières deux campagnes on a étudié un complexe formé de quatre habitations superposées, toutes faisant partie du soi-disant „niveau intermédiaire”. La céramique de ces habitations est, dans sa grande partie, de facture précucutenienne, mais il y a aussi quelques vases peints en blanc. Un exemplaire très intéressant, une pièce de culte nommé par l'inventateur „Godacul”, provient, malheureusement, d'une fouille sauvage. Le vase présente quelques analogies dans la phase Gumelnița A.

Conformément aux observations de Poduri, l'étape Cucuteni A₁ semble être caractérisée par une forte tradition précucutenienne et l'imposition précoce de la peinture en blanc, grâce aux contacts avec la culture Gumelnița, suivie peu de temps après par l'utilisation du noir pour border le décor peint. Il est possible, comme l'a dit Vl. Dumitrescu que la technique de la peinture en noir ait été prise des tribus Petrești. Dans les niveaux correspondant aux étapes Cucuteni A₁, et surtout A₂, on rencontre fréquemment des „importations” Petrești. En spécial les découvertes de Poduri nous permettent d'affirmer qu'entre la culture Précucuteni et la culture Cucuteni on n'a pas remarqué aucune discontinuité et que la même population, en adoptant la nouvelle technique de décorer la céramique a donné vie à ce que les archéologues nomment la culture Cucuteni.

L'apparition de la culture Cucuteni ne pourrait être mise en rapport avec un changement ethnique majeur. Il n'y a aucune raison de penser que la peinture avant la cuisson, blanche et noire, ait été introduite sur le territoire précucutenien par une population étrangère. De proche en proche la nouvelle technique conquiert de nouveaux adeptes, mais la population demeure la même. La culture Cucuteni est formée sur le fond Précucuteni grâce à un processus d'évolution stimulé par les influences des cultures Petrești et Gumelnița. Nous disposons, pour le niveau Cucuteni A₁, de deux dates radiocarbone: 5690 ± 50 B.P. et 5680 ± 60 B.P. (4662-4469 Cal B.C. et 4662-4465 Cal B.C.).

Le dépôt archéologique de Dealul Ghindaru continue avec un niveau Cucuteni A₂, avec plusieurs phases de reconstruction des habitations. On a investigué plusieurs habitations de ce niveau, quelques-unes avec des intéressants aménagements pour la célébration des cérémonies religieuses. Quelques habitations sont compartimentées en deux pièces. Malheureusement, nous ne pouvons pas maintenant insister sur eux. Dans ces habitations on a découvert de nombreux vases peints, formant parfois des complexes de culte avec de dizaines d'exemplaires. Dans quelques habitations on avait aménagé des boîtes pour déposer les céréales ou des places pour moulinde les céréales. Dans le niveau Cucuteni A₂ on a découvert aussi quelques fosses rituelles avec des dépôts de vases contenant des macrorestes végétaux ou, dans un autre cas, un crâne humain déposé sur une couche de céréales au fond de la fosse. C'est le niveau pour lequel on dispose de datations radiocarbone les plus nombreuses: 5420 ± 150 B.P. (4454-4042 Cal B.C.); 5400 ± 70 B.P. (4346-4158 Cal B.C.); 5385 ± 37 B.P. (4335-4164 Cal B.C.); 5529 ± 29 B.P. (4452-4352 Cal B.C.); 5575 ± 35 B.P. (4464-4361 Cal B.C.); 5407 ± 20 (4337-4240 Cal B.C.).

L'esquisse stratigraphique du *tell* de Poduri est complétée par un niveau attribué, avec certains réserves dans l'étape Cucuteni A₃, pour laquelle nous ne disposons pas de dates radiocarbone. Dans la fouille on a découvert plusieurs portions d'habitations avec la céramique trichrome, mais leur état de conservation ne nous permet pas de les attribuer en toute sûreté à l'étape Cucuteni A₃.

L'existence d'une habitation dans la phase Cucuteni A-B a été incerte pour longtemps, même si on découvrait fréquemment des fragments céramiques spécifiques à cette phase. Pendant les fouilles de l'année 1987 nous avons découvert plusieurs vases peints dans les styles δ et γ, spécifiques à l'étape Cucuteni A-B₂. Du même complexe faisait partie une amphore bitronconique de grandes dimensions (H = 46,8 cm, D max. = 42 cm). Soigneusement modelée avec une pâte de bonne qualité, l'amphore a été cuite dans une atmosphère oxydante. Sur l'enduit de couleur brun-rougeâtre, lustré, on a peint le décor composé de bandes de lignes noires, de silhouettes anthropomorphes et de motifs secondaires. Sur le col on a tracé six cercles noirs. Dans la zone des anses, le décor se compose d'une bande noire ayant la forme d'un trapèze, la couleur noir de la bande trapézoïdale réserve du fond, deux par deux, métopes, sur chaque partie du vase, à l'intérieur desquelles on a peint en noir des silhouettes anthropomorphes. Les silhouettes anthropomorphes sont peintes schématiquement en noir; elles se composent de deux triangles unis aux sommet, la tête étant attachée directement au corps. La métope centrale, situé dans l'espace d'entre les anses, a la forme d'un pentagone irrégulier. Au centre a été peinte une silhouette anthropomorphe, probablement féminine, composée de triangles convergents. La métope centrale est flanquée par deux triangles où on a peint des silhouettes anthropomorphes identiques avec celle de la métope centrale, mais celles-ci sont plus petites. Par les détails d'encadrement des silhouettes et par la disposition des métopes, la composition du vase de Poduri nous permet de distinguer l'existence de deux groupes de personnages. Le premier groupe se compose de quatre

silhouettes placées dans les métopes de la colonne trapezoïdale. Le seconde groupe, composé de six personnages, est séparé par le premier, puisqu'il est étalé dans l'espace entre les anses comprenant des métopes pentagonales ou triangulaires. On remarque l'existence de deux groupes composés de quatre, respectivement six personnages féminines, et de deux groupes composés de motifs secondaires triangulaires reliés quatre par quatre. Dans l'analyse de la composition, on peut prendre en considération aussi les six cerceles qui se trouvent sur le col du vase.

Sans nous proposer d'interpréter ou d'expliquer chaque élément de la composition de Poduri, nous voulons signaler une série de coïncidences qui n'ont pas l'air d'être fortuites. Certains éléments du vase de Poduri se retrouvent sur l'amphore à deux silhouettes anthropomorphes de Ghelăiești-Nedeia ou dans la structure des ensembles de culte de Ghelăiești et Buznea.

Les six cercles sur le col du vase de Poduri, mais aussi les six métopes et les six silhouettes anthropomorphes trouvent des parallèles avec les six cercles du vase de Sofia, avec les six vases disposés circulairement dans les complexes de culte de Ghelăiești et Buznea, mais aussi avec les six caryatides du vase-support intitulé *Hora de la Frumușica*. A notre avis, l'existence dans la mythologie cucutenienne d'un groupe formé de six divinités, forces, hypostases, ne peut plus être contestée. Quant aux quatre silhouettes de métopes superposées dans la zone des anses, celles-ci ont des parallèles avec les quatre caryatides des supports de Luka-Vrubleveckaja et de Berești, avec les groupes de quatre statuettes des complexes rituels de Ghelăiești et de Buznea et aussi avec les quatre sirènes représentées sur le vase de Sofia.

La composition du vase de Poduri nous permet, à côté d'autres découvertes évoquées, d'identifier une conception cosmogonique complexe où deux groupes de divinités, qui occupaient probablement des places hiérarchiques différentes, jouaient un certain rôle, impossible à préciser.

En 2000 on a découvert une construction à étage qui peut être attribuée à l'étape Cucuteni B₁. Même si la construction a été partiellement détruite par les braconnages on a pu observé sur le plancher l'existence des foyers ou des fours, utilisés probablement pour des activités métallurgiques. Au rez-de-chaussée on a découvert une construction, en grande partie détruite par les braconniers, composée d'un socle et probablement d'un idole de grandes dimensions. Dans sa proximité il y avait neuf complexes de vases, quelques-uns peints dans les styles spécifiques à l'étape Cucuteni A-B₂.

À l'heure actuelle nous ne pouvons pas préciser si Dealul Ghindaru a été habité pendant les deux étapes de la phase Cucuteni A-B. Mais, l'existence de fragments peints dans les styles spécifiques à l'étape A-B₁ semble signaler une habitation d'une plus longue durée. Malheureusement, pour ce niveau nous ne disposons pas de dates C¹⁴.

Le dernier niveau chalcolithique de Poduri est attribué à la phase Cucuteni B. Par l'analyse de la céramique, il résulte que Dealul Ghindaru a été habité pendant l'étape Cucuteni B₁, tout comme pendant l'étape Cucuteni B₂. Dans le niveau Cucuteni

B₁ ont été découverts, entre autres, deux sanctuaires. Le premier se trouvait dans la construction no. 14, partiellement détruit par un fossé de l'époque du bronze. L'habitation avait un foyer cruciforme et une table ovale en terre glaise, toutes les deux avec des phases de reconstruction. Dans le torchis du foyer on a trouvé une coupe peinte dans le style ϵ , cassé rituellement et englobé dans la masse de la terre glaise. Dans la proximité du foyer on a découvert un creuset utilisé probablement à la fonte du cuivre. Deux autres creusets et deux lingots de cuivre ont été découverts dans les deux dernières campagnes de fouilles. Les découvertes des creusets, lingots, haches et d'autres pièces plus petites en cuivre nous signalent une intense activité métallurgique.

Un intéressant complexe de culte, probablement en air libre, a été découvert vers le centre de l'établissement de la phase Cucuteni B₁. Celui-ci était formé de quatre crânes de bovins, disposés en croix, près d'un foyer en air libre et d'un pavage en pierres. Il s'agit, cette fois-ci, de preuves claires de sacrifice des bovins.

Enfin, il faut signaler l'existence d'un étrange fossé à l'ouverture de 6-7 m et la profondeur de presque 5,80 m, couvert d'un ring de pierre. Le fossé a été creusé dans l'époque du bronze quand on a construit aussi le ring.

Dès le début des fouilles dans le *tell* Dealul Ghindaru, nous avons été tentés d'expliquer la présence de cet habitat de longue durée, ainsi que la découverte de nombreux objets en cuivre, en obsidienne et en silex par l'exploitation du sel des sources voisines. Le sel paraît avoir joué un rôle très important dans la vie des communautés chalcolithiques de Poduri dans la mesure où il devait constituer le principal produit d'échange.

A la suite des recherches de surfaces sur une superficie avec un rayon de 5 km autour du *tell*, on a découvert sept stations cucuteniennes près de quelques sources salées. Les ressources financières limitées n'ont permis que le sondage par Dragomir Popovici, George Trohani et Alexe Bujor des deux stations de la phase Cucuteni B: *Dealul Paltiniș-Valea Șoșii* et *Siliște-Prohozești*.

Il est évident que Poduri est une importante station archéologique qui va contribuer à l'élucidation de plusieurs aspects encore obscurs du chalcolithique de l'Europe du Sud-Est.

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie asupra tell-ului

- D. Monah, S. Antonescu, A. Bujor – *Raport preliminar asupra cercetărilor arheologice din comuna Poduri, jud. Bacău*, în *Materiale*, Tulcea, 1980, p. 86-9.
- S. Antonescu – *Toporul cu gaură de înmănușare transversală descoperit la Poduri, județul Bacău*, în *Studii și Comunicări*, III, Focșani, 1980, p. 53-56.
- D. Monah – *O importantă descoperire arheologică*, în *Arta*, 7-8, 1982, p. 11-13.
- D. Monah, Șt. Cucuș, D. Popovici, S. Antonescu – *Săpăturile arheologice din tell-ul cucutenian Dealul Ghindaru, com. Poduri, jud. Bacău*, în *Cercetări Arheologice*, V, 1982, p. 9-22.
- D. Monah, Șt. Cucuș, D. Popovici, S. Antonescu, Gh. Dumitroaia – *Cercetările arheologice de la Poduri-Dealul Ghindaru*, în *Cercetări Arheologice*, VI, 1983, p. 3-22.
- D. Monah, Șt. Cucuș – *Așezările culturii Cucuteni din România*, Ed. Junimea, Iași, 1985, p. 131.
- M. Cârciu, F. Monah – *Raport preliminar privind semințele carbonizate de la Poduri-Dealul Ghindaru, jud. Bacău*, în *Memoria Antiquitatis*, IX-XI (1977-1979), 1985, p. 699-708.
- F. Monah – *Amprente de frunze descoperite în stațiunea arheologică Poduri-Dealul Ghindaru, județul Bacău*, în *Memoria Antiquitatis*, IX-XI (1977-1979), 1985, p. 685-691.
- D. Monah, Șt. Cucuș, D. Popovici, Gh. Dumitroaia – *Noi date C14 din nivelurile aparținând culturii Precucuteni din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru*, în *Cercetări Arheologice*, VIII, 1986, p.137-142.
- F. Monah, I. Bara, D. Monah – *Observații asupra compoziției depozitelor de cereale din așezarea Precucuteni III de la Poduri-Dealul Ghindaru*, în *Memoria Antiquitatis*, XV-XVII (1983-1985), 1987, p. 249-261.
- Gh. Lupașcu, I. Donisă, D. Monah – *Unele caracteristici ale depozitelor terigene din stațiunea arheologică Poduri-Dealul Ghindaru, jud. Bacău*, în *Memoria Antiquitatis*, XV-XVII (1983-1985), 1987, p. 245-248.
- D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia, Șt. Cucuș, A. Bujor – *Raport preliminar asupra săpăturilor arheologice de la Poduri-Dealul Ghindaru (1984-1985)*, în *Memoria Antiquitatis*, XV-XVII (1983-1985), 1987, p. 9-19.

- D. Monah – *Енеолитический тель Подурь -Дялул Гиндару*, în *Древнейшие общности земледельцев и скотоводов Северного Причерноморья (V Тыс. до н. э. – V в.н. э.)*, Kiev, 1991, p. 30-32.
- D. Monah, Gh. Dumitroaia – *Un vase à silhouettes anthropomorphes peintes découvert à Poduri-Dealul Ghindaru*, în Gh. Dumitroaia, D. Monah (eds.), *Cucuteni aujourd'hui*, BMA, II, Piatra-Neamț, 1996, p. 39-49.
- F. Monah, D. Monah – *Macrorestes végétaux découvertes dans les niveaux Cucuteni A₂ et B₁ de Poduri-Dealul Ghindaru*, în Gh. Dumitroaia, D. Monah (eds.), *Cucuteni aujourd'hui*, BMA, II, Piatra-Neamț, 1996, p. 49-62.
- Gh. Dumitroaia, D. Monah – *Découvertes du Bronze Moyen dans la station de Poduri-Dealul Ghindaru*, în *The Thracian World at the Crossroads of Civilization*, București, 1996, p. 267-268.
- M. Cârțumaru, *Paleoetnobotanica*, Ed. Glasul Bucovinei-Helios, Iași, 1996, *passim*.
- F. Monah – *Colocviul internațional The Tells – Cronological Axes of Prehistory, Bacău-Poduri-Tescani, 7-10 Sept. 1995*, în *Memoria Antiquitatis*, XXI, 1997, p. 449-451.
- D. Monah, D. Popovici, *O lume regăsită. Satul cucutenian de la Poduri*, București, 2000, 16 p.
- Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României (MQ)*, Ed. Enciclopedică, București, 2000, p. 331.
- D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia, Felicia Monah, Gh. Lupașcu, V. Cotiugă, C. Bem, A. Bălășescu, D. Moise, V. Radu, C. Haită, N. Șorloiaca – *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău. Punct: Dealul Ghindaru*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000*, cIMeC – Institutul de Memorie Culturală, București, 2001, p. 190-198.
- D. Monah, D. Popovici – *A refound world: The Cucutenian village from Poduri*, București, 2001, 16 p.
- D. Monah, D.N. Popovici, Gh. Dumitroaia, F. Monah, C. Bem, A. Bălășescu, V. Radu, C. Haită, C. Preoteasa, Gh. Lupașcu, V. Cotiugă – *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău. Punct: Dealul Ghindaru*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001*, cIMeC – Institutul de Memorie Culturală, București, 2002, p. 242-246.
- D. Monah, Gh. Dumitroaia, F. Monah, D.N. Popovici, C. Bem, C. Preoteasa, E.-R. Munteanu, D.-C. Nicola, A. Bălășescu, V. Radu, C. Haită, Gh. Lupașcu, V. Cotiugă, D. Garvăn, S. Grigore – *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău. Punct: Dealul Ghindaru*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001*, cIMeC – Institutul de Memorie Culturală, București, 2003, p. 243-245.
- F. Monah, D. Monah – *Археоботанические данные из энеолитического тель-а Подурь-Дялул Гиндару*, în *Interacademica*, IV, Kiev, 2003 (sub tipar).
- F. Monah, D. Monah – *Les données achércheobotaniques du tell chalcolithique de Poduri-Dealul Ghindaru*, în *Studii de Preistorie*, București, 2/2003 (sub tipar).

Comunicări susținute la congrese și colocvii internaționale

Древнейшие общности земледельцев и скотоводов Северного Причерноморья (V Тыс. до н. э. – V в.н. э.), Chișinău, 10-14 Decembrie 1990

D. Monah – *Енеолитический тель Подурь -Дялул Гиндару.*

Colocviul româno-basarabean *Manifestări religioase la triburile Cucuteni-Tripolie*, Iași, 17 iunie 1992

D. Monah – *Vase de cult din tell-ul cucutenian de la Poduri-Dealul Ghindaru, jud. Bacău.*

D. Monah, Gh. Dumitroaia – *Sanctuarul Precucuteni III de la Poduri-Dealul Ghindaru.*

***Cucuteni – un miracle dans l'Âge de la Pierre. 110 ans de recherche depuis la découverte de l'habitat éponyme*, Piatra-Neamț, 17-18 iunie 1994**

F. Monah, D. Monah – *Macrorestes végétaux de niveau Cucuteni A2 de Poduri-Dealul Ghindaru.*

Colocviul internațional *Les tells – axes chronologiques de la Préhistoire*, Bacău-Poduri-Tescani, 7-10 Sept. 1995

D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia, F. Monah, S. Iacobescu – *Le tell énéolithique de Poduri, dep. de Bacau.*

D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Popovici – *Les sanctuaires énéolithique de Poduri.*

D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia, M. Cârciunaru, F. Monah – *Constructions avec dépôts de céréales dans le tell de Poduri.*

F. Monah, D. Monah – *Les recherches archéobotaniques de Poduri-Dealul Ghindaru.*

D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Popovici – *Radiocarbon Dates for the Tell-Poduri.*

Gh. Dumitroaia, D. Monah – *Les vestiges de l'époque du Bronze dans le tell de Poduri.*

D. Botezatu, D. Monah – *Un crâne humaine découverte dans le niveau Cucuteni A2 de Poduri-Dealul Ghindaru.*

***The 7th Congress of Thracology*, Constanța-Mangalia-Tulcea 20-26 May 1996**

Gh. Dumitroaia, D. Monah – *Découvertes du Bronze moyen dans la station de Poduri-Bacău.*

***XVe Congrès de l'Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Liège - Belgia, 2-8 septembre 2001**

D. Monah, D. Popovici, Gh. Dumitroaia – *Poduri-Dealul Ghindaru un tell Chalcolithique dans l'est de la Roumanie.*

Colocviul internațional Послениа-гиганты трипольской культуры. (K 110-летию открытия трипольской культуры), Tal'ianki, Ucraina, 5-9 August 2003

Felicia Monah, Dan Monah – *Nouvelles déterminations archéo-botaniques concernant le tell Poduri-Dealul Ghindaru.*

Bibliografia asupra investigațiilor din hinterlandul tell-ului

- D. Popovici, Al. Bujor – *Şantierul arheologic Poduri-Valea Şoşii, „Dealul Păltiniş”, jud. Bacău, în Cercetări Arheologice, VII, 1984, p. 45-64.*
- D. Popovici, G. Trohani – *Şantierul arheologic Poduri-Prohozeşti, „Silişte”, jud. Bacău, în Cercetări Arheologice, VII, 1984, p. 65-79.*
- D. Monah – *L'exploitation du sel dans les Carpates Orientales et ses rapports avec la culture Cucuteni-Tripolye, în V. Chirica, D. Monah (eds.), Le Paléolithique et le Néolithique de la Roumanie en contexte européen, BAI, IV, Iaşi, 1991, p. 387-400.*
- M. Alexianu, Gh. Dumitroaia, D. Monah, *Exploatarea surselor de apă sărată din Moldova: o abordare etnoarheologică, în Thraco-Dacica, XIII/1-2, 1992, p. 159-167.*
- J. Chapman, D. Monah, Gh. Dumitroaia, H. Armstrong, A. Millard, M. Francis – *The Exploitation of Salt in the Prehistory of Moldavia, Romania, in Archaeological Reports, 1999/2000, 23, University of Durham and University of Newcastle upon Tyne, 2000, p. 10-20.*
- D. Monah – *L'exploitation préhistorique du sel dans les Carpates orientales, in O. Weller (ed.), Archéologie du sel: technique et sociétés, Internationale Archäologie, ASTK 3 Colloque 12.2, XIVe Congrès UISPP, Liège, sept. 2001, 2002, p. 135-146.*

Lucrări de sinteză în care sunt reflectate materiale şi informații despre tell

- L. Ellis – *The Cucuteni-Tripolye Culture. A Study in Technology and the Origins of Complex Society, BAR International Series, 217, Oxford, 1984, passim.*
- D. Monah, *Messages over Millennia, în Romanian Review, 9, 1984, p. 17-30.*
- D. Monah – *La datation par C14 du complexe culturel de Cucuteni-Tripolie, în M. Petrescu-Dîmbovița et al. (eds.), La civilisation de Cucuteni en contexte européen, BAI, I, Iaşi, 1987, p. 67-79.*
- M. Cârciumar, F. Monah – *Déterminations paléobotaniques pour les cultures Précucuteni et Cucuteni, în M. Petrescu-Dîmbovița et al. (eds.), La civilisation de Cucuteni en contexte européen, BAI, I, Iaşi, 1987, p. 167-174.*
- M. Gimbutas – *The Language of the Goddess, San Francisco, 1989, passim.*
- F. Monah, D. Monah – *Археоботанические исследования энеолита Карпат-Прутского региона, în Древнейшие ..., Kiev, 1991, p. 33-35.*
- C.-M. Mantu – *Câteva considerații privind cronologia absolută a neo-eneoliticului din România, în SCIVA, 46, 1995, 3-4, p. 213-236.*

- L'Art de l'Antiquité. 1. Les origines de l'Europe*, B. Holtzmann (red.), Ed. Gallimard, Paris, 1995, p. 53-54.
- D. Monah – *Cereals i pa a l'Europa de l'Est i Central*, in *Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència*, 12, Barcelona, 1996, p. 76-88.
- D. Monah – *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, BMA, III, Piatra-Neamț, 1997, *passim*.
- D. Monah, F. Monah, C.-M. Mantu, Gh. Dumitroaia – *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe* (eds. C.-M. Mantu, Gh. Dumitroaia, A. Tsaravopoulos), București, 1997, *passim*.
- F. Monah, D. Monah – *Stadiul cercetărilor arheobotanice pentru eneoliticul din Moldova de vest*, în *Memoria Antiquitatis*, XXI, 1997, p. 297-316.
- C.-M. Mantu – *Cultura Cucuteni, evoluție, cronologie, legături*, BMA, V, Piatra-Neamț, 1998, *passim*.
- Șt. Cucoș – *Faza Cucuteni B în zona subcarpatică a Moldovei*, BMA, VI, Piatra-Neamț, 1999, *passim*.
- D.N. Popovici – *Cultura Cucuteni. Faza A. Repertoriul așezărilor (1)*, BMA, VIII, 2000, p. 55-56.
- J. Chapman – *Fragmentation in Archaeology. People, places and broken objects in the prehistory of South Eastern Europe*, London-New York, 2000, *passim*.
- Gh. Dumitroaia – *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*, BMA, VII, Piatra-Neamț, 2000, *passim*.
- Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România. Catalog de expoziție* (cord. V. Cavruc, Gh. Dumitroaia), Piatra-Neamț, 2001, *passim*.
- F. Monah, D. Monah – *Les céréales cultivé par les populations néo-énéolithiques de la Moldavie*, în *Pain, fours et foyers des temps passés. Archéologie et traditions boulangères des peuples agriculteurs d'Europe et du Proche Orient, Civilisations*, 49/1-2, Bruxelles, 2002, p. 67-76.
- D. Monah – *Découvertes de pains et de restes d'aliments céréaliers en 'Europe d'Est et Centrale*, în *Pain, fours et foyers des temps passé. Archéologie et traditions boulangères des peuples agriculteurs d'Europe et du Proche Orient, Civilisations*, 49/1-2, Bruxelles, 2002, p. 77-99.
- D. Monah – *Cucuteni – un fenomen în preistorie*, în Gh. Dumitroaia, D. Monah (eds.), *Artă eneolitică Cucuteni*, Piatra-Neamț, 2002, p. 9-26, 35-62.
- Artă eneolitică Cucuteni* (Gh. Dumitroaia, D. Monah eds.), Ed. „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2002, 91 p.
- D. Monah – *Idei religioase la triburile Cucuteni-Tripolie (mileniile V-IV î.H.)*, în *Prelegeri academice*, Vol. 1, Nr. 1, Academia Română-Filiala Iași, Iași, 2002, p. 19-36.
- I. Mareș, *Metalurgia aramei în neo-eneoliticul României*, Ed. „Bucovina istorică”, Suceava, 2002, *passim*.

Tell-ul de la Poduri, jud. Bacău (42) și alte stațiuni importante din aria culturii Cucuteni-Tripolie

1. Ariușd; 2. Berești; 3. Bod; 4. Bodești; 5. Bondarka; 6. Boțești; 7. Brad; 8. Brânzeni; 9. Ceapaevka; 10. Cicerkozovka; 11. Corlăteni; 12. Costești; 13. Costișa; 14. Cuconești Vechi; 15. Cucuteni; 16. Doboșeni; 17. Drăgușeni-BT; 18. Druța; 19. Dumăști; 20. Evminka; 21. Fedeleșeni; 22. Ghelăiești; 23. Glăvănești Vechi; 24. Hăbășești; 25. Harbuzin; 26. Iablona; 27. Izvoare; 28. Jura; 29. Kasenovka; 30. Klișev; 31. Krasnostavka; 32. Lacul Soroca; 33. Luka Vrubleveckaya; 34. Lunca; 35. Malnaș Bâi; 36. Mărgineni; 37. Mihoveni; 38. Myropolye; 39. Pesceanaya; 40. Piatra Șoimului; 41. Podgorcy; 43. Poienestii; 44. Polivanov Jar; 45. Preutești; 46. Putinești; 47. Racovăț; 48. Răucești; 49. Rogojeni; 50. Ruseștii Noi; 51. Sărata Monteoru; 52. Scânteia; 53. Soloncenii; 54. Staraja Buda; 55. Sakarovka; 56. Șipeni; 57. Ștefănești; 58. Tal'ianky; 59. Târgu Frumos; 60. Târgu Ocna; 61. Târpești; 62. Toflea; 63. Traian; 64. Tripolie; 65. Trușești; 66. Țiplești; 67. Valea Lupului; 68. Văleni; 69. Varvareuca; 70. Vermești; 71. Veselyi Kut; 72. Vignanka; 73. Vladimirovka; 74. Zarubincy.

Imaginea *tell*-ului de pe șoseaua Moinești-Poduri

Siliște-Prohozești - vedere asupra văii Tazlăului Sărat și a *tell*-ului

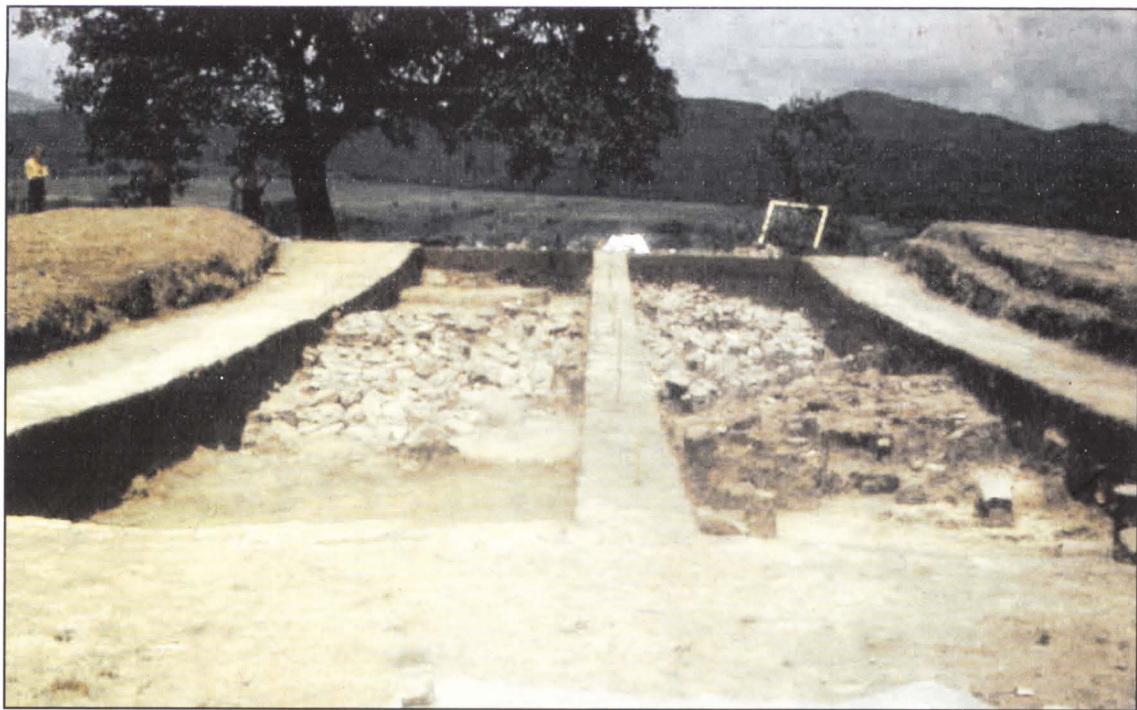
Situl de pe Dealul Ghindaru văzut de pe malul drept al Tazlăului Sărat

Caseta A - vedere generală

Extremitatea sudică a secțiunilor II-III

Ringul de piatră din epoca bronzului și resturile unei locuințe cucuteniene

Segment din profilul SIII

Platforma unei locuințe cucuteniene

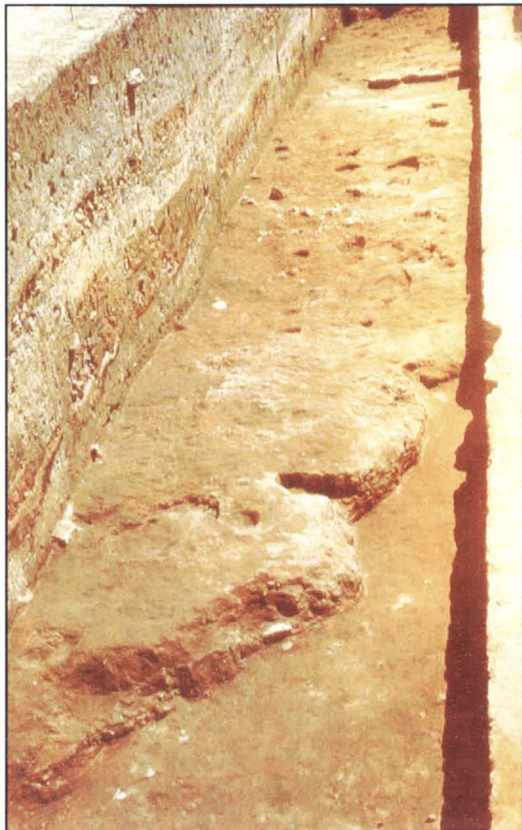
Amprente de platformă

Profilele de N și E ale SIII

Vedere asupra SIII

Segment dintr-o locuință Cucuteni A

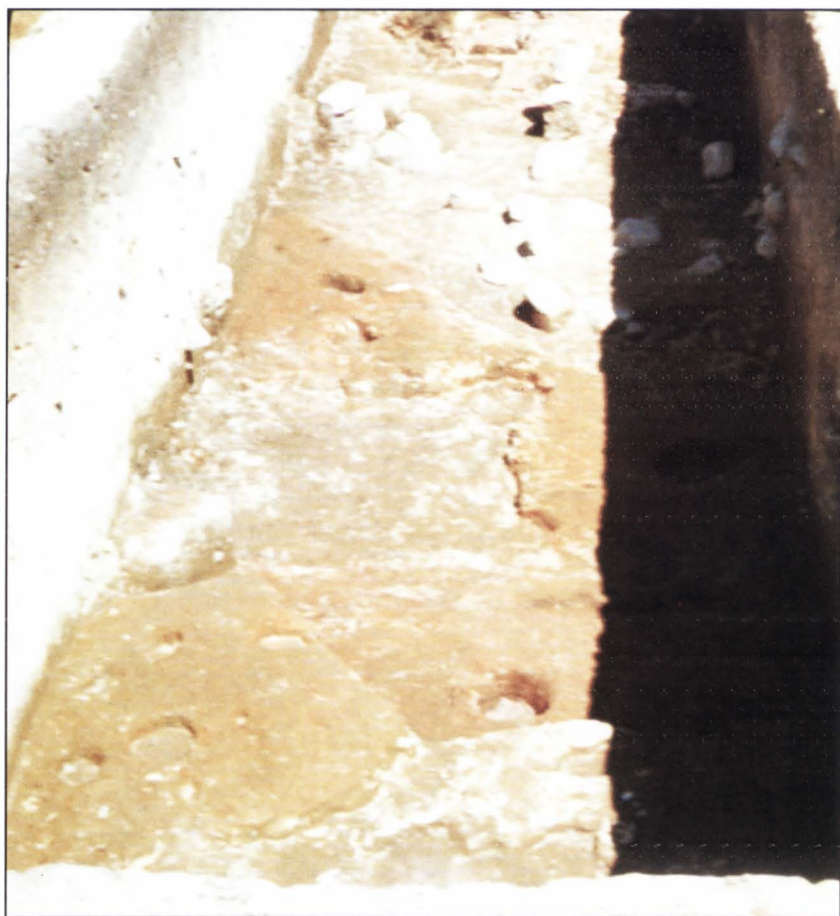

Profilul de E al SIII

D. Monah și profilul de N al SIII (1981)

Felicia Monah lângă o „ladă” de cereale carbonizate

SIII, depunere din epoca bronzului și locuință Precucuteni III

Cuptor de tip *tanour*, *in situ*

Recoltarea *tanour*-ului de către A. Buzilă și E. Băbușanu

Locuință Cucuteni A
străpunsă de gropi de stâlpi

Ceramică și vatră *in situ*

„Ladă” cu grâu carbonizat

Rășnițe Cucuteni A *in situ*

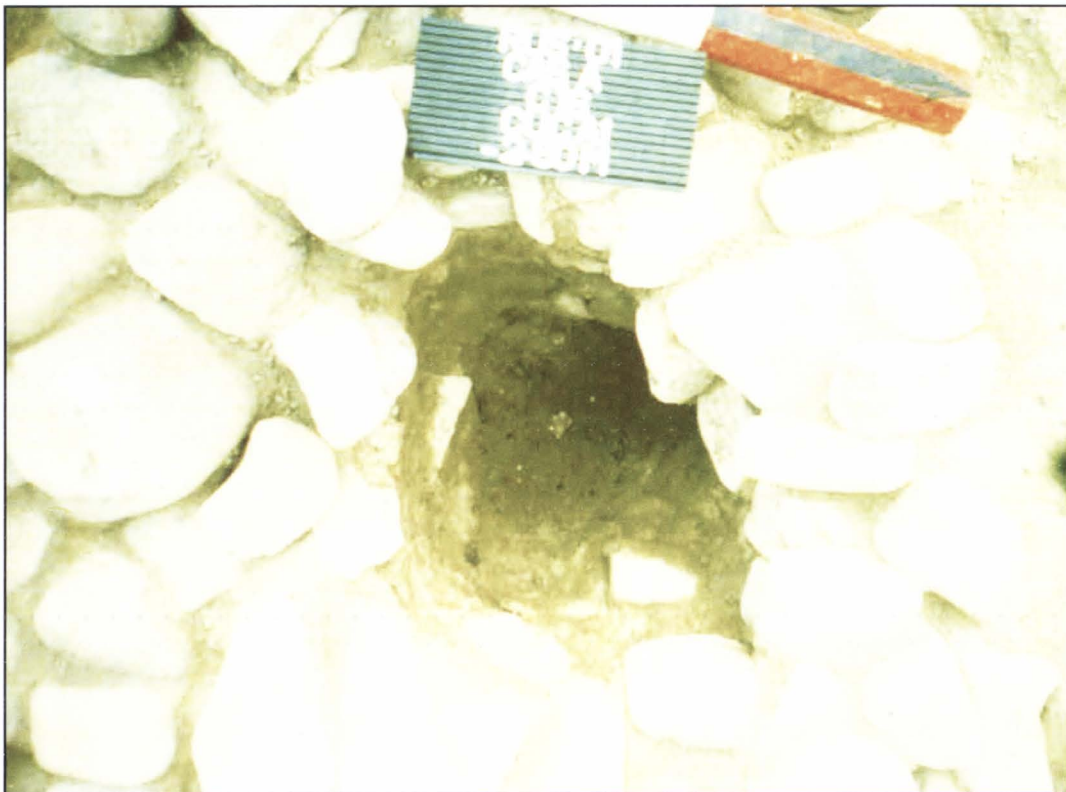
Amprețele rășnițelor
din locuința nr. 44

Ceramică și râșnițe *in situ*

Groapa de fundație de sub L73a

Vas de provizii spart *in situ*

Imaginea casetei A în 1988

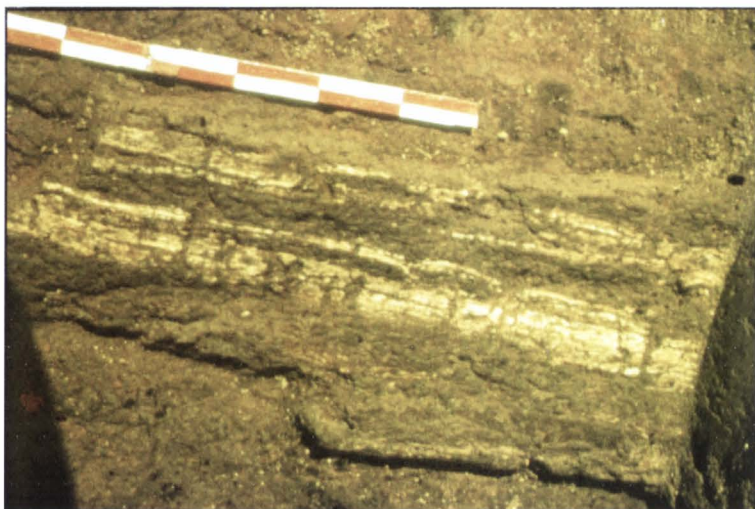
Săpături în nivelul Cucuteni B

Complex de râșnițe
și vase de provizii

Vas de cult *in situ*

Bărnă din depunerea Precucuteni II
impregnată cu alb
(-4,35 m adâncime)

Vedere asupra casetei A, campania 2000

Parterul L75 cu grupări de vase și soclul construcției de cult

Amforă cu fructe de coriandru

L73d în faza de demontare

Profilul vetrei locuinței nr. 74

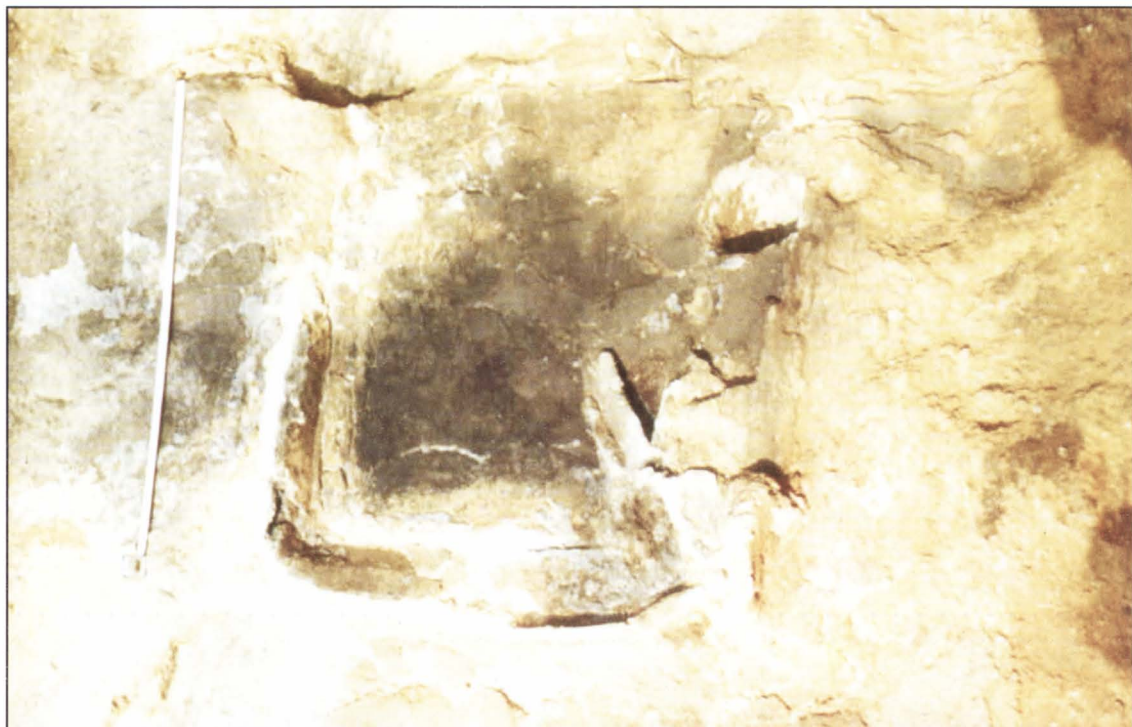
Groapa Cucuteni A2 cu
paharul cu semințe de mărgele

Complex de vase Cucuteni B *in situ*

Vasul de cult din L73d

„Ladă” cu cereale din locuință Precucuteni III

Vas de mari dimensiuni pentru apă

V. Cotiugă, D. Nicola și C. Preoteasa la Poduri, în 2001

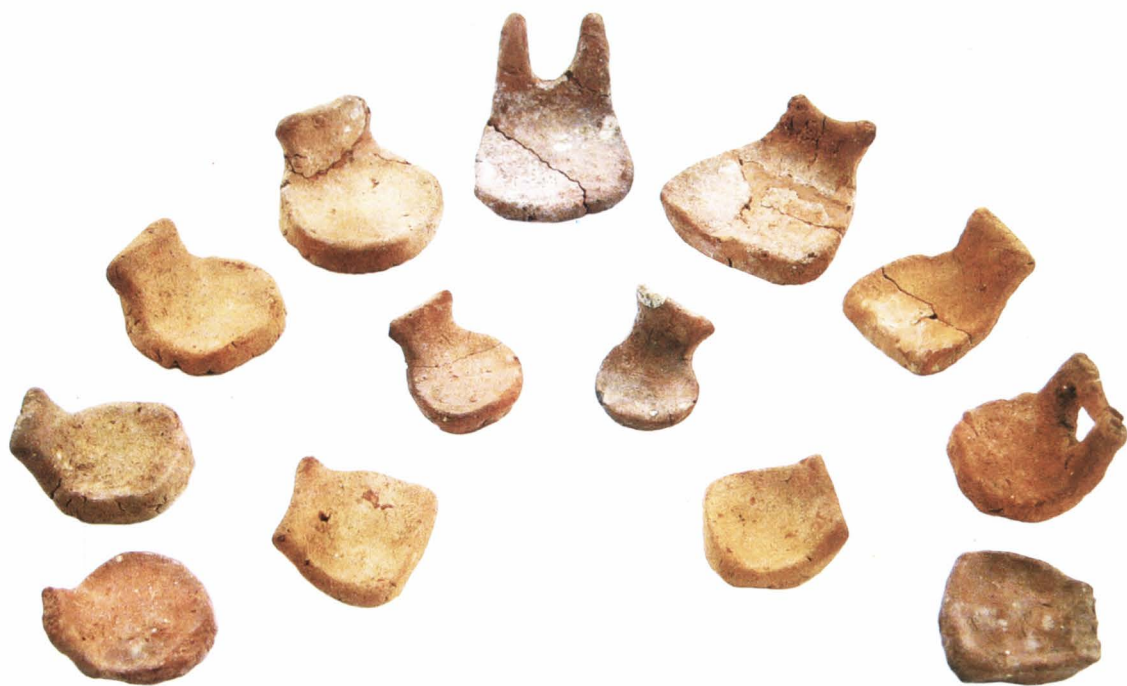
Olivier Weller și Dan Monah la Poduri, în 2003

Piese din Soborul Zeițelor

Piese din Soborul Zeițelor

Piese din Soborul Zeițelor

Piese din Soborul Zeițelor

39-48. Sfânta Familie

85. Cupă

62. Cupă

49. Castron

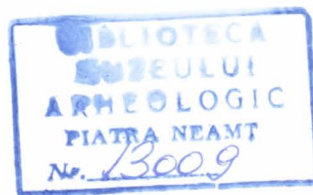
93. Piesă de cult

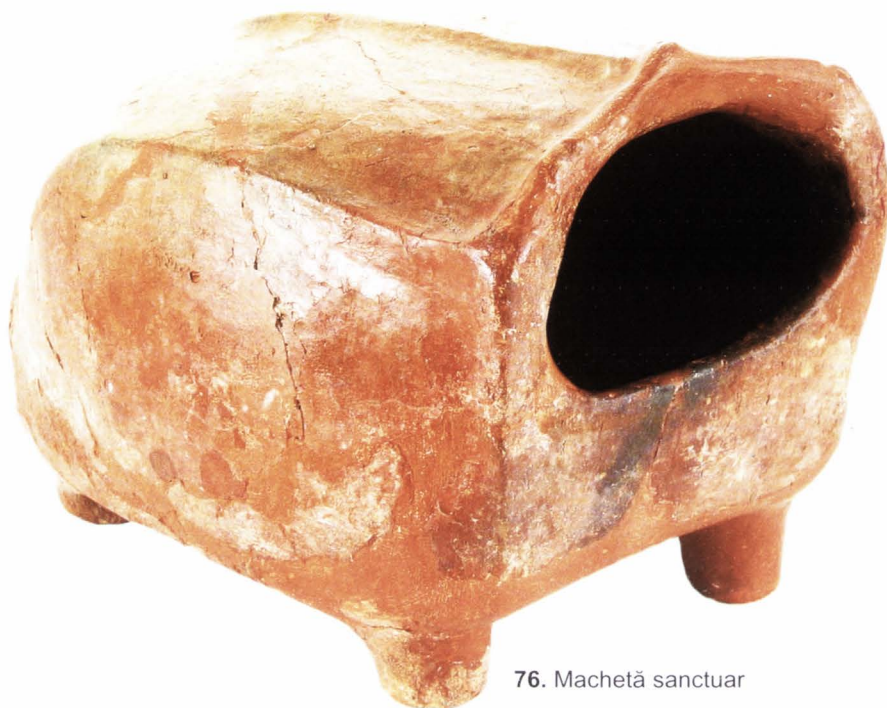

70. Vas sferic

88. Vas bitronconic

76. Machetă sanctuar

77. Vas tronconic

143. Askos

94. Askos

106. Rhyton

79. Vas cu tub

191. Vas dublu

83. Monoxilă
miniaturală

147. Capac

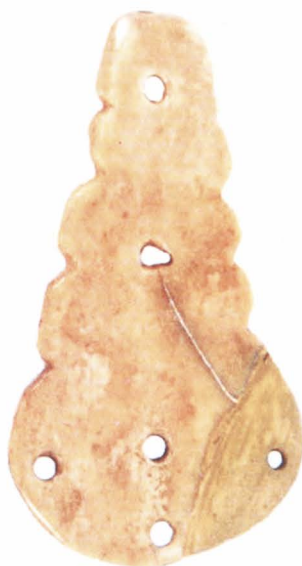
146. Cupă
cu picior

145. Vas bitronconic

108-123. Șirag de mărgele

125. Idol en violon

218. Zornăitoare

226. Disc ornamental

222. Pintaderă

100. Statuetă antropomorfă

205. Statuetă antropomorfă

204. Statuetă antropomorfă

141. Cană

142. Vas de cult

187. Vas borcan

180. Cupă cu picior

161. Vas bitroncic

171. Suport

174. Castron

170. Vas cu colonete

175. Castron

202. Polonic

201. Polonic

178. Cupă cu picior
și protomă ornitomorfă

184. Cupă cu picior

165. Castron

167. Cupă

177. Cupă bitronconică
cu picior

183. Cupă cu picior

186. Cupă cu picior

302. Vas bitronconic

162. Vas bitronconic

335. Statuetă
antropomorfă

333. Statuetă
antropomorfă

332. Statuetă
antropomorfă

321. Vas ornitomorfizat

328. Capac

309. Cupă
bitronconică

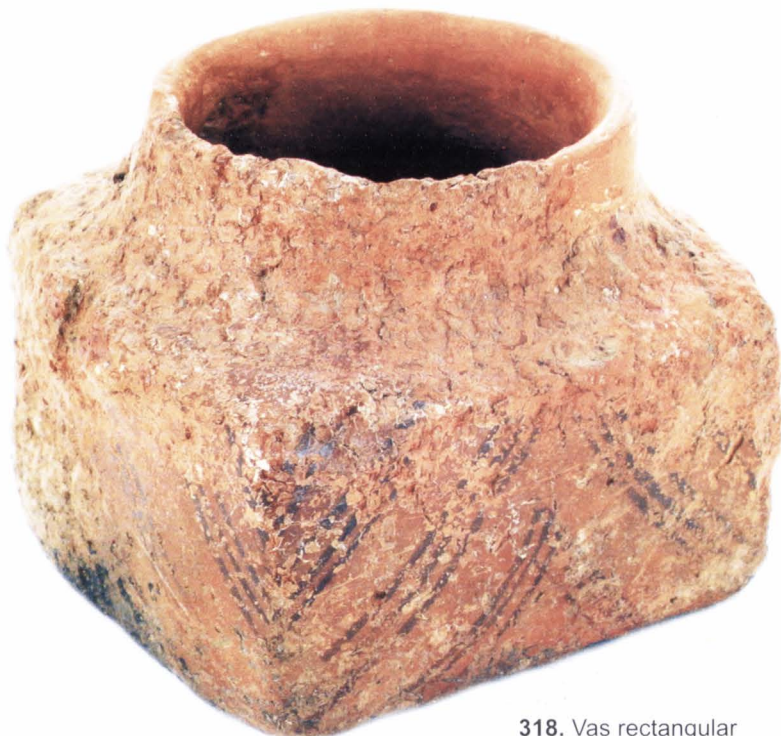
211. Figurină
zoomorfa

215. Figurină
zoomorfa

104. Figurină
zoomorfa

318. Vas rectangular

273. Împungător

372. Verigă

269-270. Împungător
cu mâner

268. Lingou

276. Brățară

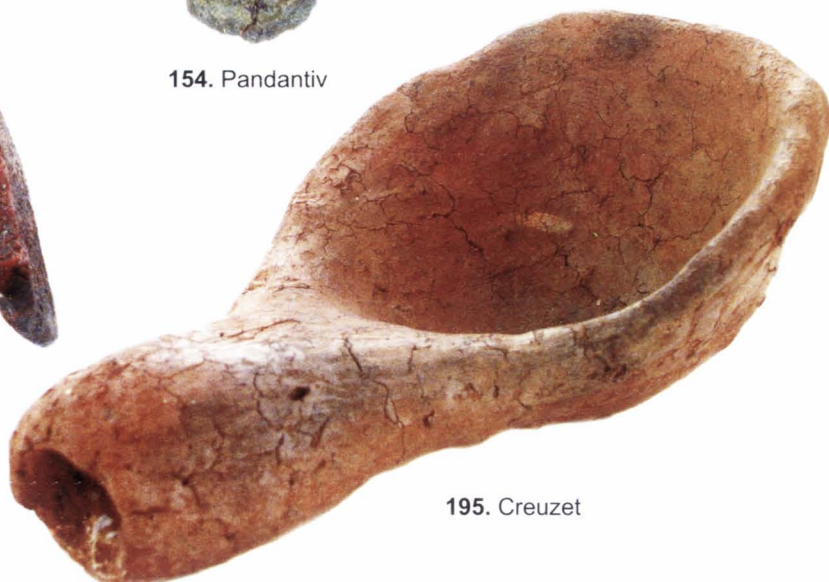
154. Pandantiv

277. Ciocan-topor

195. Creuzet

278. Amforă

290. Vas bitronconic fragmentar

284. Amforă

287. Vas bitronconic

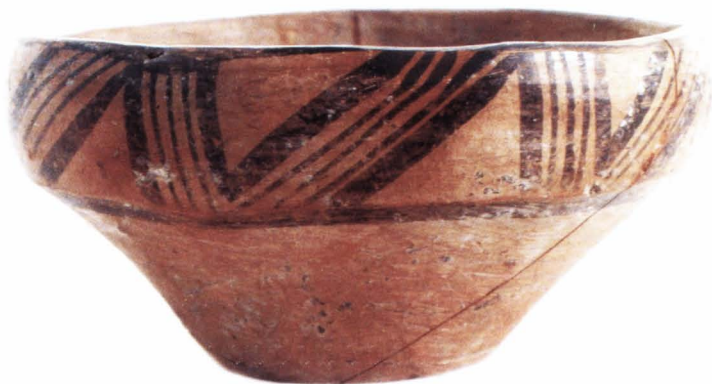
280. Amforă

376. Vas tronconic

281. Amforă

297. Castron

303. Pahar bitronconic

305. Pahar bitronconic

377. Pumnal

388. Amforă fragmentară

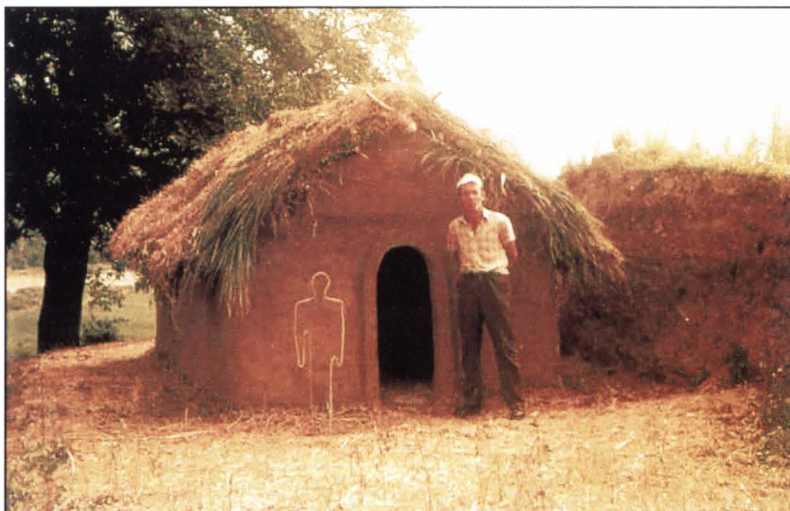
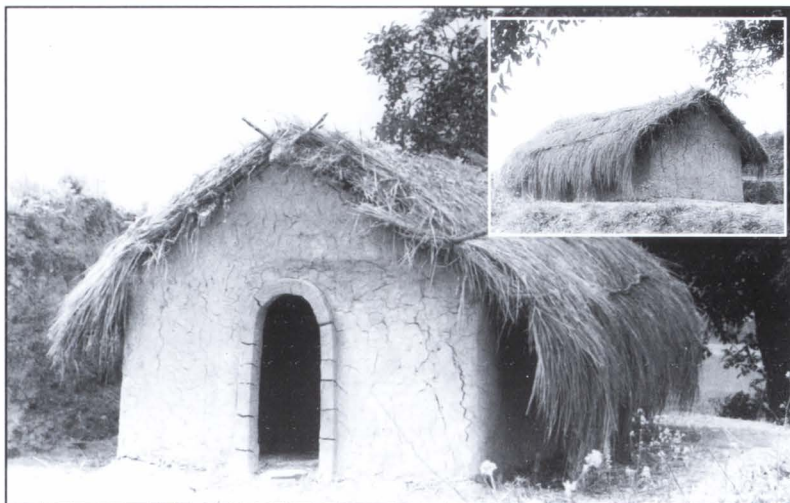
382. Vas bitronconic

383. Vas bitronconic

378. Topor

Casa Piticilor (1985)

Vernisajul expoziției Poduri, Piatra Neamț, 1986

Ministerul Culturii
Serviciul Arheologie

Fundația Mileniului III
Centrul internațional pentru cercetarea
culturii CUCUTENI - Piatra Neamț
Colecția Dr. Emilia și Romeo Dumitrescu

Muzeul Național
de Istorie a României

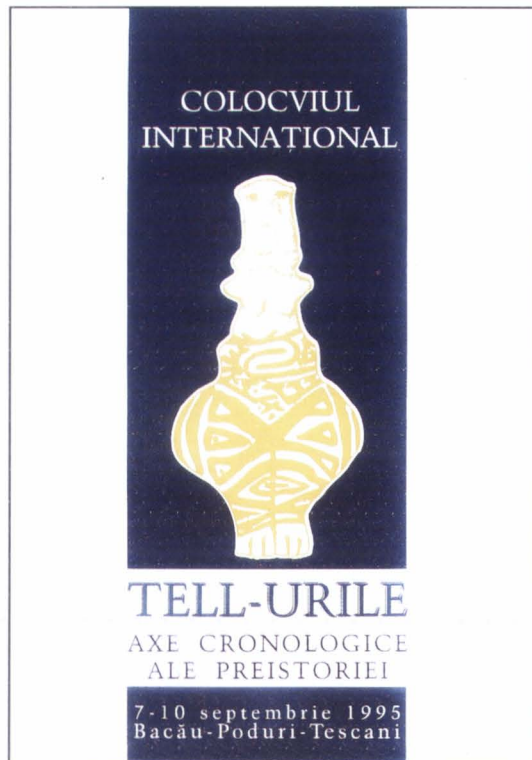
O lume regăsită SATUL CUCUTENIAN DE LA PODURI

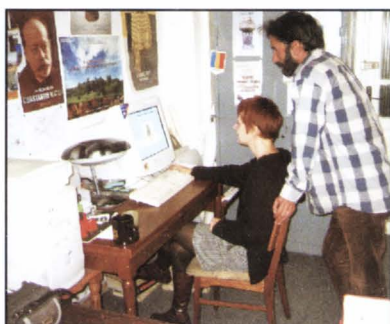
Decembrie 2000 - Februarie 2001

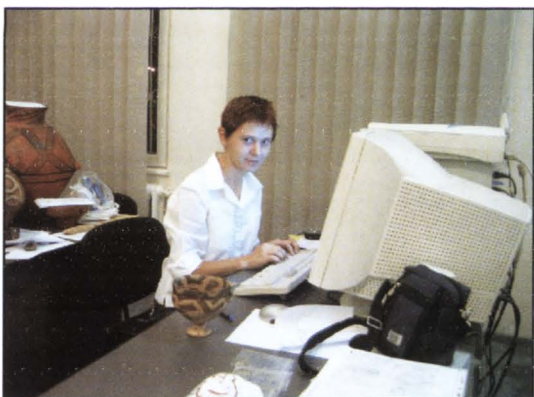
Bacău, 9 septembrie 1995

Vizită la Muzeul „George Enescu” din Tescani

Organizarea expoziției
Poduri - Dealul Ghindaru
octombrie 2003

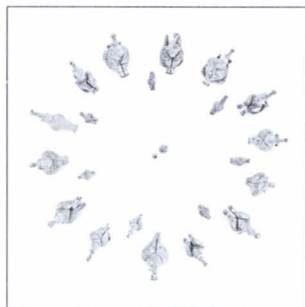
1-36. Complexul de cult Soborul Zeițelor

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,2-8,6 cm, $l_M = 1,7-4,7$ cm, D = 1-3 cm

MIPN, 10095-10128, 10691, 10703

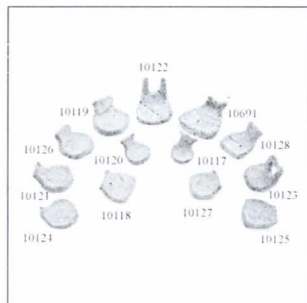

Complexul de obiecte sacre a fost descoperit în L 36. Ansamblul cuprinde 36 de piese (21 de statuete, 13 tronuri și alte 2 obiecte) depuse într-un vas, cu decor tipic Precucuteni II, acoperit la rândul său de un alt vas mai mare, barbotinat. Obiectele erau întregi cu excepția a patru tronuri cu mici deteriorări. Statuetele au fost modelate din pastă fină, arse oxidant. Unele prezintă urme de ardere secundară. Toate statuetele sunt modelate în poziție șezândă. 12 dintre statuetele de dimensiuni mari conservă decorul pictat cu ocră roșie înainte de ardere. Trei statuete par să fi fost pictate dar decorul nu s-a conservat.

Personajul principal este reprezentat de o statueta redată în poziție de gânditoare. Aceasta are capul mic, gura sugerată de o incizie orizontală, ochii pieziși și ușor adânciți, nasul redat printr-o carenă verticală. Gâtul este lung, brațele redat destul de realist, prin intermediul unor incizii fiind sugerate degetele. Brațul stâng este îndoit spre obrazul stâng, iar cel drept susține cotul mâinii stângi. Statueta are umerii marcați prin două proeminențe sub formă de amorse. Sâni sunt căzuți, șoldurile și fesele hipertrofiat. Trei linii incizate, una dispusă orizontal, iar celelalte două unite oblic redau talia și triunghiul pubian. Picioarele sunt unite dar diferențiate printr-o incizie verticală și ușor îndoite de la genunchi, terminându-se cu o talpă unică care are redat degetele prin linii incizate. Statueta pare să reprezinte un personaj mai în vârstă. Sub sâni piesa a fost acoperită cu angobă gălbuie pe care a fost pictat cu roșu decorul.

Celelalte statuete mari au fost realizate după același canon, fără a fi identice. Acestea au capul mic, ochii marcați de mici adâncituri, gura redată printr-o incizie orizontală și nasul printr-o carenă verticală. Gâtul este lung, brațele fiind reprezentate prin amorse, sâni fermi sau căzuți, talia reliefată, șoldurile și fesele redat mai mult sau mai puțin exagerat. Talia și triunghiul pubian sunt marcate prin linii incizate. Picioarele, drepte sau ușor îndoite de la genunchi, sunt unite la majoritatea pieselor iar la cinci exemplare sunt modelate separat. Tălpile au marcat degetele prin incizii. Decorul geometric este dispus pe corp și picioare, fiind realizat cu culoare roșie.

Statuetele mai mici, nepictate, au corpul schematizat. Capul este mic, ușor rotunjit, cu detaliile anatomice redat schematic. Trunchiul este scurt și destul de gros iar șoldurile și fesele sunt ușor exagerat. Talia și triunghiul pubian sunt marcate prin incizii. Picioarele sunt redat convențional, separat sau unite terminându-se prin tălpi care au degetele marcate prin incizii. Una dintre statuete are sâni crestați orizontal, sugerând probabil un tatuaj, și pântecul bombat care ar putea indica graviditatea. O altă

statuetă are pe cap o serie de incizii care redau fie o coroană, fie o coafură complicată.

Tronurile au fost modelate din pastă semifină arse oxidant și au căpătat o culoare gălbuie. Ele au forme și dimensiuni diferite, în funcție de personajul pentru care au fost realizate. Cele mai multe dintre ele sunt simple, doar trei având anumite particularități constructive. Unul are spătarul drept, prevăzut cu o deschidere semicirculară, iar alte două au două coarne înălțate.

Din complex mai fac parte o mică sferă de lut cu o adâncitură circulară și un obiect de formă conică terminat cu o creastă decorată cu incizii. Soborul Zeițelor a fost considerat ca o portretizare a unei părți din panteonul precucutenian.

D. Monah, 1982, p. 11-13; D. Monah și colab., 1983, p. 19, 20, pl. IX, X; D. Monah, 1984, p. 19, foto 2; *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, 1997, p. 108, 109, 179, 180, nr. 12 a-d; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 17, 18, 26, 53, nr. 1, pl. I.

37. Fragment ceramic

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Ceramică

H = 30,5 cm, l_M = 23 cm

MIPN, 15924

Fragment din vasul în care a fost găsit Soborul Zeițelor. A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă la roșu-cărmiziu. Prezintă urme de ardere secundară. În zona diametrului maxim are o proeminență conică, fiind decorat cu motivul „tablă de șah degenerată” și linii incizate.

Inedit.

38. Fragment ceramic

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Ceramică

H = 37,5 cm, l_M = 21 cm

MIPN, 22415

Fragment din vasul ce proteja recipientul în care se afla Soborul Zeițelor. A fost modelat din pastă grosieră, ardere oxidantă, culoare roșie-cărmizie, decorat cu brâu alveolat la partea superioară și barbotină organizată pe corp.

Inedit.

39-48. Complexul de cult Sfânta Familie

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Lut ars

H = 2-3,5 cm, $l_M = 0,5-2$ cm, D = 1-4 cm

MIPN, 10693-10702

Complexul, descoperit în L 36, este format dintr-un vas miniatură, șapte statuete antropomorfe feminine și un tron. În apropiere a fost găsită și o mărgică perforată. Vasul, de formă tronconică cu buza dreaptă a fost lucrat din pastă grosieră arsă reducător.

Trei statuete au fost sparte la descoperire de către un lucrător, celelalte obiecte sunt întregi., fiind modelate din pastă semifină, arse slab și neuniform. Tronul este decorat pe laturi cu incizii. Statueta numită „Matroana” este modelată în poziție șezând. Are capul ușor înclinat spre spate, nasul redat printr-o carenă, iar ochii și gura prin mici adâncituri. Gâtul este scurt și gros, sânii lăsați, iar pântecul bombat pare să semnaleze graviditatea. Talia și pliurile inghinale sunt redată prin linii incizate. Soldurile și fesele sunt proeminente, iar picioarele unite sunt separate prin incizii, atât în față, cât și în spate. Extremitățile picioarelor au marcate prin incizii degetele. Celelalte figurine au dimensiuni diferite și par să reprezinte zeități-copii.

D. Monah, 1982, p. 11, 12; D. Monah și colab., 1983, p. 15, 17, 19.

49. Castron tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12 cm, D = 19 cm

MIPN, 14725

A fost descoperit în L 44 „moara”. Modelat din pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Decorul, de tradiție Starčevo-Criș, este format din „ciupituri”.

Inedit.

50. Castron Cucuteni A₁, 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,5 cm, D = 20,5 cm

FCM III, 1184

A fost lucrat din pastă semifină arsă oxidant. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are buza evazată, corpul tronconic și fundul drept. Decorul constă în „ciupituri” realizate pe corp de tradiție Starčevo-Criș.

Inedit.

51. Vas tronconic

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,7 cm, D = 11,8 cm

MIPN, 10762

A fost lucrat din pastă grosieră, arsă neuniform, culoare brun-roșiatică. Piesa are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept, deformat, probabil, la ardere. Decor format din „ciupituri” de tradiție Starčevo-Criș.

Inedit.

52. Castron

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,5 cm, D = 9,6 cm

MIPN, 13194

A fost lucrat din pastă fină, arsă oxidant, culoare roșie-cărămizie. Partea superioară este lustruită. Are buza evazată, corpul tronconic și fundul concav. Decorul constă în „ciupituri” pe corp de tradiție Starčevo-Criș.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 107, 178, nr. 10.

53. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 20,5 cm, D = 26 cm

MIPN, 13203

A fost lucrat din pastă semifină, arsă oxidant și secundar, culoare brun-roșiatică. Are formă tronconică cu buza dreaptă și fundul drept. Decorul constă în alveole realizate pe corp, precum și patru motive arcuite în relief, dispuse relativ simetric la partea inferioară.

în relief, dispuse relativ simetric la partea inferioară. Provine din L 44.

Inedit.

54. Vas tronconic

Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 13,4 cm, D = 15,5 cm

FCM III, 1213

A fost modelat din pastă fină, arsă oxidant la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme vagi de ardere secundară. Vasul are corpul tronconic deformat la ardere, buza dreaptă și fundul concav. La jumătatea pereților prezintă o proeminență conică. Decorul este alcătuit din incizii orizontale și benzi canelate, exteriorul fiind acoperit cu culoare albă acum în bună parte ștersă.

Inedit.

55. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 17 cm, D = 20 cm

MIPN, 13183

Vas de formă tronconică, modelat din pastă fină, ars oxidant, urme de ardere secundară, exteriorul lustruit. Buza este evazată și fundul drept. Decorul constă dintr-un șir de imprimări triunghiulare sub buză, patru caneluri circulare sub acesta, ultima fiind întreruptă de grupe de incizii oblice dispuse simetric, precum și linii circulare incizate, dispuse grupat.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 107, 178, nr. 9.

56. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6,5 cm, D = 9 cm

MIPN, 13195

Vas lucrat din pastă fină, culoare brun-roșiatică, de formă tronconică cu buza evazată și fundul concav. Piesa are urme de ardere secundară. Decorul constă din caneluri și șiruri de puncte imprimate dispuse oblic pe corp. Provine din L 44.

Inedit.

57. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12 cm, $D_M = 12,5$ cm

MIPN, 13197

Vas tronconic, descoperit în L 44, cu umărul pronunțat și patru proeminențe conice, lucrat dintr-o pastă semifină, ardere secundară puternică. Buza este ușor evazată și subliniată de un șanțuleț. Fundul este drept. Registrul decorativ al corpului este delimitat de linii circulare incizate. Decorul este alcătuit din ghirlande de caneluri și benzi incizate. La partea superioară are patru câmpuri triunghiulare cu hașuri.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, p. 107, 179, nr. 11.

58. Picior de suport

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 21 cm, D = 16,5 cm

MIPN, 18158

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă oxidant, uniform la roșu-cărmiziu. Piesa are corpul cilindric și baza evazată. Decorat cu două benzi în motivul tablei de șah degenerat la extremități, elipse rezervate prin incizii pe corp, cu interspațiile hașurate de linii oblice incizate, iar la bază grupe de incizii verticale, dispuse simetric. Inciziile au fost încrustate cu alb.

Inedit.

59. Capac

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,5 cm, D = 24 cm

MIPN, 13966

A fost lucrat din pastă fină, ardere secundară. Are buza ușor trasă spre interior, corpul în formă de calotă și buton cilindric. Partea superioară a butonului este împărțită în patru câmpuri, iar corpul acestuia este decorat cu creștături verticale. Decorul calotei este realizat din benzi incizate. Provine din L 44.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 107, 178, nr. 7; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 26, 53, nr. 2.

60. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12 cm, D = 17 cm

MIPN, 13193

Vas tronconic cu gâtul înalt, buza evazată, modelat din pastă fină, ardere oxidantă, slip lustruit și fundul concav. Decorul constă în caneluri circulare pe gât, iar pe corp caneluri spiralate dispuse oblic, conturate prin incizii și șiruri de impresiuni încrustate cu alb. Îmbinarea volutelor este marcată de câte o rozetă punctată. Fundul este înscris într-un pătrat dublu incizat cu laturile concave.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 112, 183, nr. 20; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 53, nr. 6.

61. Cupă

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6 cm, D = 11,2 cm

MIPN, 13196

A fost lucrată din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu și acoperită cu slip lustruit. Are buza evazată, corpul tronconic și fundul concav. Pe buza au fost trasate patru grupe de liniuțe incizate vertical, dispuse simetric, iar sub aceasta un șir circular de impresiuni. Pe corp au fost realizate patru spirale canelate continue, conturate prin incizii și prevăzute la capete cu patru proeminențe conice, dispuse simetric. La partea superioară interspațiile au fost hașurate cu șiruri oblice de impresiuni. Baza este înscrisă într-un pătrat dublu incizat cu laturile concave.

Inedit.

62. Vas tronconic

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,5 cm, D = 10,8 cm

MIPN, 10764

A fost lucrat dintr-o pastă fină, puternică ardere secundară, cu slip lustruit. Are buza evazată, corpul tronconic și fundul concav. Datorită arderii secundare a fost deformat. Decorul constă dintr-o punctată sub buza, două caneluri circulare și grupuri de incizii oblice pe diametrul maxim pe care se află și trei proeminențe conice.

Inedit.

63. Statuetă antropomorfă feminină

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Lut ars

H = 7,5 cm, $l_M = 3,7$ cm

MIPN, 10870

A fost modelată din pastă fină, arsă oxidant în poziție sezând, are capul prelung, cu ochii, gura și nasul redată plastic prin împunsături și, respectiv, prin ciupire. Corpul este suplu, cu brațele sub formă de amorse și sânii marcați prin două mici proeminente. Pântecul este ușor bombat, iar fesele proeminente. Picioarele, unite, sunt individualizate prin două inciziși se termină printr-o talpă unică, care are redată prin incizii degetele. Pliurile inghinale sunt marcate prin incizii. Decor geometric pictat cu roșu identic cu cel al statuetelor din Soborul Zeițelor.

Inedită.

64. Idol coloană sau „cap mobil”

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 2,5 cm, $D_M = 1,3$ cm

MIPN, 9370

Piesă întreagă de formă aproximativ cilindrică cu extremitățile îngroșate. La unul din capete se observă două incizii ușor oblice, dispuse de o parte și alta a unei proeminente care pare să figureze nasul. Inciziile par să marcheze ochii. Piesa ar putea să fi fost folosită drept „cap mobil” al idolului de la nr. 103.

Inedit.

65. Nucleu

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Silex

D = 6,5 cm

MIPN, 9716

Piesa are forma relativ rotundă și culoarea cenușie. Pe suprafață prezintă urme de cortex calcaros și numeroase desprinderi de așchii.

Inedit.

66. Lamă

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Silex

L = 13,7 cm, l = 2,8 cm

MIPN, 9856

Piesa are forma relativ dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea triunghiulară la partea distală și trapezoidală în rest și culoarea brun-maronie.

Inedită.

67. Lamă

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Silex

L = 14 cm, l = 3,2 cm

MIPN, 9858

Piesa are forma relativ dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea triunghiulară la partea distală și trapezoidală în rest și culoarea brun-maronie. Prezintă o scobitură la partea proximală.

Inedită.

68. Teslă

Precucuteni II, cca. 4900-4750 Cal B.C.

Piatră

L = 13,2 cm, l = 5,4 cm

MIPN, 10855

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma dreptunghiulară, profilul drept, tăișul asimetric și culoarea maronie. Pe suprafață prezintă numeroase alveolări.

Inedit.

69. Fructieră cu picior cilindric

Precucuteni, nestratigrafiată.

Ceramică

H = 21,5 cm, D_M = 24,5 cm

CERD, 1127

A fost lucrată din pastă semifină; ardere secundară. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. Decorul este incizat și constă din spirale agățate și ove pe cupă și elipse oblice pe piciorul cilindric. Inciziile au fost încrustate cu alb.

Inedită.

70. Vas bitronconic

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 23,8 cm, D_M = 27,8 cm

MIPN, 18299

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă oxidant, urme de ardere secundară. Corpul este bitronconic cu fundul profilat și buza trasă spre interior. Sub buză prezintă un prag, iar pe linia diametrului maxim au fost plasate două tortițe perforate vertical și două proeminențe conice. Registrele decorative au fost delimitate prin linii circulare incizate. Decorul, incizat, constă din patru spirale înbucate, elipse și ove. Motivelor decorative principale au fost lustruite.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 113, 183, nr. 22; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 53, nr. 8, pl. II/2.

71. Vas bitronconic cu gât înalt

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 14,7 cm, D_M = 15 cm

MIPN, 18159

A fost modelat din pastă fină, arsă oxidant. Corpul este bitronconic, gâtul înalt, buza evazată și fundul concav. Registrele decorative au fost delimitate de șiruri orizontale de impresiuni și de o incizie circulară spre fund. Pe gât au fost trasate caneluri circulare, iar pe corp spirale canelate continui, conturate prin incizii. Interspațiile de la partea superioară au fost hașurate cu incizii paralele. Fundul vasului a fost înscris într-un cerc și un pătrat cu laturile arcuite. Inciziile au fost încrustate cu alb.

Inedită.

72. Castron

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 8 cm, D = 16 cm

MIPN, 11107

A fost lucrat din pastă fină, arsă oxidant, acoperit cu slip lustruit. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul concav. Pe diametrul maxim are o proeminență relativ dreptunghiulară, iar sub buză a fost trasată o linie circulară incizată. Piesa prezintă vagi urme de incrustare și pictură cu alb.

Inedit.

73. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6,5 cm, D = 8,8 cm

MIPN, 9454

A fost lucrat din pastă fină, ars oxidant și acoperit cu un slip lustruit. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul concav. Sub buză a fost decorat cu trei benzi circulare canelate.

Inedit.

74. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,8 cm, D = 8,8 cm

MIPN, 11120

A fost lucrat dintr-o pastă fină, ars oxidant și acoperit cu un slip lustruit pe care se observă urme de culoare roșie. Piesa are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul concav. Imediat sub zona diametrului maxim prezintă o proeminență realizată prin ciupirea pastei crude. Decorul constă din două rânduri paralele de gropițe.

Inedit.

75. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6,2 cm, D = 9 cm

MIPN, 11121

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată din pastă fină, arsă oxidant, atât exteriorul cât și interiorul au fost lustruite. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul concav. Decorul constă în trei rânduri aproximativ paralele de triunghiuri excizate.

Inedit.

76. Machetă de sanctuar

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 19, cm, l = 16 cm, H = 13,2 cm

MIPN, 13184

A fost lucrată din pastă cu impurități, ardere secundară. Corpul este masiv de formă relativ rectangulară, rotunjit la spate. În partea din față un orificiu oval marchează intrarea. Acoperișul este marcat de trei nervuri în relief, dintre care una dispusă pe mijloc, iar celelalte două pe

marginii. A fost descoperit în L 31 în apropierea unui vas mare cu cereale carbonizate. Macheta noastră are analogii în faza Gumelnița A₁, putând fi considerată ca un „import”.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 110, 181, nr. 14.

77. Vas tronconic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 16,7 cm, D_M = 27 cm

MNIR, 162729

A fost lucrat dintr-o pastă fină, ardere secundară. Are buza evidențiată printr-un șanț circular, corpul sferic și fundul concav. Decorul este alcătuit din spirale, cercuri și ghirlande unghiulare lustruite, interspațiile fiind umplute cu impresiuni încrustate cu alb. Pe fund au fost realizate patru caneluri orizontale.

D. Monah și colab., 1982, p. 17, pl. VI; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 54, nr. 11.

78. Capac

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6,5 cm, D = 18,5 cm

MNIR, 291550

A fost lucrat din pastă cu impurități. Prezintă urme de ardere secundară. Are forma de calotă, iar la partea superioară prezintă un buton de formă relativ cilindrică. Atât butonul, cât și calota sunt decorate cu șiruri de impresiuni încrustate cu alb și spirale acoperite, înainte de ardere, cu vopsea roșie groasă. Marginea capacului are creștături de jur-împrejur.

Inedit.

79. Vas cu tub

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 3,7 cm, D = 5 cm

MIPN, 11101

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare cenușie. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă un tub de scurgere cilindric.

Inedit.

80. Afumătoare (?)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 5 cm, D = 5,7 cm

MIPN, 13999

Denumirea este improprie, piesa putea fi folosită și la protejarea cărbunilor aprinși. A fost lucrată din pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie. Are forma tronconică și marginile drepte. Prezintă perforații pe corp.

Inedită.

81. Vas miniatural

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 2,7 cm, D = 4,3 cm

MIPN, 9368

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, de culoare cenușie. Are forma relativ circulară, pereții groși și fundul drept. La partea superioară prezintă două tortițe perforate vertical, de care era probabil suspendată.

Inedit.

82. Vas tronconic miniatural

Precucuteni II, cca. 4900-4750, Cal B.C.

Ceramică

H = 3,8 cm, D = 3,8 cm

MIPN, 10929

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Decorul său constă într-o linie circulară punctată trasată sub buză și caneluri oblice dispuse pe întreg corpul.

Inedit.

83. Monoxilă miniaturală

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 5,8 cm, l = 3,3 cm, H = 2,8 cm

MIPN, 10758

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Are forma relativ rectangulară, buza dreaptă, pereții groși și fundul asimetric. Pe una din laturile scurte are o perforație. Pe unul din borduri are un șir de incizii verticale și excizii, pe celălalt sunt contururi ce ar putea sugera pești.

Inedită.

84. Vas sferic

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,5 cm, D_M = 10,2 cm

MIPN, 13979

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza dreaptă, corpul sferic și fundul drept. Pe linia diametrului maxim are două proeminențe-tortițe perforate vertical. Are două registre decorative, unul dispus pe zona diametrului maxim, iar celălalt la bază, mărginite de linii circulare incizate. În zona diametrului maxim au fost rezervate două spirale în „S” culcat, dispuse între cele două tortițe, interspațiile dintre ele fiind hașurate cu linii oblice incizate. La bază au fost trasate grupe de linii verticale incizate, dispuse paralel și simetric. Piesa a fost acoperită cu culoare albă acum în mare parte ștersă.

Inedit.

85. Cupă

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 8,5 cm, D = 11,4 cm

MIPN, 11865

A fost lucrată din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu și acoperită cu slip lustruit. Are buza evazată, corpul relativ sferic și fundul concav. Decorul său constă în incizii și caneluri oblice dispuse succesiv pe corp. La partea superioară, zona decorată este mărginită de o linie circulară incizată. Inciziile au fost încrustate cu alb.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 107, 178, nr. 10.

86. Cupă

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 8 cm, D = 10 cm

MIPN, 14444

A fost lucrată din pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie și acoperită cu un slip lustruit. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul concav. Buza a fost crestată. Registrul decorativ al corpului este mărginit la partea superioară de un șir circular de impresiuni și constă din trei proeminențe circulare canelate dispuse simetric, iar între acestea benzi oblice, de asemenea canelate, conturate prin șiruri de impresiuni. Interspațiile au fost umplute cu impresiuni.

Inedită.

87. Vas bitronconic

Precucuteni III-târziu (?), cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,7 cm, D_M = 14,7 cm

MIPN, 9653

A fost lucrat din pastă semifină, ardere secundară. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Vasul prezintă două registre decorative mărginite de linii circulare incizate. În cel superior au fost realizate grupe de câte trei gropițe, iar în cel din zona diametrului maxim spirale în „S” culcat, rezervate prin incizii. Pe spirale sunt urme de vopsea roșie iar în interspații alb întins care pare să fi acoperit toată suprafața vasului.

Inedit.

88. Vas bitronconic

Precucuteni III-târziu, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 24 cm, D_M = 33,5 cm

MIPN, 9650

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmiziu și acoperit cu slip lustruit. Piesa prezintă urme de ardere secundară, care au dus la deformarea unora dintre fragmente. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Prezintă două registre decorative mărginite de linii circulare incizate. Buza vasului este crestată de jur-împrejur. Pe gât au fost realizate trei caneluri circulare. Zona diametrului maxim este decorată cu cercuri și spirale înfășurate, realizate prin canelare, capetele acestora fiind marcate prin patru proeminențe conice dispuse simetric. Interspațiile dintre ele au fost hașurate cu incizii. Urme de pictură cu alb înainte de ardere.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 112, 182, nr. 19; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 53, nr. 9.

89. Vas bitronconic

Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 11,8 cm, D_M = 14,4 cm

FCM III, 1172

A fost lucrat din pastă semifină și prezintă urme de ardere secundară. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul ușor concav. Sub diametrul maxim prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal. Vasul are două registre decorative mărginite de linii circulare incizate. În cel superior au fost realizate caneluri circulare, iar în cel inferior benzi liniare rezervate prin incizii.

Inedit.

90. Vas bitronconic cu picior Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 13,8 cm, D_M = 17 cm

FCM III, 1142

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă oxidant. Piesa are urme de ardere secundară. Are buza evazată, corpul bitronconic, piciorul tronconic, evazat la bază, și fundul drept. Între gât și corp prezintă patru tortițe perforate orizontal, dispuse simetric. Recipientul comunică cu piciorul, care este închis la bază. Registrele decorative sunt delimitate de linii circulare incizate. Buza vasului este crestată de jur-împrejur. Pe gât și pe pereții piciorului au fost realizate caneluri circulare. Zona diametrului maxim este decorată cu spirale înfășurate degenerate, realizate prin canelare, capetele acestora fiind marcate prin patru proeminențe conice dispuse simetric. Interspațiile dintre ele au fost hașurate cu linii incizate. La baza piciorului au fost trasate grupe de incizii verticale paralele dispuse simetric.

Inedit.

91. Capac

Precucuteni III (?), cca. 4750-4600, Cal B.C.

Ceramică

H = 10,5 cm, D = 20,5 cm

MIPN, 18300

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa prezintă o remodelare din vechime realizată de olar care pare să fi corectat niște imperfecțiuni. Are forma de calotă, cu buza dreaptă și butonul relativ cilindric. Decorul constă în incizii trasate pe buton, linii unghiulare și volute spiralice degenerate, dispuse simetric, pe calotă. La partea inferioară registrul decorativ este mărginit de o linie circulară.

Inedit.

92. Capac Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,5 cm, D = 22,2 cm

FCM III, 1158

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, ars în cea mai mare parte neoxidant. Are forma de calotă, cu buza înclinată și butonul relativ cilindric, scobit la partea superioară și cu marginea reliefată. Piesa este decorată cu incizii. Pe marginea butonului au fost trasate grupe de linii verticale paralele, dispuse simetric, iar pe calotă au fost rezervate două motive geometrice hașurate, încadrate de o parte și alta de câte o linie orizontală, înscrise în câte un cerc și plasate în

zone diametral opuse, ove de o parte și alta a butonului și elipse în rest. Interspațiile au fost hașurate cu linii paralele. Registrul decorativ este mărginit de linii circulare.

Inedit.

93. Vas de cult

Precucuteni III (?), cca. 4750-4600 Cal B.C.

Ceramică

H = 19 cm, D_M = 24 cm

CERD, 1234

Fragment din partea superioară a unui vas de cult (?) modelat din pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică și acoperită cu un slip lustruit de aceeași culoare. Partea inferioară nu poate fi reconstituită. Fragmentul începe cu o zonă decorată cu caneluri orizontale, care apoi se răsfrânge spre exterior. Din zona „gurii” pornesc patru punți cu secțiunea semicirculară, dispuse în cruce, prevăzute între ele cu decupări relativ ovale. Partea superioară are patru perforații circulare, dispuse în dreptul celor patru brațe. Piesa se termină printr-un gât cilindric cu buza evazată. Buza a fost crestată de jur-împrejur, la fel ca și marginea inferioară a ferestrelor, iar la baza buzei a fost trasat un șir circular de impresiuni, identic cu cele care mărginesc registrul decorativ al corpului. Pe corp au fost realizate patru motive geometrice hașurate cu șiruri oblice de impresiuni paralele, dispuse simetric în dreptul ferestrelor, între cele patru perforații. Pe punți au fost trasate câte două grupe de impresiuni orizontale. Piesa prezintă urme de pictură albă încrustată în impresiuni.

Inedit.

94. Askos

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 25,5 cm, D_M = 21 cm

MIPN, 9655

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, puternic arsă, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are gâtul și gura înclinate, buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Pe linia diametrului maxim prezintă trei proeminențe conice. Registrul decorativ acoperă exclusiv calota superioară a vasului și este mărginit de câte o linie circulară incizată. Decorul, destul de neglijent, constă într-o spirală degenerată, ove și triunghiuri rezervate. Traseul motivelor decorative și gâtul au fost lustruite, restul piesei rămânând poros. Are urme de vopsea groasă roșie.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 110, 181, nr. 13; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 54, nr. 12, pl. III/1.

95. Statuetă antropomorfă feminină

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 8,2 cm, l_M = 4 cm

MIPN, 13456

A fost lucrată din pastă semifină, intens arsă, de culoare brun-roșiatică. Este modelată în poziție șezând, cu capul prelung, nediferențiat de gât, ochii și gura marcate prin mici scobituri, iar nasul printr-o carenă verticală. Trunchiul este plat, brațele redată prin amorse, fesele proeminente, iar picioarele, cu genunchii proeminenți, sunt modelate separat. Talia, pliurile inghinale, separarea feselor și degetele picioarelor sunt redată prin incizii. Piesa mai păstrează vagi urme din învelișul alb și conservă destul de bine vopseaua roșie care a acoperit tot corpul.

Inedită.

96. Statuetă antropomorfă feminină

Precucuteni III, nestratigrafiată, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 6,4 cm, l_M = 3 cm

MIPN, 10169

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată din pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Este realizată în poziție șezând, cu capul prelung, nediferențiat de gât, ochii și gura marcate prin mici scobituri, iar nasul printr-o carenă verticală. Corpul este zvelt, brațele și sânii redați prin ciupituri, iar fesele proeminente. Picioarele au forma relativ conică și sunt unite, separarea lor fiind marcată prin incizii, la fel ca degetele și pliurile inghinale.

Inedită.

97. Statuetă antropomorfă feminină

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 6,2 cm, l_M = 3 cm

MIPN, 15630

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă relativ uniform, de culoare brun-cenușie. Este realizată în poziție șezând, are capul prelung, cu ochii, gura și nasul redată plastic prin împunsături și, respectiv, printr-o carenă verticală. Corpul este zvelt, cu sânii redați prin două mici proeminențe, fesele proeminente, iar picioarele unite. Talia, pliurile inghinale și separarea picioarelor sunt marcate prin incizii.

Inedită.

98. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 7 cm, $l_M = 4,4$ cm

MIPN, 10176

Piesa este fragmentară, păstrându-se doar partea superioară a sa. A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare cenușie-negricioasă. Are capul ușor turtit, cu fața relativ triunghiulară, ochii și gura redată prin scobituri și nasul printr-o carenă verticală. Gâtul este lung, brațele scurte, îndoite din umeri, sânii marcați prin două proeminențe conice, pântecul ușor bombat, sugerând graviditatea personajului, iar șoldurile proeminente. Talia este marcată printr-o linie orizontală punctată.

Inedită.

99. Statuetă antropomorfă (fragment)

Precucuteni III, nestratigrafiată, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,8 cm, $D_M = 2,4$ cm

MIPN, 11194

A fost lucrată din pastă semifină, arsă uniform, de culoare cenușie. Piesa este fragmentară, păstrându-se numai capul, relativ rotund și ușor turtit, și gâtul, lung și gros. Fața este triunghiulară, are ochii și gura redată prin mici scobituri circulare și nasul printr-o carenă verticală.

Inedită.

100. Statuetă antropomorfă masculină (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 5 cm, $l_M = 4,7$ cm

MIPN, 11098

Piesa este fragmentară, păstrându-se numai partea inferioară. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare roșiatică. Personajul este realizat în poziție șezând cu picioarele separate și sexul modelat plastic, acoperit parțial de mâna dreaptă, ale cărei degete sunt marcate prin incizii. Picioarele sunt îndoite de la genunchi și se termină cu o talpă. Talia, pliurile inghinale și separarea feselor sunt marcate prin incizii. Statueta prezintă vagi urme de motive liniare pictate cu alb și roșu înainte de ardere.

Inedită.

101. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 4,2 cm, l_M = 3,4 cm, H = 4,3 cm

MIPN, 10180

Piesa este fragmentară, păstrându-se numai partea inferioară. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare cenușie. Personajul este redat în poziție șezând, cu mâinile sprijinite pe genunchi. Are talia zvultă, fesele proeminente și picioarele unite și îndoite de la genunchi. Talia, pliurile inghinale și separarea feselor sunt marcate prin incizii.

Inedită.

102. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Precucuteni III (?), nestratigrafiată, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 5,7 cm, l_M = 3,5 cm

MIPN, 10775

Partea inferioară a unei statuete verticale cu o gaură profundă la extremitatea picioarelor. A fost lucrată din pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brună. Are talia zvultă, fesele bine conturate și picioarele unite. Talia, pliurile inghinale și separarea virtuală a picioarelor sunt marcate prin incizii.

Inedită.

103. Idol cu cap mobil

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,6 cm, l_M = 2,5 cm

MIPN, 10179

Idol de formă cilindrică cu amorse laterale, partea superioară are o cavitate destul de profundă la extremitatea superioară, iar baza este ușor concavă. A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform, de culoare gălbuie. „Capul mobil” ar putea fi piesa de la nr. 64.

Inedită.

104. Figurină zoomorfa

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 5,6 cm, l = 2,5 cm, H = 3,5

MIPN, 11179

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Are capul redat printr-o proeminență relativ dreptunghiulară, dispusă pe întreaga lățime a corpului, care este alungit și ușor bombat. Coada și picioarele sunt scurte și conice.

Inedită.

105. Idol en violon

Precucuteni III (?), cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 13,3 cm, l = 8,3 cm

MIPN, 10778

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă intens, de culoare brun-roșiatică. Are forma relativ ovală, cu două scobituri la jumătatea laturilor lungi. În mijloc prezintă o perforație circulară.

Inedit.

106. Rhyton

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

H = 6,6 cm, D_M = 3 cm

MIPN, 10170

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are forma unui corn de bovid, gol în interior, prevăzut cu o proeminență perforată orizontal la bază, vârful fiind, de asemenea, perforat orizontal. A fost folosită, probabil, ca pandantiv.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 150, 211, nr. 129.

107. Obiect în formă de T

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 6,8 cm, H = 6,3 cm, D_M = 2,8 cm

MIPN, 9386

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare gălbuie. Piesa are forma literei „T”.

Inedit.

108-123. Șirag de măgele

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Lut ars

L = 2,2-3,5 cm, D = 1-1,5 cm

MIPN, 10872-10887

Șiragul conține 16 măgele, dintre care trei de formă cilindrică și 13 circulare, perforate la mijloc. Au fost lucrate din pastă grosieră, arsă neuniform, culoarea lor variind de la roșu la negru. Piesele prezintă urme de ardere secundară.

Inedit.

124. Mărgea

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

L = 2,5 cm, D = 0,5 cm

MIPN, 11910

Piesa este patinată, are forma cilindrică și culoarea verzuie, datorită contactului cu o piesă de aramă oxidată.

Inedită.

125. Pandantiv *en violon*

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

L = 7,5 cm, l_M = 4,4 cm

MIPN, 11149

Piesa, lucrată prin șlefuire, face parte din categoria idolilor *en violon*. Prezintă câte patru scobituri pe fiecare din cele două margini laterale, iar pe corp un număr de șase perforații dispuse cruciform.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 150, 210, nr. 123; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 27, 54, nr. 13.

126. Vas fragmentat (?)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

H = 2,8 cm, D = 5,5 cm

MIPN, 10893

Vas sau căuș de lingură confecționat din os de formă semisferică.

Inedit.

127. Spatulă zimțată

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

L = 14,3 cm, l_M = 2 cm

MIPN, 11863

Piesa are formă elipsoidală și culoarea cenușie-negricioasă, datorită unei arderi. Are una din laturi zimțată, fiind folosită la decorarea ceramicii cu impresiuni.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 162, 226, nr. 208.

128. Împungător

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

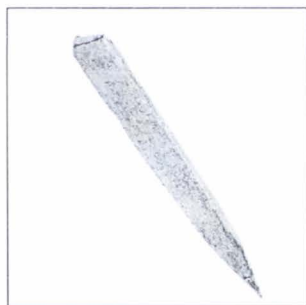
Os

L = 10 cm, l_M = 1,5 cm

MIPN, 9438

Are forma alungită și profilul drept. La partea proximală prezintă un șanț longitudinal pe fața posterioară.

Inedit.

129. Împungător (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

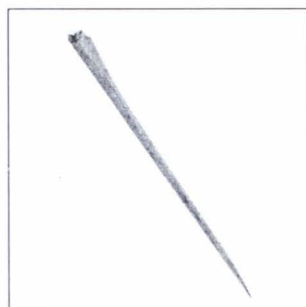
Os

L = 16,8 cm, l_M = 1,8 cm

MIPN, 10899

Are forma alungită și profilul relativ drept. Prezintă un șanț longitudinal pe fața posterioară. Partea proximală este ruptă.

Inedit.

130. Împungător (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

L = 16,5 cm, l_M = 0,7 cm

MIPN, 11905

Are forma alungită și profilul drept. Prezintă un șanț longitudinal pe fața posterioară. Partea proximală este ruptă parțial.

Inedit.

131. Împungător (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Os

L = 14,6 cm, l_M = 1,5 cm

MIPN, 11906

Are forma alungită și profilul relativ drept. La partea proximală prezintă un șanț longitudinal pe fața posterioară. Piesa are vârful rupt.

Inedit.

132. Lamă

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Silex

L = 15,5 cm, l = 3 cm

MIPN, 9861

Piesa are forma alungită, profilul curb, secțiunea triunghiulară la partea distală și trapezoidală în rest și culoarea gălbui-maronie, cu pete gri-albicioase. Prezintă urme de cortex calcaros pe suprafață.

Inedită.

133. Lamă

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Silex

L = 16,3 cm, l = 2,8 cm

MIPN, 11919

Piesa are forma relativ dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea triunghiulară la partea distală și trapezoidală în rest și culoarea gălbui-maronie, cu pete gri-albicioase.

Inedită.

134. Topor

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Piatră

L = 10,2 cm, l_M = 5,2 cm

MIPN, 9738

Piesa fost lucrată din calcar sideritic. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea cenușie. La partea distală prezintă desprinderi de așchii pe ambele fețe.

Inedit.

135. Topor

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Piatră

L = 7,2 cm, l_M = 3,2 cm

MIPN, 9770

Piesa a fost lucrată din calcar. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea gălbuie, cu pete brun-maronii. La partea distală prezintă desprinderi de așchii pe ambele fețe.

Inedit.

136. Topor

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Piatră

L = 10 cm, l_M = 4,5 cm

MIPN, 17790

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric, parțial rupt, și culoarea maronie-cenușie. La partea proximală, înspre marginea uneia dintre fețe, prezintă o scobitură ovală albicioasă.

Inedit.

137. Împungător fragmentar

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

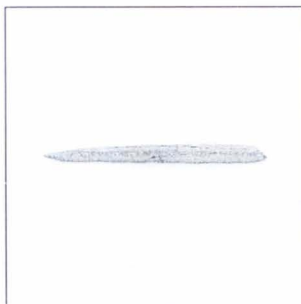
Cupru

L = 10,3 cm

MIPN, 11143

Are forma alungită, profilul asimetric și secțiunea inițial rectangulară. Piesa este realizată prin lipirea la cald a unor fragmente de cupru.

Inedit.

138. Împungător (fragment)

Precucuteni III, cca. 4750-4600 Cal B.C.

Cupru

L = 7,2 cm

MIPN, 11147

Are forma alungită, profilul relativ drept și secțiunea circulară la partea distală și rectangulară în rest. Partea proximală a piesei este ruptă.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 160, 221, nr. 175.

139. Vas tronconic Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 22,5 cm, D = 33 cm

FCM III, 1239

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Pe linia mediană are o proeminență conică. Decorul constă într-un brâu alveolat sub buză și barbotină organizată pe corp.

Inedit.

140. Strachină Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 8 cm, D = 19,7 cm

FCM III, 1186

A fost lucrată din pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are buza înclinată, corpul tronconic și fundul drept. Pe pereți prezintă patru proeminențe conice grupate câte două și dispuse în zone diametral opuse.

Inedită.

141. Cană Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 10 cm, D_M = 13,8 cm

FCM III, 1178

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza răsfrântă în interior, corpul sferic și fundul drept. Prezintă o toartă în bandă. Decorul este alcătuit din pliseuri verticale.

Inedit.

142. Vas de cult cu suport în interior Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 10 cm, D = 14,2 cm

FCM III, 1280

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa are numeroase urme de ardere de la utilizare, precum și urme de ardere secundară.

Are buza evazată, corpul tronconic și fundul drept. Pe linia mediană are o proeminență-tortiță perforată vertical. În interior a fost modelat un suport de formă relativ tronconică, care face corp comun cu fundul, care poartă urme de ardere. Piesa prezintă urme de pictură roșie. Este cu certitudine un vas de cult.

Inedit.

143. Askos

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 22,2 cm, D_M = 19 cm

FCM III, 1246

Piesa ar putea fi un askos sau o „machetă de sanctuar”. A fost lucrat din pastă mediocră, arsă oxidant. Are gâtul destul de lung dispus oblic, cu buza evazată. Corpul este de formă ovală neregulată cu fundul relativ drept. Piesa are pe mijlocul spatelui o muchie crestată la fel ca și buza. Decorul este alcătuit din incizii circulare la baza gâtului și grupuri de incizate oblice pe corp. Are urme de pictură cu alb și roșu. Piesa este cunoscută și sub numele de „Godacul” și a fost donată FCM III de Emilia și Romeo Dumitrescu.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 18, 27, 54, nr. 14, pl. III/2.

144. Cupă

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 16 cm, D = 16,5 cm

CERD, 1123

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are buza relativ dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Pe gât prezintă două proeminențe-tortițe perforate orizontal. Decorul constă în alveole circulare simple pe buza și grupate câte două pe gât, dispuse simetric, caneluri circulare pe gât și capete de spirale secționate. Registrul decorativ al corpului este mărginit la partea inferioară de o incizie orizontală.

Inedit.

145. Vas bitronconic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 22,2 cm, D_M = 21 cm

FCM III, 1175

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza evazată, gâtul lung, corpul bitronconic și fundul drept. Între gât și diametrul maxim are o tortiță perforată orizontal, în dreptul căreia a fost realizată o canelură circulară. Motivele decorative au fost pictate cu alb pe fond roșu, iar baza vasului acoperită cu alb. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare, de asemenea albe. Decorul lor este alcătuit din spirale secționate.

Inedit.

146. Cupă cu picior Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 17,2 cm, D_M = 10,6 cm

FCM III, 1217

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Recipientul are buza dreaptă și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La jumătatea pereților recipientul prezintă un prag circular, care delimitează cele două registre decorative. Acestea sunt pictate identic, cu benzi liniare oblice albe pe fond roșu. În vas a fost găsită o cantitate de fructe de *Lithospermum officinale*. Piesa face parte din complexul de depuneri din groapa nr. 6.

Inedită.

147. Capac Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,6 cm, D = 8,7 cm

FCM III, 1180

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are buza dreaptă, corpul în formă de calotă și butonul relativ cilindric, alveolat la partea superioară. Pe linia mediană prezintă o proeminență relativ triunghiulară. Registrul decorativ, mărginit de linii circulare albe, constă în spirale pictate cu roșu și mărginite cu alb, prevăzute cu ochiuri de prindere la capete. Pe buton, la baza acestuia și sub buză s-au trasat benzi circulare albe.

Inedit.

148. Polonic

Cucuteni A, nestratigrafiat

Lut ars

L = 15,8 cm, D_M = 10,2 cm

CERD, 1128

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă intens la roșu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brună, precum și o deformare a găvanului. Are coada relativ dreptunghiulară, cu vârful ușor ascuțit și îndoit în jos, iar găvanul cu buza dreaptă, corpul oval-neregulat și fundul relativ drept. Buza a fost crestată de jur-împrejur. Registrul decorativ al corpului este mărginit de linii circulare incizate și constă în linii incizate arcuite, dispuse sub formă de volute spiralice cu capetele la bază. Inciziile au fost încrustate cu alb.

Inedit.

149. Statuetă antropomorfă feminină

Eneolitic, nestratigrafiată

Lut ars

H = 9,3 cm, l_M = 4,2 cm

CERD, 54

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are capul prelung, nediferențiat de gât, cu ochii și nasul redat printr-o ciupitură, brațele realizate sub formă de amorse perforate orizontal, corpul zvelt, fesele proeminente, separate printr-o incizie verticală, iar partea inferioară de forma unui soclu relativ oval în secțiune. Decorul este incizat și constă în linii meandrice dispuse pe tot corpul, linii verticale pe cap, care sugerează coafura, câte o vultură spiralică pe fiecare din fese și trei linii circulare dispuse la bază. Piesa prezintă urme de alb încrustat. Incertă ca proveniență de la Poduri.

Inedită.

150. Mărgea Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

L = 2 cm, D = 0,8 cm

FCM III, 1274

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare cenușie. Are forma relativ cilindrică și este perforată.

Inedită.

151. Mărgea Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Os

D = 0,8 cm

FCM III, 543

Piesa are forma circulară, profilul drept și prezintă o perforație în mijloc.

Inedită.

152. Împungător Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Cupru

L = 6 cm

FCM III, 1289

Împungător din bară de cupru cu secțiunea rectangulară, ascuțit la ambele capete, ușor curbat și acoperit cu o patină de culoare verde.

Inedit.

153. Verigă (fragment) Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Cupru

D_M = 4 cm

FCM III, 1287

Are forma semicirculară, secțiunea plată și este acoperită cu o patină de culoare verde. Piesa este fragmentară.

Inedită.

154. Pendantiv antropomorfizat Cucuteni A₁, cca. 4600-4500 Cal B.C.

Cupru

L = 3,2 cm, l_M = 1,2 cm

FCM III, 1288

Piesa redă schematic corpul uman, are profilul drept, este perforată la partea superioară și acoperită de patină de culoare verde. Asemănătoare cu pendantivele din tezaurul de la Cărbuna.

Inedit.

155. Capac Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,7 cm, D = 17,7 cm

MIPN, 13205

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare brună și acoperit cu un slip lustruit de aceeași culoare. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza evazată, corpul semisferic și butonul cilindric, ușor scobit la partea superioară. Pe linia mediană se află două tortițe perforate vertical. Decorul este parțial șters, păstrându-se doar motive spiralice conturate prin benzi multiliniare albe.

Inedit.

156. Cupă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 11 cm, D = 12,8 cm

MIPN, 11104

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare brună și acoperită cu un slip lustruit. Prezintă urme de ardere secundară. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul drept. Piesa mai păstrează vagi urme de pictură cu alb.

Inedită.

157. Vas bitronconic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 17,5 cm, D_M = 21 cm

MIPN, 17542

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu și acoperit cu un slip lustruit de aceeași culoare. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul drept. În zona diametrului maxim prezintă două tortițe perforate vertical și un prag circular. Pe gât a fost decorat cu motive meandrice multiliniare încadrate de câte o linie circulară, toate de culoare albă. În zona diametrului maxim prezintă patru benzi circulare canelate și mici alveole dispuse simetric.

Inedit.

158. Vas bitronconic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 15,4 cm, D_M = 20 cm

MIPN, 13204

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmăzuiu și acoperit în cea mai mare parte cu slip lustruit. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul ușor concav. În zona diametrului maxim prezenta două tortițe perforate vertical, dintre care una este ruptă, iar deasupra sa un prag circular. Pe gât a fost decorat cu motive meandrice multiliniare continue, încadrate de câte o linie circulară, toate de culoare albă. În zona diametrului maxim prezintă câte trei alveole dispuse simetric între torti. Registrul de la baza vasului este mărginit la partea superioară de o linie circulară incizată. Este decorat cu ove și triunghiuri lustruite, rezervate prin incizii, interspațiile rămânând poroase.

Inedit.

159. Vas bitronconic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 21,5 cm, D_M = 27 cm

MIPN, 9654

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmăzuiu și acoperit cu un slip lustruit. Piesa prezintă urme de ardere secundară. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul ușor concav. În zona diametrului maxim are două tortițe perforate vertical, iar deasupra lor un prag circular. Pe gât a fost decorat cu spirale multiliniare prevăzute cu tangente, încadrate de câte o linie circulară, toate de culoare albă. În zona diametrului maxim este decorat cu caneluri circulare și buline albe grupate câte două, dispuse simetric între toarte. Registrul de la baza vasului, mărginit la partea superioară de o bandă circulară albă, este decorat cu ove și triunghiuri, rezervate cu alb din fondul vasului.

Inedit.

160. Vas bitronconic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 23,8 cm, D_M = 30 cm

FCM III, 1259

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmăzuiu și acoperit cu un slip lustruit de aceeași culoare. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul concav. În zona diametrului maxim

bitronconic și fundul concav. În zona diametrului maxim prezenta o proeminență relativ conică, iar deasupra sa un prag circular. Pe buză a fost decorat cu grupe de câte două alveole încrustate cu alb, dispuse simetric. Pe gât prezintă motive meandrice multiliniare continui, încadrate de câte o linie circulară, toate de culoare albă. În zona diametrului maxim au fost realizate benzi circulare canelate și buline albe grupate câte două și dispuse simetric. Registrul de la baza vasului, mărginit la partea superioară de o bandă circulară albă, este decorat cu benzi verticale striate, pictate cu alb, dispuse alternativ cu altele identice, rezervate din fond.

Inedit.

161. Vas bitronconic

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 38,5 cm, D_M = 46,5 cm

MIPN, 14585

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform la roșu și acoperit cu un slip lustruit. Piesa prezintă urme de ardere secundară, precum și o deformare a părții superioare. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul drept. Deasupra diametrului maxim are un prag circular. Pe buză a fost decorat cu benzi verticale hașurate cu linii oblice albe, dispuse simetric. Registrul gâtului este delimitat de câte o linie circulară din puncte albe. În zona diametrului maxim au fost trasate benzi circulare canelate și alveole dispuse simetric. Registrul de la baza vasului, mărginit la partea superioară de o bandă circulară albă, conturată prin incizii, este decorat cu ove, semiove și dreptunghiuri rezervate cu alb din fond și conturate prin incizii.

Inedit.

162. Vas bitronconic

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 17,8 cm, D_M = 23 cm

MIPN, 13162

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmăzui. Piesa are urme de ardere secundară. Buza este dreaptă, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Pe diametrul maxim are două tortițe perforate vertical, iar deasupra lor un prag circular. Vasul prezintă trei registre decorative delimitate prin benzi circulare albe mărginite cu negru. Motivele decorative au fost pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu. Buza a fost acoperită cu alb. Pe gât au fost realizate romburi dispuse continuu și triunghiuri în interspații, în zona diametrului maxim jumătăți meandrice, iar sub aceasta ove prevăzute cu tangente.

Inedit.

163. Vas bitronconic

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 21,5 cm, D_M = 24,5 cm

CERD, 1125

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu și acoperit cu un slip lustruit de aceeași culoare. Piesa are urme de ardere secundară. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Deasupra zonei diametrului maxim prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal. Vasul a fost pictat integral, atât la exterior, cât și în interior. Registrele exterioare sunt delimitate printr-o linie circulară neagră și, respectiv, o bandă circulară roșie, mărginită cu negru. Pe gât și în zona diametrului maxim s-au realizat motive meandrice și benzi unghiulare intersectate la vârf, pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu. La bază s-au trasat benzi arcuite brune mărginite cu negru pe fond roșu, dispuse alternativ în sus sau în jos. Registrul interior este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în motive meandrice albe mărginite cu negru pe fond roșu. Registrul inferior este aproape șters, păstrându-se doar vagi urme de pictură albă și roșie.

Inedit.

164. Castron

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 9,8 cm, D = 16,4 cm

CERD, 1120

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are forma ovală, buza dreaptă, corpul tronconic și fundul ușor concav. În partea superioară prezintă o proeminență dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite, perforată vertical spre mijloc. Vasul a fost decorat atât în interior, cât și la exterior cu motive pozitive brune mărginite cu negru pe fond roșu, interspațiile fiind umplute cu culoare albă, ștearsă în cea mai mare parte. În interior a fost realizată o spirală care pornește de pe fund și se desfășoară pe tot corpul. Pe exterior au fost pictate benzi liniare oblice și linii unghiulare negre, iar baza a fost conturată printr-o linie circulară, de asemenea neagră.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 28, 54, nr. 20.

165. Castron Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 9 cm, D = 13,6 cm

FCM III, 1148

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu și acoperit cu un slip lustruit de aceeași culoare. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are forma relativ ovală, buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Vasul este decorat integral în interior și doar la partea superioară pe exterior. Motivele decorative au fost pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu, cele din interior fiind brăzdate longitudinal pe mijloc de câte o nervură rezervată din fond. Registrul exterior este mărginit la partea inferioară de o linie circulară neagră. Decorul său constă în semiove dispuse simetric în sus sau în jos. Baza vasului a fost acoperită cu pictură albă, ștearsă în cea mai mare parte. Registrele interioare sunt delimitate de o bandă circulară albă mărginită cu negru. În cel superior s-au trasat benzi verticale simetrice, iar în cel inferior semiove unite la bază.

Inedit.

166. Amforeță Cucuteni A₂, nestratigrafiat, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,5 cm, D_M = 10,8 cm

MIPN, 13189

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Pe diametrul maxim prezintă două tortițe perforate vertical. Registrul tectonic al corpului este mărginit de câte o linie circulară neagră. Decorul său constă în benzi meandrice rezervate cu alb din fondul roșu.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 118, 187, nr. 40.

167. Cupă Cucuteni A₂ (?), cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,8 cm; D_M = 10,5 cm

CERD, 1116

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul ușor concav. Deasupra zonei diametrului maxim prezintă o proeminență conică, iar la bază numeroase spărturi. Decorul său constă în volute spiralice la bază, spirale simple cu câte

o volută incompletă sub buză și spirale continui pe corp, toate pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond brun.

Inedită.

168. Suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 20 cm, D_M = 15 cm

FCM III, 1236

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă puternic, de culoare roșie-cărămizie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are corpul cilindric, cu buza și baza evazate. La partea superioară prezintă două perforații ovale dispuse în zone diametral opuse.

Inedit.

169. Suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 24 cm, D_M = 13 cm

FCM III, 1129

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă puternic, de culoare roșie-cărămizie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are corpul cilindric, cu buza și baza evazate. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Piesa păstrează vagi urme de motive spiralice pictate cu brun pe fond roșu.

Inedit.

170. Suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 39,5 cm, D_M = 24,5 cm

MIPN; 17515

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare roșie-cărămizie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind gri-cenușie. Are corpul cilindric, cu buza și baza evazate. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Decorul său, aflat într-o stare precară de conservare, constă în spirale pictate cu roșu pe fond alb.

Inedit.

171. Suport cilindric Cucuteni A₂ (?), cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 36 cm, D_M = 23,5 cm

CERD, 1249

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are corpul cilindric, cu buza și baza evazate. La partea superioară prezintă o perforație circulară. Gâtul piesei a fost acoperit cu culoare albă. O bandă circulară roșie, rezervată cu alb din fond, limitează la partea superioară registrul decorativ al corpului. Prin trasarea unor benzi multiliniare alb-gălbui, pe corpul vasului au fost rezervate din fondul de culoare roșie spirale în „S” culcat și jumătăți de spirale agățate.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 28, 55, nr. 22.

172. Suport cilindric

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 37,5 cm, D_M = 22 cm

CERD, 1177

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu. Are corpul cilindric, buza și baza evazate. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Piesa comportă două registre tectonice, ambele situate pe corp, unul în treimea superioară, iar celălalt în rest. Acestea sunt delimitate de o bandă circulară rezervată din fond. Registrul superior este limitat sub buză de o linie circulară neagră. Motivele decorative au fost rezervate cu alb și mărginite cu negru din fondul roșu. Decorul registrului superior constă în motive geometrice. În registrul inferior s-au realizat spirale simple și continui, volute spiralice agățate, benzi arcuite și triunghiuri.

Inedit.

173. Suport cilindric

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 48 cm, D_M = 23 cm

CERD, 1109

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are corpul cilindric, cu buza și baza evazate. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Piesa comportă două registre tectonice, ambele dispuse pe corp, unul la bază, iar celălalt în rest. Acestea sunt delimitate de o bandă circulară

întreruptă, rezervată din fond. Motivele decorative au fost rezervate cu alb din fondul roșu. Partea superioară a piesei a fost acoperită cu alb. Registrul superior este împărțit în două metope decorate identic prin câte o bandă liniară întreruptă, dispusă vertical în dreptul fiecăreia din cele două perforații. La rândul lor, metopele sunt împărțite în câte două triunghiuri egale printr-o bandă liniară întreruptă, dispusă în diagonală. De o parte și alta a diagonalei a fost realizată câte o spirală în formă de „S”, dispusă ușor oblic, cu capătul exterior tăiat de banda verticală care separă metopele. În interspații au fost realizate diferite motive geometrice. Decorul registrului inferior constă în spirale degenerate, capete și benzi spiralice, iar în interspații tot motive geometrice.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 28, 55, nr. 22.

174. Castron

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,6 cm, D = 14 cm

FCM III, 1196

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brună. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal, iar în dreptul ei o canelură circulară. Piesa a fost decorată atât în interior, cât și la exterior, motivele decorative fiind pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond brun. La exterior buza a fost decorată cu benzi liniare verticale. O bandă circulară trasată pe canelură limitează la partea superioară decorul exterior al corpului, care este relativ similar cu cel din interior și constă în benzi liniare ce rezervă din fond diferite motive geometrice.

Inedit.

175. Castron

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 7 cm, D = 12,6 cm

FCM III, 1197

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brună. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal, iar în dreptul ei o canelură circulară. Piesa a fost decorată atât în interior, cât și la exterior, motivele decorative fiind pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond brun. La exterior buza a fost decorată cu benzi liniare verticale. O bandă circulară trasată pe canelură limitează la partea superioară decorul exterior al corpului. Au

fost rezervate cu alb din fondul brun semiove dispuse relativ simetric și triunghiuri în interior, meandre și diferite motive geometrice la exterior.

Inedit.

176. Pahar cu picior

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 7,6 cm, D_M = 4,6 cm

FCM III, 1253

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Recipientul are buza dreaptă și corpul sferic, iar piciorul este tronconic și evazat la bază. Pe diametrul maxim a fost realizată o proeminență-tortiță perforată orizontal, acum ruptă. Pe buză au fost trasate benzi verticale negre. Decorul corpului recipientului constă în benzi unghiulare agățate și triunghiuri pictate cu brun și mărginite cu negru, interspațiile fiind umplute cu alb. Registrul decorativ este mărginit la partea inferioară de o linie circulară neagră. Piciorul a fost acoperit cu brun.

Inedit.

177. Pahar bitronconic cu picior

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 17,6 cm, D_M = 12 cm

CERD, 1245

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Recipientul are buza dreaptă și corpul bitronconic, iar piciorul este tronconic și evazat la bază. Deasupra diametrului maxim prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal, străbătută de o incizie circulară încrustată cu negru, care separă și cele două registre decorative ale corpului. Motivele decorative au fost rezervate cu alb din fondul brun și mărginite cu negru. Decorul recipientului constă în spirale agățate cu câte o vultă incompletă și triunghiuri în registrul superior și paralelograme simetrice în cel inferior. Decorul recipientului este delimitat de cel al piciorului printr-o bandă circulară. Pe picior au fost trasate cu negru benzi multilinare oblice dispuse simetric.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 28, 55, nr. 24.

178. Cupă cu picior și protomă ornitomorfă

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 12 cm, D_M = 16,2 cm

MIPN, 17234

A fost lucrată din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Recipientul are buza ușor evazată și corpul tronconic, iar piciorul este de asemenea tronconic și evazat la bază. Piesa a fost prevăzută la jumătatea pereților recipientului cu o protomă ornitomorfă. Aceasta are gâtul lung, îndoit la partea inferioară și relativ triunghiular în secțiune, capul triunghiular și ciocul prelung, ascuțit. Ochii și nasul sunt redade prin două incizii brune. Capul este acoperit cu alb deasupra și cu brun dedesubt, iar gâtul decorat cu benzi circulare albe și brune, dispuse alternativ. În interior recipientul este decorat cu spirale agățate și volute spiralice, rezervate cu alb din fondul brun și mărginite cu negru, iar pe exterior cu semiove sub buză și meandre degenerate continui în rest, pictate cu alb și mărginite cu negru, interspațiile fiind umplute cu brun. Între recipient și picior a fost realizată o bandă circulară albă și o alta brună. Piciorul a fost acoperit cu alb, iar la exterior, la bază, s-au rezervat din fondul brun benzi multilinare arcuite.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 129, 193, nr. 59; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 19, 20, 30, 57, nr. 52, pl. IX/2.

179. Cupă cu suport cilindric și colonete

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 35 cm, D_M = 15,5 cm

MIPN, 17473

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brun-cenușie. Cupa este bitronconică cu buza dreaptă, prevăzută deasupra diametrului maxim cu un prag circular. Suportul este cilindric cu baza evazată, iar la partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Legătura dintre recipient și picior a fost realizată prin trei colonete unghiulare plate dispuse simetric, prinse de zona diametrului maxim al recipientului și de partea superioară a suportului. Piesa a fost decorată tricrom, motivele decorative fiind pictate cu brun și mărginite cu negru, iar interspațiile umplute cu alb. În interior buza cupei a fost acoperită cu brun. La exterior cupa prezintă trei registre decorative delimitate de benzi circulare brune. În partea superioară s-au realizat benzi oblice paralele, dispuse alternativ, în zona diametrului maxim meandre oblice, iar în partea inferioară volute spiralice continui. Pe colonete s-au

trasat benzi circulare, cele inferioare având câte o margine arcuită, iar la partea superioară a suportului benzi liniare orizontale dispuse simetric. Registrul decorativ al piciorului este mărginit la partea superioară de o bandă circulară și împărțit în două metope pictate separate prin benzi verticale dispuse în dreptul perforațiilor. Decorul constă în meandre simple și continui, capete meandrice și motive geometrice diverse, dispuse vertical.

Inedit.

180. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 31 cm, D_M = 16,5 cm

MIPN, 17874

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă puternic la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Decorul este aproape șters, păstrându-se vagi urme de motive, probabil spiralice, pictate cu roșu și interspații umplute cu alb.

Inedită.

181. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 51 cm, D_M = 19 cm

MIPN, 17516

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. Pe buza cupei au fost realizate alveole circulare dispuse simetric, iar sub acestea o canelură circulară, încrustate cu alb. Registrul corpului este mărginit de linii circulare incizate. Decorul său constă în spirale rezervate continui, interspațiile fiind hașurate cu incizii. Liniile incizate au fost încrustate cu alb.

Inedită.

182. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 53,2 cm, D_M = 23,5 cm

CERD, 1251

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Registrul interior al cupei este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în meandre rezervate cu alb din fondul roșu, mărginite tot cu negru. Baza este conturată de asemenea cu negru și acoperită cu alb. La exterior aceasta prezintă două registre tectonice delimitate de o incizie circulară încrustată cu negru, cel inferior fiind mărginit la bază de o bandă circulară albă. În registrul superior au fost pictate romburi și triunghiuri albe mărginite cu negru pe fond roșu, iar în cel inferior tot romburi, realizate identic. Între recipient și picior a fost trasată o bandă circulară albă mărginită cu negru. Registrul tectonic al piciorului este mărginit la partea superioară de o bandă similară și împărțit în două metope pictate identic prin benzi verticale roșii rezervate și mărginite cu negru, dispuse în dreptul perforațiilor. Decorul său constă în meandre simple și agățate, rezervate cu alb din fondul roșu și mărginite cu negru.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 19, 29, 56, nr. 37.

183. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 48,7 cm, D_M = 22 cm

CERD, 1248

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă patru perforații circulare dispuse simetric. Registrul interior al cupei este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în ove și triunghiuri rezervate cu alb din fondul roșu, mărginite tot cu negru. La exterior aceasta prezintă două registre decorative delimitate de linii circulare negre. În cel superior s-au realizat volute spiralice unghiulare, iar în cel inferior triunghiuri și benzi liniare oblice și verticale, rezervate cu alb din fondul roșu și mărginite cu negru. La bază cupa a fost acoperită cu alb. Registrul tectonic al piciorului este mărginit la partea superioară de o bandă circulară roșie rezervată, mărginită cu

negru, și este împărțit în două metope decorate identic prin benzi verticale albe, mărginite tot cu negru, dispuse în dreptul a două perforații realizate în zone diametral opuse. Decorul său constă în meandre oblice continui, pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 19, 29, 56, nr. 38.

184. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Ceramică

H = 55,7 cm, D_M = 22 cm

MIPN, 13143

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare roșiatică. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Registrul interior al cupei este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în benzi liniare oblice, volute spiralice, cercuri și triunghiuri rezervate cu alb din fondul roșu și mărginite cu negru. Motivele decorative exterioare au fost pictate cu alb, mărginite cu negru și străbătute longitudinal de linii punctate negre pe fond roșu. La exterior cupa prezintă două registre tectonice delimitate de o incizie circulară încrustată cu negru. În registrul superior s-au realizat benzi unghiulare și spirale unghiulare continui, iar în cel inferior dreptunghiuri albe și roșii, mărginite cu negru, dispuse alternativ, o parte a acestora din urmă fiind hașurate cu linii negre verticale paralele. Pe partea inferioară a cupei s-au trasat alternativ benzi circulare albe și roșii, mărginite cu negru, cea dintre recipient și picior limitând la partea superioară registrul decorativ al ultimului. Decorul său constă în volute spiralice și spirale unghiulare continui.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 131, 194, nr. 64; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 19, 29, 56, nr. 36, pl. VIII.

185. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 53,5 cm, D_M = 23,2 cm

FCM III, 1258

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. O parte dintre fragmentele componente au fost puternic arse, până la vitrificare. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar

piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Atât pe cupă, cât și pe picior motivele decorative au fost pictate cu alb, mărginite cu negru și străbătute longitudinal de nervuri rezervate, pe fond roșu. Registrul interior al cupei este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în cercuri și motive trapezoidale. La exterior aceasta prezintă două registre tectonice delimitate de o incizie circulară încrustată cu negru, cel inferior fiind limitat la bază de o bandă circulară albă mărginită cu negru, identică celei dispuse între recipient și picior. În registrul superior s-au realizat benzi unghiulare și spirale continue, iar în cel inferior spirale degenerate agățate, prevăzute cu tangente. Registrul tectonic al piciorului este mărginit la partea superioară de o linie circulară neagră. Decorul său constă în spirale degenerate continue, prevăzute cu ochiuri de prindere la capete.

Inedită.

186. Cupă cu suport cilindric

Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Ceramică

H = 51,4 cm, D_M = 20,5 cm

MIPN, 13142

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Recipientul are buza evazată și corpul tronconic, iar piciorul este cilindric și evazat la bază. La partea superioară prezintă două perforații circulare dispuse în zone diametral opuse. Registrul interior al cupei este delimitat la partea inferioară de o bandă circulară albă mărginită cu negru. Decorul său constă în triunghiuri și spirale unghiulare continue pictate cu alb, mărginite tot cu negru și brăzdate longitudinal de linii negre întrerupte, pe fond roșu. La exterior prezintă două registre tectonice delimitate de o incizie circulară încrustată cu negru. În cel superior s-au realizat volute spiralice unghiulare agățate, identice cu motivele registrului interior, iar în cel inferior dreptunghiuri diferite, pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu. Partea inferioară a cupei a fost acoperită cu roșu și delimitată de benzi circulare albe mărginite tot cu negru, cea dintre recipient și picior fiind străbătută longitudinal de o linie întreruptă neagră. Registrul tectonic al piciorului este mărginit la partea superioară de o bandă circulară identică cu cea anterioară. Decorul său constă în cercuri, dreptunghiuri și șiruri paralele de spirale continue rezervate cu alb din fondul roșu și mărginite cu negru.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 118, 188, nr. 41; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 19, 29, 56, nr. 35, pl. VII.

187. Vas-borcan Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 9 cm, D = 11 cm

FCM III, 1276

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform, de culoare cenușie. Are buza dreaptă, corpul cilindric și fundul drept. Sub buză prezintă un prag circular, iar pe acesta au fost realizate două proeminente-tortițe perforate vertical.

Inedit.

188. Bol Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Ceramică

H = 7 cm, D = 10,5 cm

MIPN, 9346

Piesa a fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul albiat, nediferențiat de pereți. Aproximativ la jumătatea pereților prezintă două proeminente-tortițe perforate vertical.

Inedit.

189. Vas cu tub Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Ceramică

H = 7,7cm, D = 10 cm

MIPN, 9343

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă un tub de scurgere de formă cilindrică.

Inedit.

190. Vas cu tub Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 3,5 cm, D = 6 cm

MIPN, 16944

Piesa a fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare gălbuie. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă un tub de scurgere de formă cilindrică.

Inedit.

191. Vas dublu Cucuteni A₂ (?), cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,4 cm, D_M = 6,2 cm

FCM III, 1266

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are două guri de scurgere, corpul relativ cordiform și fundul ușor concav. Decorul său constă în zgârieturi dispuse pe întreg corpul.

Inedit.

192. Monoxilă (?) Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,7 cm, D_M = 11,2 cm

FCM III, 1167

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare cenușie-roșiatică. Are forma relativ ovală, buza dreaptă, corpul tronconic și fundul ușor albiat.

Inedită.

193. Monoxilă

Cucuteni A, nestratigrafiată

Ceramică

H = 4 cm, D_M = 8 cm

CERD, 52

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare cenușie-negricioasă. Are forma relativ ovală, buza dreaptă, corpul tronconic și fundul relativ drept. Pe laturile scurte, la partea superioară, prezintă două tortițe perforate orizontal.

Inedită.

194. Monoxilă zoomorfizată Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 3,5 cm, D_M = 12 cm

MIPN, 16922

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă intens, de culoare brună. Are forma relativ ovală, buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La unul dintre capete prezintă un cap de animal de formă relativ rotundă, cu gura redată printr-o scobitură, nările prin două orificii și urechile printr-o perforație orizontală.

Inedită.

195. Creuzet Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 17 cm, D = 11,5 cm

MIPN, 17996

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, puternic arsă, de culoare brun-roșiatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Pasta prezintă numeroase fisuri apărute în urma arderii. Găvanul are corpul circular, cu buza dreaptă și fundul albiat, iar coada este scurtă, de formă relativ cilindrică și prevăzută cu o gaură în care era introdusă o coadă.

Inedit.

196. Creuzet Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 15,8 cm, D = 10,2 cm

FCM III, 1290

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Găvanul are corpul circular, cu buza dreaptă și fundul albiat, iar coada este scurtă, de formă cilindrică și prevăzută cu o perforație circulară longitudinală.

Inedit.

197. Creuzet (?)

Cucuteni A, nestratigrafiat

Lut ars

L = 9,7 cm, D = 7,2 cm, l_M = 4,3 cm

CERD, 41

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Găvanul are corpul circular, cu buza dreaptă și fundul albiat, iar coada este scurtă, de formă dreptunghiulară, din care se mai păstrează doar baza.

Inedit.

198. Lingură Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 12 cm, D = 5,3 cm, l_M = 3 cm

MIPN, 17972

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică și gri-cenușie. Găvanul are corpul oval, cu buza înclinată și fundul albiat, iar coada este relativ dreptunghiulară, cu vârful rotunjit.

Inedită.

199. Lingură Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 9,5 cm, D = 4,5 cm, l_M = 2,6 cm

MIPN, 17974

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Găvanul are corpul circular, cu buza înclinată și fundul albiat, iar coada este relativ triunghiulară.

Inedită.

200. Lingură Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 6 cm, D = 4 cm, l_M = 1,4 cm

MIPN, 18155

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare roșiatică. Găvanul are corpul circular, cu buza înclinată și fundul albiat, iar coada este relativ triunghiulară.

Inedită.

201. Polonic Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 23,5 cm, D = 10 cm, l_M = 7,5 cm

MIPN, 17935

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform, de culoare brună. Găvanul are buza dreaptă, corpul semisferic și fundul albiat, iar coada are forma relativ rombică, la partea superioară prezentând o perforație circulară. Motivele decorative sunt brune, mărginite cu negru, iar interspațiile

umplute cu alb, la fel ca și jumătatea superioară de pe fața posterioară a cozii. Decorul constă în volute spiralice agățate, benzi liniare și unghiulare pe coadă, ove și semiove simetrice în interior, cercuri și o linie relativ circulară la exterior, pe găvan.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 120, 189, nr. 45; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 29, 55, nr. 32.

202. Polonic

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 22,5 cm, D = 10 cm, l_M = 6,8 cm

MIPN, 17936

A fost lucrat din pastă fină, arsă uniform, de culoare brună. Găvanul are buza dreaptă, corpul semisferic și fundul albiat, iar coada are forma relativ rombică, la partea superioară prezentând o perforație circulară. Motivele decorative sunt brune, mărginite cu negru, iar interspațiile umplute cu alb, la fel ca și jumătatea superioară de pe fața posterioară a cozii. Decorul constă în meandre și benzi liniare oblice pe coadă, o spirală desfășurată în interior, ove și semiove simetrice la exterior, pe găvan.

Inedit.

203. Coadă de polonic antropomorfizată (fragment)

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 8,5 cm, l_M = 7,7 cm

MIPN, 15877

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Piesa redă un personaj feminin. Are capul triunghiular, gâtul scurt, brațele redete prin amorse, corpul zvelt și sânii marcați prin proeminențe conice. Pe corp este decorată cu benzi liniare oblice pictate cu roșu, iar pe cap, cu linii verticale brune care redau coafura. Partea inferioară a sa este ruptă.

Inedită.

204. Statuetă antropomorfă feminină

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

H = 19 cm, l_M = 7 cm

MIPN, 13214

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Este realizată în poziție șezând, cu capul conic, nediferențiat de gât, și brațele în formă de amorse, perforate circular. Corpul este zvelt, sânii redați lăsați, iar abdomenul bombat, ca însemn al gravidității. Sexul și pliurile inghinale sunt marcate prin incizii, iar fesele sunt proeminente. Picioarele sunt modelate separat, au genunchii și gamba redată prin proeminențe conice și se termină cu o talpă mică. Piesa prezenta o cavitate abdominală în care au fost descoperite 25 de biluțe de lut ars.

D. Monah, 1997, p. 72, fig. 22/1; 94; *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, 1997, p. 115, 184, nr. 26; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 18, 19, 28, 54, nr. 19, pl. V.

205. Statuetă antropomorfă feminină

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,6 cm, l_M = 3,8 cm

MIPN, 10175

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare cenușie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind negricioasă. Este realizată în poziție șezând, cu capul conic, nediferențiat de gât, și brațele în formă de amorse. Corpul este zvelt, abdomenul bombat, ca însemn al gravidității, cu ombilicul marcat printr-o scobitură, iar fesele proeminente. Picioarele sunt unite și au forma conică. Separarea acestora și pliurile inghinale sunt marcate prin incizii.

Inedită.

206. Statuetă antropomorfă feminină

Cucuteni A₃ (?), cca. 4350-4200 Cal B.C.

Lut ars

H = 7,5 cm, l_M = 2,8 cm

MIPN, 13965

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare verzuie. Este realizată în poziție șezând, cu capul conic, nediferențiat de gât, și brațele în formă de amorse. Corpul este zvelt, cu sânii marcați prin două perforații circulare, iar fesele proeminente.

marcați prin două perforații circulare, iar fesele proeminente. Picioarele sunt unite și au forma conică. Separarea acestora și talia sunt marcate prin incizii.

Inedită.

207. Statuetă antropomorfă feminină

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

H = 6,2 cm, l_M = 2,6 cm

MIPN, 10172

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Este realizată în poziție șezând, are capul relativ rotund, gura și ochii redați prin scobituri, iar nasul printr-o carenă. Corpul este zvelt, cu sânii marcați prin două perforații circulare, iar fesele proeminente. Picioarele sunt unite și au forma conică. Separarea acestora, talia și pliurile inghinale sunt marcate prin incizii.

Inedită.

208. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Cucuteni A₁ (?), cca. 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

H = 10 cm, l_M = 7,2 cm

MIPN, 10160

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă neuniform, de culoare cenușie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind negricioasă. Are capul relativ cilindric, nediferențiat de gât, și brațele redată prin amorse. Corpul este destul de masiv, cu sânii marcați prin două proeminențe conice și abdomenul bombat, ca însemn al gravidității. Jumătatea inferioară a piesei este ruptă.

D. Monah, 1997, fig. 25/7.

209. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Cucuteni A₃, cca. 4350-4200 Cal B.C.

Lut ars

H = 9 cm, l_M = 4 cm

MIPN, 11198

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă intens la roșu-cărămiziu. Are corpul zvelt, cu șoldurile și fesele proeminente. Picioarele sunt unite și terminate cu o talpă-postament de formă circulară, ușor scobită. Separarea acestora și talia sunt marcate prin șanțuiri. Piesa este pictată bicrom, cu alb și roșu, motivele decorative constând în benzi

unghiulare pe corp, circulare pe picioare și volute spiralice pe fese. Partea superioară a sa este ruptă.

Inedită.

210. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Cucuteni A₃, cca. 4350-4200 Cal B.C.

Lut ars

H = 8,4 cm, l_M = 3 cm

MIPN, 10770

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Este realizată în poziție șezând, are corpul zvelt, feșa proeminentă și piciorul relativ conic. Decorul său constă în volute spiralice, motive liniare și geometrice diverse, pictate cu roșu pe fond alb. Se mai păstrează doar parțial partea dreaptă a piesei, care are extremitățile rupte.

D. Monah, 1997, fig. 87/1.

211. Figurină zoomorfă

Cucuteni, nestratigrafiată

Lut ars

L = 14,2 cm, l_M = 4,2 cm, H = 7,4 cm

CERD, 38

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa reprezintă o suină femelă. Are capul masiv, cu botul conic, turtit la vârf pentru a fi redat râtul, și urechile realizate prin ciupituri. Gâtul este scurt și gros, iar corpul prelung, triunghiular în secțiune, pe burtă având redade prin ciupire mamelele, iar pe spate printr-o muchie longitudinală coloana vertebrală. Coada și picioarele au forma conică.

Inedită.

212. Figurină zoomorfă

Cucuteni, nestratigrafiată

Lut ars

L = 9,3 cm, l_M = 4 cm, H = 5,6 cm

CERD, 39

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa reprezintă probabil o bovină. Are capul triunghiular, cu botul și coarnele conice. Gâtul este scurt și gros, iar corpul prelung. Coada este redată printr-o proeminență relativ conică, iar picioarele sunt de asemenea conice.

Inedită.

213. Figurină zoomorfă

Cucuteni, nestratigrafiată

Lut ars

L = 7 cm, $l_M = 4,2$ cm, H = 5,2 cm

CERD, 42

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa reprezintă un bovid. Are capul redat printr-o proeminență relativ dreptunghiulară, dispusă pe întreaga lățime a corpului, cu coarnele conice, arcuite în sus. Gâtul este scurt și gros, iar corpul masiv, de formă relativ dreptunghiulară. Coada este conică, iar picioarele unite, realizate ca și capul.

Inedită.

214. Figurină zoomorfă

Cucuteni, nestratigrafiată

Lut ars

L = 6,5 cm, $l_M = 2,2$ cm, H = 3,3 cm

CERD, 1281

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa reprezintă probabil un exemplar canin. Are capul conic, perforat longitudinal, gâtul scurt și gros și corpul prelung. Coada și picioarele au forma conică.

Inedită.

215. Figurină zoomorfă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 8,2 cm, $l_M = 3,2$ cm, H = 3,8 cm

MIPN, 11177

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa reprezintă probabil un bursuc-femelă. Are capul masiv, de formă relativ triunghiulară, cu botul și urechile conice. Gâtul este scurt și gros, iar corpul masiv, de formă ovală neregulată, cu abdomenul bombat, marcându-se probabil perioada de gestație. Coada și picioarele au forma conică. Pe cap și corp au fost realizate trei șiruri de scobituri circulare, dispuse longitudinal, prin care au fost redată dungile animalului real.

Inedită.

216. Figurină zoomorfă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 5,8 cm, l_M = 2,6 cm, H = 3 cm

FCM III, 1273

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare cenușie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind negricioasă. Este modelată neglijent, în partea anterioară prezentând trei proeminențe conice a căror semnificație nu poate fi stabilită cu exactitate. Corpul este prelung și turtit, iar coada și picioarele au forma conică. Deasupra piciorului anterior drept prezintă o incizie oblică.

Inedită.

217. Protomă zoomorfă (fragment)

Cucuteni A, nestratigrafiată

Lut ars

L = 10,5 cm, l_M = 9,3 cm

MIPN, 11176

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa reprezintă probabil un bovid realizat pe peretele unui vas. Are capul relativ triunghiular, cu botul conic și coarnele rupte. Vasul a fost decorat atât pe exterior, cât și în interior. Motivele decorative constau în benzi liniare și spirale pictate cu alb și mărginite cu negru pe fond roșu.

Inedită.

218. Zornăitoare

Cucuteni A

Lut ars

H = 13,1 cm, D_M = 6,4 cm

MIPN, 13198

Piesa se păstrează întreagă, cu excepția vârfului care este rupt parțial. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are vârful relativ conic, corpul sferic și baza dreaptă. În interior conține câteva biluțe de lut. Pe corp prezintă urme de degete rezultate de la întinderea lutului crud.

Inedită.

219. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,7 cm, D = 6,7 cm

MIPN, 10868

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are baza circulară și mânerul dreptunghiular, perforat. Decorul său constă într-o volută spirală canelată.

Inedită.

220. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,8 cm, D = 6,4 cm

FCM III, 1262

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare roșiatică. Are baza circulară și mânerul dreptunghiular, perforat. Decorul său constă într-o spirală canelată.

Inedită.

221. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,3 cm, D = 6,8 cm

FCM III, 1263

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbuie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are baza circulară și mânerul relativ triunghiular, cu marginea superioară arcuită. Decorul său constă într-o spirală canelată.

Inedită.

222. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 2,8 cm, D = 6,2 cm

MIPN, 11100

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare neagră. Are baza circulară și mânerul relativ dreptunghiular, perforat. Decorul său constă într-o spirală canelată.

Inedită.

223. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 2,3 cm, D = 5,8 cm

MIPN, 13993

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare roșie-cărămizie. Are baza circulară și mânerul conic, cu vârful rupt. Decorul său constă într-o spirală canelată.

Inedită.

224. Pintaderă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 3,2 cm, D = 4,7 cm

MIPN, 16998

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are baza circulară și mânerul conic. Decorul său constă într-o spirală canelată.

Inedită.

225. Disc

Cucuteni A, nestratigrafiat

Lut ars

H = 2,1 cm, D = 6,2 cm

MIPN, 9388

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are forma conică și prezintă două perforații circulare spre margine, necesare prinderii piesei pe articolele de îmbrăcăminte. Este decorată cu șiruri de împunsături dispuse de jur-împrejurul vârfului, unul, și marginii, două.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 150, 211, nr. 127; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 29, 56, nr. 42.

226. Disc Cucuteni A₁ (?) Cal 4600-4500 Cal B.C.

Lut ars

H = 2 cm, D = 4 cm

FCM III, 1264

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are forma conică și prezintă două perforații circulare la jumătate, necesare prinderii piesei pe articolele de

jumătate, necesare prinderii piesei pe articolele de îmbrăcăminte. Este decorată cu șiruri de împunsături dispuse de jur-împrejurul marginii și orizontal sub perforații.

Inedit.

227. Pendantiv

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

D_M = 5,2 cm

MIPN, 9321

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-un fragment de vas modelat din pastă semifină, arsă neuniform, de culoare roșiatică-cenușie. Are forma circulară neregulată și profilul relativ drept. În mijloc prezintă o perforație circulară.

Inedită.

228. Pendantiv

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

D_M = 4,7 cm

MIPN, 10941

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-un fragment de vas modelat din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are forma circulară neregulată și profilul relativ drept. În mijloc prezintă o perforație circulară.

Inedită.

229. Pendantiv

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

D_M = 4,5 cm

MIPN, 9101

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-un fragment de vas modelat din pastă fină, arsă uniform, de culoare neagră. Are forma circulară neregulată și profilul curb. În mijloc prezintă o perforație circulară.

Inedită.

230. Pandantiv Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

D_M = 4,3 cm

MIPN, 9100

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-un fragment de vas modelat din pastă fină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are forma circulară neregulată și profilul ușor curb. În mijloc prezintă o scobitură circulară provenită de la o încercare de perforare. Piesa prezintă urme de pictură cu alb și roșu, motivul decorativ, o bandă liniară, fiind mărginit cu negru.

Inedită.

231. Phallus Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 9,2 cm, D_M = 4 cm

MIPN; 9104

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-cenușie. Are forma relativ cilindrică, cu capetele îngroșate. Prezintă o perforație circulară longitudinală.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 148, 209, nr. 117.

232. Phallus (?) Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

L = 14 cm, D_M = 3,7 cm

CERD, 1271

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are forma relativ conică și prezintă o perforație circulară longitudinală, precum și o fisură la bază.

Inedit.

233. Greutate

Cucuteni B

Lut ars

H = 13 cm, l = 8 cm, G = 6,6 cm

MIPN, 9089

Piesa a fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are

forma relativ dreptunghiulară, cu un capăt rotunjit și altul plat. La partea superioară prezintă o perforație circulară.

Inedită.

234. Greutate

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 9 cm, D_M = 8,5 cm

MIPN, 9095

Piesa a fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Are forma conică, iar la partea superioară prezintă o perforație circulară.

Inedită.

235. Greutate

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Lut ars

H = 7,7 cm; D_M = 6,3 cm

MIPN, 16223

Piesa a fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are forma relativ conică, iar la partea superioară prezintă o perforație circulară.

Inedită.

236. Brăzdar

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350, Cal B.C.

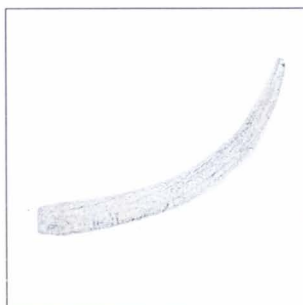
Corn

L = 29,5 cm, l_M = 9,8 cm

MIPN, 22430

Are forma alungită și profilul curb. Partea proximală are formă de rozetă, iar cea distală este piezișă. La partea proximală prezintă o perforație rectangulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

237. Corn

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350, Cal B.C.

Corn

L = 36 cm, D_M = 3,8 cm

MIPN, 10920

Are forma conică și profilul curb. La partea proximală prezintă numeroase urme de tăieturi și este scobită în interior.

Inedită.

238. Săpăligă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350, Cal B.C.

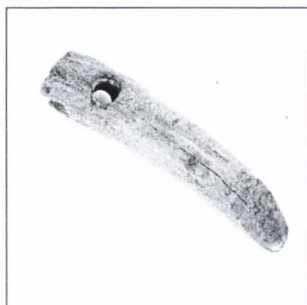
Corn

L = 22,3 cm, D_M = 4 cm

MIPN, 22429

Are forma conică și profilul curb. La partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

239. Săpăligă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350, Cal B.C.

Corn

L = 16,4 cm, D_M = 4 cm

MIPN, 9248

Are forma alungită și profilul curb. Partea distală este piezișă, iar la partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

240. Vârf de lance sau teacă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Corn

L = 15,4 cm, D_M = 4 cm

MIPN, 9255

Are forma conică. Piesa este scobită în interior, iar marginea bazei este ruptă parțial.

Inedit.

241. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-3450 Cal B.C.

Os

L = 17,6 cm, l_M = 3,8 cm

MIPN, 2930

Are forma relativ triunghiulară și profilul drept. Pe fața posterioară prezintă un șanț longitudinal până spre vârf, care este rupt parțial.

Inedit.

242. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-3450 Cal B.C.

Os

L = 21 cm, l_M = 2 cm

MIPN, 18200

Are forma alungită și profilul drept. Pe fața posterioară prezintă un șanț longitudinal până spre vârf, iar la partea proximală o perforație circulară spre margine.

Inedit.

243. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-3450 Cal B.C.

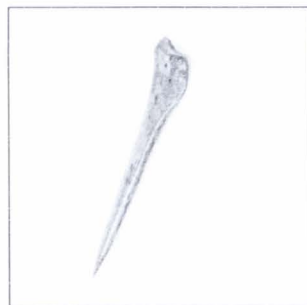
Os

L = 16,6 cm, l_M = 1,4 cm

MIPN, 11151

Are forma alungită și profilul drept. Pe fața posterioară prezintă un șanț longitudinal până spre vârf, care este parțial rupt, iar la partea proximală o mică perforație circulară spre margine.

Inedit.

244. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-3450 Cal B.C.

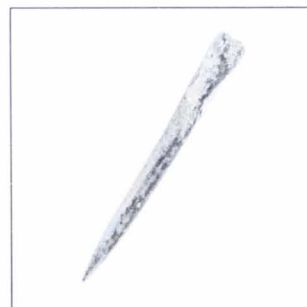
Os

L = 9 cm, l_M = 1,5 cm

MIPN, 10900

Are forma alungită și profilul drept. În jumătatea proximală a feței posterioare prezintă un șanț longitudinal.

Inedit.

245. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-3450 Cal B.C.

Os

L = 7,8 cm, l_M = 0,8 cm

MIPN, 10905

Are forma alungită și profilul drept. Pe fața posterioară prezintă un șanț longitudinal până spre vârf.

Inedit.

246. Spatulă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Os

L = 10,7 cm, l_M = 3,6 cm

MIPN, 18345

Piesa are forma relativ trapezoidală, cu colțurile rotunjite, și profilul drept.

Inedită.

247. Spatulă (fragment)

Cucuteni A, nestratigrafiată

Os

L = 9,3 cm, l_M = 2,3 cm

MIPN, 9418

Are forma relativ dreptunghiulară, cu marginea superioară rotunjită și profilul ușor curb. La partea superioară prezintă o perforație circulară. Partea inferioară a piesei este ruptă.

Inedită.

248. Piesă în formă de T Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Os

L = 5,3 cm, H = 2 cm

MIPN, 18289

Piesa se păstrează întreagă și are forma literei „T”.

Inedit.

249. Răzuitor Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Os

L = 7,2 cm, l_M = 2,3 cm

MIPN, 9963

Are forma alungită și profilul curb. La unul dintre capete prezintă un tăiș asimetric, iar la celălalt un vârf, care este rupt parțial. Realizat dintr-un colț de mistreț.

Inedit.

250. Răzuitor

Cucuteni A, nestratigrafiat

Os

L = 5,3 cm, l = 2 cm

MIPN, 10892

Are forma dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite și profilul curb. Unul dintre capete este parțial rupt. Confectionat dintr-un colț de mistreț.

Inedit.

251. Pandantiv Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Os

L = 4,2 cm, l = 2,3 cm

FCM III, 1284

Are forma dreptunghiulară și profilul ușor curb. La unul dintre capete prezintă două perforații circulare plasate spre margine, iar la celălalt una dispusă în centru.

Inedit.

252. Pandantiv Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Os

L = 3,8 cm, l = 1,4 cm

FCM III, 17

Aflată în curs de prelucrare, piesa are forma foliacee și profilul ușor curb.

Inedit.

253. Pandantiv

Cucuteni, nestratigrafiat

Os

L = 2,7 cm, l = 1,2 cm

FCM III, 65

Are forma dreptunghiulară și profilul ușor curb. La unul dintre capete prezintă două perforații circulare, iar la celălalt una, marginea celei de-a doua fiind ruptă.

Inedit.

254. Nucleu Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Silex

D_M = 4,8 cm

MIPN, 18190

Piesa este amorfă și are culoarea cenușie. Prezintă urme de cortex calcaros și desprinderi de așchii și lamele pe suprafață.

Inedit.

255. Răzuitor Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Silex

L = 4,7 cm, l = 2,2 cm

MIPN, 18094

Are forma relativ trapezoidală, la fel ca și secțiunea, profilul drept și culoarea cenușie. Prezintă urme de cortex calcaros pe suprafață. Capătul distal și cele două laturi sunt retușate.

Inedit.

256. Lamă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Silex

L = 13,2 cm, l = 2,3 cm

MIPN, 10783

Are forma relativ dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea trapezoidală în partea mediană și triunghiulară la cele două capete și culoarea gălbui-maronie, cu pete gri și brune. Prezintă urme de cortex calcaros la partea distală și desprinderi de așchii pe suprafață. Capătul distal și cele două laturi sunt retușate.

Inedită.

257. Lamă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

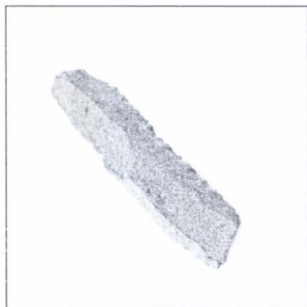
Silex

L = 11 cm, l = 3,8 cm

MIPN, 9857

Are forma relativ dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea alternativ trapezoidală și triunghiulară și culoarea gălbui-maronie, cu pete alb-gălbui. Prezintă urme de cortex calcaros pe suprafață. Capătul distal este retușat.

Inedită.

258. Lamă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 10,4 cm, l = 2,4 cm

MIPN, 10781

A fost lucrată din gresie glauconitică silicifiată. Are forma relativ dreptunghiulară, profilul ușor curb, secțiunea triunghiulară în jumătatea proximală și trapezoidală în cea distală și culoarea gri-verzuie. Una dintre laturi este retușată, iar partea distală este parțial ruptă.

Inedită.

259. Daltă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 16 cm, l_M = 3,5 cm

MIPN, 16876

Piesa a fost lucrată din marnă. Are forma relativ trapezoidală, profilul ușor curb, tăișul asimetric și culoarea alb-gălbuie. La partea proximală prezintă o desprindere de așchie pe una din laturi.

Inedită.

260. Daltă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 13,3 cm, l_M = 3,6 cm

MIPN, 19105

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea gri-cenușie.

Inedită.

261. Daltă Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 10,6 cm, l = 2,6 cm

MIPN, 9179

Piesa a fost lucrată din marnă. Are forma dreptunghiulară, profilul drept, tăișul simetric și culoarea gri-cenușie.

Inedită.

262. Topor Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 14,8 cm, l = 6 cm

MIPN, 16937

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma dreptunghiulară, profilul drept, tăișul simetric și culoarea gri-cenușie. Are tăișul rupt parțial, și prezintă desprinderi de așchii pe suprafață, precum și urme de ardere, culoarea sa devenind negricioasă.

Inedit.

263. Topor Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 11,4 cm, l_M = 4,7 cm

MIPN, 18180

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea brun-cenușie. La partea distală prezintă o desprindere de așchie.

Inedit.

264. Topor Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 11 cm, l_M = 5,4 cm

MIPN, 14429

Piesa a fost lucrată din marnă. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea gri-albicioasă. La partea distală prezintă desprinderi de așchii, iar tăișul este rupt parțial.

Inedit.

265. Topor-ciocan Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 10 cm, l_M = 5,3 cm

MIPN, 16225

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma relativ romboidală, profilul drept și culoarea gri-cenușie. Spre mijloc prezintă o perforație circulară.

Inedit.

266. Rășniță Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Piatră

L = 61 cm, l_M = 31,5 cm, G = 13 cm

MIPN, 22434.

Piesa a fost lucrată din gresie glauconitică silicifiată. Are forma relativ ovală, profilul curb, secțiunea semicirculară și culoarea roșiatică. Fața anterioară este albiată datorită utilizării intense.

Inedită.

267. Bilă de praștie Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

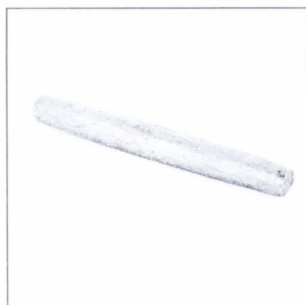
Piatră

D_M = 7,3 cm

FCM III, 1268

Piesa este din gresie, are forma sferică și culoarea verzuie. Prezintă o fisură transversală.

Inedită.

268. Lingou Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 13,5 cm, D = 1,6 cm

FCM III, 1283

Piesa are forma cilindrică, profilul drept și secțiunea circulară. La unul dintre capete prezintă o alveolare rezultată de la turnare.

Inedită.

269-270. Împungător cu mâner Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru, os

L = 8,3-11,6 cm, D_M = 0,5-2,5 cm

FCM III, 1285

Împungătorul a fost realizat din bară de cupru, iar mânerul din os. Ambele au forma alungită, profilul relativ drept, secțiunea circulară și sunt acoperite de o patină de culoare verde.

Inedit.

271. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 13,3 cm

MIPN, 11145

Piesa are forma alungită, profilul relativ drept și secțiunea rectangulară.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 160, 221, nr. 176.

272. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 10,2 cm

MIPN, 11148

Piesa are forma alungită, profilul drept și secțiunea circulară în jumătatea distală și rectangulară în cea proximală.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 160, 220, nr. 174.

273. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 8 cm

FCM III, 1282

Piesa are forma alungită, profilul drept și secțiunea circulară la partea distală și rectangulară în rest.

Inedit.

274. Împungător Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 7,5 cm

MIPN, 11146

Piesa are forma alungită, profilul relativ drept și secțiunea rectangulară.

Inedit.

275. Împungător (fragment) Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 5 cm

MIPN, 11144

Are forma alungită, profilul curb și secțiunea rectangulară. La partea proximală prezintă o secțiune oblică. Partea distală a piesei este ruptă.

Inedit.

276. Brățară Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

D_M = 5,3 cm

MIPN, 14020

Brățară dintr-o spiră și jumătate confecționată din sârmă de cupru cu secțiunea circulară.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 160, 221, nr. 173.

277. Topor-ciocan Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Cupru

L = 8,2 cm, l_M = 2,3 cm, H = 2 cm

MIPN, 18378

Are forma relativ triunghiulară, profilul drept, secțiunea rectangulară și tăișul simetric. La partea superioară prezintă o perforație rectangulară, precum și numeroase asperități pe suprafață. Piesa este acoperită de o patină de culoare brună.

Inedit.

278. Amforă cu siluete antropomorfe Cucuteni A-B₂ cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 47 cm, D_M = 38 cm

MIPN, 16422

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. În zona diametrului maxim prezintă două toarte perforate vertical. Piesa comportă două registre decorative delimitate prin benzi circulare brune, similare celei trasate pe buză. Registrul de pe corp a fost împărțit în două metope pictate identic prin două motive aproximativ trapezoidale, împărțite în câte trei câmpuri ovale,

dispușe în dreptul toartelor. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fond alb-gălbui. Pe gât au fost realizate șase cercuri, iar pe corp romburi și triunghiuri conturate prin benzi multiliniare. În interiorul romburilor și al triunghiurilor din imediata apropiere a toartelor, precum și în câmpurile motivelor intermetopice, a fost realizată stilizat câte o siluetă umană ce reprezintă personaje feminine. La nouă din cele zece capul a fost redat printr-un disc destul de aproximativ, corpul prin două triunghiuri convergente, iar două linii lungi și șerpuitoare pornite din dreptul umerilor și terminate cu câte un disc sugerează probabil picioarele. Acestea sunt lipsite de mâini. Un singur personaj, cu capul și corpul identic cu al celorlalte, are redată mâinile prin linii lungi și șerpuitoare, iar picioarele prin câte două linii paralele verticale, terminate prin câte un disc. Baza vasului este lipsită de decor. Amfora este pictată în stil δ^2 în asociere cu alte vase Cucuteni A-B₂.

D. Monah, Gh. Dumitroaia, 1996, p. 39-48, fig. 1-3; D. Monah, 1997, p. 182, fig. 251-253; *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, 1997, p. 169, 235, 236, nr. 243; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 24, 31, 58, nr. 64, pl. XIV.

279. Amforă

Cucuteni A-B₂, nestratigrafiată, cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 47 cm, D_M = 41 cm

CERD, 1115

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte perforate vertical. Piesa comportă două registre decorative delimitate de benzi circulare albe mărginite cu brun. Registrul corpului este împărțit în două metope pictate identic prin ove albe mărginite cu brun, dispuse în dreptul toartelor, în interiorul cărora s-a realizat câte o volută spiralică multiliniară, de asemenea brună. Buza este acoperită cu aceeași culoare. Gâtul este decorat cu jumătăți spiralice continue, cu ochiuri de prindere hașurate cu linii oblice paralele la capete, pictate cu alb și mărginite cu brun pe fond roșu. În interspațiile parțial hașurate s-au rezervat motive foliacee. Pe corp au fost rezervate din fondul roșu, prin benzi multiliniare brune dispuse în „X”, triunghiuri și romburi, în interiorul acestora din urmă realizându-se stilizat câte un personaj feminin. Acestea au capul discoidal, gâtul lung, corpul redat prin triunghiuri convergente hașurate cu linii oblice paralele, brațele lungi îndreptate în sus, terminate cu câte un disc, și picioarele scurte cu tălpile asimetrice. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

280. Amforă Cucuteni A-B₂, cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 36 cm, D_M = 30 cm

MIPN, 22402

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. În zona diametrului maxim prezintă două toarte perforate vertical. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fond alb-gălbui. Buza a fost acoperită tot cu brun. Registrul decorativ al corpului este mărginit de benzi circulare rezervate, cea din partea superioară fiind străbătută de două șiruri de linii circulare paralele, și împărțit în două metope pictate identic prin ove rezervate împărțite în două printr-o bandă diagonală, dispuse în dreptul toartelor. Decorul său constă în romburi și triunghiuri rezervate prin benzi multiliniare dispuse în „X”. Gâtul și baza vasului sunt lipsite de decor.

Inedită.

281. Amforă Cucuteni A-B₂, cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 29,4 cm, D_M = 24 cm

MIPN, 10692

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte perforate vertical. Vasul comportă două registre decorative delimitate prin benzi circulare rezervate, cele superioare, mai late, fiind umplute cu alb. Buza a fost acoperită cu brun. Pe gât au fost rezervate cu brun două benzi arcuite dispuse simetric. Registrul de pe corp a fost împărțit în două metope prin ove albe mărginite cu brun, dispuse în dreptul toartelor, în cadrul cărora a fost rezervat un cerc, un oval și un motiv geometric neregulat. Decorul său constă în romburi și triunghiuri rezervate din fondul gălbui prin benzi multiliniare dispuse în „X”. Baza vasului este lipsită de decor.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 172, 238, nr. 251; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 34, 61, nr. 100, pl. XVIII.

282. Amforetă Cucuteni A-B₂, cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,6 cm, D_M = 8,7 cm

MIPN, 22361

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Deasupra diametrului maxim prezintă două tortițe perforate orizontal. Buza a fost acoperită cu brun. Registrul corpului este delimitat de benzi circulare albe mărginite cu brun și împărțit în două metope pictate identic prin ove albe tăiate de o bandă oblică, dispuse în dreptul toartelor. Decorul său constă în triunghiuri simetrice rezervate prin benzi multiliniare dispuse în „X”. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

283. Amforetă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12 cm, D_M = 15 cm

FCM III, 1179

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte perforate vertical. La baza gâtului și pe linia diametrului maxim se observă vagi urme ale unor benzi circulare albe.

Inedită.

284. Amforă

Cucuteni A-B, nestratigrafiată

Ceramică

H = 41,5 cm, D_M = 35 cm

CERD, 1126

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte perforate vertical. Buza a fost acoperită cu brun. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare albe mărginite cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu alb și mărginite cu brun pe fond roșu. Pe gât au fost realizate motive cordiforme, iar pe corp spirale continue, dispuse simetric.

Interspațiile de pe corp au fost hașurate cu linii brune. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

285. Amforă

Cucuteni B, nestratigrafiată

Ceramică

H = 43 cm, $D_M = 37$ cm

CERD, 1250

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte perforate vertical.

Inedită.

286. Amforă

Cucuteni A-B

Ceramică

H = 38,5 cm, $D_M = 33$ cm

MIPN, 14734

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul sferic și fundul drept. Între gât și umăr prezintă un prag circular și două proeminențe-tortițe perforate vertical, iar pe diametrul maxim două toarte perforate tot vertical, situate pe aceeași linie cu celelalte. Piesa era prevăzută probabil cu capac. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare albe mărginite cu brun. Motivele decorative au fost rezervate cu alb din fondul roșu și mărginite cu brun. Pe gât au fost realizate volute spiralice și un triunghi, iar pe corp volute spiralice degenerate, meandre, motive geometrice și foliacee. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

287. Vas bitronconic

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 24 cm, $D_M = 21$ cm

MIPN, 17938

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Prezintă două registre decorative delimitate de benzi circulare rezervate cu brun. Pe buză și la baza gâtului a fost realizată

rezervate cu brun. Pe buză și la baza gâtului a fost realizată câte o bandă circulară festonată. Corpul este decorat cu spirale continue cu ochiuri de prindere la capete, rezervate din fondul gălbui prin benzi multiliniiare brune. De banda circulară inferioară a fost prinsă o alta unghiulară, hașurată. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedit.

288. Vas piriform

Cucuteni A-B, nestratigrafiată

Ceramică

H = 26,5 cm, D_M = 28 cm

CERD, 1252

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza dreaptă, corpul sferic și fundul drept. La baza gâtului prezintă un prag circular. Buza a fost acoperită cu brun. Registrul corpului este mărginit la partea superioară de o bandă circulară festonată brună, iar la cea inferioară de una rezervată din fond cu brun. Decorul său constă în spirale continue cu ochiuri de prindere la capete, rezervate din fondul gălbui-roșiatic prin benzi multiliniiare brune. Benzile spiralice sunt străbătute longitudinal de benzi multiliniiare de aceeași culoare. Baza vasului este lipsită de decor. Piesa este prevăzută cu capacul de la nr. 289.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 33, 60, nr. 93.

289. Capac

Cucuteni A-B, nestratigrafiat

Ceramică

H = 9 cm, D = 16,5 cm

CERD, 1247

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza evazată, corpul tronconic și calota relativ rectangulară, cu colțurile proeminente. Buza a fost acoperită cu brun. Registrele decorative sunt delimitate de o bandă circulară de asemenea brună. Motivele decorative au fost rezervate cu brun din fondul gălbui-roșiatic. Pe calotă a fost realizat un cerc, iar pe corp cercuri, motive semilunare, ove tăiate oblic de grupe de linii paralele și benzi multiliniiare oblice. Piesa îi aparține vasului sferic de la nr. 288.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 33, 60, nr. 92.

290. Vas bitronconic (fragment)

Cucuteni A-B, nestratigrafiat

Ceramică

H = 24,5 cm, D_M = 35,5 cm

MIPN, 13163

Piesa este fragmentară, păstrându-se numai calota superioară a sa. A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbuie. Are buza evazată și corpul bitronconic. Umărul este marcat de două praguri circulare. Piesa prezintă un fond de culoare gălbuie din care s-au rezervat cu brun motivele decorative. Buza este acoperită de o bandă circulară festonată. Registrele decorative sunt delimitate de benzi circulare rezervate cu brun. La baza gâtului a fost realizată o bandă identică. Registrul umărului este împărțit în două metope lipsite de decor prin benzi verticale rezervate, decorate cu triunghiuri convergente hașurate. Sub banda care îl mărginește la partea superioară au fost trasate linii arcuite paralele, iar marginea de la partea inferioară a fost festonată. În zona diametrului maxim au fost realizate spirale continue cu ochiuri de prindere la capete, interspațiile fiind hașurate cu linii paralele.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 33, 60, nr. 94.

291. Castron

Cucuteni A-B

Ceramică

H = 14,5 cm, D = 30 cm

MIPN, 16574

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă o proeminență relativ cilindrică. Buza a fost acoperită cu o bandă festonată brună. Motivele decorative au fost realizate prin benzi multiliniare brune, iar interspațiile au fost umplute cu alb. Registrul exterior constă în bucranii și triunghiuri simetrice, baza fiind înscrisă într-un paralelogram. Registrul interior, probabil asemănător celui exterior, este în mare parte șters.

Inedit.

292. Castron Cucuteni A-B₂, cca. 4000-3800 Cal B.C.

Ceramică

H = 11 cm, D = 27,6 cm

MIPN, 22322

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza turtită, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară prezintă o proeminență conică. Buza a fost acoperită cu o bandă festonată brună. La exterior, sub aceasta, a fost trasată o bandă circulară albă mărginită tot

aceasta, a fost trasată o bandă circulară albă mărginită tot cu brun, restul corpului fiind lipsit de decor. Interiorul este decorat cu bucranii simetrice rezervate cu alb din fondul gălbui și mărginite de asemenea cu brun.

Inedit.

293. Castron

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 16 cm, D = 30 cm

MIPN, 13185

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost rezervate cu brun din fondul gălbui. Registrul corpului este mărginit la partea inferioară de două benzi circulare rezervate. Decorul său constă în ove tăiate oblic de benzi multiliniare și prevăzute cu buline brune la capete, cercuri, motive semilunare și benzi multiliniare oblice, dispuse simetric. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedit.

294. Castron

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 10 cm, D = 19,5 cm

MIPN, 13190

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu brun. În interior motivele decorative au fost rezervate din fondul gălbui cu roșu și mărginite tot cu brun. Acestea constau într-o spirală și două capete spiralice agățate de ea. Motivele decorative exterioare au fost rezervate de asemenea cu brun din fond. Registrul este mărginit la partea inferioară de două benzi circulare rezervate. Decorul său constă în ove tăiate oblic de benzi multiliniare, motive semilunare și benzi multiliniare oblice, dispuse simetric. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedit.

295. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 9 cm, D = 16,8 cm

MIPN, 13161

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor răsfrântă în interior, corpul tronconic și fundul drept. Motivele decorative au fost rezervate cu negru din fondul roșiatic. Registrul corpului este mărginit de benzi circulare negre. Decorul său constă în ove neregulate, benzi multiliniare oblice, cercuri, motive semilunare și geometrice, dispuse simetric. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedit.

296. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 7,2 cm, D = 16,2 cm

MIPN, 22316

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor răsfrântă în interior, corpul tronconic și fundul relativ drept. Buza a fost acoperită cu negru. Motivele decorative au fost rezervate cu negru din fondul gălbui. Registrul corpului este mărginit la partea inferioară de o bandă circulară rezervată. Decorul său constă în ove tăiate vertical de linii paralele, benzi multiliniare oblice, motive semilunare și foliacee, dispuse simetric. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedit.

297. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

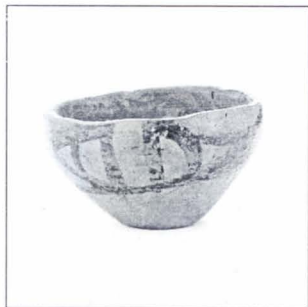
Ceramică

H = 6 cm, D = 12,2 cm

CERD, 1119

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Registrul corpului este mărginit de benzi circulare brune. Decorul său constă în benzi multiliniare continui, dispuse alternativ vertical și oblic.

Inedit.

298. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 6 cm, D = 11 cm

MIPN, 22314

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor răsfrântă în interior, corpul tronconic și fundul drept. Registrul corpului este mărginit de benzi circulare negre. Decorul său constă în ove înjumătățite vertical, benzi oblice, triunghiuri și motive semilunare simetrice, rezervate cu negru din fondul roșiatic.

Inedit.

299. Castron Cucuteni B₂, cca. 3700-3500 Cal B.C.

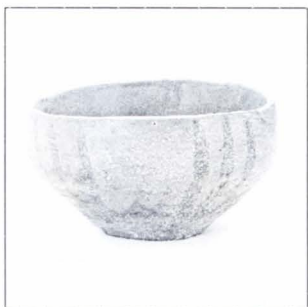
Ceramică

H = 5,2 cm, D = 11 cm

MIPN, 16845

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor răsfrântă în interior, corpul tronconic și fundul drept. Registrul corpului este mărginit de benzi circulare brune. Decorul său constă în ove, benzi multilinare oblice roșii, triunghiuri și motive semilunare simetrice, rezervate cu brun din fondul gălbui-roșiatic.

Inedit.

300. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 5 cm, D = 8,8 cm

MIPN, 9236

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul ușor concav. Registrul corpului este mărginit la partea inferioară de o bandă circulară brună. Decorul său constă în grupe de câte trei linii verticale paralele, de aceeași culoare. Piesa prezintă vagi urme de pictură, de asemenea brună, și în interior.

Inedit.

301. Cupă cu picior Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 7 cm, D_M = 10 cm

MIPN, 15520

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Recipientul are buza dreaptă și corpul tronconic, iar piciorul este tot tronconic și evazat la bază. Registrul corpului recipientului este mărginit la partea inferioară de o bandă circulară rezervată cu brun din fondul gălbui. Decorul său constă în benzi multiliniare continue, brune, îngroșate la capete, dispuse vertical și oblic.

Inedit.

302. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 16 cm, D_M = 17,5 cm

FCM III, 1163

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Deasupra diametrului maxim prezintă două toarte perforate orizontale. Buza a fost acoperită cu brun. Prezintă două registre tectonice pictate identic, delimitate de benzi circulare rezervate, împărțite în câte două metope prin benzi verticale decorate cu grupe de linii unghiulare, dispuse în dreptul toartelor. Decorul constă în motive foliacee și buline rezervate cu brun din fondul roșiatic, precum și benzi multiliniare oblice brune, dispuse simetric. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

303. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 15,4 cm, D_M = 16 cm

MIPN, 17937

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul ușor concav. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul gălbui-roșiatic. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare și împărțite în câte două metope pictate identic prin benzi multiliniare verticale întretăiate de grupe de linii oblice paralele. Pe gât au fost realizate buline de o parte și alta a benzilor intermetopice și

linii unghiulare prinse de banda circulară dintre registre, spre mijlocul metopelor. De banda inferioară au fost prinse două benzi multiliniare arcuite, dispuse în zone diametral opuse, în dreptul benzilor intermetopice. Registrul inferior și baza vasului sunt lipsite de decor.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 170, 237, nr. 247; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 34, 61, nr. 98.

304. Vas bitronconic

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 14 cm, D_M = 13 cm

FCM III, 1212

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-roșcată. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul roșiatic. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare și împărțite în câte două metope pictate identic prin benzi multiliniale verticale întretăiate de grupe de linii oblice paralele. Pe gât au fost realizate buline de o parte și alta a benzilor intermetopice și linii unghiulare prinse de banda circulară dintre registre spre mijlocul metopelor. Registrul inferior și baza vasului sunt lipsite de decor.

Inedită.

305. Vas bitronconic

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,2 cm, D_M = 12,8 cm

MIPN, 9647

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fond gălbui. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare simple la extremități și multiliniară în mijloc, cu marginea superioară arcuită spre jumătatea metopelor. Acestea, lipsite de decor ca și baza vasului, au fost împărțite în metope prin benzi verticale multiliniale rezervate, decorate cu triunghiuri convergente hașurate.

Cucuteni. Artă eneolitică, 2002, p. 33, 60, nr. 95.

306. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 13 cm, D_M = 12 cm

MIPN, 22318

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiată. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul roșiat. Registrul tectonic este mărginit de benzi circulare multilinare și împărțit în două metope pictate identic prin benzi multilinare verticale. Decorul său constă în buline dispuse de o parte și alta a benzilor intermetopice și linii unghiulare prinse de banda circulară inferioară, spre mijlocul metopelor. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

307. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 12,2 cm, D_M = 11,6 cm

MIPN, 22317

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brun-gălbui. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul relativ drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul gălbui. Registrele tectonice, lipsite de decor ca și baza vasului, sunt delimitate de benzi circulare și împărțite în câte două metope asimetrice prin benzi multilinare verticale.

Inedită.

308. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,3 cm, D_M = 11,7 cm

MIPN, 11884

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiată. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul gălbui. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare și împărțite în două metope pictate identic prin benzi verticale. Pe gât au fost realizate buline de o parte și alta a benzilor intermetopice și linii unghiulare prinse de banda circulară dintre registre. În zona diametrului maxim s-au trasat linii arcuite paralele. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

309. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 9,3 cm, D_M = 11,4 cm

MIPN, 13187

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu brun. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare și împărțite în câte două metope pictate identic prin benzi multiliniare verticale brune. În registrul median s-au realizat linii unghiulare brune prinse de banda mijlocie, iar în cele marginale s-au trasat cu roșu linii arcuite paralele. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

310. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 8,5 cm, D_M = 10,2 cm

FCM III, 1198

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul gălbui-roșiatic. Registrele tectonice sunt delimitate de benzi circulare, cel superior fiind împărțit în două metope pictate identic prin benzi multiliniare verticale. Între gât și umăr s-au realizat linii arcuite paralele, iar deasupra acestora buline dispuse de o parte și alta a benzilor intermetopice. Decorul registrului inferior constă în două volute spiralice înfășurate în jurul bazei.

Inedită.

311. Vas bitronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 9,6 cm, D_M = 9,8 cm

MIPN, 22313

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă o proeminență conică arcuită în sus. Buza a fost acoperită cu brun. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul gălbui-roșiatic. Registrele decorative sunt delimitate de benzi circulare simple, cel superior fiind împărțit în două metope, libere de decor ca și baza vasului, prin benzi multiliniare verticale. În zona diametrului maxim s-au trasat linii circulare.

Inedită.

312. Castron Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 14,7 cm, D = 36,8 cm

MIPN, 16584

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are buza înclinată, corpul tronconic și fundul relativ drept. La partea superioară prezintă o proeminență-tortiță perforată orizontal.

Inedit.

313. Strachină Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,6 cm, D = 13,5 cm

MIPN, 22359

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, intens arsă, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza înclinată, corpul tronconic și fundul concav. La partea superioară prezintă o proeminență conică identică cu cea de pe fund din interior.

Inedită.

314. Vas tronconic Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 24,5 cm, D = 31,5 cm

MIPN, 14099

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza ușor răsfrântă în interior, corpul tronconic și fundul relativ drept. Înspre partea superioară prezintă două toarte perforate vertical.

Inedit.

315. Vas tronconic

Cucuteni B

Ceramică

H = 31 cm, D = 34,5 cm

MIPN, 13206

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă o proeminență realizată prin

diametrul maxim prezintă o proeminență realizată prin ciupirea lutului crud.

Inedit.

316. Vas tronconic

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 30 cm, D = 37,5 cm

MIPN, 17514

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul relativ drept. Pe diametrul maxim prezintă patru proeminențe conice dispuse simetric, prevăzute cu alveolări circulare care imită perforațiile toartelor.

Inedit.

317. Vas rectangular

Cucuteni A, nestratigrafiat

Ceramică

H = 14 cm, l = 11,5 cm

CERD, 1124

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă puternic la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-roșiatică. Are buza dreaptă, corpul rectangular și fundul drept. Partea superioară a uneia dintre muchii est mai proeminentă și perforată orizontal.

Inedit.

318. Vas rectangular

Cucuteni

Ceramică

H = 7,2 cm, l = 8,5 cm

MIPN, 9231

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă puternic la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul rectangular și fundul drept. Pe două dintre laturi prezintă urme de decor cu benzi multiliniare unghiulare brune, îndreptate cu vârful în sus. Suprafața pictată a vasului este netedă, în rest ea fiind poroasă. A fost descoperit în șanțul de epoca bronzului în poziție secundară.

Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe, 1997, p. 170, 236, nr. 244; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 33, 59, nr. 83.

319. Vas în formă de pâlnie

Cucuteni, posibil import, nestratigrafiat

Ceramică

H = 8 cm, D = 10 cm

MIPN, 9238

A fost lucrat dintr-o pastă fină, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul relativ drept.

Inedit.

320. Vas în formă de pâlnie

Cucuteni, posibil import

Ceramică

H = 7,5 cm, D = 8,6 cm

FCM III, 1205

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă neuniform, de culoare roșiatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept.

Inedit.

321. Vas ornitomorfizat

Cucuteni, nestratigrafiat

Ceramică

H = 10,2 cm, D = 8,2 cm

FCM III, 1261

A fost lucrat dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-cenușie. Are buza relativ dreaptă, corpul tronconic, ornitomorfizat, și fundul drept. Prezintă două proeminențe conice spre partea superioară, dispuse în zone diametral opuse, precum și o deformare relativ conică, prin împingerea lutului dinspre interior, a unuia dintre pereți în jumătatea inferioară. Probabil proeminențele redau aripile, iar deformarea coada unei păsări. Buza vasului și marginea deformării sunt crestate.

Inedit.

322. Amforetă

Cucuteni B

Ceramică

H = 8,5 cm, D_M = 5,5 cm

FCM III, 387

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza ușor evazată, corpul relativ sferic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două tortițe perforate vertical. Pe corp prezintă zgârieturi și urme verticale de degete provenite de la modelare.

Inedită.

323. Vas bitronconic miniatural Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 5,6 cm, D_M = 5,3 cm

MIPN, 16568

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza ușor evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Buza a fost acoperită cu culoare brună. Motivele decorative au fost pictate cu brun pe fondul roșiatic al vasului. Registrul tectonic este mărginit de benzi circulare și împărțit în două metope decorate identic prin benzi multilinare verticale înjumătățite de o bandă rezervată orizontală. Decorul său constă în linii arcuite paralele la partea superioară și unghiulare la cea inferioară. Baza vasului este lipsită de decor.

Inedită.

324. Vas tronconic miniatural Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 4,5 cm, D = 5 cm

MIPN, 9210

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are buza relativ dreaptă, corpul tronconic și fundul drept.

Inedit.

325. Vas sferic miniatural Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 2,5 cm, D_M = 3 cm

MIPN, 16589

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbuie. Are buza înclinată, corpul sferic și fundul relativ drept.

Inedit.

326. Monoxilă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

L = 7,7 cm, l = 4,2 cm, H = 3,8 cm

FCM III, 1265

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare cenușie. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind negricioasă. Are buza relativ dreaptă, corpul rectangular și fundul drept. La unul din capete a fost realizată o proeminență-tortită perforată orizontal.

Inedită.

327. Cutie Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 7,5 cm, l = 35 cm

MIPN, 22393

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Are buza dreaptă, corpul rectangular și fundul drept.

Inedită.

328. Afumătoare (?) Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

H = 9 cm, D = 9,8 cm

FCM III, 1194

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Are buza dreaptă, corpul tronconic și partea superioară relativ triunghiulară. Pe corp prezintă numeroase perforații circulare.

Inedită.

329. Vas de provizii Cucuteni A₂, cca. 3500-3350 Cal B.C.

Ceramică

H = 84 cm, D_M = 54 cm

MIPN, 17262

A fost lucrat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are buza dreaptă, corpul relativ sferic și fundul drept. La baza gâtului prezintă un prag circular, sub acesta șase toarte perforate orizontal, iar pe diametrul maxim patru proeminențe relativ conice, dispuse simetric.

Inedit.

330. Protomă zoomorfa Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

L = 9,5 cm, l_M = 8,3 cm

MIPN, 11071

A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Piesa reprezintă un bovid cu capul masiv, botul conic și coarnele mari, arcuite înapoi, cu vârfurile lipite de peretele vasului.

Inedită.

331. Protomă zoomorfa Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Ceramică

L = 9,4 cm, l_M = 7,5 cm

MIPN, 9111

Fragment dintr-un vas „Cucuteni C”. A fost lucrată dintr-o pastă cu impurități în compoziție, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Are reprezentat un bucraniu modelat plastic. Peretele vasului este decorat cu pieptenele.

Șt. Cucoș, 1999, fig. 59/7.

332. Statuetă antropomorfa feminină Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 23,5 cm, l_M = 6 cm

MIPN, 18344

A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Este realizată în poziție verticală. Are capul circular, cu nasul redat printr-o carenă verticală. În partea dreaptă a acesteia a fost realizată o perforație circulară, iar în stânga două, cea inferioară nefiind însă completă. Cele

complete redau probabil ochii. Gâtul este scurt și gros, corpul plat, brațele redade prin amorse perforate circular, la fel ca și șoldurile, sânii și ombilicul prin proeminențe conice, acesta din urmă fiind perforat orizontal, și fesele proeminente, separate printr-o incizie verticală. Picioarele sunt lipite, lungi și plate, terminate printr-o talpă ovală în formă de soclu. Piesa mai păstrează în zona gâtului și pe piept vagi urme de linii brune, care redau probabil un colier.

D. Monah, 1997, p. 126, fig. 167/1; *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, 1997, p. 158, 217, nr. 158; *Cucuteni. Artă eneolitică*, 2002, p. 32, 59, nr. 80.

333. Statuetă antropomorfă feminină

Cucuteni B, nestratigrafiată

Lut ars

H = 9,3 cm, l_M = 3,2 cm

CERD, 1257

A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brun-gălbuie. Este realizată în poziție verticală. Are capul oval, cu nasul redat printr-o carenă verticală și lobii dublu perforați. Corpul este zvelt, cu brațele redade prin amorse perforate circular, la fel ca și șoldurile, sânii și ombilicul prin proeminențe conice, acesta din urmă fiind perforat orizontal, și fesele proeminente. Picioarele sunt unite și terminate printr-o talpă ovală în formă de soclu. Separarea feselor și picioarelor este marcată prin incizii verticale.

Inedită.

334. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Cucuteni B, nestratigrafiată

Lut ars

H = 6,6 cm, l_M = 4 cm

FCM III, 1286

Piesa se păstrează fragmentar, partea superioară a sa fiind ruptă. A fost lucrată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gălbui-roșatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Este realizată în poziție verticală. Are corpul zvelt, șoldurile și fesele proeminente, primele dintre acestea fiind perforate circular. Picioarele sunt unite și terminate printr-o talpă ovală în formă de soclu.

Inedită.

335. Statuetă antropomorfă feminină (fragment)

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,2 cm, l_M = 5,7 cm

MIPN, 22320

Piesa se păstrează fragmentar, capul și picioarele fiind rupte. A fost lucrată dintr-o pastă fină, arsă uniform la roșu-cărmiziu. Este realizată în poziție verticală. Are gâtul lung, corpul zvelt, brațele redată prin amorse perforate circular, la fel ca și șoldurile, iar sânii prin proeminențe conice. Decorul său constă în benzi liniare brune, dispuse vertical și circular, în jurul gâtului și taliei, redând un pandantiv și, respectiv, o centură.

Inedită.

336. Con

Cucuteni A

Lut ars

H = 2,5 cm, D = 1,8 cm

MIPN, 22428

A fost lucrat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare gri-cenușie. Are forma conică și baza ușor concavă. Prezintă pete de culoare brună pe suprafață.

Inedit.

337. Greutate

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

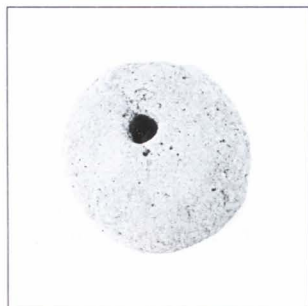
Lut ars

H = 11,3 cm, D_M = 7,3 cm

MIPN, 16222

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are forma relativ conică, iar la partea superioară prezintă o perforație circulară.

Inedită.

338. Greutate

Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 10,7 cm, G = 4,4 cm

MIPN, 16209

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Are forma circulară, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

339. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

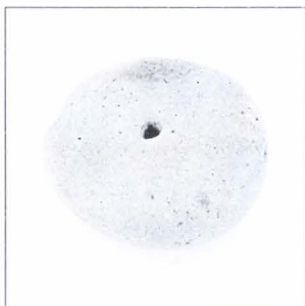
Lut ars

H = 10,5 cm, G = 5 cm

MIPN, 9097

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare roșiatică. Are forma circulară, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

340. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 10,5 cm, G = 4,4 cm

MIPN, 16194

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare roșiatică. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are forma circulară, iar în mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

341. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,8 cm, G = 4,5 cm

MIPN, 11138

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are forma circulară, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

342. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,8 cm, G = 6 cm

MIPN, 9099

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-roșiatică. Are forma relativ circulară, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

343. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 10,3 cm, G = 5,8 cm

MIPN, 16207

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Are forma circulară, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

344. Greutate Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,3 cm, G = 7,2 cm

MIPN, 16027

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are forma relativ rotundă, iar spre mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

345. Greutate (fragment) Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Lut ars

H = 9,3 cm, G = 4,3 cm

MIPN, 16201

Piesa este aproape pe jumătate spartă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are forma circulară, iar în mijloc prezintă o perforație.

Inedită.

346. Săpăligă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Corn

L = 16 cm, D_M = 3 cm

MIPN, 9256

Are forma relativ conică și profilul curb. La partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

347. Săpăligă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

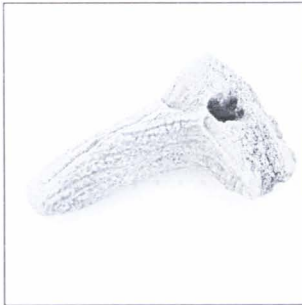
Corn

L = 20,5 cm, l_M = 14 cm

MIPN, 15763

Are forma literei „Y”, profilul drept și vârful teșit. La partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

348. Săpăligă

Cucuteni B

Corn

L = 17,2 cm, l_M = 10,2 cm

MIPN, 15762

Are forma literei „L”, profilul drept și vârful teșit. La partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

349. Brăzdar Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Corn

L = 16 cm, l_M = 10,3 cm

MIPN, 16619

Piesa este amorfă, are baza în formă de rozetă, profilul asimetric și vârful teșit. La partea mediană prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii.

Inedită.

350. Brăzdar Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Corn

H = 23,5 cm, D_M = 8 cm

MIPN, 16615

Piesa este alungită, cu baza în formă de rozetă, profilul asimetric și vârful teșit. La partea proximală prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii, precum și o spărtură longitudinală dinspre aceasta spre partea distală.

Inedită.

351. Răzuitor Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

L = 7,5 cm, l_M = 2,6 cm

MIPN, 22416

Are forma relativ trapezoidală, profilul curb, secțiunea trapezoidală și culoarea gri-cenușie. Este retușat pe ambele laturi și pe capătul distal.

Inedit.

352. Răzuitor Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

L = 5 cm, l_M = 2,3 cm

MIPN, 22418

Are forma alungită, cu capătul proximal relativ ascuțit, profilul drept, secțiunea trapezoidală și culoarea gri-cenușie. Este retușat pe ambele laturi și pe capătul distal.

Inedit.

353. Lamă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

L = 13,3 cm, l_M = 3,4 cm

MIPN, 15654

Are forma alungită, profilul curb, secțiunea relativ trapezoidală și culoarea cenușie.

Inedită.

354. Lamă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

L = 10 cm, l = 2,5 cm

MIPN, 10782

Are forma dreptunghiulară, profilul curb, secțiunea trapezoidală și culoarea brun-maronie. Este retușată pe ambele laturi. La partea distală piesa prezintă urme de cortex calcaros.

Inedită.

355. Lamă (fragment) Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

L = 8,8 cm, l_M = 2,2 cm

MIPN, 22417

Are forma alungită, profilul curb, secțiunea triunghiulară la partea proximală și trapezoidală în rest și culoarea cenușie. Este retușată pe ambele laturi. La partea proximală prezintă urme de cortex calcaros. Partea distală este ruptă.

Inedită.

356. Vârf de lance Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 5,7 cm, l_M = 2,2 cm

MIPN, 18114

Are forma triunghiulară, profilul curb, secțiunea trapezoidală și culoarea neagră. Este retușat pe laturile lungi. La partea distală prezintă urme de cortex calcaros.

Inedit.

357. Vârf de lance Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 4 cm, l_M = 3,8 cm

MIPN, 22419

Are forma triunghiulară, profilul curb și culoarea cenușie. Este retușat pe două laturi.

Inedit.

358. Vârf de lance Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 5,4 cm, l_M = 3,2 cm

MIPN, 22420

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea gri, cu pete albe. Este retușat pe două laturi. La partea proximală prezintă urme de cortex calcaros.

Inedit.

359. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 3,5 cm, l_M = 2 cm

MIPN, 9914

Are forma triunghiulară, cu baza concavă, profilul drept și culoarea gri-cenușie. Este retușat pe două laturi. La partea proximală prezintă urme de cortex calcaros.

Inedit.

360. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2,3 cm, l_M = 1,8 cm

MIPN, 22426.

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea gălbui-maronie. Este retușat pe toate cele trei laturi.

Inedit.

361. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2,4 cm, l_M = 1,5 cm

MIPN, 22423

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea cenușie, cu pete albe. Este retușat pe întreaga suprafață. La partea proximală prezintă urme de cortex calcaros.

Inedit.

362. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2,3 cm, l_M = 1,3 cm

MIPN, 22425

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea cenușie. Este retușat pe întreaga suprafață.

Inedit.

363. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2,2 cm, l_M = 1,5 cm

MIPN, 22424

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea gri-cenușie. Este retușat pe toate cele trei laturi.

Inedit.

364. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2 cm, l_M = 1,3 cm

MIPN, 22422

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea cenușie. Este retușat pe întreaga suprafață.

Inedit.

365. Vârf de săgeată Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Silex

H = 2,4 cm, l_M = 1,2 cm

MIPN, 22421

Are forma triunghiulară, profilul drept și culoarea cenușie. Este retușat pe întreaga suprafață.

Inedit.

366. Frecător Cucuteni B₁, cca. 3800-3600, Cal B.C.

Piatră

L = 9,2 cm, l = 8 cm, H = 8 cm

MIPN, 9358

Piesa a fost lucrată din șist. Are forma relativ cubică, cu muchiile rotunjite și culoarea cenușie-negricioasă.

Inedit.

367. Frecător Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Piatră

H = 8 cm, D_M = 9 cm

MIPN, 16454

Piesa a fost lucrată din gresie glauconitică silicifiată. Are forma relativ conică, baza dreaptă, cu marginea parțial ruptă, și culoarea cenușie.

Inedit.

368. Topor Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Piatră

L = 15,8 cm, l_M = 5,2 cm

MIPN, 15651

Piesa a fost lucrată din marnă. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea alb-gălbuie. Partea proximală este ruptă parțial.

Inedit.

369. Topor

Cucuteni B

Piatră

L = 8,8 cm, l_M = 4,4 cm

MIPN, 9771

Piesa a fost lucrată din calcar sideritic. Are forma trapezoidală, profilul drept, tăișul simetric și culoarea cenușie-negricioasă. Partea proximală și tăișul sunt parțial rupte.

Inedit.

370. Topor-ciocan

Cucuteni, nestratigrafiat

Piatră

L = 10,5 cm, l_M = 5,2 cm, G = 4,4 cm

CERD, 48

Piesa a fost lucrată din șist negru de Audia. Are forma relativ romboidală, profilul drept și culoarea cenușie-negricioasă. Spre mijloc prezintă o perforație circulară pentru prinderea cozii, precum și numeroase desprinderi de așchii pe suprafață.

Inedit.

371. Pandantiv (fragment) Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Piatră

L = 5,4 cm, l_M = 1,8 cm

MIPN, 16607

A fost lucrată din lidiană. Are forma relativ trapezoidală și profilul drept. Piesa are unul din capete rupt. La cel întreg prezintă o perforație circulară.

Inedit.

372. Verigă Cucuteni B₁, cca. 3800-3600 Cal B.C.

Cupru

D_M = 2,5 cm

MIPN, 22431.

Piesa are forma și secțiunea circulară și este acoperită de o patină de culoare verde.

Inedită.

373. Vas tronconic

Cucuteni A

Ceramică

H = 16 cm, D = 18,5 cm

MIPN, 13199

A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoare sa devenind cenușie. Are buza ușor evazată, corpul tronconic și fundul drept. Pe linia diametrului maxim prezintă patru proeminențe rotunde, dintre care două drepte și două îndreptate în jos, dispuse simetric în zone diametral opuse. Partea superioară a vasului a fost lustruită, restul corpului fiind decorat cu măturica.

Inedit.

374. Vas tronconic

Cucuteni, nestratigrafiat

Ceramică

H = 12,8 cm, D = 12,8 cm

CERD, 1117

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-roșiatică. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Buza este crestată de jur-împrejur.

tronconic și fundul drept. Buza este crestată de jur-împrejur. Pe gât au fost realizate două grupe de câte două pastile dispuse simetric în zone diametral opuse.

Inedit.

375. Vas tronconic

Cucuteni B

Ceramică

H = 10,8 cm, D = 13 cm

MIPN, 11878

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brună. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie-negricioasă. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. La partea superioară, prezintă trei grupe de câte trei proeminențe conice de dimensiuni mici, dispuse simetric, iar spre cea inferioară alte patru, de dimensiuni mai mari, dispuse asimetric.

Inedit.

376. Vas tronconic

Cucuteni A₂, cca. 4500-4350 Cal B.C.

Ceramică

H = 10,8 cm, D = 13 cm

MIPN, 22360

Piesa se păstrează întreagă. A fost lucrată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind brun-gălbui. Are buza dreaptă, corpul tronconic și fundul drept. Înspre partea mediană prezintă patru proeminențe conice dispuse simetric.

Inedit.

377. Pumnal

Bronz timpuriu (?), cca. 2300-2000 î.Hr.

Bronz (?)

L = 11,6 cm, l_M = 4,5 cm

MIPN, 22149

Piesa a fost descoperită cu prilejul cercetărilor sistematice din anul 2002, în caroul M₂ din caseta B, la baza unei gropi care a penetrat resturile unei locuințe Cucuteni B. Inițial, piesa a fost acoperită cu un strat de oxid verzui, de care erau lipite nisip și pietricele cu bobul mic, prinse

probabil, de resturile unei teci din piele. Fără a reprezenta practic o patină nobilă propriu-zisă, acest „înveliș” a fost înlăturat relativ ușor în momentul restaurării. La curățare s-a constatat că pumnalul a fost lucrat dintr-un metal alb, probabil bronz, cu un conținut foarte mare de staniu, asemenea altor piese de acest tip, datate în bronzul timpuriu. În mod evident, prezența comunităților Jigodin și Costișa în așezarea de la Poduri, justifică datarea propusă. Piesa are forma foliacee și prezintă o nervură mediană. Lama, cu o grosime maximă de 4 mm în zona nervurii, este relativ lucioasă, destul de bine ascuțită, turnată cu siguranță într-un tipar bivalv. Făcând parte din categoria pumnaletelor de tradiție eneolitică, această piesă a fost prinsă de mâner cu ajutorul a trei nituri, turtite la unul din capete. După lungimea niturilor se poate crede că mânerul avea o grosime de maxim 7 mm în zona de prindere a lamei.

Inedit

378. Topor

Costișa (?) cca. 2100-1900 î.Hr.

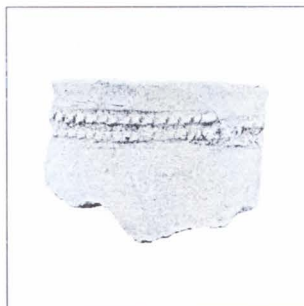
Cupru (?)

L = 13 cm, l_M = 5,5 cm

MIBC, 24846

Piesa, de culoarea brună, este masivă și mai păstrează urme ale cusăturii de turnare. Are gaura de fixare a cozii rotundă în secțiune, manșonul de prindere fiind retras către coadă. Taișul este biconvex în secțiune, știrbit de o parte și de alta a lamei, fiind lovit din vechime. Potrivit clasificării lui Alexandru Vulpe, piesa, găsită întâmplător pe suprafața așezării, aparține tipului Darabani.

S. Antonescu, 1980, p. 53-56; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 44, nr. 16, pl. 36/2.

379. Fragment ceramic

Jigodin (?), cca. 2200-2000 î.Hr.

Ceramică

H = 7,9 cm, l = 12,6 cm

MIPN, 22432

Provine dintr-un vas borcan, modelat din pastă fină, arsă uniform la roșu-cărămiziu. Sub marginea buzei drepte a fost decorat cu două brâuri alveolate ale căror capete par a fi „înnodate”.

Inedit.

380. Toartă în bandă

Jigodin (?), cca. 2200-2000 î.Hr.

Ceramică

L = 7,5 cm, l = 4,5 cm

MIPN, 14449

Provine de la o amforă modelată din pastă grosieră, arsă neuniform, de culoare brun-maronie. Are forma relativ dreptunghiulară și profilul curb. Pe exterior a fost decorată cu câte două incizii spre margine și alte linii incizate, dispuse în rețea, între acestea.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 44, nr. 15, pl. 36/4.

381. Toartă tubulară

Jigodin (?), cca. 2200-2000 î.Hr.

Ceramică

L = 10 cm, D = 7,5 cm

MIPN, 13978

Provine de la o amforă de mari dimensiuni, modelată din pastă grosieră, cu mult nisip și calcar pisat în compoziție, arsă neuniform, de culoare brun-roșatică. Decorul denotă interesul meșterului olar pentru înfrumusețarea vasului; inciziile adânci și cele opt șiruri de brâie crestate demonstrând adevăratele valențe artistice ale artisanului.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 43, nr. 14, pl. 36/5.

382. Vas bitronconic

Costișa, 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 28,5 cm, D_M = 33 cm

MIPN, 16656

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Are gura largă, buza evazată, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim are două toarte tubulare. La baza gâtului prezintă o bandă de patru linii orizontale, aproximativ paralele, incizate, de sub care pornesc, doar în spațiile dintre toarte, câte cinci și respectiv patru triunghiuri hașurate cu incizii oblice paralele.

Gh. Dumitroaia, 2000, fig. 113/3; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 43, nr. 2, pl. 33/2.

383. Vas bitronconic

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 36,1 cm, D_M = 37,5 cm

MIPN, 16654

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Are buza evazată, gâtul înalt, corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte tubulare. Decorul său constă în striaii dispuse pe întreaga suprafață.

V. Cavruc, Gh. Dumitroaia, 2000, pl. XVIII/3; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 43, nr. 8, pl. 35/2.

384. Vas bitronconic (fragment)

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 25,5 cm, D_M = 30 cm

MIPN, 19000

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Partea superioară a piesei este ruptă. Are corpul bitronconic și fundul drept. Pe diametrul maxim prezintă două toarte tubulare.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 43, nr. 10, pl. 36/10.

385. Vas-borcan

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 13,9 cm, D = 13,2 cm

MIPN, 16655

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Are buza evazată, corpul tronconic și fundul drept. Este decorat pe întreaga suprafață cu măturica. Este posibil ca asimetria sa să se datoreze restaurării mai puțin inspirate.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 43, nr. 9, pl. 35/1.

386. Bol

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 8,1 cm, D = 11 cm

MIPN, 16826

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brună. Are buza relativ dreaptă, corpul sferic și fundul albiat. Sub buză prezintă două linii circulare incizate, aproximativ paralele, sub care au fost trasate cel puțin 12 pseudo triunghiuri umplute cu împunsături succesive.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 43, nr. 6, pl. 34/1.

387. Amforă (fragment)

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 9,3 cm, D_M = 14,3 cm

MIBC, 24847

Recipientul a fost folosit drept urnă de incinerare. Partea superioară a sa este ruptă. A fost modelat dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brună. Piesa prezintă urme de ardere secundară, culoarea sa devenind cenușie. Are corpul sferic și fundul drept. Este asemănătoare cu multe dintre piesele de dimensiuni medii descoperite la Costișa, având probabil gâtul înalt și două torți în bandă. În dreptul bazei torților a avut o bandă de trei linii incizate, sub care au fost incizate 13 triunghiuri hașurate cu linii paralele, dispuse relativ oblic.

D. Monah și colab., 1980, fig. 8/2; Gh. Dumitroaia, 2000, fig. 113/1; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 43, nr. 3, pl. 36/1.

388. Amforă (fragment)

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 13,5 cm, D_M = 14,4 cm

MIPN, 17939

A fost modelată dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare brun-cenușie. Fragmentul reprezintă partea superioară a unei amfore mari, cu buza dreaptă și gâtul cilindric, având două toarte în bandă, trase din buză. Între bazele toartelor se găsesc câte trei linii incizate, aproximativ paralele, din care pleacă în jos opt triunghiuri ascuțite, având câmpul umplut de împunsături grupate două câte două. Pe direcția torților și pe mijlocul celor două „fețe” laterale se găsesc patru benzi verticale umplute cu triunghiuri hașurate

cu incizii oblice paralele. Ca formă și decor piesa este foarte apropiată de amfora de la Costișa și fragmentul de amforă de la Ciomortan.

Gh. Dumitroaia, 2000, fig. 113/2; V. Cavruc, Gh. Dumitroaia, 2000, pl. XVIII/2; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 43, nr. 1, pl. 33/1.

389. Amforă (fragment)

Costișa cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 21,9 cm, D_M = 20,6 cm

MIPN, 19001

A fost modelată dintr-o pastă semifină, arsă uniform, de culoare brună. Are profil bitronconic, buza evazată și fundul drept. Piesa prezintă două torți în bandă, care pleacă din buză. La baza gâtului a fost realizată o bandă de două linii incizate, umplută cu împunsături. Sub aceasta se află o linie incizată în ghirlandă care formează pseudo-triunghiuri umplute cu împunsături succesive.

V. Cavruc, Gh. Dumitroaia, 2000, pl. XVIII/1; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 43, nr. 5, pl. 34/2.

390. Vas bitronconic (fragment)

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Ceramică

H = 38,5 cm, D_M = 37 cm

MIPN, 19876

A fost modelat dintr-o pastă grosieră, arsă uniform, de culoare gălbui-roșiatică. Are profil bitronconic, buza evazată și fundul drept. Buza este crestată, iar pe corp prezintă trei proeminente alveolate, inițial existând cinci.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 43, nr. 7, pl. 36/9.

391. Mărga

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Chihlimbar

D = 10 cm

MIPN, 11152

Piesa are forma circulară, iar în mijloc este perforată.

Inedită.

392. Vârf de săgeată

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Os

L = 9,4 cm

MIPN, 22150

Piesa este de tipul vârfurilor cu peduncul. Are forma alungită și secțiunea rectangulară.

Inedit.

393. Vârf de săgeată

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Os

L = 6,2 cm

MIPN, 10901

Piesa este de tipul vârfurilor cu peduncul. Are forma alungită și secțiunea relativ rectangulară.

Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România, 2001, p. 44, nr. 17, pl. 36/6.

394. Vârf de săgeată (fragment)

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Os

L = 7,2 cm

MIPN, 22427

Piesa, de tipul vârfurilor cu peduncul, este ruptă parțial. Are forma alungită și secțiunea relativ rectangulară.

Inedit.

395. Vârf de săgeată

Costișa, cca. 2100-1900 î.Hr.

Os

L = 3 cm

MIPN, 18115

Piesa este de tipul vârfurilor cu peduncul. Are forma alungită și secțiunea circulară. Culoarea sa este neagră, ca urmare a arderii.

D. Monah și colab., 1987, p. 16, fig. 1/9; *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, 2001, p. 44, fig. 36/7.

**Tipărit la
S.C. AUTOGRAF S.R.L.
Piatra-Neamț
Tel. / Fax: 0233/234191**

În Bibliotheca MEMORIAE ANTIQUITATIS au apărut:

- I. Ștefan Cucos, *Ceramică neolitică din Muzeul Arheologic Piatra Neamț / Céramique néolithique du Musée Archéologique de Piatra Neamț*, 1973.
- II. *Cucuteni aujourd'hui* (éds. Gheorghe Dumitroaia et Dan Monah), 1996.
- III. Dan Monah, *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, 1997.
- IV. Ioan Mitrea, *Așezarea din secolele VI-IX de la Izvoare-Bahna*, 1998.
- V. Cornelia Magda Mantu, *Cultura Cucuteni. Evoluție, cronologie, legături*, 1998.
- VI. Ștefan Cucos, *Faza Cucuteni B în zona subcarpatică a Moldovei*, 1999.
- VII. Gheorghe Dumitroaia, *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*, 2000.
- VIII. Dragomir-Nicolae Popovici, *Cultura Cucuteni Faza A. Repertoriul așezărilor (1)*, 2000.
- IX. Ioan Mitrea, *Comunități sătești la est de Carpați în epoca migrațiilor. Așezarea de la Davideni din secolele V-VIII*, 2001.
- X. *In Memoriam Constantin Matasă* (coord. Gheorghe Dumitroaia), 2001.
- XI. Victor Sorochin, *Aspectul regional cucutenian Drăgușeni-Jura*, 2002.
- XII. *Cercetări arheologice și istorice din zona lacului de acumulare Bicăz* (coord. Mircea Petrescu-Dîmbovița și Victor Spinei), 2003.